

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 23 · 4. desember
Sesjonen 2017–2018

Møte mandag den 4. desember 2017 kl. 10

President: Olemic Thommessen

Dagsorden (nr. 23):

1. Finansministerens redegjørelse om regjeringens forslag til statsbudsjett og om nasjonalbudsjettet for 2018
2. Innstilling fra finanskomiteen om nasjonalbudsjettet 2018 og forslag til statsbudsjett for 2018 (Innst. 2 S (2017–2018), jf. Meld. St. 1 (2017–2018), Prop. 1 S (2017–2018) og Prop. 1 S Tillegg 1 (2017–2018))
3. Referat

Presidenten: Representantene Emilie Enger Mehl, Silje Hjemdal, Vetle Wang Soleim, Mudassar Kapur, Peter Eide og Ingjerd Schou, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Følgende innkalte vararepresentanter tar nå sete:

For Buskerud fylke: Eilev Bekjorden

For Finnmark fylke: Nancy P. Anti

Statsråd Siv Jensen overbrakte 3 kgl. proposisjoner (se under Referat).

Presidenten: Representanten Trygve Slagsvold Vedum vil fremsette et representantforslag.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:02:31]: På vegne av stortingsrepresentantene Jenny Klinge, Liv Signe Navarsete og meg selv har jeg gleden av å framsette et representantforslag om å sette ned en totalberedskapskommisjon.

Presidenten: Representanten Jonas Gahr Støre vil fremsette et representantforslag.

Jonas Gahr Støre (A) [10:02:57]: På vegne av stortingsrepresentantene Marit Arnstad, Audun Lysbakken, Trine Skei Grande, Knut Arild Hareide og meg selv ønsker jeg å framsette et forslag om valg av medlemmer til Nobelkomiteen. På vegne av de fem partiene ber jeg om at dette forslaget foreslås behandlet etter § 39 annet ledd bokstav c i Stortingets forretningsorden.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Før vi går til dagsordenen, vil presidenten anmode representantene om å bli i salen, da det er grunn til å tro at det blir en votering ganske fort.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten foreslå at sak nr. 3, Referat, tas opp til behandling før sakene nr. 1 og 2. – Det anses vedtatt.

Sak nr. 3 [10:03:46]

Referat

(175) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Jonas Gahr Støre, Marit Arnstad, Audun Lysbakken, Trine Skei Grande og Knut Arild Hareide om valg av medlemmer til Nobelkomiteen (Dokument 8:82 S (2017–2018))

Presidenten: Presidenten vil foreslå at dette representantforlaget blir behandlet etter forretningsordenen § 39 annet ledd bokstav c.

Er det noen anmerkninger til dette? – Hans Andreas Limi.

Hans Andreas Limi (FrP) [10:04:19]: På vegne av Fremskrittspartiet vil jeg foreslå at forslaget som nå er fremsatt, ikke hastebehandles etter § 39 annet ledd bokstav c, men at det oversendes til presidentskapet for å behandles sammen med det forslaget som Fremskrittspartiet har fremmet tidligere, om å be presidentskapet ta initiativ til å utarbeide et regelverk, retningslinjer for hvem som er valgbare til de komiteer, utvalg og nemnder som Stortinget oppnevner.

Presidenten: Det er da fremsatt to forslag til behandlingsmåte for referatsak nr. 175. Det er presidentens forslag om å behandle saken etter § 39 annet ledd bokstav c, og det er forslag fremsatt av representanten Hans Andreas Limi om å oversende saken til presidentskapet.

Det åpnes for en runde med kommentarer fra en representant fra hver partigruppe.

Trond Helleland (H) [10:05:40]: Som representantene hørte, er ikke Høyre en del av det representantforlaget, så da tenkte jeg det var greit å gi en stemmeforklaring.

Høyre ønsker ikke å stemme for en hastebehandling av dette representantforlaget. Fremskrittspartiet har, som Limi viste til, allerede levert inn et forslag som vil ta for seg de problemstillingene som er knyttet til valg bl.a. til Nobelkomiteen. Det at dette skal hastebehandles, vil vi motsette oss, og stemmer imot at det blir behandlet etter § 39 annet ledd bokstav c.

Marit Arnstad (Sp) [10:06:29]: Senterpartiet ser det som formålstjenlig å få denne saken behandlet før Stortingets valgkomité møtes.

Fra vår side vektlegger vi at det ikke er snakk om noen ny regel, det er snakk om en sedvane som blir nedfelt skriftlig. Vi legger også vekt på at det ikke er noen særlige avgrensingsproblemer knyttet til dette spørsmålet. Det er riktig at det også foreligger en rekke andre forslag, som vil bli behandlet på et senere tidspunkt,

men akkurat når det gjelder denne regelen, er det ingen avgrensingsproblemer. Har en takket ja til en plass på en stortingsvalgliste, blir en enten stortingsrepresentant eller vararepresentant. Derfor mener Senterpartiet at saken bør behandles etter § 39 andre ledd bokstav c, og jeg anbefaler Senterpartiets medlemmer å stemme i tråd med det.

Audun Lysbakken (SV) [10:07:31]: I den situasjonen Stortinget har havnet, mener vi det er ryddig at vi får en behandling av hvilke prinsipper som skal legges til grunn. Det forslaget som er fremmet, omhandler ganske enkelt å få vedtatt det som har vært sedvane og vanlig praksis i Stortinget. Derfor mener vi det er naturlig og uproblematisk å behandle det i tråd med § 39 c, slik presidenten har redegjort for, og jeg vil be SVs gruppe om å støtte det.

Knut Arild Hareide (KrF) [10:08:13]: Forslaget fra presidenten ligg der om å behandle dette i tråd med § 39 andre ledd bokstav c. Det støttar Kristeleg Folkeparti. Det er naturleg at me får denne saka til behandling før møtet i valkomiteen. Det vil vere ein ryddig framgangsmåte, og eg rår Kristeleg Folkepartis representantar til å støtte det forslaget.

Trine Skei Grande (V) [10:08:55]: Jeg vil også oppfordre Venstres representanter til å stemme for det forslaget som er framlagt, slik at det blir behandlet før valgkomiteen skal ha møte – at man får lagt prinsippene i bunn før man begynner å drøfte kandidater. Det syns jeg er en ryddig og god måte. Jeg syns også det er ryddig og fint at man får mulighet til å stadfeste det som har vært sedvane ved de siste valgene. Fordi Venstre har stor respekt for at partiene skal få velge sine kandidater, er det ikke aktuelt for oss å gå for noe som går på tvers av det. Å forholde seg til det felles regelverket vi har for utnevning, gjør vi veldig mange ganger, og jeg håper at vi kan gjøre det nå også.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet, og vi er ferdig med debatten om dette punktet på referatet.

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Da er Stortinget klar til å gå til votering. Det voteres alternativt mellom presidentens forslag, at saken behandles etter forretningsordenen § 39 annet ledd bokstav c, og representanten Hans Andreas Limis forslag, at saken behandles etter forretningsordenen § 39 annet ledd bokstav b, altså oversendelse til komitébehandling.

Votering:

Ved alternativ votering mellom presidentens forslag og forslaget fra Hans Andreas Limi ble presidentens forslag bifalt med 59 mot 45 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 10.14.52)

Videre ble referert:

2. (176) Ny saldering av statsbudsjettet 2017 (Prop. 28 S (2017–2018))
Enst.: Sendes finanskomiteen.
3. (177) Endringer i behandlingsbiobankloven (varig lagring av blodprøvene i nyfødtscreeningen) (Prop. 26 L (2017–2018))
Enst.: Sendes helse- og omsorgskomiteen.
4. (178) Endringer i bustadoppføringslova mv. (garantireglene) (Prop. 27 L (2017–2018))
Enst.: Sendes kommunal- og forvaltningskomiteen.

Presidenten: Presidenten vil opplyse om at møtet i dag fortsetter utover kl. 16.

Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at sakene nr. 1 og 2 behandles under ett. – Det anses vedtatt.

Sak nr. 1 [10:15:38]

Finansministerens redegjørelse om regjeringens forslag til statsbudsjett og om nasjonalbudsjettet for 2018

Sak nr. 2 [10:15:43]

Innstilling fra finanskomiteen om nasjonalbudsjettet 2018 og forslag til statsbudsjett for 2018 (Innst. 2 S (2017–2018), jf. Meld. St. 1 (2017–2018), Prop. 1 S (2017–2018) og Prop. 1 S Tillegg 1 (2017–2018))

Presidenten: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at debatten begrenses til 4 timer og 45 minutter, eksklusiv replikker og tre-minuttersinnlegg, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 80 minutter, Høyre 70 minutter, Fremskrittspartiet 45 minutter, Senterpartiet 30 minutter, Sosialistisk Venstreparti 20 minutter, Venstre 15 minutter, Kristelig Folkeparti 15 minutter, Miljøpartiet De Grønne 5 minutter og Rødt 5 minutter.

Replikkordskiftet foreslås ordnet slik: Det blir – innenfor den fordelte taletid – adgang til én replikk med svar etter innlegg fra statsministeren og finansministeren per opposisjonsparti, til sammen syv replikker, og fire replikker med svar etter innlegg fra partienes hovedtalere, parlamentariske ledere og øvrige medlemmer av regjeringen.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Nikolai Astrup (H) [10:17:19] (komiteens leder og ordfører for sak nr. 2): La meg starte med å takke komiteen for godt samarbeid om innstillingen. Jeg vil rette en særlig takk til representantene Helge André Njåstad, Terje Breivik og Kjell Ingolf Ropstad for godt samarbeid om budsjettforliket.

Statsbudsjettet for 2018 viderefører og forsterker Solberg-regjeringens hovedsatsinger. Budsjettet for 2018 skal legge til rette for vekst og verdiskaping, nye jobber, flere i jobb og et bærekraftig og trygt velferdssamfunn som løfter dem som trenger vår felles hjelp.

Helsekøene og ventetidene skal videre ned, antall pasientbehandlinger skal videre opp. Det bevilges penger til nytt sykehus i Nordmøre og Romsdal, nytt klinikkbygg ved Radiumhospitalet og nytt sykehus i Drammen. I tillegg skal sykehuset i Haugesund moderniseres. Vi tar i bruk mangfoldet av private og ideelle helseaktører. Pakkeforløpene utvides til flere diagnoser, og opptrappingen for pasienter med rus og psykiske lidelser fortsetter. Skritt for skritt realiseres et helsevesen der pasientens behov kommer før systemets.

Kampen mot barnefattigdom trappes opp. Antall bostedsløse er rekordlavt. Kommuneøkonomien er sterk.

Forsvaret skal gradvis rustes opp og moderniseres i tråd med langtidsplanen for Forsvaret, og de nærmeste årene skal det gjøres store investeringer i forsvarsevnen. Pilene peker i riktig retning på mange områder. Ledigheten går ned, veksten går opp, det skapes flere jobber, og flere kommer i jobb.

Det er godt nytt at pilene på arbeidsmarkedet peker i riktig retning. De fleste anslagene tilsier at vi fremover vil oppleve større økonomisk vekst. Det er godt nytt, for økt økonomisk vekst betyr flere i arbeid.

Flere i arbeid betyr økte inntekter og lavere utgifter for fellesskapet, mindre forskjeller og et mer bærekraftig velferdssamfunn. Likevel opplever vi at for mange unge faller ut av eller aldri kommer inn i arbeidslivet. Derfor har regjeringen innført aktivitetsplikt for unge stønadsmottakere og fraværsgrense i videregående skole. Å stille krav er å bry seg. Samtidig har vi senket terskelen inn i arbeidslivet gjennom å modernisere arbeidsmiljøloven, for arbeid er det sikreste fundamentet å bygge videre vekst og velstand på, og flere i jobb betyr at vi sikrer fortsatt små forskjeller i Norge. En av de fremste forsvarerne av en mer fleksibel arbeidsmiljølov er Eddie Eidsvåg. Etter å ha jobbet mange år med Pøbelprosjektet mente han endringene i arbeidsmiljøloven var utrolig viktig for nettopp den målgruppen han jobbet med.

For noen starter utfordringene tidlig. Derfor er tidlig innsats i skolen et av de viktigste tiltakene vi kan gjennomføre for å gi flere barn en god start på livet og en reell sjanse til å komme seg gjennom skoleløpet og ut i jobb. I mange år har det vært en fellessatsing mellom regjeringspartiene, Venstre og Kristelig Folkeparti om å satse mer på lærerne. En stor satsing på etter- og videreutdanning skal gjøre gode lærere enda bedre. Skjerpede inntakskrav på lærerhøgskolen gir lærerutdanningen høyere prestisje, og kompetansekrav sørger for at de som jobber i skolen, er godt kvalifisert. Vi har også ansatt om lag 1 000 nye lærere på småtrinnet de siste årene, og vi har gitt yrkesfagene vel fortjent oppmerksomhet. Ser vi skolesatsingen i sammenheng med regjeringens forsknings- og kompetansepolitikk, tegner det et bilde av en regjering som forstår at de viktigste investeringene vi kan gjøre som samfunn, er å legge til rette for at flere får muligheter og kan realisere sine talenter, drømmer og ambisjoner.

Når arbeidsmarkedet nå er i bedring og flere får seg jobb, er ikke det regjeringens fortjeneste alene. Svak krone, fornuftig tilpasset finans- og pengepolitikk og en politikk som legger til rette for at det kan skapes nye jobber, er blant elementene som har bidratt til at det lysner i norsk økonomi. Samtidig vet vi alle at en liten, åpen og internasjonal økonomi som den norske gjør oss sårbare for internasjonale svingninger i råvarepriser og markedskonjunkturer. Derfor må omstillingen av norsk økonomi fortsette. I 2019 tar vi første skritt for å avvikle maskinskatten, noe som vil bidra til å gjøre det mer attraktivt å etablere nye virksomheter i Norge. Vi fortsetter også nedtrappingen av den særnorske skatten på bedrifter eid av folk som er bosatt i Norge, og person- og selskapsskatten reduseres til 23 pst. – ned fra 28 pst. i 2013. Alt dette gjør det lettere å hevde seg i konkurransen om å være et attraktivt land å jobbe og drive virksomhet i, samtidig som et velutviklet velferdssamfunn bidrar til at vi er et godt land å bo i.

Oljeindustrien er fortsatt svært viktig for norsk økonomi, og vil være det i mange år fremover. Da vi for tre år siden opplevde det største fallet i oljeprisen på flere tiår, viste det oss hvor sårbare vi kan være. Det er behov for flere sterke ben å stå på. Forskningen og teknologiutviklingen i petroleumssektoren viser at et lite land som Norge kan være i teknologitoppen globalt, og mange av de teknologiske løsningene har stor overføringsverdi til andre sektorer. Samtidig har Norge antakelig verdens beste teknologistøtteordninger, som skal bidra til at det utvikles ny teknologi, som skal akselerere det grønne skiftet og redusere utslipp. I sum vil det også gi bedre konkurransekraft.

Statsbudsjettet for 2018 er også startskuddet for oppfølgingen av den historiske satsingen på vei og bane som

regjeringen, Venstre og Kristelig Folkeparti ble enige om før sommeren. Også dette vil gi landet økt konkurransekraft, og gjør det mulig å skape verdier over hele landet.

Da handlingsregelen ble vedtatt, var det bred enighet om at oljepengene som ble faset inn i norsk økonomi, skulle brukes til å investere for fremtiden. Kunnskap, forskning og utvikling, infrastruktur og vekstfremmende skattelettelser skulle prioriteres. Regjeringen leverer bedre på dette målet enn det tidligere regjeringer har gjort, samtidig som nivået på oljepengebruken må tilpasses situasjonen i norsk økonomi. Derfor har det vært sterkere vekst i oljepengebruken de siste årene enn det vi vil se i 2018 og fremover. Vi har imidlertid senket handlingsregelen for bruk av oljepenger fra 4 pst. til 3 pst. av fondets verdi.

Til tross for at særlig Arbeiderpartiet har kritisert oss for å ha brukt for mye oljepenger, ser vi samtidig at det skiller omtrent 4 promille i oljepengebruk samlet sett over de siste fem statsbudsjettene. Det må vel bety at partiet i praksis er rimelig tilfreds med regjeringens politikk på dette området.

Samferdselsbudsjettene er økt med 60 pst. siden regjeringen tiltrådte, vedlikeholdsetterslepene på vei og bane reduseres etter mange tiår med kontinuerlig økning, og veiprosjekter realiseres nå raskere og billigere enn planlagt. Det siste er i seg selv en samferdselsrevolusjon. Etableringen av Nye Veier AS har bidratt positivt. Det er anslått at selskapet vil spare staten for 30 mrd. kr de neste årene, basert på kontraktene som så langt er inngått.

Dette er et eksempel på nytenkning som vi må se mer av i offentlig sektor. Handlingsrommet i norsk økonomi kommer til å bli mindre i årene fremover. For å bevare velferden er det ingen vei utenom å tenke nytt både i offentlig og i privat sektor. Nye Veier AS, jernbanereformen, politireformen, kommunereformen og mer digitalisering er blant moderniseringsgrepene regjeringen har iverksatt med sikte på å gjøre tjenestene bedre og få mer velferd og bedre resultater ut av hver offentlig krone vi putter inn.

Tiden da politikere kappes om å bevilge mest mulig penger til ulike gode formål, må etter hvert være over. Gode intensjoner i form av mer penger må veies opp mot resultatene pengene gir. Vi som er politikere, og jeg våger å omfatte oss alle, hopper for ofte for raskt til den konklusjonen at mer penger er svaret, uavhengig av hva utfordringen er. I tilfellet Nye Veier ser vi at mindre penger faktisk kan gi bedre resultater – fordi det ikke er penger alene som har vært problemet i norsk samferdsel. Det har vært lang planleggingstid, rigide reguleringsplaner, omkamper og en stykkevis og delt tilnærming til utbyggingsparseller.

Modernisering, digitalisering, automatisering og robotisering er blant virkemidlene som skal frigjøre ressurser til de politikkområdene der penger er en viktig del av svaret.

Perspektivmeldingens fremskrivninger viser hvordan det kan gå dersom vi ikke lykkes med å skape flere verdier, øke produktiviteten og effektivisere offentlige tjenester. Regnestykkene går ikke opp.

Alternativet til forandring er forvitring.

Jeg mener statsbudsjettet for 2018 svarer godt på utfordringene vi har foran oss:

- Langsiktig omstilling må til for å sikre fremtidens velferd.
- Økonomien og samfunnet må bli grønnere.
- Offentlig sektor må fortsatt reformeres.
- Flere barn må gis muligheter uavhengig av sosial bakgrunn.
- Vi må sikre alle nødvendig digital kompetanse.
- Tryggheten vår må sikres.
- Ledigheten må videre ned, og antall unge utenfor arbeid må reduseres.

I et samfunn der vi blir stadig færre unge som skal forsørge stadig flere eldre, der den internasjonale konkurransen blir hardere og behovet for omstilling større, beveger budsjettet for 2018 oss i riktig retning. Det er det grunn til å glede seg over.

Med det ser jeg frem til en konstruktiv debatt.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Trond Giske (A) [10:25:57]: La meg også få takke komiteens leder for et godt samarbeid om budsjettet.

Jeg tror ingen regjering i noe land noen gang har hatt så mye penger til rådighet som Høyre og Fremskrittspartiet har hatt i sine snart fire år og fire måneder i regjering. Dette er en regjering som har brukt like mye oljepenger som alle andre regjeringer i Norge til sammen gjorde før de tiltrådte. 1 000 mrd. kr er brukt, delvis under dekke av at vi har hatt en elendig økonomisk utvikling, høy arbeidsløshet og svak jobbvekst.

Mitt spørsmål til Astrup er følgende: Hvilke sosiale reformer står igjen etter at man har brukt 1 000 mrd. kr over fem år, og hvilke store effektiviseringsreformer har Fremskrittspartiet og Høyre gjennomført som sørger for at vi bruker pengene bedre?

Nikolai Astrup (H) [10:26:57]: La meg først adressere spørsmålet om oljepengebruk. Som jeg sa i mitt innlegg, skiller det altså 4 promille mellom Arbeiderpartiets oljepengebruk i denne perioden, de siste fem budsjettene, og regjeringens oljepengebruk. Da synes jeg det singler ganske godt i glasshuset når denne kritikken fremmes av Trond Giske.

Så til hva vi har brukt penger på: Vi har bl.a. brukt penger på helsevesenet og sørget for at helsekøene har gått ned med 70 000. La meg si det slik: Det er ikke tilfeldig, for sist vi satt i regjering, gikk helsekøene ned med 50 000. Nå har de gått ned med 70 000, og de skal videre ned. Vi trapper nå opp satsingen på pasienter som trenger behandling mot rus og psykiske plager, og vi har økt innsatsen mot barnefattigdom, for å nevne noe, i tillegg til at vi har funnet rom for å gjøre det mer attraktivt å legge til rette for nye arbeidsplasser i Norge – både skattelettelser og velferd.

Trond Giske (A) [10:27:58]: Nå var ikke mitt spørsmål i og for seg om forskjellen på nivået på oljepengebruk, men om innholdet. Mens tidligere statsministre og finansministre har gjennomført store sosiale reformer – et års fødselspermisjon, full barnehagedekning, lavere pensjonsalder, en femte ferieuke og mange store framskritt – uten oljepenger, har Fremskrittspartiet og Høyre klart å svi av 1 000 mrd. kr i løpet av fem år, og det står ikke én stor sosial reform igjen. Men det verste er at det står ikke en eneste effektiviseringsreform igjen. Pensjonsreformen som den rød-grønne regjeringen gjennomførte, bedret balansen med over 30 mrd. kr bare i 2018. Jeg ber representanten Astrup ramse opp hvilke reformer som gir en tilnærmet lik innsparing – eller la oss klare oss med halvparten eller en fjerdedel – som denne reformen, og som er gjennomført av reformregjeringen Fremskrittspartiet og Høyre. Man kritiserer opposisjonen for ikke å være for reformer. Vel, da kan man jo legge fram hvilke store effektiviseringsreformer denne regjeringen har gjennomført.

Nikolai Astrup (H) [10:29:07]: Vi har bl.a. en avbyråkratiseringsreform som har frigjort vel 8,5 mrd. kr så langt, og den kommer til å frigjøre store midler også fremover til andre viktige, prioriterte oppgaver. Jeg synes denne kritikken er litt spesiell fra representanten Giske med tanke på at Arbeiderpartiet har vært enten imot eller lunkne til stort sett alle reformer som vi har gjennomført i offentlig sektor, som er nødvendige for å få bedre tjenester ut av hver krone – enten det er snakk om kommunereform, politireform eller det er snakk om mange andre viktige grep som gjennomføres. Jeg synes kanskje representanten Giske ikke bør gjøre seg så høy og mørk. Ja, pensjonsreformen var viktig. Vi støttet den, og nå må vi fullføre den pensjonsreformen. Det står ikke på regjeringen alene, men det står definitivt på regjeringens agenda. Jeg regner med at vi får også Arbeiderpartiets støtte.

Når jeg leser Arbeiderpartiets alternative budsjetter de siste årene, ser jeg heller ikke spor av noen store reformer langs de linjer Trond Giske her skisserer. Så igjen singler det godt i glasshuset.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [10:30:20]: Nok en gang står vi overfor en budsjettavtale der det kommer kraftige avgiftsøkninger – som ikke er utredet, og som får store konsekvenser – bl.a. en avgiftsøkning på over 2 mrd. kr på sjokolade, sukkervarer og ikke-alkoholholdig drikke.

Høyre ser ikke ut til å la seg påvirke av at dette rammer både vilkårlig og setter arbeidsplasser i fare i Norges største fastlandsindustri. Men det er jo noen som Høyre, i hvert fall tradisjonelt sett, pleier å lytte til i de fleste sammenhenger, og det er EU. Når det gjelder ny støtte, er det krav om at den skal notifiseres til ESA, f.eks. i form av at det gis avgiftsfritak for noen, mens det er avgift for andre. Det gjelder ikke bare rene nye støtteordninger, men også vesentlige endringer i eksisterende støtteordninger. EU-domstolen har vist til en grense på 50 pst.

Da er spørsmålet: Da man tidligere gjorde vedtaket om flypassasjeravgiften, var man i det minste såpass ansvarlig at man utsatte implementeringen, så hvorfor er det ikke gjort en EU-rettslig vurdering nå?

Nikolai Astrup (H) [10:31:33]: Så vidt jeg vet, er de økningene i sukker- og sjokoladeavgiften innenfor EØS-avtalens regelverk, og det er det vi forholder oss til. For øvrig burde Senterpartiet, som jo gjennom mange år har tatt til orde for nettopp å øke disse avgiftene, være veldig glad for at man i budsjettforliket har gjort det. På mange måter har Senterpartiets kamp for økt sukkeravgift fått gjennomslag, og det bør jo være noe som både representanten Borch og representanten Toppe, som har vært eksponenter for dette, bør være veldig glad for i dag. Jeg regner med at det også gjelder representanten Gjelsvik, og at man fortsatt står på det synet.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [10:32:13]: Den 1. august i år ble kontantstøtten økt med 1 500 kr. Nå får foreldre som velger å bli hjemme med ungene sine, 7 500 kr i måneden. Fra 1. januar neste år blir dette tilbudet enda mer attraktivt fordi regjeringen øker maksprisen i barnehage til nærmere 3 000 kr. Jeg lurer på om representanten Astrup ser paradokset, når vi jo forsøker å få økt deltakelse i arbeidslivet, bekjempe fattigdom og få bedre integrering. Hvorfor kan man ikke heller øke barnestrygden, som vi vet ikke holder arbeidsføre utenfor arbeidslivet, men som holder barn utenfor fattigdom?

Nikolai Astrup (H) [10:32:56]: Vi har valgt å legge oss på en mer målrettet tilnærming enn økt barnetrygd ved å gjøre barnehage billigere for de familiene som har dårligst økonomi. Det er også noe vi følger opp gjennom budsjettforliket med Kristelig Folkeparti og Venstre. Tiden man kan ha kontantstøtte, er strammet inn, slik at den er mer målrettet inn mot dem som ikke får

barnehageplass, noe som også er viktig. Vi har også et litt annet syn på valgfrihet for barnefamilier enn SV har, i dette tilfellet valgfrihet for de aller minste barna. Det har en egenverdi at man faktisk kan velge om man vil vente litt med å sende barna i barnehage. Alle barn er forskjellige og har forskjellige behov, og det respekterer vi.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Trond Giske (A) [10:34:08]: På et av mine mange skolebesøk som leder av utdanningskomiteen i forrige periode møtte jeg en lærer som etterlot et dypt inntrykk. Vi hadde snakket om alle elevene som faller ut av skolen uten å fullføre, og hva det gjorde med hver enkelt av dem. Vet du hva som føles ekstra fortvilt, spurte læreren. Vi kunne ha fått til så mye mer hvis vi bare gjorde de riktige tingene, og vi ville fått så enormt mye igjen. Vi sløser med mulighetene våre, sa læreren.

Vi kunne ha fått til så mye mer hvis vi bare gjorde de riktige tingene. En bedre beskrivelse kan knapt gis om den politikken Fremskrittspartiet og Høyre fører. Vi sløser med Norges muligheter.

Det statsbudsjettet bør handle om, er hvordan vi løser de store oppgavene som Norge har, hvordan vi forbereder oss på framtiden. Mange spør: Hva skal vi leve av i framtiden? Vi skal verken leve av renter fra oljefondet eller av skattekutt. Vi skal leve av det arbeidet og den verdiskapingen dagens barn og unge skaper i framtiden. Derfor er det ikke investeringer i nye oljefelt eller utvidelse av oljefondet til noterte aksjer eller eiendommer som avgjør hvordan Norge vil se ut, det er hvordan vi satser på barn og unge.

60 000 elever starter på skolen hver høst – nysgjerrige, lærelystne, med drømmer og forhåpninger, med foreldre som håper at skolen skal ta godt vare på ungene deres. Den grunnleggende visjonen, at alle skal få en likeverdig sjanse til å lykkes i livet, er for Arbeiderpartiet det fineste uttrykket for velferdsstaten Norge. 13 år senere har 15 000 ungdommer forlatt skolen uten å ha fullført, inn i et nytt arbeidsliv som har færre og færre ufaglærte arbeidsplasser igjen.

En av de store oppgavene Arbeiderpartiet vil løse, er å skape trygghet og kunnskap slik at alle barn og unge kan lykkes. I vårt alternative budsjett er barn og unge budsjettvinnere, med en satsing på 2 mrd. kr mer enn regjeringen til mange nye lærere, en intensiv læring gjennom tidlig innsats, lese-, skrive- og regnearanti, en mer praktisk skole, et sunt skolemåltid og mer fysisk aktivitet, fordi det ikke er noen motsetning hos oss, som det er hos Høyre og Fremskrittspartiet, mellom folkehelse og læring.

Tidlig innsats starter i barnehagen, derfor går vi mot Fremskrittspartiet og Høyres regning til vanlige folk

som har unger i barnehagen, og foreslår i stedet flere barnehageplasser og flere ansatte. Vi bruker 1 mrd. kr mer enn Høyre og Fremskrittspartiet på tidlig innsats, starter arbeidet med et reelt løft for yrkesfagene og legger penger på bordet for flere helsesøstre og en sterkere innsats mot mobbing og hjelp til unge med psykiske utfordringer.

På dette området sleper regjeringen beina etter seg. Men fortsetter vi å gjøre omtrent det samme som før, får vi omtrent de samme resultatene som før. Heldigvis lykkes særlig Kristelig Folkeparti i å dra budsjettforlikene i riktig retning – på tross av og ikke på grunn av Fremskrittspartiet og Høyre.

I høst er igjen rekordmange unge uten læreplass. Det er over 6 000 med ungdomsrett som ønsker å lære seg et fag, gå inn og gjøre en innsats, men som får nei til en plass i en bedrift eller en virksomhet til å ta det fagbrevet de drømmer om. Det er Norges mest meningsløse kø, men under Erna Solberg og Siv Jensen vokser denne køen.

70 000 unge under 30 år står utenfor arbeid og utdanning, antall nye unge uføre er doblet i løpet av noen få år. Vi sløser med mulighetene. Norge kunne ha fått til mye mer.

Vi lever av hverandres arbeid, men under denne regjeringen er andelen av den voksende befolkningen som er sysselsatt, den laveste på 20 år. Dette er den andre store oppgaven Arbeiderpartiet vil løse. Fremskrittspartiet og Høyre tror at årsaken er at arbeidsløse og uføre har det for godt, og kutter i feriepengene for ledige, i dagpengene for dem som tjener minst, i barnetillegget for uføre. Men folk ønsker jobb. Arbeidsledig ungdom ønsker å kvalifisere seg og få seg et arbeid, folk med nedsatt funksjonsevne ønsker å kunne kombinere trygdeordninger med arbeid, og eldre arbeidstakere ønsker å kunne få ny kunnskap, sånn at de kan stå i jobben lenger.

I trontalen sa statsministeren at den viktigste oppgaven for Norge er å sørge for at ingen går ut på dato i arbeidslivet. I statsbudsjettet som kom dagen etter, var det ikke spor av innsats for å sørge for at folk ikke går ut på dato i arbeidslivet. Det hjelper lite at statsministeren holder taler fra sitt tårn langt fra folks hverdag, når det som sies, ikke følges opp av handling.

Arbeiderpartiet satser 2,5 mrd. kr mer enn regjeringen på å få flere i arbeid og færre på trygd, på havnæringer, miljøteknologi, nye næringer som bioøkonomi og helse- og velferdsteknologi. Vi legger flere hundre millioner på bordet for å utvikle næringslivet i distriktene og vil starte den kompetansereformen som skal sørge for læring gjennom hele livet. 2 000 flere tiltaksplasser skal hjelpe dem som sliter mest inn i ny jobb.

Vi blir stadig flere som trenger god omsorg og et godt helsetilbud. Vi lever lenger, og medisinske framskritt gir

oss muligheter til å gi mange flere god helsehjelp. Faktisk er det slik at stadig flere av oss vil bli langt over 100 år. Det er bra. Men da må vi bruke det handlingsrommet og den sterke økonomien vi har, til å forberede oss på den fremtiden, sånn at vi kan gi god helse og trygg omsorg til alle.

Dette er den tredje store oppgaven Norge er nødt til å løse. Vi satser derfor 2,5 mrd. kr mer enn regjeringen på god helse og omsorg for alle. Vi styrker kommuneøkonomien kraftig, sånn at vi kan gi en god alderdom til alle, sånn at vi kan doble veksten i helsebudsjettet – 1,4 mrd. kr mer til raskere behandling, nytt utstyr, flere ansatte på sykehusene, ny teknologi, en storstilt satsing på digitalisering og helse- og velferdsteknologi. Fremskrittspartiet og Høyre gjør det motsatte. Faktisk er budsjettet for 2018 det svakeste når det gjelder veksten i sykehusøkonomien på mange år. Fortsatt er Fremskrittspartiets fanesak – eller skal vi si tidligere fanesak – eldreomsorgen, avspist med småpenger fra regjeringen. Vi kan ikke fortsette slik. Vi må bruke mulighetene, vi må forberede Norge på fremtiden.

Den fjerde store oppgaven er å løse klimakrisen, å møte klimaendringene med kraftfull politikk som sørger for at vi når 2-gradersmålet. I vårt alternative budsjett peker vi på fire områder: nullutslippsteknologi i veitransporten, bærekraftig biodrivstoff, klimavennlig skipsfart og karbonfangst og -lagring. Vi bevilger det som trengs for fullskala demonstrasjonsanlegg for karbonfangst og -lagring. Sjelden har vel et miljøbudsjett fått hardere medfart i miljøbevegelsen enn Fremskrittspartiet og Høyres forslag for 2018.

I tidligere år har vi hørt både Venstre og Kristelig Folkeparti rope høyt for å gjøre om på Fremskrittspartiet og Høyres svake klimabudsjett. I år var det oppsiktsvekkende stille – særlig oppsiktsvekkende fordi satsingen var så svak.

Vi har over 2 mrd. kr mer enn regjeringen i vår satsing på klima og miljø. Den pakken kommer til å bli nedstemt, men kanskje vil det føre til at de som i denne salen er enig i at vi må satse mer på å kutte klimautslipp, ikke mindre, vil gjøre seg noen refleksjoner rundt hvor tyngdepunktet i klima- og miljøpolitikken i denne salen burde ligge.

Jeg vil også nevne noen av de ekstraordinære satsingene vi har i vårt alternative budsjett. Med 1,6 mrd. kr mer enn Fremskrittspartiet og Høyre til distriktene vil vi skape nye arbeidsplasser og et godt velferdstilbud over hele landet med en kraftig utbygging av bredbånd, en aktiv næringspolitikk, styrking av politidistriktene og et betydelig velferdsløft. Vi har en stor innsats for digitalisering, med 1,2 mrd. kr mer enn regjeringen, teknologiløft i skolen, kompetansereformen for livslang læring, å gjøre norsk næringsliv ledende i å ta i bruk ny teknolo-

gi og digitalisere offentlig sektor. Vi vil ha et kraftfullt løft i kampen mot vold og overgrep for å gjøre alle trygge gjennom styrking av politiet, styrking av barnevernet, av de frivillige organisasjonene. Fremskrittspartiet og Høyres kutt overfor de frivillige på dette feltet står vel fram som noe av det mest smålige og brutale i regjeringens budsjett.

Under Fremskrittspartiet og Høyre øker forskjellene i Norge. De rikeste har fått de store skattekuttene, vanlige folk og familier får småpenger, avgiftsøkninger og høyere barnehagepris. Arbeiderpartiets skatteopplegg vil gi mer rettferdig fordeling. De som har mest, skal betale mer. Folk med vanlige eller lave inntekter skal betale mindre. Vi sier nei til Fremskrittspartiet og Høyres store regning til pendlerne. Vårt alternativ er å skape mer og dele bedre. Når handlingsrommet er blitt mindre, må også valgene bli viktigere. Vi vil skape et mer rettferdig samfunn, hvor alle får mulighet til å delta, med sterkere fellesskap og små forskjeller. La oss bruke de mulighetene Norge har.

Jeg tar opp det forslaget Arbeiderpartiet har fremmet.

Presidenten: Representanten Trond Giske har tatt opp det forslaget han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Nikolai Astrup (H) [10:44:37]: Jeg hadde i grunnen tenkt å spørre representanten Giske om oljepengebruken til Arbeiderpartiet, men nå har vi jo slått fast at den ligger på akkurat sammen nivå som regjeringens, så da trenger jeg ikke gjøre det.

Representanten Giske nevnte i sitt innlegg at han, som oss, er opptatt av et mer rettferdig samfunn. Det er bra. Samtidig er det vel mye som tyder på at Arbeiderpartiets politikk ikke virker. For hvordan kan det ha seg at da de rød-grønne styrte landet, ble det 22 000 flere unge som endte opp utenfor arbeidslivet, 15 000 flere fattige barn og sykehuskøene ble lengre – til tross for at skattene gikk opp, og man hadde en fantastisk periode med økonomisk vekst som følge av at oljeprisen var oppe i 140 dollar fatet på det høyeste? Mitt spørsmål er enkelt: Hvordan kan det ha seg at Trond Giske ikke oppnådde bedre resultater da han faktisk hadde makt til å gjennomføre sin politikk?

Trond Giske (A) [10:45:37]: Det foregår en enormt interessant debatt om fremtiden, og den synes jeg representanten Astrup skal melde seg på. Man har styrt i en hel stortingsperiode, og selv inn i en ny periode med Fremskrittspartiet og Høyre er man opptatt av å snakke om de åtte rød-grønne årene. Det gjør vi gjerne – full barnehagedekning, mange titusen flere ansatte i helse- og omsorg, 360 000 flere jobber, mindre forskjeller mel-

lom folk – gjerne det. Men la oss nå snakke om framtiden. Hvordan bruker vi denne pengerikeligheten, de tusen milliardene oljekroner, på en bedre måte? Hvordan skaper vi jobber til folk? Hva gjør vi med det som snart er 100 000 barn i varige lavinntektsfamilier? Hva gjør vi med de 15 000 som fortsatt dropper ut av skolen? Det hjelper dem veldig lite at representanten Astrup her helst vil snakke om ting som har skjedd for ti eller femten år siden.

Sivert Bjørnstad (FrP) [10:46:41]: At Arbeiderpartiet vinger på viktige politiske områder, har vi blitt godt vant til de siste årene. Nå snakker de ikke lenger om 15 mrd. kr i skatteskjerpelse – nå er det opp til 15 mrd. kr.

Det er imidlertid ikke det eneste politiske området hvor Arbeiderpartiet vinger i sitt alternative statsbudsjett. Da Fremskrittspartiet og SV for et drøyt tiår siden lanserte tanken om et barnehageforlik, ble Arbeiderpartiet prisverdig med på det. Representanten Giske var vel sågar saksordfører i Stortinget for saken. En av de viktigste pilarene i det forliket, var at kommunale og private barnehager skulle behandles likt, også økonomisk. I sitt alternative budsjett kutter imidlertid Arbeiderpartiet 300 mill. kr til ikke-kommunale barnehager. Hvorfor er det så viktig for Arbeiderpartiet og Trond Giske at barn i ikke-kommunale barnehager skal risikere å få et kvalitativt dårligere tilbud enn barn i kommunale barnehager?

Trond Giske (A) [10:47:44]: Det er helt riktig at et av premissene i barnehageforliket var en likeverdig finansiering av private og offentlige barnehager. Men så vet vi at de offentlige barnehagene tar en stor del av oppgaven med å ta de mest ressurskrevende ungene, og da er ikke likeverdig behandling likt kronebeløp per barnehageplass i private og i offentlige. Da må det tas høyde for at de offentlige barnehagene har denne ekstraoppgaven, og det er det vi gjør i vårt alternative budsjett.

Og når vi snakker om å snu: Vel, i valgkampen raljerte Fremskrittspartiet og Høyre over en lærernorm på kommunenivå som Arbeiderpartiet foreslo. I dag skal de stemme for en lærernorm på skolenivå. I valgkampen lovte man store avgiftslettelser, nå øker man avgiftene med 2 mrd. kr. I valgkampen lovte man at eiendoms-skatten skal bort, i dag vedtar man at den ikke skal økes så fort som kommunene kanskje ønsker seg. Så et kurs om å snu, vingle og å bryte løfter tar jeg gjerne når som helst hos representanten.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [10:48:58]: Forholdene i arbeidslivet blir mer utrygge i praktiske yrker. Sysselsettingsandelen faller radikalt. Sterkest er fallet blant unge menn med lite skolegang. Blant menn mellom 25 og 29

år med kun grunnskoleutdanning har sysselsettingsandelen falt fra 79 pst. til 66 pst. fra 2006 til 2016, altså hele 13 pst. Trenden fortsetter også blant unge menn mellom 30 og 40 år. Andelen uføretrygdde ungdommer øker, og det er nær 100 000 personer under 30 år som verken er i arbeid eller under utdanning.

Senterpartiet mener denne utviklingen må snus, og det er Arbeiderpartiet enig i. Arbeiderpartiet sier i komitéinnstillingen:

«Det krever målrettet politisk innsats.»

Mitt spørsmål er: Er Arbeiderpartiet enig med Senterpartiet i at en viktig del av den målrettede innsatsen er å gå vekk fra fri arbeidsinnvandring og over til kontrollert arbeidsinnvandring fra EØS-land utenfor Norden?

Trond Giske (A) [10:50:01]: Jeg mener at da vi satt i regjering sammen, gjorde vi kraftfulle ting for å bekjempe sosial dumping. Vi allmenngjorde tariffavtaler der det var nødvendig. Vi styrket Arbeidstilsynet og kontrollen med useriøse arbeidstakere. Vi skjerpet Skatteetatens mulighet til å ettergå bedrifter som driver useriøst. Det er synd at dette arbeidet ikke har den samme styrkingen nå som under oss, så dette er et område hvor vi står sammen.

Jeg tror vi kan klare dette innenfor en EØS-avtale, den har stor betydning for norsk næringsliv. Men vi må være bevisst på de komplikasjonene det medfører. Innenfor sektorer som bygg- og anleggssektoren og transportnæringen ser vi at det er til dels svært useriøse forhold – på randen til kriminalitet – så dette må bekjempes med alle midler. Og det har også med rekruttering til disse yrkene å gjøre, for hvordan kan man si til en ungdom at han skal gå inn i et yrke med slike forhold? Det handler veldig mye om å få unge, særlig gutter, inn i disse jobbene på en ordentlig måte.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [10:51:13]: Jeg har merket meg Arbeiderpartiets merknader til nasjonalbudsjettet hvor de skriver godt om klimarisiko. Det er et aktuelt tema. Oljeprisfallet gjennom de siste fire årene har vist oss hvor sårbar norsk økonomi er, og at det er åpenbart at en strammere klimapolitikk, klimaendringene i seg selv og de store skiftene som vi ser innenfor energimarkedene, kommer til å påvirke en liten, åpen og oljebasert økonomi som den norske. Derfor er jeg glad for at Arbeiderpartiet omtaler dette.

Jeg merker meg også at de skriver om klimabudsjett, karbonbudsjettet som vi har å bruke framover, og slår fast at det er bare en liten del av verdens samlede olje-, kull- og gassreserver som faktisk kan utvinnes. Hvilke konsekvenser mener representanten Giske at dette bør få for norsk oljepolitikk? Er det behov for endringer i norsk petroleumsforvaltning, konsesjonssystemet og skatteregimet, eller kan vi fortsette som før?

Trond Giske (A) [10:52:16]: Det er helt åpenbart at verden ikke kan fortsette som før. Vi må kutte verdens klimautslipp med kanskje 70–80 pst. for å få en klimanøytral og stabil framtid. Veldig mye av olje-, gass- og kullressursene må bli liggende under bakken, men istedenfor å plukke ut enkeltfelt og si at det og det skal bli liggende, tror Arbeiderpartiet på en effektiv klimapolitikk som handler om å gjøre det dyrere å forbrenne fossile energikilder. Da vil de minst lønnsomme feltene bli liggende og de mest lønnsomme bli brukt. Da blir kull utfaset, da blir gass en god overgang, og da sørger vi for å nå dette målet.

Derfor er det gledelig at det er gjort framskritt internasjonalt, men vi må fortsette å redusere vår oljeavhengighet. Vi har fått interessante forslag fra oljefondet om dette. Den viktigste oljeavhengigheten som vi har, er bruken av oljepenger og den enorme innfasingen som har vært i disse årene. Ingen annen regjering har økt oljeavhengigheten i Norge så mye som den sittende.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Helge André Njåstad (FrP) [10:53:40]: Først vil eg takka komiteen for godt samarbeid, men òg takka komitésekretæranane våre og tilsette i Finansdepartementet som har hjelpt oss til alle tider av døgnet med å få på plass eit budsjett og ei innstilling.

Dette blir det tredje innlegget som skal handla om budsjettforslaget frå Framstegspartiet og Høgre. Det er det femte budsjettet på rad der Framstegspartiet har hatt direkte påverknad. Det er eit budsjett som sikrar økonomisk vekst, fleire i jobb og eit berekraftig velferds-samfunn. Vårt mål er å gje folk meir fridom og tryggleik, og at me skal visa handlekraft.

Budsjettet som no blir vedteke, vidarefører dei viktigaste satsingsområda til Framstegspartiet og Høgre innanfor område som forsvar, Nasjonal transportplan, som me vedtok i sommar, investeringar i politiet, forsking og skattelettar. Me har vore gjennom ein vanskeleg periode med vedvarande låg oljepris, ei flyktningkrise og ei stadig meir uroleg og uoversiktleg verd. Eg er glad for at Framstegspartiet har vore med på å styra landet trygt i denne situasjonen, og me ser no ny optimisme.

Framstegsparti-avtrykka i dette budsjettet er tydelege. Eg vil nemna eit par punkt:

I dag gjer me eit viktig vedtak i behandlinga av budsjettet om å fjerna eigedomsskatt på maskiner. Det er eit viktig bidrag for mange bedrifter rundt omkring i Noreg. Det bidreg til å sikra arbeidsplassar, men det bidreg òg til å sørgja for å skapa moglegheiter til å etablera nye. Grøne datasenter har spesielt vore nemnt, og at Noreg har hatt ei ulempe i etableringa av dei. No fjernar Stortinget den ulempa, og det kan gje gode ringverknader for mange av kommunane i landet.

I tillegg til å fjerna den såkalla maskinskatten reduserer me handlingsrommet som kommunane har til å innføra og auka eigedomsskatten på hus og hytte. Det er ei veldig viktig sak for oss i Framstegspartiet. Når me ser eit hus, ser me ein heim, ikkje eit skatteobjekt.

Me fortset å tryggja velferda gjennom å styrkja kommuneøkonomien. Ser ein på dei siste fire åra, har kommuneøkonomien vorte betre. No tek me nye grep i dette budsjettet ved å løyva meir pengar til lærarar og helsesyster. Me fortset opptrappinga for rusfeltet, og me vidarefører prøveprosjektet for ei statleg finansiert eldreomsorg, som absolutt ikkje er fasa ut som ei av kjernesakene til Framstegspartiet – det er ei viktig sak – og me ser allereie gode resultat i dei kommunane som deltek i prøveprosjektet. Vårt mål er å styrkja eldreomsorga ytterlegare.

Den beste måleininga for kommuneøkonomien trur eg er talet på kommunar som er i ROBEK-registeret, og det er veldig hyggeleg å kunna sjå at me per 1. desember er nede i 28 kommunar. Det har aldri før vore så få kommunar som er ROBEK-registrerte, og det tydar på at kommuneøkonomien er god i Noreg.

Dette budsjettet er ansvarleg, og det er tilpassa den økonomiske situasjonen i landet. Den største utfordringa me har framover, er å skapa nye, lønsame arbeidsplassar i privat sektor. Skal me lykkast, må me prioritera tiltak som aukar vekstevna i økonomien og styrkjer det private næringslivet. Det har regjeringa gjort i alle budsjetta, og det fortset me med òg i budsjettet for 2018.

Norsk økonomi er omstillingsdyktig. Det ser me i budsjettet, og me ser det på talet på arbeidsplassar som er skapte. Sjølv om oljeprisfallet har ført til færre jobbar innanfor den sektoren, ser me likevel at det har vorte skapt mange nye arbeidsplassar, og pilane peikar i rett retning.

Når me ser at endringane i skatte- og avgiftsopplegget i 2018-budsjettet fullt ut har vorte fasa inn, har me gjennom desse fem budsjetta sidan 2013 redusert skattar og avgifter med 24,4 mrd. kr, altså eit betydeleg bidrag, som sørgjer for at folk flest har meir å rutta med og kan vera meir sjef i eigen kvardag, og at bedriftene har moglegheit til å investera og skapa arbeidsplassar. Det er Framstegspartiet glad for å vera med på. Det er viktig med tanke på den positiviteten me no ser. Hadde me ikkje hatt dei fem budsjetta med skattelettar, hadde me ikkje hatt den same positiviteten som me no ser. Og hadde det ikkje vore dette budsjettet som hadde vorte vedteke, men eit av dei alternative, hadde protestane frå næringslivet og folk flest vore langt større.

Til slutt: Framstegspartiet er òg veldig fornøyd med at bilistane kjem godt ut av dette budsjettet. Bilen er eit fri-domssymbol og er viktig for folk, spesielt folk i distrikta, som ikkje har andre moglegheiter. Difor er me glade for

at me nok ein gong leverer eit budsjett der bensinprisane ikkje går opp, og der me går i ei meir miljøvenleg retning på nye bilar som fornyar bilparken.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ingrid Heggø (A) [10:58:55]: Framstegspartiet lova jo avgiftskutt i valkampen, nesten i kvar sving, og legg i dag på rundt 2 mrd. kr i avgifter. Det å koma på nye avgifter er ikkje noko nytt i desse tider, for fire veker før jul pleier ein faktisk å koma med det over natta. Dette gjev store ulemper for næringslivet. Det er innført nye avgifter for mellom 6 og 7 mrd. kr i perioden Framstegspartiet har sete i regjering.

Kva avgifter er representanten mest stolt over?

Helge André Njåstad (FrP) [10:59:38]: Det er jo interessant å få spørsmål om skattar og avgifter frå eit parti som no vil auka skattane og avgiftene med 8 mrd. kr, mens ein i valkampen gjekk inn for 15 mrd. kr i auka skattar og avgifter. Eg fortalde nettopp i mitt hovudinnlegg at me har sett ned skattane og avgiftene med over 24 mrd. kr i førre og denne perioden fordi me meiner det er riktig politikk å sørgja for at folk får behalda meir.

Når det gjeld budsjettforliket, er det ingen løyndom at Framstegspartiet ikkje er like glad for alt, men me er glade for heilskapen, spesielt når me ser Arbeidarpartiets alternativ, som hadde vore det andre alternativet, og som ville ha betydd betydelege skatte- og avgiftsskjerpingar. Difor er det opphavlege budsjettforslaget frå regjeringa kombinert med avtalen med Kristeleg Folkeparti og Venstre betre for både folk flest og næringslivet. Viss ein spør om favoritten min, er det at me har kvitta oss med maskinskatten, noko som vil bety masse for arbeidsplassane i distrikta. Det er absolutt Framstegspartiets favoritt av skattar og avgifter som blir reduserte i dette budsjettet.

Ingrid Heggø (A) [11:00:44]: Eg spurde om avgifter og ikkje om eigedomsskatten. Det var det eg spurde representanten om, om kva han var mest stolt over. Men det kan virka som om representanten meiner at regjeringa skal målast på det som er i eige budsjett, og ikkje på det som har kome i forhandlingane. Då må ein anta at opsjonsskattlegging er noko som Framstegspartiet ikkje vil verta teke til inntekt for. Det var jo ikkje slik i opphavleg budsjett. Det å leggja på barnehageprisane er representanten tydelegvis veldig stolt over – 1 320 kr året meir i utgifter for den enkelte.

Men eg spør om igjen: Kva er representanten mest stolt over av dei avgiftene ein har vore med på å innføra?

Helge André Njåstad (FrP) [11:01:33]: Me tek ansvaret for budsjetteinigheita, men brukar sjølvsagt mest

tid på å snakka om Framstegspartiets avtrykk i hovudbudsjettet. Men me er veldig nøgde med budsjettforliket innanfor opsjonsskattlegging, som representanten stilte spørsmål om. Når det gjeld barnehagepris, som ein òg var innom, må eg nesten opplysa om at det var me som innførte ordninga med at dei som har minst, får ein lågare pris og kan sleppa å betala, så det har vore ein verkeleg sosial profil. Eg synest ikkje det er drygt å seia at ein skal betala litt meir for den gode tenesta som barnehage er. Eg synest ikkje ein skal senda eit signal til alle barnehagelærarar der ute om at ein ikkje er verd den ekstra auken, spesielt når me har skjerma dei som har minst.

Når det gjeld spørsmålet om kva avgift som er auka som eg er mest stolt av, er me i Framstegspartiet ikkje særleg stolte av å auka avgifter. Det er difor me er glade for at me har sett ned skattar og avgifter med over 24 mrd. kr i denne perioden, og det vil me fortsetja med. Me synest at alternativet, som ville ha vore Arbeidarpartiets budsjett, ville ha vore langt verre for folk flest.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [11:02:48]: Jeg har vanskelig for å tro at representanten Njåstad egentlig tror på det han selv sier. Han ser liksom flakkende ut, litt usikker – tar seg til ansiktet og er litt usikker på om han skal snakke om avgifter. Det skjønner jeg godt, for i løpet av de første fire årene økte Fremskrittspartiet avgiftene med nesten 4 mrd. kr fra de overtok regjeringsmakten. Når det kommer til den årlige budsjetttrunden, dukker det opp nye avgiftsbomber hvert år. I år var den nye avgiftsbomben at vi skal øke avgiftene for norsk næringsmiddelindustri med 83 pst. Jeg hadde ikke i min villeste fantasi trodd at det var en Fremskrittsparti-statsråd, finansminister Siv Jensen, som skulle stå ansvarlig for en sånn type avgiftsøkning. Men hvis man i tillegg begynner å lese hva de gjør, ser man at alle de sjøfolkene som kjører Helge André Njåstad hjem, skal få 16 500 kr mindre i skattefradrag på grunn av at man fjerner hyretillegget. Hvorfor synes Fremskrittspartiet det er kjempesmart at sjøfolk som gjør en hederlig jobb, skal få 16 500 kr mindre i skattefradrag?

Helge André Njåstad (FrP) [11:03:55]: Når det gjeld hyretillegget, er vel det ei ordning frå 1920-talet som det er greit at ein no harmoniserer med øvrige ting som blir gjort på skattesida. Eg trur ikkje det er store greiene. Dessutan dreier hyretillegget seg om ytingar ein har når ein er heime – når ein ikkje er på sjøen – så eg trur ikkje Senterpartiet skal bekymra seg så veldig over den justeringa som der skjer.

Når det gjeld avgiftene, synest eg det er litt rart at Senterpartiet no køyrer den populistiske varianten, all den tid det var Senterpartiet som stilte spørsmål til Finansdepartementet fyrst i denne budsjettprosessen, om

auka pris på brus og snop. Alle som har høyrte representanten Toppe sine innlegg frå denne salen, har jo registrert at det å auka prisen på snop og brus verkeleg er draumesaka til Senterpartiet, meir enn til Framstegspartiet.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [11:04:56]: I SVs alternative budsjett foreslår vi å gjøre skattesystemet mer progressivt – omfordelende – sånn at den typiske lønns-mottaker kommer ut i pluss sammenlignet med regjeringens forslag. For eksempel vil en familie med to voksne og to barn – to frihetssymboler, eller dieslbiler – med 400 000 kr i lønn og ingen formue, som jo gjelder ganske mange folk, gå ut i pluss med nærmere 7 000 kr sammenlignet med budsjettet som er lagt fram fra regjeringen, fordi vi prioriterer de mange, ikke de få. Vil ikke et parti som har slagordet «folk flest», være mer komfortabelt med et sånt forslag enn med et statsbudsjett hvor de med inntekter på over 10 mill. kr får skatte-kutt på 89 000 kr, mens de med inntekter opp til 600 000 kr får 100 kr i skatte-kutt, som er tilfellet i regjeringens budsjett?

Helge André Njåstad (FrP) [11:05:54]: Om me samanliknar heilskapen i SV sine alternativ og dei budsjetta Framstegspartiet har vore med på, er det ikkje tvil om at folk flest kjem betre ut med skatte- og avgiftslettane våre, og det er òg ein myte at det er dei som har mest frå før, som har fått dei største skattelettane. Det er heilt vanlege folk som kjøper seg ny bil i løpet av perioden, som får store lettar på eingongsavgifta med våre opplegg. Ser ein heilskapen, kjem ein betre ut med den politikken Framstegspartiet er med og påverkar, enn den politikken som SV føreslår som alternativ, som betyr auka skattar og avgifter for alle, men spesielt for dei rikaste. Me er òg opptekne av å leggja til rette for ein politikk som gjer at folk vil skapa arbeidsplassar, for det er det me må leva av i framtida, nemleg folk som tek risiko og skapar arbeidsplassar. Me vil ikkje ha ei omtale av dei som dei som har mest frå før. Det dei fyrst og fremst er rike på, er ansvar, fordi dei skapar arbeidsplassar. Eg er ikkje flau over å ha ein politikk som sørgjer for at me heidrar dei gründerane som gjer at me har så mange milliardar å fordela kvart år i statsbudsjettet.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [11:07:09]: Hovedbærebjelken i norsk økonomi er fastlandsøkonomien. Det er utviklingen i fastlandsøkonomien som er avgjørende for vår velstandsutvikling – din og min private økonomi. Det er det som er avgjørende for fellesskaps-satsinger på skole, helse, forsvar, politi og vei – det offentlige kraft til å løfte hverandre.

Vi har et stort økonomisk handlingsrom i Norge, takket være kloke valg før oss og ikke minst en god forvaltning av våre naturressurser og en klar strategi for hvordan disse ressursene kan skape arbeidsplasser og verdiskaping i Norge. Den politiske debatten er litt fra dag til dag, men hvis man ser på de lange linjene i norsk politisk historie, har det vært en klar konfliktlinje om hvordan vi skal forvalte våre naturressurser. Da konsesjonslovene kom i sin tid, kalte datidens Høyre det «panikklover». Heldigvis var det et politisk flertall som vedtok en klok forvaltning av våre naturressurser. Det har vi høstet av når det gjelder fiskeri, jord og skog, olje og gass, og det har gitt oss et kjempestort handlingsrom. Vi har sikret nasjonalt eierskap over ressursene. Vi har sikret nasjonal kontroll, og vi har hatt en politikk som har bygd industri og verdiskaping i hele landet. Det har vært mange framtidsrettede politikere før oss, som har tenkt helhet, tenkt langsiktig, de har tenkt nasjonalt og bygd Norge.

De seneste årene, etter oljeprisfallet, har investeringene i olje og gassnæringen falt kraftig – fra et toppnivå på rundt 230 mrd. kr til drøyt 150 mrd. kr i 2017. Nesten parallelt med oljeprisfallet har kronen svekket seg, og den har svekket seg kraftig. Det har økt konkurransekraften til norsk industri, det har delvis vært redningen for deler av skogindustrien, det har styrket konkurransekraften til fiskeri, havbruk og turisme. Næringsmiddelindustrien har også hatt en veldig god periode, takket være lavere kronekurs og gode politiske valg. Norsk økonomi har blitt stimulert kraftig. Det har vært rekordhøy olje- og gassbruk. Vi har hatt rekordlave renter. Vi har hatt en svak krone, og det har vært god tilgang på kvalifisert arbeidskraft.

Vilkårene for store investeringer i norsk fastlandsindustri har vært rekordgode, men investeringene i industrien har ikke skjedd. De frigjorte ressursene ved lavere investeringer i olje- og gass og lave renter og lav kronekurs har ikke flyttet seg til industri, de har flyttet seg til bolig og eiendom. Den sektoren passerer over 200 mrd. kr i år. Det er den nye store motoren i norsk økonomi. Tallene for industriinvesteringer ligger an til å bli i overkant av kun 20 mrd. kr. Altså, når investeringene i vår mest lønnsomme næring, olje og gass, har stupt, er eiendom og boligbygging den nye store næringen. Det er ikke bærekraftig over tid. Vi kan ikke bo oss til rikdom, ikke som land.

Hvis vi flytter oss fra nasjonalbudsjettet, som vi diskuterer i dag, til statsbudsjettet og de store offentlige satsingene framover, er det noen ting som kommer helt tydelig fram. Med den vedtatte nasjonale transportplanen vil vi bruke over tusen milliarder offentlige kroner på å bygge samferdsel rundt i landet. I den vedtatte langtidsplanen for Forsvaret skal vi gjennomføre kanskje den største fastlandsinvesteringen noensinne ved å kjøpe

nye kampfly. Vi har store offentlige byggeprosjekt, som nytt regjeringskvartal her i Oslo, som alene vil koste anslagsvis 15–16 mrd. kr. Vi i dette stortinget kommer til å bruke enormt mye penger i store offentlige investeringer.

Men regjeringen har ingen tenkning rundt hvordan disse prosjektene kan skape ny norsk industri. På samferdselssiden virker det som det er helt likegyldig om det er en kinesisk aktør som bygger ut veien, eller om det er en norsk aktør. Der må vi selvfølgelig ha en industristrategi, som da vi satte i gang et forskningsprosjekt for å bygge den nye Mjøsbrua i tre. Vi må bruke disse prosjektene til å bygge vår næring og vår industri.

Når det gjelder jagerfly, har dagens regjering vært så passive at AIM Norway på Lillestrøm har mistet kontrakter, og de har blitt flyttet utenlands. Når vi har så store investeringer på forsvarsbudsjettet, må vi selvfølgelig ha en industristrategi for hvordan vi kan bygge vår industri, våre arbeidsplasser og vår kompetanse. Når det gjelder regjeringskvartalet, har regjeringen hele tiden vært motstrebende til å stille krav om at man kan bruke f.eks. tre for å bygge den industrien i Norge. Det er skremmende at på det tidspunktet når investeringene i norsk industri er rekordlave, bruker ikke regjeringen muligheten til å bruke offentlige investeringer til å bygge vår næring.

Den største industriinvesteringen de seneste årene har vi sett i forbindelse med Hydro på Karmøy. De fikk 1,5 mrd. kr i offentlig støtte gjennom Enova, fordi det offentlige gikk aktivt inn. Hvis man går nedover på listen, er det Tine, Nortura og Orkla som er de selskapene som har flest investeringer. Og hva er kjennetegnet ved disse næringene? Jo, det er næringsmiddelindustrien som har stått for en veldig stor andel av investeringene i norsk industri i de seneste årene. Hva er det dagens budsjett gjør? Den industrien som har investert mest, er dette budsjettet et målrettet angrep på – med en avgiftsøkning på 2 mrd. kr til den industrien som faktisk har satset. Det er fullstendig uansvarlig og ugjennomtenkt det som nå skjer – at vi skal ha en målrettet avgiftsøkning på 2 mrd. kr til Norges største fastlandsindustri, med en avgiftsøkning på enkeltprodukter på 83 pst. Samtidig som man gjør det, innfører man en 350 kr-grense som gjør at hvis man produserer de samme varene i Sverige, har man null moms, null avgift, og man kan importere dem kostnadsfritt til Norge. Det er uforståelig at dette er en god strategi fra regjeringen, fra Kristelig Folkeparti og fra Venstre.

I nasjonalbudsjettet løfter regjeringen fram to næringer til. De løfter fram at havbruk har styrket seg, og de løfter fram at turistnæringen har styrket seg. At det er positivt, er vi alle enige i. Da er det interessant å se på finansinnstillingen og se hva man faktisk gjør for en av de

to store næringene man løfter fram som noe positivt. Norsk turistnæring får nå – hvis stortingsflertallet vedtar det de har foreslått – en ny stor avgiftsøkning. I løpet av tre år har turistnæringen da fått 50 pst. mer i moms – det går altså fra 8 pst. til 12 pst. Det er en målrettet måte å svekke konkurransekraften til vår turistnæring på, som til nå har blitt reddet på grunn av kronekursen, mens regjeringen gjør det den kan for å svekke konkurransekraften til turistnæringen. Mens svensk turistnæring fortsatt har moms på 8 pst., skal norsk turistnæring nå få en moms på 12 pst. og over 700 mill. kr mer i avgifter.

Det som er så forunderlig når man ser på budsjettfor-slaget fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, er at de næringene som har satset, de næringene som har gått bra og har forbedret sin konkurransekraft de senere årene, er de som får de store skatte- og avgiftshoppene. Den ene er næringsmiddelindustrien, som får det nesten sjokkardede avgiftshoppet på over 2 mrd. kr over natten. Den andre er turistnæringen, som over tre år nå har fått en momsøkning på 50 pst. Begge de to næringene er veldig utsatt for konkurranse, fra svensk turistnæring, svensk næringsmiddelindustri, svensk handelsnæring. Det er uforståelig at det norske stortinget gjør det man kan for å svekke vilkårene for våre næringer mens man styrker vilkårene for næringene i Sverige, for vi kan ikke ta de arbeidsplassene som en selvfølge. Det er uklokt, og det er kortsiktig.

I Senterpartiets budsjettopplegg er det selvfølgelig en helt annen avgiftspolitik. For det første mener vi at den avgiftspolitikken som har vært ført mot biler de seneste årene, har vært uklok, for mange i Norge er avhengig av bil. Vi har lagt opp til en stabilitet i momsen for reiselivet. Vi synes det er uklokt målrettet å svekke konkurransekraften til en så viktig næring. Vi har selvfølgelig en helt annen forutsigbarhet for næringsmiddelindustrien. Vi har bedre avskrivingssatser, som gjør at det er mulig å investere i nytt utstyr og ny teknologi, noe som gjør at man får en modernisering av bedriftene våre.

Vi har en satsing på landbruk, fisk og skog, for det har vært en suksess for Norge at vi har levende matproduksjon i hele landet, at vi tar vare på råvareressursene og bygger industri. Vi har en bredbåndsatsing på 500 mill. kr, som gjør at man kan få brukt ny teknologi i hele landet, for det er viktig at vi bygger ut bredbånd nå, sånn som man bygde ut strømmettet på starten av 1900-tallet. Vi har et løft for tjenester nær folk, ved at kommunene får 2,4 mrd. kr mer, for det er viktig for skoler, for sykehjem, for de grunnleggende tjenestene.

Vi satser helt annerledes på forsvar, for vi mener at mye av det som ligger inne til forsvar knyttet til jagerfly, er bra, men det er altfor dårlig når det gjelder hær og heimevern, den grunnleggende landberedskapen. Vi har et

annet politibudsjett. Vi ønsker å styrke politidistriktene, for vi må ha en god beredskap i hele landet.

Senterpartiets forslag er gjennomtenkt, det er målrettet, det er industrivennlig, det bygger norsk industri, og det bygger hele landet. Jeg tar opp Senterpartiets forslag.

Presidenten: Representanten Trygve Slagsvold Vedum har tatt opp det forslaget han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Åsunn Lyngedal (A) [11:17:21]: Arbeiderpartiet og Senterpartiet deler en bekymring for økende ulikheter mellom regionene i Norge. Det er ulikheter i økonomiske ressurser og i tjenestetilbud. Dagens regjering gjør altfor lite for å gjøre noe med disse ulikhetene – utviklingen går i gal retning. Vi står sammen om en del viktige satsinger: Vi ønsker milliardstyrkinger til kommunene, vi ønsker å bruke mer penger på de offentlige helseforetakene, vi styrker Hæren og politidistriktene, og vi står sammen om ikke å straffe dem som har lang reise til jobb – slik regjeringen gjør – med 1 mrd. kr. Jeg håper vi kan stå sammen om en politikk for å ta hele Norge i bruk og vil gjerne høre representanten Slagsvold Vedums analyse av hva som er de viktigste grepene for å sikre et godt tjenestetilbud i hele landet.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [11:18:15]: For Senterpartiet er det avgjørende viktig at man kan ha tjenester nær der folk bor. Ofte i den politiske debatten kan det høres kjedelig ut å si at satsing på kommuneøkonomi er det viktigste tiltaket. Når alt kommer til alt, er det kommunene som tilbyr skole, som tilbyr sykehjem, og som gir litt ekstra penger til de lokale kulturtiltakene. Så et av de viktigste grepene vi gjør i budsjettet vårt, er knyttet til nettopp kommuneøkonomien, for det er så viktig for å ha de grunnleggende tjenestene nær der folk bor.

Så må vi også ha en næringspolitikk som gjør at vi stimulerer til å få nye arbeidsplasser der det ofte er mindre privat kapital. Derfor har vi en så sterk satsing på regionale utviklingsmidler som vi har, og derfor har vi en så målrettet næringspolitikk som vi har på både fiskeri, skogbruk og jordbruk, og en gjennomtenkt avgiftspolitikk når det gjelder næringsmiddelindustrien.

I 2017 er det for meg helt uforståelig at en samferdselsminister fra Fremskrittspartiet ikke har en tydeligere satsing på bredbånd. Skal vi ta hele landet i bruk, må hele landet også få mulighet til å bruke nye teknologiske løsninger. Men det virker det som om regjeringen har glemt.

Elin Rodum Agdestein (H) [11:19:30]: I innlegget sitt nevnte representanten Slagsvold Vedum en rekke om-

råder som er tilgodesett med påplussinger i Senterpartiets budsjett – f.eks. har Senterpartiet 1,3 mrd. kr mer enn alle andre til Hæren og Heimevernet. Så hørte vi lite om inndekningen. Hvis vi ser nærmere etter, ser vi at det er en hel rekke urealistiske inndekninger i tillegg til usosiale kutt. Senterpartiet kutter til sammen 1 mrd. kr på helse, et område representanten Slagsvold Vedum trakk fram som viktig, og kutter 1,2 mrd. kr på eldreomsorgen. Men det mest usosiale er kanskje likevel at man tar bort 500 mill. kr til kjøp av private tjenester i barnevernet. Om man ikke legger det tilbake til det offentlige, betyr det redusert kapasitet, og at det er beredskapsplassene som rammes.

Hvorfor er det de svakeste gruppene – de syke, de eldre og de aller mest utsatte barna – som skal betale for Senterpartiets satsinger?

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [11:20:30]: Vi har et omfattende budsjettokument på 148 sider. Jeg skjønner at det kan være vanskelig å lese alle sidene, og det er det man må gjøre hvis man skal se budsjettet totalt.

Når det gjelder helse, har vi økt pengene til helse, men vi har gått inn med en mindre andel til ISF, innsatsstyrt finansiering, og mer til rammeoverføring. Hvis man ser på totaliteten, er det mer til sykehusene, men vi har en mindre markedsrettet finansiering og mer trygghet på basisfinansiering for norske sykehus.

Når det gjelder eldreomsorg, mener vi at det er klokke- re å gi de pengene som er satt av til statlige forsøk på eldreomsorgen, direkte til kommunene. Så vi har ikke kuttet, bare overført det til kommunene. Og det kommer i tillegg til de 2,4 mrd. kr, som er en satsing som gjør at man kan bygge sykehjem og bygge eldreomsorg. Det samme gjelder barnevernet. Så man har bare prioritert annerledes.

Når det gjelder sykehussektoren, ønsker vi rett og slett mer basisfinansiering og mindre ISF-finansiering.

Knut Magne Flølo (FrP) [11:21:43]: Som gammel næringslivsmann er eg oppteken av verdiskaping, for verdiskaping er nødvendig for å finansiere alle dei løfta som Senterpartiet har lagt inn i sitt budsjett. Dei skjerpar skattane, dei vil kutte ut EØS-finansiering – milliardbeløp.

Eg vil spørje Slagsvold Vedum: Korleis har han tenkt å skaffe alle desse midlane – når ein ser dei lovnadene som er lagde inn i Senterpartiets alternative statsbudsjett? Det er for meg ei gåte.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [11:22:25]: Igjen: Man må lese hele vårt alternative budsjett, for det er som vanlig godt, det er gjennomtenkt og det er fullfinansiert.

Noe av det viktigste vi gjør i vårt alternative budsjett, er bl.a. at vi øker avskrivningssatsene for dem som ønsker å investere i norsk næringsliv, for det gjør at man får mindre kapitalkostnader i en tidlig fase, når man investerer. Og så har vi forutsigbarhet i avgiftspolitikken. Alle vi som har drevet med privat næringsvirksomhet, vet at noe av det viktigste en gjør som politiker, er å skape forutsigbarhet. Derfor er den type avgiftshopp som Fremskrittspartiet nå igjen gjennomfører – på over 80 pst. for deler av norsk næringsmiddelindustri – fullstendig uansvarlig. Hvis en spør enhver næringslivsaktør om hva som er det verst tenkelige for vedkommende, er det nettopp store skifter i politikken.

Vi ble med på et skatteforlik med Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Venstre og Arbeiderpartiet for to år siden, nettopp for å skape forutsigbarhet, men så kommer da Fremskrittspartiet og Høyre, med Erna Solberg og Siv Jensen i spissen, med den typen avgiftssjokk nå på slutten, som er et målrettet angrep på vår industri.

Lars Haltbrekken (SV) [11:23:40]: Skal vi klare å kutte utslipp av klimagasser, må vi både redusere biltrafikken i sentrale strøk og ta i bruk miljøvennlige drivstoff, som f.eks. biogass. For at vi skal kunne ta i bruk biogass, må vi sørge for at biogassen lønner seg framfor den fossile gassen. Veibruksavgift på flytende fossil gass, LPG, er et viktig virkemiddel for å få til nettopp dette, men den vil Senterpartiet fjerne. Hvorfor vil Senterpartiet svekke konkurransesituasjonen for biogassen, et drivstoff partiet ellers framsnakker?

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [11:24:22]: Hvis en ser på vårt klimabudsjett, så er det mange store grep der. Det aller største grepet er et CO₂-fond for næringstransport på 1 mrd. kr, nettopp for å klare å konvertere næringstransporten til mer miljøvennlig drivstoff. En ser det på fullskala CO₂-rensing, der vi legger inn 340 mill. kr, nettopp for å bygge ut industri og næring og klima parallelt. En ser det på skogpolitikken, der vi legger inn 171 mill. kr til målrettede skogtiltak, som gjør at en kan få til mer bruk av tre, mer CO₂-binding.

Så har vi også en avgiftspolitikk som er veldig forutsigbar, for noe av utfordringen når det gjelder biogass, er å ha en infrastruktur som er godt nok utbygd i hele landet. Derfor mener vi at vi må ha et samspill med dem som selger LPG, skal vi klare å få faset inn biogass i den øvrige transportnæringen. Det er grunnen til at vi gjør dette, for vi er redd for at hvis en nå tar bort lønnsomheten, mister vi hele infrastrukturen, og da klarer vi ikke å fase inn biogassen. Så vi har målrettede, gode grep for å styrke næringen, styrke lønnsomheten i dette, og så er vi opptatt av å ha en infrastruktur som gjør at en kan selge biogass i hele landet.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet omme.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [11:25:40]: «For de mange, ikke for de få» er tittelen på SVs alternative statsbudsjett for 2018. Det er et budsjett som tar inn over seg de to store utfordringene som vi står overfor – økende klasseforskjeller og klimakrisen – og de henger sammen og må løses sammen.

I land etter land ser vi nå at fellesskap brytes ned og svekkes. Økende forskjeller er gift. Å sikre små forskjeller burde være en prioritet. Likevel er det knapt nevnt i innleggene så langt fra Fremskrittspartiet og Høyre. I stedet kan vi lese i budsjettet at nå går alt så mye bedre – veksten i økonomien er større, arbeidsmarkedene er i bedring. Jeg tillater meg likevel å spørre: bedre for hvem da?

Vi ser at forskjellene øker i arbeidslivet. Det er lønns- og bonusfest på toppen, mens de som er dårligst betalt, har fått det tøffere. Altfor mange unge står utenfor utdanning og arbeidsliv, antall langtidsledige øker, færre er fagorganisert, og deler av arbeidslivet blir stadig mer utrygt. Og mens fagarbeideren blir stående uten jobb, og barnehageassistenten må ha åtte års ansiennitet før lønnen kommer over 300 000 kr, eier de 10 pst. rikeste i Norge over 50 pst. av all formue – og andelen øker.

Det er ikke så rart, for de 0,1 pst. med størst formue har fått 264 500 kr i skatteuttak fra 2013 til 2017. Men det var ikke nok, for i dette budsjettet får de med formue over 100 mill. kr nesten 150 000 kr i skattelette. Det går iallfall bedre for de rikeste i Norge.

De som kunne ha trengt at det gikk bedre, er de uføre forsørgerne som har mistet barnetillegget, dem som får mindre bostøtte, de ansatte ved landets sykehus som må løpe stadig fortere, foreldre med alvorlig syke barn som har mistet pleiepenger, arbeidsløse som har mistet feriepenger, eller barnefamilier som må betale mer for barnehageplassen. Så jeg spør igjen: bedre for hvem da? Jeg er i hvert fall litt usikker på hvordan de store skatteuttakene til dem med aksjeformue skal «trickle down» til verftsarbeideren med sluttvederlag som har fått skatteøkning.

Så budsjettet er ikke et svar på de økende forskjellene, og det er heller ikke et svar på klimakrisen. Denne sommeren har vi opplevd hetebølger og at skogbranner har herjet Europa. I Øst-Afrika pågår det FN kaller den største humanitære katastrofen siden annen verdenskrig, en tørke- og sultkatastrofe forsterket av klimaendringene. Og klimaendringene er synonymt med urettferdighet. Norge har, som et rikt, oljeproduserende land, et ansvar for å kutte utslippene både her hjemme og internasjonalt. Derfor må hvert eneste statsbudsjett framover være tidenes klimabudsjett.

Dessverre er klimaet taperen i budsjettet og i budsjettavtalen. Klimapolitikken, som stort sett er presert gjennom av Stortinget, halter videre uten de nødvendige nye satsingene. Vi har en regjering som ikke synes det er så farlig – de vil ikke ta lederskap i klimapolitikken. Det er helt uklart hvor vi skal, og hvordan vi skal komme dit. Det finnes ikke noe klimamål for Norge, ikke noe klimabudsjett.

Gjennom de siste årene har de dyreste fossile bilene, f.eks. luksusbilen Porsche Cayenne, fått de aller største avgiftslettelsene. Bevilgningene til utvikling av karbonfangstteknologi har stoppet opp. Landet tapetseres med firefelts motorveier. Oljeavhengigheten forsterkes. Ja, selv kollektivprisene skal opp.

Venstre og Kristelig Folkepartis gjennomslag i budsjettavtalen handler først og fremst om å reversere kutt som er foreslått av regjeringen. Klimaforliket for 2020 skulle forsterkes av denne regjeringen, men det ble brutt i forrige periode. For de neste årene er det ikke satt noe klimamål for Norge, og det er bare å gratulere Venstre og Kristelig Folkeparti med det, for da er det heller ingen mål å bryte.

Ett statsbudsjett skal ikke løse alle verdens utfordringer, men det viser en retning for politikken. Der regjeringen og samarbeidspartiene er blitt enige om et budsjett som øker forskjellene i Norge, som bruker de store pengene på asfalt i stedet for på barna våre, har SV lagt fram et alternativt statsbudsjett for små forskjeller, høy sysselsetting og sterke fellesarenaer – et budsjett som gjør Norge til en del av klimaløsningen, ikke en del av klimaproblemet.

Vi prioriterer fire områder for mindre forskjeller:

1. et trygt arbeidsliv – for det å ha en jobb er den aller viktigste økonomiske tryggheten man kan ha. Vi vil ha en reell ungdomsgaranti som hjelper unge inn i arbeidslivet. Vi prioriterer nye tiltaksplasser for langtidsledige og lanserer en pakke for heltid.
 2. økt barnetrygd – fordi en god barndom varer hele livet. Når forskjellene øker, rammes barna aller hardest, og stadig flere barn vokser opp i familier som ikke har råd til skolefritidsordning eller fritidsaktiviteter.
 3. en skole for alle. Jeg er stolt over å legge fram forslag som innebærer de første skrittene i vår neste store velferdsreform, heldagsskolen. SV foreslår for neste år mer rom for dybdelæring, praktisk læring, leksehjelp, fysisk aktivitet og sunn og gratis skolemat. Så er den aller viktigste ressursen i skolen læreren. Derfor er det all grunn til å si godt jobbet til Kristelig Folkeparti, som har fått gjennomslag for lærernorm, en sak Kristelig Folkeparti og SV har stått sammen om.
- Og til slutt:

4. et rettferdig boligmarked, fordi boligmarkedet fortsatt er en driver for ulikhet og delte byer i Norge. Vi foreslår å bekjempe boligspekulasjon. Vi foreslår å styrke Husbanken, slik at flere får mulighet til å få seg et sted å bo, og flere får bostøtte. Vi foreslår endrede regler for startlån, og vi vil bygge flere studentboliger.

Vi har altså lagt fram et budsjett med en klimapolitikk for folk flest, en politikk som gjør det mulig for pappaen på Veitvet, barnehagelæreren i Sogndal og kystfiskeren i Steigen å bli med på klimadugnaden. Men da må også oljedirektøren møte opp. Dette budsjettet er første trinn for å redusere de norske klimagassutslippene med nærmere 5 millioner tonn i denne stortingsperioden. Det er mer utslippskutt enn vi noensinne har fått til i Norge. Vi lanserer en stor satsing på kollektiv og miljøvennlig transport og prioriterer 3 mrd. kr mer til kollektiv i byene, mer til investeringer i og vedlikehold av jernbanen, flere gang- og sykkelveier, og støtte til å omstille ferje- og båttransporten fra fossil til fornybar energi. Vi gjør det dyrere å kjøpe en ny bensin- eller diesebil og mer lønnsomt å velge elbil.

Vi prioriterer også – i motsetning til regjeringen – å gjøre Norge mindre oljeavhengig. Jeg hører regjeringspartiene snakke om at oljen vil bli mindre viktig, men det er ingenting i politikken som føres, som tyder på det. Der later man som om alt vil fortsette som før. Men skatteinntektene fra oljeindustrien faller. 17 av 71 oljeselskaper betaler nå skatt, og inntektene til oljefondet fra sokkelen blir mindre. Goliat minner oss på at enkeltfelt framover kan bli rene tapsprosjekt for staten. SV foreslår å vri satsingene over på andre næringer og et nytt petroleumsskatteregime som tar inn over seg en ny virkelighet hvor vi må ta mindre risiko.

Det blir mindre handlingsrom i budsjettene framover. Alle partiene må prioritere hardere. Da er det dypt bekymringsfullt at vi har en regjering som har vært umettelig i å spise av framtidens handlingsrom. Aldri før har det vært så stor avstand mellom inntekter og utgifter som det er nå. I 2013 var oljepengebruken på 125 mrd. kr. For 2018 er det foreslått å bruke 231 mrd. kr. Hver sjettede krone foreslått brukt over statsbudsjettet for 2018, er en krone fra oljefondet.

Dette er framtidige generasjoners penger, det er vårt felles handlingsrom – en formue som vi kan bruke til bedre velferd og færre fattige unger og til å bekjempe klimaendringer. Men regjeringen, Kristelig Folkeparti og Venstre har ikke brukt pengene på dette. De har brukt pengene på skattelette til de rikeste og latt smålige kutt bli stående, og dermed er de blitt enige om et budsjett som – til tross for lyspunkter som lærernorm – vil øke forskjellene og lar klimainnsatsen stå på stedet hvil.

Det er derfor med glede at jeg tar opp SVs forslag.

Eva Kristin Hansen hadde her overtatt president-plassen.

Presidenten: Representanten Kari Elisabeth Kaski har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Ingrid Heggø (A) [11:35:07]: Avbyråkratiserings- og effektiviseringsreforma, også kalla ABE, inneber at alle offentlege verksemdar får redusert tildelinga med 0,5 pst. eller meir kvart år. I år enda det på 0,7 pst.

Regjeringa sitt forslag til politisatsing i vest vart ete opp av auken då den var på berre 0,5 pst. Arbeidarpartiet har kompensert i sitt alternative budsjett, f.eks. innanfor politiet, med 275 mill. kr meir. Eg lytta nøye, men eg klarte ikkje å høyre representanten frå SV sitt svar når det gjeld effektivisering av offentlig sektor.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [11:35:56]: Det jeg definitivt snakket om, såkalte avbyråkratiserings- og effektiviseringskutt fra regjeringen, er at vi i realiteten gjennom de siste årene har sett at det er blitt egentlig rene ostehøvelkutt av velferdskutt. Det som kanskje er mest frustrerende med de kuttene, er det vi nå ser av reportasjer, bekymringsmeldinger, fra norske sykehjem, fra kriminalomsorgen. Senest i dag kunne NRK melde om ganske dramatiske kutt i kriminalomsorgen, som rammer veldig mange. Det som også er frustrerende, er at dette er effektivisering fullstendig uten ledelse. Det er ingen tvil om at det er et effektiviseringsbehov i offentlig sektor, et behov for digitalisering, for nyinvesteringer, men regjeringen har altså valgt å gripe det an uten ledelse og uten å skape rom for de nødvendige investeringene i f.eks. digitale løsninger som vi trenger for framtiden.

Vetle Wang Soleim (H) [11:37:05]: Jeg deler representanten Kaskis syn på at det er viktig å få flere i jobb, spesielt våre unge. Derfor mener jeg at det som er mest grunnleggende, er at norske bedrifter får beholde mer av sine egne penger, slik at de faktisk kan skape de jobbene som vi alle skal leve av. Vi er nødt til å skape mer, ikke skatte mer. Det som også er viktig i denne sammenhengen, er at samfunnet ikke slutter å stille krav og har en tett oppfølging.

Da regjeringen innførte aktivitetsplikt for sosialhjelpsmottakere under 30 år, så vi i media glade ungdommer fortelle at de fikk et push for å komme seg ut av sengen, få sin egen lønn, få sin egen frihet – men det er SV imot.

Da regjeringen innførte fraværsgrensen, fikk den tøff kritikk fra SV. Nå ser vi rektorer og avisledere landet over som mener at grensen stort sett fungerer og har fått fraværet ned med 40 pst., noe som er kjempebra, noe som SV er imot.

Når vi ser at disse tiltakene faktisk fungerer, hvorfor er da SV imot?

Kari Elisabeth Kaski (SV) [11:38:02]: Det er jo friskt å høre fra Høyre og representanten den beskrivelsen som kommer rundt regjeringens politikk når vi ser at antall unge som står utenfor både utdanning og arbeidsliv, øker så dramatisk – vi snakker altså om nærmere 100 000 som står utenfor. Særlig rammer det unge menn, særlig rammer det fagarbeidere, som blir stående utenfor jobb. Vi snakker muligens om en tappt generasjon, og vi har sett hvordan dette har utviklet seg i andre land.

Det SV foreslår, er en satsing på ungdom gjennom en garanti for at ungdom skal komme seg ut i utdanning eller i arbeid i løpet av tre måneder – som kommunene får økonomisk handlingsrom til faktisk å få til – sånn at vi sikrer at de kommer seg ut i den aktiviteten som vi er helt enig i at er helt avgjørende, men som denne regjeringen ikke har lyktes med å få til.

Helge André Njåstad (FrP) [11:39:10]: Når me høy-
rer på SV, er dei tilsynelatande opptekne av både barnefamilial og miljø, men les me budsjettet, registrerer me at det er nettopp desse områda dei straffar hardt. Når ein ser på kva dei gjer på bilsida, aukar SV eingongsavgifta, som har vore den viktigaste faktoren for å fornya bilparken, med 4,5 mrd. kr, noko som betyr at barnefamilial må ut med mellom 30 000 og 60 000 kr meir for å kjøpa seg ein meir miljøvenleg bil. Og som om ikkje det var nok, legg dei òg på bensin- og diesel-
prisen med 50 øre og 1 kr, noko som ville gjort det dyrare for folk i distriktet å køyra barn til barnehagen og til fritidsaktivitetar.

Kva er bakgrunnen for at eit parti som gjev uttrykk for at dei er opptekne av både klima og barnefamilial, har ein så fiendtleg politikk overfor bilen, som er nødvendig for barnefamilial i distriktet?

Kari Elisabeth Kaski (SV) [11:40:02]: Jeg er veldig glad for at jeg får det spørsmålet fra representanten Njåstad, for det gir meg en anledning til igjen å minne om at vi har foreslått i vårt alternative budsjett en pakke for skatter og avgifter som innebærer at folk flest, den typiske lønnsinntaker, den typiske familie, med vanlig lønn, kommer ut i pluss, til tross for de endringene vi gjør i engangsavgiften. De endringene vi gjør i engangsavgiften, handler nettopp om at vi skal vri avgiftstrykket fra fossile biler, øke prisen på fossile biler og gjøre det billigere å kjøpe nullutslippsbiler.

Det denne regjeringen har gjort, er å gi de aller største avgiftslettelsene til fossile luksusbiler, til Porsche Cayenne, og det er litt uklart hvordan det på noen som helst måte skal hjelpe den ordinære barnefamilien til å bli

mer klimavennlig. De har også gitt de aller største skattelettelsene til de aller rikeste, mens det i vårt opplegg er folk flest som kommer ut i pluss – til tross for avgiftsøkningene på miljø.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [11:41:15]: Senterpartiet og SV har jo stått sammen over lang tid om tiltak for å styrke folkehelsen og redusere sukkerforbruket gjennom å bruke avgiftssystemet. Samtidig har verken SV eller Senterpartiet inne i sine alternative budsjett en slik kraftig avgiftsøkning på sukker og sjokolade og ikke-alkoholholdige drikkevarer som det som ligger i budsjettavtalen. Når en hører flertallets lovprisning av det avgiftshoppet som er på disse produktene, er det da slik at SV nå har endret syn på det, eller står de fortsatt på at det er andre tiltak som bør gjennomføres for å ivareta folkehelsen og redusere sukkerforbruket?

Kari Elisabeth Kaski (SV) [11:41:59]: Vi har ikke gått inn for å øke sukkeravgiften, som regjeringspartiene og støttepartiene har gjort. Bakgrunnen for det er at vi ser at det er ganske betydelige avgrensningsutfordringer der. Jeg er glad i å ta vitaminer, og jeg spiser mine vitaminbær hver eneste dag. Jeg har begynt å hamstre nå før avgiftene går opp. Men jeg merker meg jo at sukkerholdige kaker ikke får den samme avgiftsøkningen.

Jeg tror det er uklokt å innføre avgifter som ikke er utredet, og som risikerer å få noen utfordringer knyttet til legitimitet. Vi har behov for at folk flest forstår avgiftene, ser hvorfor vi har dem. Selv om avgiftssystemet kan funke bra for folkehelsen, tror jeg at man trenger mer utredning og mer målrettede avgifter for å få det til, og ikke bare innfører en avgift som salderingspost i en budsjettforhandling.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Ola Elvestuen (V) [11:43:22]: Jeg vil begynne med å takke Terje Breivik, som har gjort jobben i finanskomiteen.

«En velfungerende offentlig sektor er et fundament i den norske velferdsstaten. Vi har gode offentlige velferdsordninger, men må hele tiden spørre oss selv om vi løser oppgavene godt nok. Uten bevisste valg vil vi måtte finansiere en markert vekst i offentlig sektor. Beslutningsvegring kan vise seg å bli en særlig utfordring i en økonomi hvor mye lenge har gått godt.»

Dette kunne ha vært et sitat fra Venstres program, men det er et sitat fra perspektivmeldingen. Nettopp perspektivmeldingen og de framtidsutsiktene som der tegnes, har vært bakteppet for Venstres arbeid med statsbudsjettet for 2018. Poenget er at perspektivmel-

dingen viser at det er en rekke nye utfordringer vi møter i de kommende årene, som må løses.

En god og varig velferd, ikke minst for kommende generasjoner, krever evne og vilje til omstilling. En bærekraftig økonomisk og økologisk politikk gjør det samme. En eldre befolkning fører til at en mindre del av befolkningen jobber og betaler skatt, og at utgiftene til pensjoner og helse- og omsorgstjenester vil øke. De neste 10–15 årene vil handlingsrommet i den økonomiske politikken være mindre og til dels langt mindre enn det nivået som har vært de siste 10–12 årene. Dessuten vil klimaendringene og Norges internasjonale forpliktelser om å redusere norske klimagassutslipp betydelig stille oss overfor store utfordringer. Vi må gjennom en helt nødvendig grønn omstilling, som vil endre rammebetingelsene for norsk næringsliv, både nasjonalt og globalt. Sist, men ikke minst må vi tørre å stille spørsmål om vi løser offentlige oppgaver godt nok og effektivt nok. Ikke minst er det helt nødvendig å se på velferdsordninger som virker direkte kontraproduktivt i forhold til helt nødvendige oppgaver, som å få flere i arbeid og få flere til å stå lenger i arbeid.

Problemet er at samtlige opposisjonspartier skyver disse problemene foran seg ved å lage alternative budsjetter som medfører betydelige, varig økte offentlige utgifter finansiert gjennom skatte- og avgiftsøkninger. En ting er skatteøkninger som kan ha negative konsekvenser for norsk næringsliv og arbeidsplasser. Det er tross alt et reelt politisk valg. En helt annen ting er å finansiere økte offentlige utgifter med en stor grad av kraftig økning av avgifter. En kraftig økning av en avgift tilsier mindre og villet mindre etterspørsel og dermed reduserte inntekter for statskassen på sikt – altså fører politikken til varig økte utgifter og varig reduserte inntekter på sikt. Man skyver ikke bare problemene foran seg stikk i strid med det som påpekes som helt nødvendig i perspektivmeldingen, men problemene og utfordringene forsterkes.

Jo mer vi gjør i dag, jo lettere blir omstillingene i morgen. Regjeringen har – helt nødvendig – strammet noe inn på veksten i bruken av oljepenger i sitt forslag til statsbudsjett for 2018. Dette er etter Venstres syn for lite for å møte de øvrige utfordringene knyttet til modernisering, inkludering, klimautfordringer og en bærekraftig velferdsstat vi nå møter. Venstre er enig med statsminister Erna Solberg, som peker på et bærekraftig velferds-samfunn som et hovedprosjekt framover, men vi etterlyser flere konkrete forslag fra regjeringshold for å realisere dette prosjektet.

Utfordringene som perspektivmeldingen peker på, preger Venstres forslag til statsbudsjett for 2018. Det foreslås en rekke nødvendige grep og tiltak for å lykkes:

En målrettet satsing på å få flere i arbeid, og totalt foreslår Venstre om lag 4,5 mrd. kr i ulike tiltak knyttet til teknologioverføring og innovasjon, tiltak for økt gründerskap og tiltak for økt aktivitet. I tillegg kommer forslaget om målrettede skattelettelser for norsk næringsliv på rundt 2 mrd. kr utover regjeringens forslag som bl.a. innebærer at selskapsskatten reduseres fra 24 pst. til 23 pst.; en gjennomgående digitalisering av Norge med en satsing på skole og utdanningsområdet spesielt på over 1 mrd. kr; en grønn omstilling av Norge med tiltak innen samferdsel og næringsliv på 6 mrd. kr, i tillegg til et betydelig grønt skatteskifte; en frihetsreform for like muligheter for alle barn, med satsing på barnehage, skole, SFO og en reell omfordeling til fordel for dem som har minst, med 3,5 mrd. kr; et skattesystem som stimulerer til arbeid og miljøvennlig atferd, og som gir alle med vanlige inntekter en skattelette på ca. 3 000 kr; et krafttak for integrering; en mer bærekraftig velferdsstat både når det gjelder ansvarlig pengebruk, effektivisering av offentlig sektor og flere betydelige og nødvendige endringer i offentlige ytelser, som virker kontraproduktivt i forhold til mål om flere i arbeid, og at den reelle pensjonsalderen må heves i framtiden. Vi må jobbe lenger.

Venstre omfordeler og prioriterer innenfor en ansvarlig økonomisk ramme uten å øke skatter og avgifter. I sum betyr dette en politikk som ikke overlater utfordringer og problemer til neste generasjon, men som faktisk tør å ta utfordringene på alvor.

Jeg innrømmer gjerne at det ligger forslag til kutt og omprioriteringer i Venstres alternativ, som ikke er populære, og som vil ramme noen, og som vil få konsekvenser for dem som ikke vil være med på omstillingen. Men vi kan ikke framover føre en politikk som ikke medfører endringer. Politikk er å gjøre det som er rett, til rett tid, som gjør at vi tar ansvar for utviklingen, og gjør det vi kan og må, basert på den kunnskap vi har.

Det er oftest det motsatte som skjer. La meg ta noen eksempler: Senterpartiet har vært for å øke avgiftene på brus og godteri, helt til noen faktisk foreslo det. Da er man plutselig imot. Arbeiderpartiet var for å innføre en flypassasjeravgift, helt til noen faktisk foreslo det. Da var man imot. Flere partier var veldig for å redusere bruken av plast, helt til noen foreslo å bruke avgiftssystemet for å gjøre noe med det. Da ble man imot.

Det har heldigvis vært en lite dramatisk budsjettthøst i år. Regjeringens forslag til statsbudsjett fikk en rimelig nøktern, god mottakelse. Det var få store protester. Det skyldes etter mitt syn ikke minst at veldig mye av budsjettforslaget til regjeringen er oppfølging av avtaler mellom regjeringspartiene, Venstre og Kristelig Folkeparti. Det skyldes en mer nøktern pengebruk.

Forhandlingene om statsbudsjettet mellom de samme partier har også blitt unnagiort i rekordfart, uten spesielt mye dramatikk, verken i eller utenfor det offentlige rom. Resultatene av avtalen er etter mitt og Venstres syn bra. Det er betydelig gjennomslag for Venstre når det gjelder satsing på jernbane, lærere, høyere utdanning og forskning, fattigdomsbekjempelse, satsing på gründere og nye næringer, klassisk naturvern og frivillighet for å nevne noen av de viktigste styrkingene Venstre får gjennomført med de vedtak som fattes senere i kveld.

Det statsbudsjettet som i dag får flertall, bringer Norge et stykke på rett vei, men farten og retningen både kunne og burde vært tydeligere, slik det er i Venstres forslag til statsbudsjett. Jeg tar til slutt opp Venstres forslag.

Presidenten: Representanten Ola Elvestuen har tatt opp det forslaget han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Fredric Holen Bjørdal (A) [11:51:15]: Regjeringa føreslår å kutte i ordinære tiltaksplassar for å hjelpe folk i arbeid med 2 000, eller 12 pst. Det vart heller ikkje prioritert i forliket som kjent. Venstre ser i sitt alternative budsjett ut til å vere godt fornøgd med regjeringa sitt nivå på arbeidsmarknadstiltak – dette trass i at fleire står lenger unna arbeidslivet, at fleire innvandrarakar vil ha behov for arbeidsmarknadstiltak framover, og at manglande kompetanse for mange er den største barrieren for å kome inn i arbeidslivet. Manglande tilbod om oppfølging, arbeidsmarknads- og kompetansehevande tiltak bidrar til at for mange kjem inn i eit helsepor og blir skyvde endå lenger unna arbeidslivet.

Burde ikkje dette tilseie ein forsterka innsats på arbeidsmarknadstiltak, ikkje kutt, i dette budsjettet?

Ola Elvestuen (V) [11:52:03]: Det Venstre har prioritert gjennom flere år, er at vi må føre en politikk som får flere folk i arbeid, og at en har en næringslivspolitik som legger opp til skatteendringer – hele formuesskatteendringen er nettopp for at vi skal legge til rette for flere norske bedrifter. Vi har gjennom de årene som vi har bak oss, tatt for oss hele virkemiddelapparatet, fra å gjøre det enklere for de minste bedriftene ved at en har forretningsengler som får skattelette, gjennom at vi har såkornfond, vi har presåknfond, og vi har støttet opp under det som er Innovasjon Norges miljøteknologiordninger, det som ligger i Enova, det som ligger i Fornybar AS – hele virkemiddelapparatet for å få en næringsutvikling med flere i arbeid og en grønnere næringsutvikling. Det henger sammen med skatteforslagene som vi har kommet med, og de støtteordningene som er lagt inn.

Fredric Holen Bjørdal (A) [11:53:09]: Men altså då ingen fleire arbeidsmarknadstiltak, og det er kanskje ikkje oppsiktsvekkjande at Venstre ikkje har prioritert det i forhandlingane. Det som derimot er litt overraskande, er at partiet ikkje har ordna gjennomslag for andre viktige kampsaker i dette budsjettet. Ferien for dei over 60 blir ikkje kutta, sjukeløna og AFP-en består, og fagforeiningsfrådraget blir ikkje halvert, slik Venstre eigentleg ønskjer. Det betyr at arbeidsfolk og fagorganiserte kan puste letta ut. Men dette kan vel ikkje vere eit budsjettforlik på arbeidslivsfeltet som Venstre er særleg fornøgd med?

Ola Elvestuen (V) [11:53:45]: Dette er et budsjett som vi er godt fornøyd med på det som er våre hovedprioriteringer, både satsing på skole og høyere utdanning, det som går på klima og miljø, og det som går på fattigdomsbekjempelse. Som jeg også var inne på i mitt innlegg, tror jeg alle partier må ta inn over seg at med perspektivmeldingen, med de utgiftsøkningene vi ser framover, og de strammere rammene som vi har, kommer vi også til å måtte gå inn på andre diskusjoner, at vi må ha reduserte utgifter, som dem som ble påpekt, som vi har foreslått i vårt budsjett. Vi er likevel godt fornøyd med budsjettforslaget og den enigheten som vi har.

Ivar Odnes (Sp) [11:54:36]: Venstre sa i valkampen at det er i skulen det startar, og at det no skal satsast stort på digitalisering og IKT i skulen, og det skjer mykje positivt når det gjeld digitale læreverktøy i skulen no. Men ein viktig føresetnad for at alle skal ta del i dette, er den digitale infrastrukturen. At det er langt frå alle som er kobla på eit digitalt høgfallsnett, er det lagt fram tal på, og samferdselsministeren har sjølv stadfesta at det er behov for eit statleg bidrag på om lag 3,7 mrd. kr for at 90 pst. av befolkninga skal få tilgang til det digitale høgfallsnettet.

Når Venstre no ikkje vert med på å sikra ei større satsing på breibandsutbygging for å kobla heile Noreg på det digitale nettet, er spørsmålet mitt: Når og korleis ser Elvestuen for seg at alle skal kunna ha ein likeverdig tilgang til det digitale høgfallsnettverket?

Ola Elvestuen (V) [11:55:35]: Satsing på økt bredbånd og bredbånd i distriktene har jo vært en hovedprioritering både i vårt forslag og inn i det som er enighet. Så en av vinnerne er jo bredbånd. Økningen er vel på over 80 mill. kr i den enigheten som vi nå har. Et akkurat årstall kan jeg ikke si, men at dette er et satsingsområde, at man her tar et viktig steg i den retningen med bredbånd, og at dette er en av de større endringene ved enigheten, er det ingen tvil om.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [11:56:13]: Jeg vet at jeg og representanten Elvestuen deler den samme bekymringen for klimaendringene og det samme engasjementet for å ta strømmen i bruk for å kutte klimagassutslipp, og derfor er jeg litt i stuss over at det ikke er større bekymring i Venstre over tempoet i innfasingen av elbiler. Til tross for at vi kan være stolte over elbilpolitikken, taper fortsatt elbilen åtte av ti ganger i konkurransen mot fossilbilen når en ny bil skal kjøpes. Det er derfor vanskelig å hevde at vi er i rute for å nå målet om at alle nye biler i 2025 skal være nullutslippsbiler. Det blir ikke bedre av at lettelsen i engangsavgiften for biler som går på bensin eller diesel, gjennom de siste årene har vært nesten tre ganger så stor som for elbilene.

Så jeg lurer ganske enkelt på hva som er Venstres plan for å få med seg Fremskrittspartiet og Høyre på å øke bilavgiftene tilstrekkelig for å nå målet for 2025.

Ola Elvestuen (V) [11:57:16]: For det første var det Venstre som fikk til enighet med Høyre og Fremskrittspartiet om å sette seg målet om bare å selge nullutslippskjøretøy i 2025. Vi har et mer ambisiøst mål enn noen andre land i verden. Vi fører også en politikk for nullutslippskjøretøy som er mer ambisiøs enn det noen andre land er i nærheten av å få til. Og det er resultatene som teller, og sist måned var vel rundt 20 pst. av bilene som ble solgt i Norge, rene elbiler.

Det viktigste vi gjør, er å opprettholde de fritakene som vi har – noe som vi også gjør i den enigheten vi har for neste år – og klarer å holde tak i fordelene lenge nok til at vi når målet for 2025. 2025-målet ligger fast, det er en forpliktelse for alle de fire partiene som nå er med på å lage budsjett. Er det noe jeg er fornøyd med for Venstres del, både i den forrige perioden og i denne perioden, er det taktskiftet og den tryggheten man har for omstilling innenfor transportsektoren.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [11:58:33]: Først vil jeg få takke komiteen, og spesielt Nikolai Astrup, Helge André Njåstad og Terje Breivik for et godt samarbeid for å komme fram til den budsjettenigheten vi gjorde.

Da statsbudsjettet kom, var det et greit utgangspunkt for forhandlinger. Det var et sterkt fokus på vekst og på å skape nye arbeidsplasser. Det var stor satsing på helse og sykehus. Det var oppfølging av reformene for rus og psykiatri, det var oppfølging av Nasjonal transportplan, og det var en stor satsing på vei og jernbane. Det var satsing på sikkerhet, gjennom både forsvar og justis, og det var oppfølging av skattereformen.

Det var også en rekke kutt og manglende satsinger, som Kristelig Folkeparti påpekte og ga tydelig beskjed om. Vi trengte et budsjett som var mer familievennlig,

og som satset på mer tidlig innsats i skolen med flere lærere, spesielt for de yngste elevene, en menneskeverdsatsing, et løft for frivilligheten og sivil sektor, et mer sosialt budsjett og et grønnere budsjett.

Når vi i dag går gjennom innstillingen fra finanskomiteen for statsbudsjettet for 2018, har Kristelig Folkeparti fått viktige gjennomslag. Det gjennomføres en stor reform i skolen – lærernormen. Det er en ambisiøs og krevende reform, men den er helt nødvendig. De siste årene har samarbeidspartiene bevilget 1,3 mrd. kr til flere lærere. Det har gitt 198 flere lærere. Det er altfor dyre lærere til at vi kunne ha fortsatt samme satsing. Vi krevde en lærernorm som til slutt skal ende med 15 elever per lærer i 1.–4. klasse og 20 elever per lærer i 5.–10. klasse. Den skal nå innføres over to år, slik at det fra høsten 2018 skal være 16 elever i 1.–4. klasse og 21 elever per lærer i snitt i 5.–10. klasse.

Vi vet at tidlig innsats er helt avgjørende. Nå gjennomfører vi nettopp det ved at vi får inn flere lærere. Det vil være en stor reform som forhåpentligvis også vil medføre at behovet for ekstraundervisning kan gå ned, fordi en tar tak i utfordringene så tidlig som mulig. Det er også viktig for Kristelig Folkeparti at det er flere lærere – voksne – som kan se hver enkelt elev. Det å bli sett er grunnleggende for oss alle.

Vi fikk også til et løft for familiene. Det gjeninnføres en fleksibel kontantstøtte, som gjør det mulig for flere å velge en gradvis innføring i barnehagen – ha noen dager hjemme og noen dager i barnehage. Det er en stor satsing på familievern, og det er en stor satsing på å bekjempe vold og overgrep mot barn. Det er flere helsesøstre som vil være med på å kunne avdekke ting tidlig. Det er flere jordmødre som kan komme inn og kanskje avdekke vold og overgrep før barn blir født. Det er en satsing på barnevern og familievern, og det er en storstilt satsing på politi. Det er flere politistillinger – nå er det bevilget 131 mill. kr som skal gjøre at 2018-kullet også skal kunne få jobb. Det er viktig i et distriktsperspektiv, men også viktig for å kunne etterforske og følge opp de ulike sakene som blir avdekket. I tillegg er det en stor satsing på etterforskere, jurister og påtale, som skal kunne følge opp saker som gjelder vold og overgrep mot barn.

Vi har også en stor satsing på abort – og sorteringsforebyggende tiltak. Det er innført dobbel permisjon de fire første månedene for tvillingforeldre. Gratis prevensjon utvides med ett år ekstra. Det er økt engangstønad. Og jeg vil trekke fram den kanskje største menneskeverdsatsingen i dette budsjettet, som er en utvidelse av pleiepengeordningen. Den vedtok Stortinget en utvidelse av, som gjorde at enda flere familier med alvorlig syke barn kunne få pleiepenger, men Kristelig Folkeparti ønsket også at en skulle ha 100 pst. kompensasjon etter ett år, og at det skulle være mulighet for pleiepenger

også for dem som ønsket å ta det ut for barn på over 18 år med psykisk utviklingshemming. Det klarte vi å få gjennomslag for i dette budsjettet, og det vil jeg spesielt takke mine kolleger for at vi klarte å få på plass. Dette er ekstremt viktig for dem det gjelder. Nå mangler vi bare å fjerne femårsregelen, og så er ordningen veldig god.

Vi fikk også til et løft for sivil sektor. Det er avgjørende å bygge et bærekraftig velferdssamfunn, og det betyr ikke bare en sterk stat som er der for innbyggerne, men en sivil sektor som er med på å bygge samfunnet. Det betyr en stor støtte til ulike frivillige organisasjoner som gjør et fantastisk arbeid for å hjelpe barn og unge i ulike aktiviteter, eller å hjelpe dem som faller utenfor og trenger ekstra hjelp. Det er ekstremt viktig med en sterk sivil sektor. Det at mennesker engasjerer seg for å hjelpe andre, er et kvalitetstegn i samfunnet, og det er Kristelig Folkeparti stolt av å løfte videre. Derfor er vi glad for at vi øker momskompensasjonsordningen med 75 mill. kr i forliket, og vi er også glad for at vi løfter folkehøyskolene og Kirken, som også bidrar med et enormt viktig arbeid for samfunnet.

Dette budsjettet er også en satsing på miljø og klima. Ulike, viktige miljøtiltak får økt støtte. Det er f.eks. en stor satsing på flom- og skredtiltak for å forebygge.

Debatten rundt det grønne skiftet handler også om avgifter, og miljøvennlige biler får styrket sin konkurransedyktighet i dette budsjettet. Vi er på vei mot å nå de viktige målene, som er helt nødvendige.

En av de andre tydelige beskjedene Kristelig Folkeparti hadde da budsjettet kom, var at vi måtte bedre den sosiale profilen. Derfor er jeg glad for at det ligger mange tiltak her som er målrettet for å bekjempe fattigdom, spesielt der det er barn i lavinntektsfamilier. Små beløp til f.eks. Blå Kors eller Røde Kors, enten det er ulike dagtilbud eller det er ferietilbud, betyr enormt mye for dem som lever i fattigdom. Vi vet alle at det aller viktigste er å jobbe med å få folk ut i arbeid, men for dem som ikke har klart å komme i arbeid, eller ikke kommer til å klare det, er de ulike tiltakene for å skape bedre livskvalitet enormt viktige.

Vi er også glad for at vi fikk rettet opp – eller fjernet – det foreslåtte kuttet i dagpenger. Vi er med på å legge til rette for at samfunnet skal innrettes slik at det skal være best, eller enklest, og lønne seg mest mulig å komme i arbeid. Det kuttet mente både vi og mange eksperter bare ville ramme mennesker som hadde dårlig økonomi, og som da heller ville brukt tid på å finne ut hvordan de skulle få ulike stønader, i stedet for å finne seg en jobb. Vi er også glad for at vi øker det beløpet som er satt for å få gratis kjernetid, gratis barnehage – opptil 533 000 kr. Det betyr også mye for familiene med dårlig økonomi.

Et statsbudsjett for 2018 i Norge dreier seg om mer enn Norge. For Kristelig Folkeparti er det alltid avgjøren-

de å ha et internasjonalt perspektiv. Derfor er vi glad for at vi har 1 pst. av brutto nasjonalinntekt i bistand til verdens fattigste, men vi er også glad for innretningen. Det har vært en storstilt satsing på utdanning, på helse og på næringsutvikling, som er helt avgjørende for det langsiktige arbeidet for at mennesker skal kunne jobbe seg ut av fattigdom. I budsjettforliket vrir vi enda mer – 400 mill. kr ekstra til Afrika, der vi vet at de aller fattigste bor. Det har også vært en styrking av sivilt samfunn, som er et veldig viktig bidrag, en viktig kanal for å gi bistand.

Til slutt vil jeg snakke om skatt på verk og bruk. For Kristelig Folkeparti er det en sak som har to sider. Derfor ønsket vi i utgangspunktet – og i vårt alternative budsjett – å ha et lovutvalg som kunne se på de utfordringene. For dette er viktige inntekter for kommunene, og det er også viktig i en lokaldemokratisammenheng å kunne ha lokal beskatningsrett, eiendomsskatt, på verk og bruk. Samtidig har det kommet mange tilbakemeldinger fra næringslivet, som har opplevd at den er krevende og uforutsigbar og derfor har ønsket en opprydning.

Vi klarte dessverre ikke å få til et lovutvalg, som var Kristelig Folkepartis primærstandpunkt, men vi klarte gjennom forliket fortsatt å kunne skattlegge kraftlinjer, og det er fremdeles skatt på vannkraft og vindkraft, og det betyr at om lag halvparten av det tapet kommunene ville hatt, fortsatt er mulig å skattlegge. I tillegg kommer det på plass en kompensasjonsordning som kan være med på å trygge velferdstilbudet ute i kommunene. Overgangsordningen blir på sju år, med så å si full kompensasjon til de ulike kommunene som blir rammet. Derfor mener jeg at vi klarer å ivareta begge hensynene på en god måte gjennom dette forliket.

Kristelig Folkeparti er godt fornøyd med forliket, selv om vi gjennom Kristelig Folkepartis alternative budsjett gjerne skulle hatt en mer kraftfull satsing på ulike felt. Men med det utgangspunktet vi har, og med den størrelsen vi har, er vi godt fornøyd med forliket.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Sverre Myrli (A) [12:08:39]: Kristelig Folkeparti og Venstre har fått reversert en del av de verste kuttene til Høyre og Fremskrittspartiet – det skal de ha. Men er Kristelig Folkeparti virkelig fornøyd med det? Ta f.eks. bredbånd, der regjeringen – helt uforståelig – foreslo å kutte bredbåndsbevilgningene, som i statsbudsjettet for 2017 var på 140 mill. kr, til 70 mill. kr i 2018, altså en halvering av bredbåndsutbyggingen – i en tid hvor alle snakker om at man skal satse på digitalisering og digital infrastruktur. Kristelig Folkeparti og Venstre får inn igjen 80 mill. kr, og vi er omtrent på stedet hvil. Så når Elvestuen sier at det er en satsing på bredbånd, er den satsingen altså bare en reversering av regjeringens kutt og å få det opp igjen på dagens nivå. Arbeiderpartiet

mener vi skal bruke 500 mill. kr i året på bredbåndsutbygging, slik at alle nå skal få bredbånd.

Spørsmålet mitt til Kristelig Folkeparti er, for jeg tror også Kristelig Folkeparti egentlig mener vi skal bruke mer på bredbånd: Er Kristelig Folkeparti fornøyd med bare å rette opp kuttene fra Høyre og Fremskrittspartiet i bredbåndsatsingen?

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [12:09:46]: Takk for spørsmålet.

Da vi gikk inn i forhandlingene, var vi veldig tydelige på at i de ulike sakene var vi ikke fornøyd med bare å rette opp kutt – vi skulle ha en tydelig satsing på de gruppene vi ønsket å hjelpe.

Når det gjelder bredbånd, ligger det omtrent på dette nivået i Kristelig Folkepartis alternative budsjett. Dette er et nivå som ligger, så vidt jeg husker, godt over snittet til de rød-grønne i forrige periode. Men det er jo, som representanten Myrli sier, et stort behov for utbygging av bredbånd. Departementet var tydelig på at det også kan stimulere private aktører til å bygge ut, og i kombinasjon med det offentlige håper jeg at vi kommer et godt stykke på vei. Men dette er nok et felt som vi sammen må løfte enda mer de neste årene, og jeg håper virkelig at det, når Stortinget får et nytt budsjett neste høst, ikke innebærer kutt på et så viktig felt som bredbånd.

Geir Pollestad (Sp) [12:10:49]: Det er noko litt rituelt over desse budsjetttrundene. Ein av dei faste delane er at Kristeleg Folkeparti, saman med samarbeidspartia, skal ta ei næring. No er det delar av næringsmiddelindustrien som skal få svi. Det er interessant å sjå at Kristeleg Folkeparti er med på å gjera saft veldig mykje dyrare, medan alkoholhaldige drikkar knapt vert dyrare.

Det er òg interessant å sjå at det ein feirar som 100 mill. kr til flom- og skredsikring, er 100 mill. kr som regjeringa først har kutta. Det er nemnt 80 mill. kr til breiband. Ja, men tek ein vekk kuttet på 70 mill. kr, er det ei forsiktig satsing. Det vart jubla over at ein har redda organisasjonar som f.eks. 4H. Fasiten etter desse åra er at 4H har fått tydeleg dårlegare vilkår. Kristeleg Folkeparti har gått frå å vera ein «konstruktiv opposisjon» til å vera «opposisjon».

Etter å ha følgt denne hausten har eg eitt spørsmål til representanten Ropstad: Kva er eigentleg Kristeleg Folkepartis politiske prosjekt?

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [12:11:51]: Jeg synes jo at jeg, både gjennom framleggelsen av budsjett – alle disse rituelle rundene med media foran hvert eneste forhandlingsmøte – og i dag har vært veldig tydelig på hva som er Kristelig Folkepartis prosjekt. Vi ønsker et samfunn der det er rom for mangfold, der vi tar vare på hver enkelt. Menneskeverd er et stikkord for noe Kristelig

Folkeparti alltid løfter, og derfor er vi ekstremt stolte over det vi får til på pleiepengeordningen eller abort- og sorteringsforebyggende tiltak. For Kristelig Folkeparti er det alltid viktig å satse på tidlig innsats, mer valgfrihet og fleksibilitet for familiene, som vi vet legger grunnsteinen. Det å trygge familiene, også når det gjelder vold og overgrep, er ekstremt viktig for å bygge trygge barn.

Vi har en kraftfull satsing på tidlig innsats i skolen, som jeg er enormt stolt over at vi får til, for det betyr at flere lærere kommer til å se de yngste elevene. Så er det også vårt syn på samfunnet, at det er mer enn staten. Derfor er sivil sektor viktig for Kristelig Folkeparti, og den har vi klart å styrke – ikke bare i år, men også de siste foregående årene.

Mona Lill Fagerås (SV) [12:13:01]: Jeg var en av dem som jublet hemningsløst da Kristelig Folkeparti fikk igjennom lærernormen i budsjettforhandlingene med regjeringspartiene. Men jeg må si at jeg satte kaffen i halsen dagen derpå, da det viste seg at prisen for lærernormen var at Kristelig Folkeparti hadde gitt opp sakene om tilbakevirkende kraft for lærerne, altså at 33 000 lærere skal avskiltes, og 4-kravet i matte. Kristelig Folkepartis politikk blir altså å avskilte lærere og ha tomme studieplasser på lærerstudiet i en tid da det kanskje aldri har vært flere ufaglærte i norsk skole.

Mitt spørsmål til Ropstad blir da: Hvordan skal vi klare å innføre lærernormen om ikke studieplassene fylles, og når kompetente lærere blir avskiltet?

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [12:14:00]: Takk for spørsmålet, og ikke minst takk for honnør når det gjelder lærernormen. Vi har stått sammen i å innføre lærernormen på skolenivå, og det setter Kristelig Folkeparti stor pris på.

Når det gjelder kompetansekravene, er dette noe Kristelig Folkeparti fremdeles er imot. Det er sånn at man inngår ulike forlik, så var vi – for å få gjennomført normen – også villige til å skrive under på det som går på kompetansekravene. Men jeg mener representanten her også peker på det sentrale, at skal vi lykkes med normen, trenger vi flere lærere. Derfor var vi også tydelige på at vi skal jobbe med en rekrutteringsstrategi. Jeg tror at i det arbeidet kan det være behov for å justere på kravene, og det kommer Kristelig Folkeparti til å jobbe med, sammen med regjeringspartiene og Venstre, for å lykkes med å ha det som vi alle er opptatt av – flere lærere, mer kompetente lærere og en mulighet til å kunne satse på tidlig innsats, som er nøkkelen til å lykkes med skolen.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Per Espen Stoknes (MDG) [12:15:16]: Mine beste øyeblikk har jeg når jeg kjenner at jeg bor i takknemlighetens hus. Dette huset, denne salen, vekker en slik takknemlighet i meg for at jeg kan stå her nå i dag – oppvokst i velstående Norge, et såpass velfungerende demokrati – sammen med 168 andre som velger å gi årevis av sitt liv for å forbedre samfunnet vårt, så langt vi alle kan. Det gir meg en følelse av takknemlighet når jeg nå holder innlegg her for første gang.

Som følge av denne dyptfølte takknemligheten kommer det også et engasjement som en direkte respons. Takknemligheten vekker et ønske om å bidra tilbake, til å forme og skape. Dette bringer meg selvfølgelig til statsbudsjettet – hvilket samfunn bidrar budsjettet egentlig til å skape?

I valgkampen fikk vi høre fra regjeringspartiet Høyre at Norge skulle bli nyskapende, smartere og grønt. Vi fikk høre statsminister Solberg holde flere slike innlegg, og hver gang kom det på trillende bergensk: «nyskapende, smart og grønt», og andre ganger «grønt, smart og nyskapende». Og igjen: «Framtidens arbeids- og næringsliv må være grønt, smart og nyskapende». Men har slike ord noen betydning for handling, for statsbudsjettet? Er det mulig å se en omlegging til grønt, smart og nyskapende – ikke bare i taleflommen, men også i pengeflommen?

Jeg har nettopp lagt min rolle som forsker og næringslivsgründer til side, og som nybakt politiker er jeg bekymret for en voksende politikerforakt. Jeg har selv kjent på ambivalens mot å gå inn i denne nye rollen, fordi mye av politikerforakten har en substansiell årsak og bunner i at politikere til stadighet bruker ord og lover ting som så i praksis viser seg å bety ingenting – eller det motsatte.

Derfor står jeg her i dag i takknemlighet, og samtidig med en bekymring, fordi vi uthuler språket og bidrar til at begrepene tømmes for mening. Så for å unngå at begrepene uthules, må vi stadig vende tilbake til og reflektere over hva ordene betyr. Hva betyr egentlig ordene «smart», «grønt» og «grønt skifte»? Når vet vi at det er grønt nok? Heldigvis finnes det ganske objektive autoritative og internasjonale svar på dette. Så la meg få dele ut karakter til Norges utvikling. Jeg er ikke sensor her, jeg formidler kun karakterer fra eksterne sensorer.

«Smart»: En rimelig tolkning av «smart» er at man har en høy score i DESI-undersøkelsen, Digital Economy and Society Index fra The World Economic Forum og EU. Her kommer Norge nå ut som land nummer to blant landene i Europa. Så Norge er og blir ledende dersom vi med «smart» mener en rask digitalisering. Vi gratulerer Solberg og regjeringen med å ha bidratt til dette – å føre Norge videre i ledelsen internasjonalt til en smart digitalisering.

Så hva med «nyskapende»? Standardmålet her er Global Innovation Index, drevet av INSEAD og verdens patentorganisasjon, WIPO mfl. Den viser at Norge i 2017 er på 19. plass globalt, men på en synkende trend i forhold til da regjeringen begynte, og Norge er konsekvent dårligere enn våre nordiske naboer. Oppstartsanalytikere i Argentum finner at Norge konsekvent er på bunnen i Norden når det gjelder venture-investeringer, altså investeringer i nyskapende bedrifter i tidlig vekstfase. Så det er fortsatt brukbare karakterer på «nyskapende» globalt, men utviklingen går feil vei i forhold til dem vi liker å sammenligne oss med. Da hjelper det heller ikke med noen få millioner ekstra til Siva, IFU og næringslivsrettet forskning – som Venstre liksom vant fram med i forhandlingene.

Og hva da med «grønt» nok? Hvert år utgir OECD en oversikt over grønne vekstindikatorer. Her kommer Danmark, Sverige og Finland helt på topp, mens Norge ligger langt under OECD-gjennomsnittet på den viktigste indikatoren, årlig karbonproduktivitet. Der ligger vi på rundt 2 pst. årlig. Norge ligger altså langt under det nivået som til og med New Climate Economy Report anbefaler, på minst 5 pst. per år.

Så eksamenskontoret rapporterer da en A på «smart», en C minus på «nyskapende» og en F – eller strykkarakter – på «grønt». Sammenlignet med våre naboland er vi mindre nyskapende og ganske grå. Dette statsbudsjettet gjør at ordet «grønt» uthules og mister sin mening når det kommer fra regjeringens munn – det er grønnvask.

Hvordan kan regjeringen så rette opp dette i sitt neste statsbudsjett? Vel, vi har 20–30 forslag i finanskomiteens innstilling som vi tar opp til votering. Dersom disse legges inn, hentet fra De grønnes alternative statsbudsjett, vil nok neste OECD-karakter i grønn vekst, når den foreligger, bli atskillig bedre, og begrepet «grønt» kan få en finanspolitisk mening igjen.

Presidenten: Representanten Per Espen Stoknes har tatt opp de forslagene han refererte til.

Cecilie Myrseth (A) [12:20:31]: Framtiden er avhengig av at vi klarer å få en god balanse mellom vekst og vern. Vi vet f.eks. at framtidens Velferds-Norge er avhengig av bærekraftig vekst – også i nord, hvor vi har næringer med spesielle fortrinn. Eksempler på det er sjømat og reiseliv.

Når det gjelder reiseliv, vet vi at Nord-Norge har en betydelig høyere vekst enn resten av landet. Min hjemkommune, Tromsø, har de siste ti årene hatt en vekst på over 700 pst. Vi hadde en reportasje om en familie fra Sydney som var på besøk for å se på nordlyset. Vi hadde en runde om dette i valgkampen, hvor det ble sagt at man kanskje ikke burde ha så mange turister langveis-

fra. Man burde ha flere kortreiste turister, kom det i hvert fall fra Miljøpartiet De Grønne.

Så mitt spørsmål til representanten er: I hvilke næringer ser man for seg at man skal legge til rette for økt vekst, og hvordan skal man få til økt vekst i næringslivet for framtiden?

Per Espen Stoknes (MDG) [12:21:34]: Takk for spørsmålet.

Vi er for en oppbygging av grønt reiseliv. Det kan man enkelt beregne ved å se på verdiskapingen i forhold til ressursbruken. Hvis verdiskapingen kan økes mer enn 5 pst. relativt til utslippene, blir det et grønt reiseliv. Dette gjør det mulig å utforme reiselivspolitikken slik at en både tjener penger og samtidig har en miljøgevinst. Ikke minst har reiseliv den enorme fordel at det er arbeidsintensivt. Den store verdiskapingen i samfunnet vårt er ikke kapitalavkastning; det er de 2,5–2,8 millioner mennesker som går på jobb hver eneste dag. Jeg tror at nettopp turismen og reiselivsnæringen er en mulighet for Norge til å markere seg når det gjelder økt verdiskaping, ved å bruke kulturelle og lokale ressurser. Og jeg tror nettopp den høyverdige turismen som de spesielle lokasjonene – som Nord-Norge og Tromsø – kan by på, er fantastiske når det gjelder å oppnå akkurat det.

Mudassar Kapur (H) [12:22:49]: Da Miljøpartiet De Grønne la fram sitt alternative statsbudsjett, sa Stoknes følgende til NTB:

«Meningsmotstanderne klarte å parkere oss ved å si at vi er fanatisk opptatt av klima og miljø til fortrengsel for solidaritet. Det er feil, det har vært feil og det kommer til å være feil.»

Kanskje tenkte Stoknes på den solidariske elsykkelstøtten Miljøpartiet De Grønne innførte lokalt her i Oslo, som først og fremst gikk til rikinger og samfunnsstopper? For i deres alternative statsbudsjett er det ikke mye solidaritet å se. Der har Miljøpartiet De Grønne foreslått at flyseteavgiften, bensin- og dieselsavgiften og beskatning av biler til sammen skal utgjøre 25 mrd. kr. Dette vil ramme distriktene og næringslivet i distriktene hardest. Kan representanten fra Miljøpartiet De Grønne forklare oss i salen og det norske folk hvor solidariteten i dette ligger?

Per Espen Stoknes (MDG) [12:23:50]: Med glede! Først til elsykkelstøtten, som innovasjonsmessig har vært en kjempesuksess: Når et nytt produkt i et marked utløser en interesse, særlig blant høystatusfolk, sprer det seg mye raskere gjennom sosiale normer. Det å få i gang etterspørselen etter elsykler ved å stimulere den med høyprofilerte, medieprofilerte tiltak har vist seg å være en dunderende suksess. Så blir jo elsyklene billigere og billigere etter hvert som det selges flere.

Når det gjelder flyseteavgiften og de andre avgiftene: Dette er en del av et grønt skatteskitte der vi gjør mange kutt i avgiftene, f.eks. på arbeidsgiversiden. Arbeidsgiveravgiften kuttes progressivt, slik at det blir mye billigere å ansette folk. Vi har også en netto skattelette i personinntekten i vårt alternative statsbudsjett. Så vi øker skattene på det som er miljøskadelig, og reduserer avgifter og skatter på det som hjelper særlig lavinntektsfamilier. Det er det solidariske.

Sivert Bjørnstad (FrP) [12:25:08]: Miljøpartiet De Grønne er et parti for eliten og for dem av oss med tjukk lommebok, ikke for folk flest. Det er De Grønnes alternative statsbudsjett et glimrende bevis på. Partiet ønsker å øke diverse avgifter for folk flest med rundt 45 mrd. kr – et vanvittig høyt beløp: 15 mrd. kr ekstra i avgifter for bilistene, 10 mrd. kr ekstra for flypassasjerene, 1 mrd. kr i kjøttskatt og fjerning av taxfree, for å nevne noe. Alle er avgifter som i mer eller mindre grad berører folk flest. Dette er ikke en del av et grønt skatteskitte; dette er en skatterevolusjon.

Mitt spørsmål til representanten fra Miljøpartiet er i grunnen ganske enkelt: Tror han at det er de av oss med høye inntekter, en relativt sikker jobb og et fint hus som rammes av høyere avgifter, eller tror han at det er sliterne – studenter, minstepensjonister og folk utenfor arbeidsmarkedet – som merker disse voldsomme avgiftsøkningene mest?

Per Espen Stoknes (MDG) [12:26:10]: Under Fremskrittspartiet og Høyres regjering øker antall fattige i Norge. Nav-undersøkelsen viser at antallet har gått opp fra 7,5 pst. til over 9,3 pst. De som står for en usolidarisk økonomisk politikk, er særlig Fremskrittspartiet, som kutter avgiftene til de rikeste og løfter fram dem, samtidi-
g som man prøver å snakke seg fram til det motsatte.

Vi går inn for økt minstepensjon. Vi gir et kjempeløft for psykisk helse. Vi kutter i arbeidsgiveravgiften. Vi innfører mer progressiv personskatt. Det betyr at det blir billigere for folk. Hvis en vanlig lavinntektsfamilie legger om forbruket sitt til å bli noe grønnere på enkelte ting, f.eks. spiser litt mindre kjøtt, vil altså den med vårt statsbudsjett komme ut med 10 000 kr mer enn med regjeringens statsbudsjett. Videre går vi for å utrede borgerlønn, som vil gi en helt annen form for trygghet. Vi går for fri rettshjelp. Vi går for kortere arbeidstid og gratis barnehage for (presidenten klubber) lavinntektsfamilier. Det er vidt spekter av solidariske (presidenten avbryter) tiltak.

Presidenten: Taletiden er ute.

Replikordskiftet er omme.

Bjørnar Moxnes (R) [12:27:40]: Regjeringen lanserte forslag til budsjett 2018 som et budsjett for økonomisk vekst, flere i jobb og et bærekraftig velferdssamfunn. I løpet av regjeringens fire år ved makten har vi sett fint lite til dette. Økende forskjeller, systematisk svekkelse av arbeidsfolks rettigheter og høy arbeidsløshet er det som kjennetegner den mørkeblå regjeringens politikk. Men problemet går lenger tilbake i tid.

Bondevik II-regjeringen svekket fellesskapet med skatteuttak på 30 mrd. kr fra 2001 til 2005. I de neste åtte årene trykket den rød-grønne regjeringen inn pauseknappen. De holdt skattenivået fra 2004 uendret i hele perioden, fram til 2013. Så kom en mørkeblå regjering og svekket fellesskapet med nye skatteuttak, på over 20 mrd. kr. Og neste år kutter de enda mer. Dette er mønsteret. Når de borgerlige har makten, fører de en målrettet politikk for å svekke fellesskapet og øke forskjellene. Når rød-grønne partier vinner makten, opptrer de som et pauseinnslag før en ny borgerlig regjering fortsetter skatteuttakene.

Hvis vi skal bekjempe forskjellene og sikre finansieringen av fellesskapets velferd i framtiden, må venstresiden slutte å opptre som et pauseinnslag mellom borgerlige regjeringer. Den jobben har Rødt nå tatt fatt på. Flere har spurt meg hva Rødt egentlig kan få til med én representant på Stortinget, attpåtil med en borgerlig regjering. Til det vil jeg for det første si: Regjeringen er ikke eneveldig i Norge. Kampen om hvor mye den får gjennomført er ikke tapt, den er i gang, og Rødt gir den kamp for hver meter, nå også på Stortinget. For det andre: I tillegg til forsvarskampen mot borgerlig politikk skal vi skape en offensiv, radikal politikk, få mindre forskjeller, styrket velferd og bekjempe sosial dumping og privatisering. Vi har blinket ut 100 steder vi starter på dette arbeidet, i forslagene våre til statsbudsjett for 2018.

For det første: Styrking av velferden. Regjeringen sier at kommunene har aldri hatt så god råd som det de har nå, men i lokalsamfunn landet rundt kjenner ikke folk seg igjen i den fortellingen. Den norske staten er søkkrik, men i mange kommuner har de dårlig råd, gjelden er stor og velferdstjenestene er presset – over grensen til det forsvarlige. Se bare på hvordan de i hjemmetjenesten må løpe fra bruker til bruker, hvordan det spin-
kes og spares i det kommunale barnevernet, eller hvor mange elever som har hverdagen sin i nedslitte skolebygg.

Økte inntekter til kommunene er en hovedprioritering for Rødt. For oss er det viktig at verdiskapingen som skjer landet rundt, også tilfaller folk i lokalsamfunn landet rundt. Så vi foreslår å øke overføringene til kommunene med 12 mrd. kr, som er langt mer enn noe annet parti på Stortinget.

For det andre bekjemper vi fattigdom. Altfor mange barn vokser opp i fattige familier, og altfor mange minstepensjonister lever under fattigdomsgrensen. Rødt foreslår en tiltakspakke på 4 mrd. kr mot fattigdom ved å øke barnetrygden, ved å øke engangsstøtten ved fødsel og adopsjon, ved å gjeninnføre barnetillegget i uføretrygden, og ikke minst ved å øke minstepensjonen både for aleneboende og for gifte og samboende.

For det tredje: Få flere i arbeid. Vi øker rammene for sysselsettingstiltak, vi øker bevilgningene til flom og rasikring, og vi viderefører tiltakspakkene mot ledighet, som er viktig i kommuner landet rundt.

Hvor tar vi pengene fra? Svaret på det er gjennom en mer rettferdig skattepolitikk. Vi holder skatten uendret for dem som tjener under 600 000 kr i året, og øker den for dem som tjener mer enn det, ikke minst for dem som har inntekter over 850 000 kr i året.

De hundre forslagene våre er bare en start. I tiden framover vil Rødt fortsette arbeidet med å skape en offensiv, radikal politikk for mindre forskjeller, styrket velferd og å bekjempe sosial dumping og privatisering.

Med dette tar jeg opp Rødts hundre forslag til budsjettet for neste år.

Presidenten: Da har representanten Bjørnar Moxnes tatt opp de forslagene han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [12:33:00]: For Arbeiderpartiet er utdanning blant de viktigste satsingsområdene. Derfor har vi prioritert kvalitet i barnehagen, tidlig innsats, flere lærere, yrkesfagene, kampen mot mobbing samt flere fagskoleplasser og studieplasser langt høyere enn regjeringen i vårt alternative budsjett.

Det er overraskende å se at utdanning ikke engang er inne på Rødts «topp ti»-liste over viktigste saker. Betyr dette at representanten er fornøyd med regjeringens budsjett, eller ønsker han en annen politikk? Hva er Rødts viktigste utdanningssatsing?

Bjørnar Moxnes (R) [12:33:40]: I våre hundre forslag ligger det bl.a. inne en massiv satsing på kommuneøkonomien. Det er kommunene som betaler for grunnskolen, og fylkeskommunene betaler for den videregående skolen. De er kraftig underfinansiert, det vet vi. Vi bevilger langt mer enn Arbeiderpartiet for å sørge for at de som driver skolene, og betaler for skolene, skal ha råd til både å ruste opp bygninger og bygge nye skolebygg, og også sikre en god kvalitet på undervisningen. Det er vårt viktigste tiltak på utdanningssiden.

I tillegg ser vi at veldig mange faller fra, spesielt på yrkesfag. Det tror vi bl.a. skyldes at mange ser at det ikke er noen framtid innenfor mange håndverksfag på grunn av sosial dumping, som brer om seg. Så våre tiltak for å styr-

ke Økokrim, styrke Arbeidstilsynet og bekjempe sosial dumping er også avgjørende for å sikre at de som velger yrkesfag, byggfag, skal ha et yrke å gå til i framtiden.

Henrik Asheim (H) [12:34:52]: I representanten Moxnes' eget prinsippprogram står det:

«Kapitalismen har overlevd seg selv. Nå haster det å bli kvitt den.»

Og videre:

«Arbeiderklassen kan ikke styre innenfor rammene av kapitalismen og den private eiendomsretten og med utgangspunkt i det borgerlige statsapparatet.»

Med det utgangspunktet er det litt overraskende, ettersom vi i dag diskuterer et statsbudsjett innenfor kapitalismens rammer, som legger eiendomsretten til grunn og er laget av det borgerlige statsapparatet, at representanten Moxnes velger å fremme hundre endringsforslag til dette statsbudsjettet, bl.a. å avvikle 350-kronersgrensen for netthandel og å redusere stortingslønnen til 749 000 kr.

Hvorfor er ikke ett av de hundre forslagene å avvikle kapitalismen som system? Eller er partiet Rødt blitt nettopp et pauseinnslag mellom borgerlige regjeringer?

Bjørnar Moxnes (R) [12:35:43]: Vi tror vel ikke at én representant på Stortinget i seg selv skaper en revolusjon. Når revolusjonen kommer, vil også Asheim merke den, det er jeg helt sikker på! (Munterhet i salen.) Men vi starter ikke ett sted, vi starter hundre steder i forslagene våre til budsjettet.

Så vet jo vi som sosialister at det å ha arbeidskraft tilgjengelig er den viktigste kapitalen man kan ha. Vi har hatt halvannen stilling siden vi kom inn på Stortinget. Fra nyttår har vi en full stab tilgjengelig, så for neste års budsjett, altså 2019, vil nok også Asheim se at det er enda flere og enda bedre forslag.

Men det er klart: Man kan ikke vedta sosialisme i et parlament, det må skapes av befolkningen. Så det vil uansett ikke skje gjennom vedtak i Stortinget, det vil naturligvis skje på annet vis.

Helge André Njåstad (FrP) [12:36:47]: Eg òg begynner å lure litt på om Raudt ser på seg sjølv som eit pauseinnslag, all den tida staben er i mellombelse og ikkje i faste stillingar. Det såg me på intranettet til Stortinget.

Men spørsmålet mitt skal ikkje gå på det, det skal gå på ei av dei fyrste sakene Moxnes tok opp då han vart vald, nemleg 100 pst. skatt på all inntekt over 1,5 mill. kr. Eg var veldig spent på om eg skulle sjå det igjen i det fyrste budsjettforslaget, men registrerer at eit par månader innanfor dette huset har fått Moxnes og Raudt til å gå vekk frå eit av dei viktigaste løfta frå tidlegare. Så eg lurar

på kva som er bakgrunnen for at det ikkje lenger er ein god idé å skattleggja all inntekt over 1,5 mill. kr 100 pst.

Bjørnar Moxnes (R) [12:37:29]: Her kan jeg ikke be-rolige Fremskrittspartiet, for dette er ikke noe som jeg har funnet på. Rødts landsmøte vedtok en endring av skattepolitikken i vår. Vi gikk over til en litt annen modell fordi det er mer hensiktsmessig å drive inn penger fra rikingene på annet vis enn å ha totalskatt på alt over halvannen million kroner – så vi har altså et annet skatteopplegg nå.

Det overraskende er jo hvor mye penger vi får inn til fellesskapet ved forholdsvis moderate økninger i inntektsskatten for dem som har over 1,2 mill. kr i årsinntekt. Det er snakk om nærmere 200 000 mennesker som har det, og ved å skattlegge de inntektene litt mer rettferdig får vi råd til å sikre kommuneøkonomien, vi får råd til å starte innføring av gratis tannlege, vi får råd til tiltak mot arbeidsledighet – vi får råd til veldig mye som styrker velferden gjennom en ganske moderat økning kun i inntektsskatten. Så tar vi resten av skatteopplegget neste år. Da kommer det enda mer inn til fellesskapet.

Heidi Greni (Sp) [12:38:40]: Rødt vil øke tilskuddet til bredbånd, og det er bra. Rødt mener også at det må gjøres drastiske grep innenfor transport, bl.a. at det må bli enklere å reise klimavennlig for å redusere utslippene. Det er også bra. Men jeg savner en forståelse for hvor forskjellig dette landet vårt er.

Rødt sier at den veibyggingen som regjeringen foreslår i statsbudsjettet, er uansvarlig og foreslår å kutte bevilgningene. Pengene omfordres til jernbane, sykkel- og gangveier. Senterpartiet har i sitt alternative budsjett foreslått 1 mrd. kr til opprustning av fylkesveier. Det er helt nødvendig for transportetaten, som sier at det mangler 1,5–2 mrd. kr for å tette vedlikeholdsetterslepet.

Næringslivet i distriktet, bl.a. fiskeriene, som er vår vekstnæring nr. én, peker på dårlig veistandard som et hovedproblem for dem. Vil Rødt tilby kollektivtilbud til fiskeeksportører og folket langs vår langstrakte kyst, eller har de rett og slett glemt hvordan dette landet ser ut?

Bjørnar Moxnes (R) [12:39:42]: Det vi foreslår, er å videreføre veibevilgningene på 2017-nivå. Vi går altså imot den kraftige økningen i budsjettene til vei som regjeringen legger inn for 2018. Vi viderefører 2017-nivået.

Så foreslår vi i våre forslag å øke bevilgningene til kollektiv med 2 mrd. kr og bevilgningene til vedlikehold på jernbane med 1,8 mrd. kr. Her er etterslepet stort. Her har regjeringen valgt å bruke de store pengene på å starte en reform som skal gi selskaper fra Kina og Tyskland sugerør inn i statskassa istedenfor å sørge for å bruke pengene på å ruste opp infrastrukturen på jernbanen.

Vi tror det er viktig å bygge ut nye veier i tråd med det som har vært nivået fram til 2017, og ikke minst satse på jernbane, hvor det er store mangler per i dag.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Statsråd Siv Jensen [12:41:02]: La meg først få lov å si at forhandlingene om neste års statsbudsjett mellom Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre har vært konstruktive. La meg benytte anledningen til å takke alle dem som har stått på og bidratt til denne enigheten.

Regjeringen la i oktober frem et budsjett for økonomisk vekst, flere i jobb og et bærekraftig velferdssamfunn. Budsjettet som Stortinget vedtar i dag, viderefører regjeringens prioriteringer av tiltak som gjør oss bedre rustet til å møte de utfordringene som vi vet vil komme i fremtiden.

Regjeringen har styrt Norge trygt gjennom en krevende tid. Vi har håndtert den største migrasjonskrisen siden annen verdenskrig, og vi har vært utsatt for det mest alvorlige oljeprisfallet på 30 år.

Det å ha en jobb å gå til er viktig for oss alle. Det er viktig for den enkelte, og det er viktig for Norge. Derfor er det også grunn til å glede seg over at den vanskeligste perioden nå er bak oss.

Regjeringens politikk har virket. Veksten i norsk økonomi er på vei opp, ledigheten går ned, og det skapes flere jobber. Konjunkturedgangen som fulgte etter oljeprisfallet for tre år siden, er nå over. Flere får jobb. Sysselsettingen øker, og andelen av befolkningen som er i jobb, har sluttet å falle. Også på Sør- og Vestlandet, der tilbakeslaget traff hardest, er nedgangen i ferd med å snu, til ny vekst og optimisme. Det skal vi glede oss over. Vår viktigste oppgave nå er å legge til rette for at optimismen vedvarer, at investeringene kommer, at folk føler seg trygge, fordi de har en jobb å gå til, og fordi de ser lyst på sin egen økonomiske fremtid.

Vi går bedre økonomiske tider i møte, og innføringen av oljepenger over statsbudsjettet må tilpasses. Da unngår vi å legge press på kronekursen og undergrave den positive utviklingen i næringslivet. Regjeringen legger derfor opp til nøytral finanspolitikk i 2018. Bruken av oljeinntekter over statsbudsjettet anslås til under 3 pst. av kapitalen i Statens pensjonsfond utland.

Siden handlingsregelen ble innført, har sterk vekst i fondskapitalen gitt rom for at hver sittende regjering har kunnet øke bruken av oljeinntekter betydelig. Nå går vi inn i en ny tid. For det første gir lavere petroleumspriser mindre inntekter for staten. For det andre er anslaget på forventet realavkastning justert ned fra 4 pst. til 3 pst. Et samlet storting har sluttet seg til denne endringen.

Regjeringen tar denne nye virkeligheten på alvor. Budsjettet for 2018 innebærer en bærekraftig finanspolitikk, som støtter opp under omstilling og legger til rette for at den positive utviklingen i norsk økonomi kan fortsette.

I årene som kommer, vil petroleumsnæringen bidra mindre til veksten i norsk økonomi enn det vi har vært vant til. Derfor må vi legge til rette for ny vekst i andre næringer. Bedret konkurranseevne gir et viktig bidrag i de omstillinger norsk økonomi må gjennom, men det er også viktig hvordan vi bruker pengene over statsbudsjettet.

Vi har vært gjennom et kraftig oljeprisfall. Mange har mistet jobben, og mange private bedrifter har vært gjennom tøffe og store omstillinger. Vi kan ikke ha en situasjon der staten ikke omstiller seg. For å møte utfordringene må vi prioritere tiltak som kan øke vekstevnen i økonomien, og vi må bruke pengene i offentlig sektor smartere. Det har denne regjeringen foreslått i alle de budsjettene den har lagt frem.

For å få bedre tjenester og mer ut av ressursene i offentlig sektor gjennomfører vi reformer i kommunesektoren, i politiet, av jernbanen og av høyskolene. Disse reformene styrker konkurranseevnen for næringslivet, de gir et bedre tilpasset offentlig tjenestetilbud og vil kunne frigjøre midler på statsbudsjettet som vi kan bruke til å utføre viktige samfunnsoppgaver.

Det er fortsatt rom for å jobbe bedre og finne nye, gode løsninger i offentlig sektor. Vi må tørre å spørre oss om de ordningene vi har i dag på ulike områder, er utdannede, eller om vi kan gjøre ting på en annen måte, slik vi bl.a. gjør med selskapet Nye Veier AS. Nye Veier AS skal tenke nytt i måten å bygge vei på. Målet er å få mer igjen for hver krone vi bruker. Det vil gagne folk som ferdes på veien, og det kan bety store besparelser for samfunnet.

I perspektivmeldingen viste vi at Norge står overfor betydelige utfordringer når vi skal finansiere velferdsordningene våre i fremtiden. Når utfordringene blir større og det økonomiske handlingsrommet mindre, har vi et stort ansvar for å tenke nytt. Derfor skal vi fortsette å modernisere Norge. Reformarbeidet i offentlig sektor må fortsette, og vi må jobbe målrettet for å forenkle hverdagen for folk flest og for næringslivet.

Samtidig som vi gjennomfører reformer og effektiviserer, prioriterer vi vekstfremmende skattelettelser og samferdsel, forskning og utdanning. Det fortsetter vi med i budsjettet for 2018. Ved å fortsette satsingen på samferdsel, forskning og utdanning vil vi med budsjettenigheten redusere næringslivets transportkostnader, styrke nyskapingen og heve kompetansen i befolkningen. På den måten bedrer vi grunnlaget for morgendagens næringer. Samtidig fortsetter også regjeringens sat-

sing på helse, sosialt sikkerhetsnett, kommunene, forsvaret og justis og beredskap.

Lavere skatt handler om at en familie skal få beholde mer av inntekten hver måned, og at bedriftene skal få beholde mer av overskuddet til å investere i nye arbeidsplasser.

I budsjettet Stortinget vedtar i dag, ligger hovedtrekkene i regjeringens skatte- og avgiftsforslag fast. Inntektsskatten reduseres, i tråd med Stortingets enighet om en skattereform, fra 24 pst. til 23 pst., og verdsettingsrabatten i formuesskatten økes fra 10 pst. til 20 pst. Det gir sterkere incentiver til å spare, investere og arbeide. Den nye ordningen for beskatning av opsjoner økes fra 30 000 kr til 500 000 kr. Det kan gjøre det lettere for små, nyetablerte selskap å rekruttere og holde på dyktige ansatte.

Eiendomsskatten på maskiner og utstyr fases ut. Lavere eiendomsskatt øker bedriftenes lønnsomhet og bidrar til investeringer og arbeidsplasser. Denne skatten oppleves også for mange bedrifter som uforutsigbar og er et hinder for nyetableringer og en ulempe for etablerte bedrifter. Budsjettavtalen opprettholder, med noen endringer, regjeringens forslag om å fjerne denne skatten. De såkalte monsternastene og kraftnettet skal fortsatt betale eiendomsskatt, og Stortinget ber også regjeringen sørge for at det gis tilnærmet full kompensasjon til kommuner som får redusert eksisterende inntekter som følge av endringene.

I 2018 får elbiler fritak for avgiftene på trafikksikring og omregistrering, slik regjeringen har foreslått. Gjennom budsjettenigheten er det klart at elfirmabiler beholder 40 pst. rabatt i firmabilbeskatningen, og det innføres ikke engangsavgift for elbiler.

Omleggingen av engangsavgiften i miljøvennlig retning forsterkes i 2018 ved at CO₂-komponenten økes og vektkomponenten reduseres ytterligere.

Budsjettet som Stortinget vedtar i dag, bidrar til å skape morgendagens jobber gjennom satsing på kunnskap, forskning og innovasjon. Vi bygger mer vei, vi bygger mer bane. Vi satser på helsetjenester og velferd i kommunene. Vi kutter ventetider, utvider tilbud og hever kvaliteten. Vi prioriterer innsats mot barnefattigdom, og vi styrker barnevernet. Arbeidet med tidlig innsats i skolen forsterkes. Vi investerer i politiet og Forsvaret for økt trygghet i hverdagen og bedre beredskap i en usikker tid. Vi reduserer skatter for folk og bedrifter for at det skal lønne seg både å skape, investere og jobbe i Norge. Budsjettavtalen med Kristelig Folkeparti og Venstre innebærer at det blir lettelse også i 2018. På den måten styrker regjeringen velferden i dag og trygger Norge for fremtiden.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Trond Giske (A) [12:49:27]: Ingen finansminister har noensinne hatt så mye oljepenger til disposisjon som Siv Jensen, og med begrunnelse i den svake økonomiske veksten og lave sysselsettingsveksten under hennes tid er den reelle bruken av penger nesten doblet. Vi er blitt mer oljeavhengig enn noensinne. Nå er festen imidlertid over. På side 52 i nasjonalbudsjettet beskrives det såkalte handlingsrommet i årene framover: 18 mrd. kr i økte inntekter hvert år av skatter og avgifter og oljepengebruk, utgifter bindes opp til folketrygd og demografikostnader – og hvis en da i tillegg tar NTP og forsvarsplan, er alle pengene brukt opp. Med dette bildet har Fremskrittspartiet gått til valg på 50 mrd. kr i skatteutt. Hvor skal disse skatteuttpengene tas? Hvilke velferdsordninger skal skjæres ned for å få plass innenfor et handlingsrom som ifølge hennes eget dokument, på side 52, er lik null?

Statsråd Siv Jensen [12:50:33]: For det første har ikke jeg registrert at Arbeiderpartiet har motsatt seg den oljepengebruken som regjeringen har lagt til grunn gjennom de siste årene. Forskjellen er marginal og knapt merkbar, så hvis Arbeiderpartiets kritikk skulle stått seg, ville Arbeiderpartiet ha måttet kutte i ganske mange av disse milliardene som de mener at regjeringen ikke burde brukt. Det har jeg ikke registrert at Arbeiderpartiet gjør.

Så har ikke Fremskrittspartiet tallfestet 50 mrd. kr i skatteutt. Men det er helt riktig observert at Fremskrittspartiet ønsker å fortsette å redusere skatter og avgifter i årene som kommer. Den ambisjonen ligger fast, og den står i grell kontrast til Arbeiderpartiets løfter om å skjerpe skattene. Nå er det litt uklart for meg hvor mye Arbeiderpartiet vil skjerpe skattene med de neste årene, all den tid de i sitt alternative budsjett bare for neste år foreslår å skjerpe skattene med over 8 mrd. kr. Jeg mener det er gal politikk. Jeg mener vi står oss på å ha konkurransedyktige skatter i Norge.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [12:51:50]: I et samfunn er det viktig å se det enkelte mennesket og legge til rette for ulike behov som den enkelte har. Fremskrittspartiet har over lengre tid kjempet med nebb og klør mot kravet fra over 30 000 pensjonister om å få pensjonsslippen sin på papir. I denne salen forrige uke brukte Fremskrittspartiets talsperson, representanten Wiborg, tid på innstendig å oppfordre Kristelig Folkeparti om å trekke sitt forslag om at en skulle ha pensjonsslippen på papir. Statsråd Hauglie svarte på direkte spørsmål at det var helt umulig å bekrefte at regjeringen ville følge opp i revidert. Videre sa statsråden at «forslaget som nå vedtas, ikke har penger med seg, og det vil derfor være vanskelig å følge opp».

Kan finansministeren garantere at alle pensjonsmotakere som ønsker det, får pensjonsslippen i posten fra 1. juli 2018, i tråd med hva flertallet på Stortinget har bedt regjeringen om å sørge for?

Statsråd Siv Jensen [12:52:50]: Nå er det arbeids- og sosialministeren som har ansvaret for å følge opp det vedtaket fra Stortinget, men jeg er helt sikker på at hun, som resten av regjeringen, følger opp de vedtak som til enhver tid fattes av Stortinget.

Når det er sagt, er jeg helt enig i den første setningen til representanten Gjelsvik, om at det er viktig å se det enkelte mennesket i et samfunn. Det å se enkeltmennesker har en viktig verdi, og da handler det om å legge til rette gjennom et mangfold av virkemidler som gjør at enkeltmennesker kan leve frie og selvstendige liv. Derfor er det viktig for denne regjeringen f.eks. å redusere det samlede skatte- og avgiftstrykket, for det handler om å kunne ta bedre valg i egen økonomi. Det står i kontrast til Senterpartiets budsjettalternativ, hvor man foreslår å skjerpe skattene med flere milliarder kroner samlet sett. Det handler om f.eks. å føre en god distriktpolitikk gjennom å bygge ut infrastruktur og gjennom å ha konkurransedyktige rammebetingelser for næringslivet, slik at man kan bygge seg gode muligheter uansett hvor i landet man er bosatt. Det har denne regjeringen lagt til rette for, og derfor går det også nå bra over hele landet.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [12:54:06]: På side 27 i proposisjonen for skatter og avgifter kan vi lese at om lag 12 pst. av skattyterne får økt skatt, og at andelen personer som får skatteskjerpelse, er størst i de høyeste inntektsgruppene. Men jeg lurer på om ikke det er en liten omskriving av fakta, for det er vitterlig sann at formuesskattekuttene er større enn skatteøkningene, og at de med de største inntektene og formuene fortsatt får store skattelettelser. I sum etter fire år med denne regjeringen sitter de igjen med de største skattelettelsene. Eller tar jeg feil?

Statsråd Siv Jensen [12:54:47]: Fordelingsprofilen på regjeringens skatteopplegg er presentert på flere steder i budsjettdokumentene, og viser at de aller fleste mennesker kommer godt ut med det opplegget som regjeringen har lagt opp til. Det er helt riktig at vi i tråd med skatteforliket som er inngått av mange partier her i Stortinget, har fulgt opp bl.a. ved å gjøre endringer i verdsettelsesrabatten, som handler om arbeidende kapital. Det er viktig. Det handler om at vi skal ha et konkurransedyktig næringsliv hvor vi slutter å forskjellsbehandle det å være norsk eier i Norge og det å være utenlandsk eier i Norge. Jeg skjønner at det kanskje ikke er viktig for SV, men det er viktig for regjeringen, fordi det handler om å legge til rette for å skape vekst og verdi.

skaping over hele landet. Vi vet erfaringsmessig at det norske eierskapet har betydd mye rundt omkring i mange deler av landet, kanskje særlig i krevende tider.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [12:55:52]: Mange foreldre til alvorlig sjuke barn gjør en fantastisk innsats for å gjøre livet til ungene best mulig. Noe vi har vært opp-tatt av, er at staten også skal være med på å skape trygghet og forutsigbarhet for de familiene. Derfor er vi veldig fornøyd med budsjettavtalen, der to av tre viktige punkter for Kristelig Folkeparti blir fulgt opp. Det første gjelder psykisk utviklingshemmede over 18 år, for dem er det unntak for å kunne få pleiepenger. Det andre er at en får 100 pst. kompensasjon for tidligere lønn hele femårsperioden i stedet for 66 pst. etter ett år. Det er vi veldig fornøyd med.

Det siste punktet som gjør at det blir komplett, er at en kutter den femårsregelen en har i dag, slik at en mister muligheten til pleiepenger etter fem år. Er finansministeren enig i intensjonen til Kristelig Folkeparti om å styrke pleiepengeordningen videre, eller vil hun kjempe mot en sann endring?

Statsråd Siv Jensen [12:56:51]: La meg først få lov å si at jeg synes det er bra at Kristelig Folkeparti er så fornøyd med den budsjettenigheten som er inngått i Stortinget. Det er bra. Vi burde gjøre mye mer av det i tiden som kommer – å bli enig med Kristelig Folkeparti om store og viktige spørsmål for Norge i årene som ligger foran oss.

Når det gjelder pleiepengeordningen, har det vært et tema i mange ulike sammenhenger. Regjeringen har vist at dette har vært en ordning som er viktig for oss – å innrette den på en måte som treffer bredere, og legge til rette for at flere foreldre som har alvorlig syke barn, får muligheten til å inngå i ordningen – og jeg opplever at det har vært liten uenighet om det. Det rare er at ingen gjorde noe med det før denne regjeringen faktisk foreslo det. At Kristelig Folkeparti har ønsket å styrke denne ordningen, har vi oppfattet. Det er det også blitt enighet om å gjøre, og regjeringen kommer til å følge opp den enigheten som ligger til grunn mellom de fire partiene.

Per Espen Stoknes (MDG) [12:57:56]: Vi i De Grønne er skuffet over at regjeringen ikke leverer nok skattelette – på viktige grønne områder. Våre forslag er at vi kutter moms på frukt og grønt, vi kutter i avgifter på reparasjon, og vi kutter i avgifter på kollektivtransporten. Hvorfor er det De Grønne som særlig kutter i arbeidsgiveravgiften for å skape flere arbeidsplasser som gir skattefradrag på enøktiltak på nær 0,5 mrd. kr? Hvorfor er det De Grønne som må stå på barrikadene for å innføre et minstefradrag i næringsinntekten som gjør hverdagen enklere for næringsdrivende, osv.? Vi hadde håpet

å finne sammen med regjeringspartiene om et slikt reelt grønt skatteskip.

Så mitt spørsmål er: Hvorfor vil ikke lenger finansministeren og regjeringen kjempe for lavere avgifter på de godene som vi alle vil ha mer av, balansert mot avgifter på vitenskapelig dokumentert miljøskadelig forbruk, som vi vil ha mindre av?

Statsråd Siv Jensen [12:58:57]: Gjennom mange inngåtte budsjettavtaler mellom Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre har det grønne skatteskiptet stått i fokus. Vi har holdt systematisk på med det, på en måte som nå gir resultater. Vi ser det f.eks. på utslippene fra personbiler. Gjennom de skiftene vi har foretatt på det området, får vi nå til resultater gjennom at bilparken skiftes ut, og at utslippene går ned – rett og slett fordi vi gjør det rimeligere for folk å kunne ta gode valg.

Det sagt tror jeg Miljøpartiet De Grønne skal være litt forsiktig med å skryte av skatteprofilen i budsjettopp-legget sitt. Man må se på helheten, og den regningen man ville ha fått servert fra Miljøpartiet De Grønne, gitt at deres budsjett hadde blitt vedtatt, tror jeg veldig mange ville ha betakket seg for.

Bjørnar Moxnes (R) [12:59:51]: Siv Jensen øker avgiften, over natten, med over 80 pst. på sukker og sjokolade. Jeg tror at Anders Lange ikke bare spreller, men roterer vilt rundt i graven sin når hans parti er blitt det store avgiftssjokkpartiet. Det alvorlige her er at det handler om arbeidsplasser landet rundt. Det handler om Borg i Sarpsborg, Berentsens Bryggerhus i Egersund, Brynild i Fredrikstad, Oskar Sylte i Molde, Mack i Tromsø, Trondheim med Nidar, Aass i Drammen, Hansa i Bergen og Freia her i Oslo.

Ser finansministeren at denne avgiftsøkningen kan føre til både en voldsom økning i grensehandelen i Sverige og – ikke minst – en økning i den momsfrie netthandelen, som er avgiftsfri opp til 350 kr per forsendelse, på bekostning av norsk næringsmiddelindustri?

Magne Rommetveit hadde her teke over presidentplassen.

Statsråd Siv Jensen [13:00:55]: For det første er det Stortinget som velger å saldere budsjettet gjennom å øke den avgiften. Det er altså i utgangspunktet ikke et forslag denne regjeringen har lagt frem. Men enigheten er helt innenfor rammene av hva som er akseptabelt, særlig fordi man må se skatte- og avgiftsopplegget i sin helhet.

Jeg må si at er det ett parti og én representant som ikke har noen troverdighet når det gjelder skattereduksjoner, er det Rødt. Rødt går til valg på å skjerpe skattene betydelig. Man må se på helheten, og denne regjeringen

har vært opptatt av å styrke rammebetingelsene for norsk næringsliv i alle sine budsjetter. Derfor har vi gjort noe med selskapsskatten, derfor har vi gjort noe med formuesskatten, derfor gjør vi nå noe med maskinskatten. Summen av det styrker rammebetingelsene for norsk næringsliv, og det i tillegg til – selvfølgelig – alt det andre vi gjør når det gjelder infrastrukturforbedringer, som jeg heller ikke opplever er et av satsingsforslagene til Rødt, eller satsingen på kunnskap, på innovasjon og forskning og på gode rammebetingelser for næringslivet generelt.

Presidenten: Neste og siste replikant er Trond Giske.

Trond Giske (A) [13:02:07]: President, først til forretningsordenen. Det er ikke slik at Arbeiderpartiet har avgitt sine replikker til andre, det skal etter størrelsen være tre til oss. Vi avstår gjerne en, men to replikker skal Arbeiderpartiet ha til finansminister og statsminister. Noe annet har i hvert fall ikke vært vedtatt i komiteen.

Så til spørsmålet til finansministeren: Jeg har ved en rekke anledninger spurt finansministeren om mulige effektiviseringer i statsbudsjettet. Jeg har vist til at den rød-grønne regjeringen gjennomførte en pensjonsreform som bare i 2018-budsjettet sparer staten for 30 mrd. kr, først og fremst ved økt arbeidsdeltagelse, og spurt hvilke reformer som Høyre og Fremskrittspartiet – som så ofte kritiserer opposisjonen for ikke å være reformvennlig nok – har gjennomført som har noe i nærheten av et slikt besparingspotensial. ABE-reformen blir dratt fram, og den gir kanskje et par milliarder over mange år gjennom et rent rammekutt. Så her får Siv Jensen anledning til å fortelle Stortinget hvilke reformer som kan måle seg med pensjonsreformen i reell besparelse på statsbudsjettet.

Statsråd Siv Jensen [13:03:12]: Jeg merker meg at når Arbeiderpartiet skal diskutere reformer, har de egentlig bare ett svar, og det er pensjonsreform – mens de i handling har stemt mot omtrent alle de forslag denne regjeringen har lagt frem gjennom flere år, som har handlet om å effektivisere, avbyråkratisere og forenkle.

Jeg brukte en stor del av innlegget mitt på å snakke om akkurat dette spørsmålet, for det er viktig. Det kommer til å bli enda viktigere i årene som kommer, at vi tør å prioritere, at vi tør å diskutere hvordan vi kan frigjøre handlingsrom nettopp for å kunne satse på å bedre velferden i dette landet. Men da må også Arbeiderpartiet nå bevege seg fra å ha en retorisk øvelse rundt spørsmål om reformer til faktisk å stemme for dem. Hvis det vi ser, er et Arbeiderparti på vei dit, ville ingenting ha gledet meg mer. Vi kommer nemlig til å trenge mange flere reformer i tiden som kommer. Da må vi både gjennomføre dem og stå ved dem når noen begynner å mislike dem.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Statsminister Erna Solberg [13:04:35]: Statsbudsjettet for 2018 legger til rette for fortsatt grønn økonomisk vekst, for nødvendig omstilling, for flere i jobb og dermed et mer bærekraftig velferdssamfunn.

Norsk økonomi er i et roligere farvann etter at vi har opplevd en brottsjø etter at oljeprisen falt med over 70 pst. fra oljepristoppen i 2014. Det vi ser nå, er at den økonomiske veksten er på vei opp, at ledigheten er på vei ned, og at det skapes flere jobber. Prognosene tilsier at i de kommende årene vil norsk økonomi vokse noe mer enn normalt. Det er gledelig, ikke minst fordi økt økonomisk vekst gir et mer bærekraftig velferdssamfunn. Det var riktig å bruke mer oljepenger da vi skulle motvirke virkningene av oljeprisfallet. Nå er det riktig at veksten i overføringene fra fondet blir mindre i årene fremover.

Når økonomien vokser, må vi holde igjen på oljepengene og på offentlige utgifter, først og fremst for å sikre den grunnleggende velferden vår og sørge for at ikke for høy vekst i det offentlige truer konkurranseevnen til norsk økonomi. Norsk næringsliv er grunnlaget for arbeidsplassene både i dag og fremover. Det er derfor betryggende at regjeringens innstramning i handlingsregelen får full tilslutning i Stortinget, og at vi fortsatt ligger under handlingsregelen med dette budsjettet. Det ville vært galt å øke den offentlige utgiftsveksten og finansiere det med å inndra familiers kjøpekraft og bedrifters investeringskraft gjennom økte skatter og avgifter, ikke minst i en tid etter at alle partene i arbeidslivet har stilt seg solidarisk for å skaffe flere jobber ved å ha moderate lønnsoppgjør. Økte offentlige utgifter nå ville skapt færre jobber som bidrar til statsbudsjettet, og flere som spiser av statsbudsjettet. På lang sikt undergraver det mulighetene våre for å ha et bærekraftig velferdssamfunn.

Flere i jobb og flere som jobber lenger, er det absolutt viktigste for å sikre et bærekraftig velferdssamfunn. Derfor skal flere kvalifiseres til jobb. Jobbene må være lønnsomme og grønne. Det styrker den økonomiske bærekraften, det styrker den klimamessige bærekraften, og det styrker ikke minst den sosiale bærekraften, fordi flere føler at de deltar, at de er en del av samfunnet, at de har noe meningsfylt å gå til. Det vil også gi færre fattige og mindre forskjeller. Skal det bli flere jobber, må norsk økonomi fortsatt omstille seg. Omstillingen må også bidra til at vi når klimamålene våre. Derfor gjennomfører vi et grønt skifte, der klimautslippene reduseres samtidig som det skapes nye arbeidsplasser.

I 2018 fullføres skattereformen. Den gjør det mer lønnsomt for nordmenn å investere i norske arbeidsplasser. Budsjettenigheten mellom Høyre, Fremskrittspartiet

partiet, Venstre og Kristelig Folkeparti styrker også rammevilkårene for gründere og innovative næringer. Maskinskatten skal fases ut – et etterlenget tiltak for å sikre flere investeringer i industri og produksjon i hele landet.

Når man lytter til debatten i dag – og jeg har lyttet til mange debatter i Stortinget gjennom mitt politiske liv – hører man ofte debatter som preges av krav om mer penger eller en kritikk av at tiltak er for små målt i kroner og øre. Ja, ofte blir den politiske forskjellen dimensjonert ut fra om man har fem millioner mer eller fem millioner mindre til et tiltak. Men jeg må si at det er også mulig å få store resultater ikke bare gjennom små beløp, men også gjennom å gjøre ting på en annen måte.

La meg nå gi noen eksempler fra budsjettet. Aktivitetsplikten for unge opprettholdes. Det løftet vi pengene til kommunene med i fjor for å gjennomføre. På lang sikt er det et viktig tiltak for å få unge som kan jobbe, til å komme tilbake i arbeidslivet, enten gjennom arbeidstrening eller kompetansehevende tiltak, eller motiveres for å gå tilbake igjen til utdanning. Det vil bidra til at færre står utenfor i fremtiden, flere er i arbeid og bidrar til å løfte samfunnet vårt. Fraværsgrensen er et annet eksempel. Dagsfraværet er redusert med 40 pst. Det tror jeg kommer til å bety at flere fullfører videregående skole i årene som kommer.

Jeg tror at i årene som kommer, bør vi være flinkere til å se på hvordan vi bruker de pengene vi har i statsbudsjettet, mer enn bare å diskutere om vi har lagt på fem eller ti millioner ekstra. For det er sann at det går an å ha et kritisk øye på hva vi bruker bevilgningene til i dag, og det er resultatene som teller, ikke bevilgningsnivået. Resultatene er det som er avgjørende også for om vi får et bærekraftig velferdssamfunn.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Jonas Gahr Støre (A) [13:10:05]: Ja, det er resultatene som teller og hva pengene går til. Jeg har lyst til å sette søkelyset på et tema, kompetanse, som vi alle er enige om betyr mye. Særlig ser vi nå betydningen av IKT-kompetanse, at vi utdanner unge mennesker som kan satse på det gjennom sitt yrkesliv – på å løse store, viktige oppgaver for landet vårt. Vi har de siste årene sett situasjonen i sykehusene når helseregionene ikke har hatt kompetanse og har måttet sette ut store oppdrag. Det å kjøpe tjenester fra utlandet kan være bra også i sykehusene, men det har også noe å gjøre med vår nasjonale beredskap og egentlig med vår kapasitet til å løse store oppgaver selv.

Nå i helgen leste vi om situasjonen innenfor den digitale beredskapen. I DN sto det om hvordan Norges evne til å ivareta egen sikkerhet er alvorlig truet av mangel på spisskompetanse innenfor kryptologi. Her har regjeringen år etter år sviktet i å bevilge penger til nye studie-

plasser innenfor IKT, og nå ser vi konsekvensene. Olav Lysne omtaler mangelen som et «kjempeproblem» for norsk sikkerhet. Her er resultatene ikke levert, pengene har ikke kommet fram, de unge har ikke blitt utdannet. Hva tenker statsministeren å gjøre med det?

Statsminister Erna Solberg [13:11:11]: I dette statsbudsjettet opprettes det faktisk en rekke flere IKT-studieplasser innenfor alle de forskjellige IKT-utdanningene som et resultat av prioriteringer som er gjort, og det er altså en økning i antallet IKT-plasser.

Det som er en utfordring i det norske utdanningssystemet, er at selv om en under denne regjeringen har økt betydelig innenfor de såkalte post doc.-stillingene og innenfor doktorgradsstillingene som en del av opptrapningen som vi har innenfor langtidsplanen for forskning, så ser vi at det er en utfordring å få nordmenn til å gå videre i det høyere utdanningssystemet og virkelig ta spisskompetanse.

Vi ser at mange av dem som søker disse jobbene, kommer med annen lands bakgrunn og ikke nødvendigvis kan sikkerhetsklareres for å komme inn i det norske arbeidslivet. Det er en utfordring som vi må gripe fatt i, men dette dreier seg ikke om basisantallet arbeidsplasser; dette dreier seg om spisskompetansen på topp. Da jeg var og besøkte Gjøvik, som har et flott identitetssystem-arbeid, så var det altså ingen som hadde norsk bakgrunn som jobbet der. Det kommer til å være en utfordring for sikkerheten. Det er en annen debatt enn den debatten som Jonas Gahr Støre nå løfter.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [13:12:28]: Norges største fastlandsindustri er næringsmiddelindustrien. Nesten 50 000 mennesker jobber i den industrien, og en har arbeidsplasser rundt omkring i hele landet, og det har vært en industri som har vært villig til å investere. Derfor synes jeg det var helt utrolig at Erna Solberg som statsminister kunne sette et godkjentstempel på et avgiftshopp på 2 mrd. kr – over natta – til denne industrien, at Erna Solberg, som ofte snakker om forutsigbarhet for norsk næringsliv, synes det er helt greit at Freia får 360 mill. kr mer i avgift på ett fabrikkanlegg, at Nidar får over 200 mill. kr i økt avgift på sine anlegg, og at Lerum – som Erna Solberg var og besøkte før valget og på en måte solte seg i glansen av investeringene – nå får en regning på over 16 mill. kr, til det ene anlegget. Er dette ansvarlig, og kan Erna Solberg forklare hvorfor det er klokt å føre denne typen avgiftspolitik?

Statsminister Erna Solberg [13:13:30]: Regjeringen foreslo ikke en dramatisk økning i disse budsjettene, men vi har hørt på det Stortinget har ønsket. Det har vært et klart og bredt flertall i Stortinget som har ønsket en tydelig og klar økning i avgifter rettet mot usunn

mat, særlig snop og mineralvann. Det har kommet til uttrykk i flere ulike partiers alternative budsjetter, og det var en del av den diskusjonen man hadde i Stortinget rundt disse spørsmålene, som resulterte i at man fulgte opp det som har vært et tydelig Senterparti-krav over mange år. Og som representant fra Hordaland, sammen med representanten Kjersti Toppe, har jeg sett overskriftene hvor hun anklager regjeringen for ikke å ta usunne matvaner blant f.eks. ungdom på alvor. Dette har altså Stortinget gjort i dette budsjettkompromisset når de har lagt inn en betydelig økning i avgiftene på dette området. Det er en konsekvens som også vil komme av nesten alle andre alternative statsbudsjetter som er lagt frem her.

Jeg hører at Senterpartiet nå ikke er enig i den politikken de har sagt tydelig flere ganger tidligere, men det får vi heller ta på kvoten for snuoperasjonen i Senterpartiet.

Audun Lysbakken (SV) [13:14:52]: Hvis regjeringen fortsetter å la forskjellene øke i dag, får vi et kaldere samfunn i morgen. Denne regjeringen har rigget skattesystemet for den økonomiske eliten, systematisk skrudd ned eller fjernet skatt på det som de som har mest i det norske samfunnet, henter inntektene sine fra. SV har lagt fram en skattepolitikk som går i stikk motsatt retning; den er for de mange, ikke for de få. Det vil bety at den typiske lønnstaker med en inntekt under 600 000 kr sitter igjen med betydelig mer enn med regjeringens opplegg. Regjeringens skattepolitikk er for de få, ikke for de mange. En verftsarbeider som mister jobben, har fått økt skatt på sluttvederlaget sitt, mens aksjemillionærene nå altså er den gruppen som tilgode ses i dette budsjettforslaget.

Hvorfor er Høyre, som påstår at de opptatt av skatteletter, så mye dårligere på skatteletter til vanlige folk enn SV?

Statsminister Erna Solberg [13:15:49]: Jeg tror jeg og representanten Lysbakken er enige om at det er en utfordring hvis ulikhetene blir for store i et samfunn. Særlig er jeg opptatt av at når vi skal bygge et bærekraftig velferdssamfunn, er den sosiale bærekraften viktig. Den dreier seg om at ulikhetene ikke blir for store. Den dreier seg ikke minst om at folk føler at de mestrer sitt eget liv, at de kan delta i samfunnet, at de får en mulighet til å prøve seg. Derfor vil vi nok ha en litt annen innfalls vinkel på hva som er de store ulikhetsutfordringene.

Jeg synes f.eks. at ulikhet i helse er en av de største utfordringene vi står overfor. Den største forskjellen i Norge er i levealder basert på hvordan livet ditt har vært. Den er oppe i nesten 15–20 år, basert på om du har en god økonomisk bakgrunn eller om du har en dårligere økonomisk bakgrunn – bare se på hvordan vi behandler folk med ulike helsesystemer. Derfor synes jeg det vi gjør

med å lage pasientenes helsevesen er ekstremt viktig, at brukerne får lov å delta i utviklingen av helsevesenet. Man får et større syn på det.

Derfor er det å gripe fatt i fattige barn viktig. Derfor er arbeidssiden viktig. For meg er faktisk det aller viktigste vi gjør, å sørge for at foreldre kommer i jobb, sånn at barna deres ser at jobb lønner seg, og at det er viktig for deres egen utvikling.

Trine Skei Grande (V) [13:17:07]: I valgkampen prøvde Venstre å løfte det at vi i norsk skole i dag har veldig mange lærere som underviser i fag de ikke har utdannelse til å undervise i. Det har veldig ofte vært snakket om tidlig innsats i skolen, uten at man helt tar inn over seg den rapporten som Barneombudet akkurat la fram, som viser at to tredjedeler av dem som har spesialundervisning i norsk skole, ikke har utdannelse til å gjøre det. Dette er de store utfordringene i norsk skole. Lell ga Høyre seg i budsjettet, og sa at vi skal ha en minstenorm på antall lærere i klassen. Da håper jeg at statsministeren har en skikkelig god plan for å sørge for at det er faglærte folk, og at det ikke blir en reform som gjør at vi sender enda flere ufaglærte inn i norsk skole.

Statsminister Erna Solberg [13:17:59]: Nå er det slik at representanten Skei Grande er en del av det forliket som har sagt ja til en bemanningsnorm i skolen. I så måte deler vi vel ansvaret for å sørge for at det blir en god reform for skolen, når vi har sagt ja til det.

Jeg er enig i representanten Skei Grandes skepsis i bunn, at det ikke er antallet lærere som i utgangspunktet er utfordringen for tidlig innsats. Det er målrettetheiten i arbeidet som gjøres. Det er kunnskapen om å jobbe med dem som har spesielle problemer. Det er f.eks. det å kunne knekke koden på lesing og skriving – ulike metoder. Det er også å sette inn et fagnivå for dem som jobber i skolen. Det er ganske dramatiske tall, og de er ikke nye. Før har vi iallfall hatt tall på at det er over 50 pst. som bare oppbevares når de får spesialundervisning. Spesialundervisningen kan virke som om det i større grad er en ordning for å holde barn med store behov ute av et klasserom enn å sørge for at de får et hjelpetilbud. Jeg mener ikke at flere lærere er til hinder for dette, men det betyr at vi er nødt til å være systematiske for å få til nettopp målsetninger om å sørge for at de får ekstra kompetanse for å jobbe med disse spørsmålene. Derfor er bl.a. en videreføring av den store etter- og videreutdanningssatsingen vi har, veldig viktig.

Knut Arild Hareide (KrF) [13:19:23]: Det svaret får meg til å stille eit litt anna spørsmål til statsministeren, for statsministeren hadde gleda av å kommentere ei meiningsmåling der alle dei fire partia som har samarbeidd om budsjettet, går fram. Da sa ho:

«Jeg tror at folk ser at vi får til politikk, og at de liker den politikken vi får til.»

Me veit bl.a. at den saka folk liker, er at me no har fått på plass ei lærarnorm. Det seier foreldra er bra, det seier lærarane er bra, det seier elevane er bra – nettopp fordi me får ein god, tidleg innsats. Eg synest det manglar litt begeistring for ei reform som me veit kan bety så mykje for så mange elevar, og eg hadde derfor lyst til å gi statsministeren moglegheita til å vise ein smule begeistring for kanskje den største utdanningspolitiske reforma i dette årtusen.

Statsminister Erna Solberg [13:20:28]: Jeg er alltid – tror jeg – mest opptatt av kvalitet og litt mindre av kvantitet. Det er litt av utfordringen med en bemanningsnorm. Det er også sann at noen av de stedene i landet som har best skoleresultater, nå vil få betydelig økt bemanning knyttet til dette, mens noen av dem som hadde hatt behov for enda mer intensivitet, får nesten ingenting. Det er litt av utfordringen i den forbindelse. Jeg tror vi skal være ærlig – det er en utfordring. Det betyr ikke at det er til hinder for å få til andre ting, for det er selvfølgelig bedre at det er flere lærere. Men vi gjør en prioritering der de skolene mine barn har gått på, skal få betydelig flere lærerårsverk til tross for at de skårer høyt på alle sosiale indikatorer som finnes i dette landet, mens der hvor man skårer lavt på alle, og hvor man har den største frafallsprosenten, ikke nødvendigvis får det. Det betyr for meg at det blir en utfordring å få det til. Den andre utfordringen vi har, er å sørge for at vi likevel målretter, for det er så mye mer enn bare lærerstillinger som må til for å sørge for at de som er svakest, faktisk løftes i skolehverdagen.

Per Espen Stoknes (MDG) [13:21:47]: På NHO-konferansen sa statsministeren at klimapolitikken blir betydelig skjerpet framover. Nå har statsministeren fire år bak seg, og hennes regjering har ført et tempo i klimapolitikken som i utregninger fra CICERO betyr at vi vil bruke mer enn 2 300 år på å komme til lavutslippssamfunnet. Årets statsbudsjett viser at regjeringen har tenkt å fortsette i samme tempo framover, noe som tyder på at regjeringen har misforstått dette med 2030 til å bety 2 030 år. I budsjettet finner vi ingen ambisjon om økt klimainnsats. Det er ikke noen ytterligere vridning av bilparken mot nullutslipp, ingen økning for utslippsfri maritim sektor, og 95 pst. kutt i midler til karbonfangst og -lagring.

Spørsmålet er: Hvordan forklarer Erna Solberg sammenhengen mellom det hun gjentatte ganger sa i valgkampen, og årets statsbudsjett, og hvordan kan vi styre i henhold til klimaloven uten et eget klimabudsjett, sånn som Oslo nå har innført?

Statsminister Erna Solberg [13:22:47]: For det første går nå utslippene ned i Norge. Utslippene i fjor gikk ned. Vi har altså klart å snu utviklingen. De prognosene som er gjort om effekten av dagens politikk, viser en dynamisk effekt. Det var 8 milliarder i gap til 2020-målene da vi kom inn i regjeringen. Nå er det gapet ned mot 2 millioner tonn i forhold til det. Det betyr at vi har fått en ganske stor effekt av politikken, men den måten CICERO regner på, betyr at de ikke regner noen dynamisk effekt av at teknologi videreutvikles. Det er de klimatiltaksutredningene som er gjort, som er prognosene for utviklingen fremover, for ny teknologi sprer seg og blir mer dominerende for hvert eneste år.

I dette budsjettet tar vi konsekvensene av ganske mye. Vi tar konsekvensene av at ferjeutgifter blir større og dyrere fordi vi har stilt sterkere klimakrav. Derfor øker vi pengene til fylkeskommunene knyttet til det. Vi øker Enova-overføringen, som nå når det nivået som de fire partiene som har stått bak regjeringen, faktisk sa vi skulle ha, men som den rød-grønne regjeringen sa nei til da vi forsøkte å forhandle før klimaforliket.

Bjørnar Moxnes (R) [13:24:03]: Omfanget av kriminalitet i arbeidslivet er økende, og det river ned ryddige vilkår i bransje etter bransje. De seriøse firmaene som betaler tarifflønn, og som betaler skatt, blir utkonkurrert av useriøse og til og med av kriminelle nettverk, ofte med tilhold i Øst-Europa, som konkurrerer ut de seriøse i næringslivet vårt. Det er nylig dokumentert i en bok om malerbransjen at det er den albanske mafiaen som nå har veldig mye av malermarkedet i Norge. En ser tilsvarende i mange andre bransjer også.

Mange har etter hvert innsett at den viktigste kraften for lov og orden i arbeidslivet er å ha sterke fagforeninger, klubber til stede på arbeidsplassene, byggeplassene, som kan ta det opp dersom det er ulovligheter som foregår. Den billigste formen for et slags borgervern er derfor å styrke fagbevegelsen landet rundt.

Hvorfor er regjeringen mot å øke fagforeningsfradraget i budsjettet? Det ville vært en billig måte og også motvirket sosial dumping og arbeidslivskriminalitet.

Statsminister Erna Solberg [13:25:15]: Regjeringen har en ambisiøs og aktiv politikk mot arbeidslivskriminalitet som jeg tror er betydelig mer målrettet enn generelt å øke fagforeningskontingentfradraget i budsjettene. Det er bl.a. å jobbe overfor EU, som vi nå har gjort, med et eget initiativ knyttet til ni forskjellige tiltak. Det er for å bidra til at det vi nå ser som en erfaring fra vårt arbeidsmarked med tanke på grensene – når det er grenseoverskridende, og hvor vi får problemer med oppfølgingen i andre land – faktisk fokuseres, ved å sørge for at EU bidrar til bedre samarbeid mellom de nasjonale tilsynsorganene, ved å sørge for at vi har et felles

ID-kontrollsystem i hele Europa sånn at vi på en arbeidsplass faktisk vet hvem som er der, har kontroll over dem som er der, og at vi følger de finansielle strømningene, f.eks. på lønninger og annet, og har felles regler for det når folk går over grensene. Dette er initiativ som hvis vi får gjennomslag i EU, faktisk vil bidra til at kontrollsystemene våre fungerer langt bedre, og jeg tror dette er mer målrettet – samtidig som det er godt kontrollarbeid – enn å øke fagforeningskontingenten.

Presidenten: Replikordskiftet er slutt.

Jonas Gahr Støre (A) [13:26:36]: Norge er et land preget av mindre forskjeller og et sterkere samhold enn mange andre land. Vi har mange i arbeid og en sterk velferdsstat.

Statsbudsjettet for 2018 bekrefter at arbeidsledigheten er på vei ned, og veksten i norsk økonomi på vei opp. Det er bra.

Men hever vi blikket litt utover 2018, ser vi at noen av de største utfordringene Norge har stått overfor på mange år, nå rykker nærmere. Det preger inngangen til denne stortingsperioden. Oppgavene vi står overfor, er store, mange og viktige. Det burde preget statsbudsjettet for neste år fra regjeringen, men det gjør det ikke. La meg nevne fire eksempler:

- Vi må snu trenden med stadig flere som ikke får jobb, eller kun får utrygge jobber.
- Vi må få frafallet i skolen ned og gi flere unge en god start på livet og arbeidslivet.
- Vi må gi omsorg av bedre kvalitet til flere eldre.
- Vi må i denne stortingsperioden komme i gang med vesentlige reduksjoner i klimagassutslippene. Det haster om vi skal nå de mål Stortinget har satt om 40 pst. kutt innen 2030.

Arbeiderpartiet har lagt fram et alternativt budsjett, som svarer på disse fire utfordringene. Vi prioriterer annerledes. De av oss med mest betaler noe mer til fellesskapet. Det gir rom for satsinger.

Vi bruker 2,5 mrd. kr mer enn Høyre og Fremskrittspartiet for å få flere i arbeid og færre på trygd, økt bruk av lønnstilskudd og arbeidsmarkedstiltak, aktivitetsreform for unge, strategiske satsinger på havnæringene, på nullutslippsferger, på miljøteknologiordning – listen er lang.

Vi bruker betydelig mer, og det går til formål, statsminister, som gir resultater på fellesskolen og vår felles helse- og omsorgstjeneste og billigere barnehager. Vi har tusen nye lærere i 1–4. klasse, lærersatsing som virkelig monner, tre tusen nye studieplasser – tusen av dem til det strategisk viktige IKT-området – 1 mrd. kr mer til sykehusene og en storsatsing på teknologi i eldreomsorgen. Vi investerer også i klimatiltak som monner, vi in-

vester mer i kollektivprosjekter i byene, i jernbane mellom byene og i fangst og lagring av CO₂ og mer til.

Hva så med det statsbudsjettet som Høyre og Fremskrittspartiet la fram? Det tar ikke grepene som trengs. Igjen må vi si i en finansdebatt at Venstre, og særlig Kristelig Folkeparti, har fått rettet opp noen av de mest uheldige utslagene av Høyre og Fremskrittspartiets politikk. Igjen må vi også si: Regjeringens budsjett øker forskjellene i Norge. På altfor mange områder prioriterer budsjettet de få, ikke de mange. Skatteopplegget har en gjennkjennelig usosial profil, og utgiftssiden preges av smålige kutt i ytelsene til noen av dem som har minst fra før, som mottakere av dagpenger.

Og budsjettet har, igjen, en svak distriktsprofil. Det retter vi i vårt budsjett opp ved å si nei til skatteøkningene for pendlere og ved å investere 1,6 mrd. kr mer til bredbåndsutbygging, kystsatsing, regionale utviklingsmidler og mer til.

Til tross for høy pengebruk bruker regjeringen ikke de store pengene på de virkelig store oppgavene, som å få flere i jobb og færre på trygd, som tidlig innsats i skolen for å få frafallet ned, som virkelig å ruste omsorgssektoren for doblingen i antall eldre som nå kommer i løpet av en generasjon. Det er skuffende, men det er ikke overraskende. I forrige stortingsperiode brukte Høyre og Fremskrittspartiet over tusen nye oljemilliarder spredt på mange områder, men uten å kunne vise til én stor velferdsreform.

Etter den høsten vi nå legger bak oss, er det med respekt å melde enda mindre grunn til å være overrasket over at det har gått trått og smått. Ingen nye visjoner eller satsinger, ingen ny giv på de store områdene som arbeid, skole, omsorg og klima, ingen ny regjeringsplattform og ingen avklaring om hvem som en gang skal sitte i regjering.

Norge kan bedre. Og selv om Venstre og Kristelig Folkeparti denne gangen sikrer regjeringspartiene flertall for et svakt budsjett, vil jeg avslutte med å gjenta løftet fra trontaledebatten tidligere i høst: Arbeiderpartiet vil som det største opposisjonspartiet framover gjøre det vi kan for å trekke politikken i endret retning inn mot sentrum-venstre. Vi vil bruke de mulighetene som åpner seg i det nye stortinget for å bygge nye flertall – i enkeltsaker, og i sum og over tid for en politikk som virkelig satser på norske fortrinn, våre unge, folk på jobb, familiene, et trygt arbeidsliv og et nyskapende arbeidsliv og jobber og verdiskaping i hele landet – ikke minst løftet av våre unike naturressurser som en storsatsing på havnæringene, på den blå og den grønne bioøkonomien. Det må til for at Norge skal forbli et land med små forskjeller, like muligheter og et sterkt fellesskap.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Trond Helleland (H) [13:31:42]: Jeg har sett gjennom de siste budsjettdebattene og har registrert at Jonas Gahr Støre var svært bekymret over landets utvikling, men dette skulle velgerne rette opp ved valget i september. Velgerne ville det annerledes. Arbeiderpartiet er fortsatt i opposisjon, Høyre er i posisjon. Arbeiderpartiet ga ikke de svar velgerne ville ha. De brukte tiden i opposisjon på å kritisere og ikke utvikle egen politikk. Jeg synes vi nå er akkurat der vi var før valget. Det er den samme lekse om igjen.

Et eksempel: Da vi var her i forbindelse med revidert, brukte Arbeiderpartiet veldig mye tid på Nasjonal transportplan. De hadde løftet fram 27 veiprosjekt som de skulle forsere, som skulle koste 7 mrd. kr. Det var et problem med det, for det kostet 50 mrd. kr å forsere dem. Hva er fasiten nå, etter dette store valgløftet? Jo, Arbeiderpartiet bevilger ikke mer til veier. De kutter i Nye Veier med 60 mill. kr, og de kutter 500 mill. kr i bompengereduksjon utenfor byene. Viser ikke dette at Arbeiderpartiet ikke har noen klar linje, at de gir valgløfter som de bryter to måneder etter valget?

Jonas Gahr Støre (A) [13:32:53]: Nei, det viser ikke det. Vi tar tak i det store temaet «norsk infrastruktur» og satser på områder som regjeringen bevisst har underspilt i sitt forslag. Vi satser på kysten. Vi satser på havnene. Vi satser på bredbånd. Vi satser på områder som er viktige for å få hele Norge til å fungere. Samtidig er det stor aktivitet både på veier og på jernbane, men på disse områdene har regjeringen kuttet, ikke satset, og blitt hengende etter, og det retter vi opp.

Atle Simonsen (FrP) [13:33:28]: Arbeiderpartiet gikk på et solid valgnederlag. I selvransakelsen etterpå har man forsøkt å redusere dette til å handle om dårlig kommunikasjon, at man ikke har fått fram budskapet, at velgerne ikke oppfattet ting riktig, og at man hadde feil retorikk og feil taktikk. Men har representanten Gahr Støre noen gang tenkt tanken at det ikke er på grunn av feil retorikk, men feil politikk at han og Arbeiderpartiet tapte valget? Sammen med Trond Giske argumenterte representanten Gahr Støre gjennom hele valgkampen for at skattene skulle øke med 15 mrd. kr, og de fordelte til og med disse i løpet av valgkampen. Det var faktisk helt nødvendig og rettferdig, mens skatteletten til regjeringen var uansvarlig, usosial og urettferdig. Når Arbeiderpartiet nå forlater og begraver den tomme retorikken om at 1 kr mindre i skatt er 1 kr mindre til velferd, og stemmer for om lag 15 mrd. kr av regjeringens skatteuttak, betyr det at man anerkjenner at man kan redusere skatter og øke velferden samtidig?

Jonas Gahr Støre (A) [13:34:19]: Jeg tror Arbeiderpartiet har vært langt mer brutal i sin egen evaluering

enn det representanten Simonsen nå sa. Det er helt åpenbart at vi har utfordringer når det gjelder politikk og det å nå velgerne med viktige budskap. Så det jobber vi med på bred front.

Jeg tror at det å love mer velferd og mindre skatt over tid ikke er mulig. Det var mulig i forrige periode, for man kunne pøse på med oljepenger og dekke over. Det kommer ikke til å bli slik i årene som kommer. Det budskapet står fast. Så tenker jeg om skatt: så mye som nødvendig og så lite som mulig. Derfor har vi sagt inntil 15 mrd. kr. Vi viser i vårt budsjett at gjennom omprioriteringer og ved at noen av oss betaler noe mer, de med de høyeste formuene, får vi til kraftfulle satsinger på områdene arbeid, kompetanse, helse og omsorg og klima. Det er satsinger som er nødvendig for at forskjellene ikke skal øke, for at tilliten skal bevares, og for at vi løser noen av de store oppgavene vårt samfunn står overfor.

Heidi Greni (Sp) [13:35:24]: Arbeiderpartiet og Senterpartiet står sammen om at kommunesammenslåinger skal skje gjennom lokalt initiativ og frivillighet. En gang mente regjeringspartiene det samme, men de endret strategi da kommunereformen møtte massiv motstand blant innbyggere og lokalpolitikere. I tillegg til at de har brukt tvang i en rekke tilfeller, har regjeringen også innført nye og veldig spesielle økonomiske støtteordninger for å fremme reformen. De har innført såkalt regionsentertilskudd som skal tilfalle dem som ble 8 000 innbyggere etter at de ble sammenslått i 2017, og de har fritatt sammenslåtte kommuner fra effekten av endringer i inntektssystemet. Regningen går til små og mellomstore kommuner.

For 2018 tas 454 mill. kr fra det generelle innbyggertilskuddet til kommunene for å premiere sammenslåtte kommuner. Det er penger som skulle fordeles etter utgiftsbehov for å gi likeverdige tjenester til innbyggerne i hele landet, men som nå har blitt premiepenger til dem som slår seg sammen. Hva er Arbeiderpartiets holdning til denne måten å drive fram målene om færre kommuner på?

Jonas Gahr Støre (A) [13:36:31]: Det å bruke økonomiske midler som tvang, til å tvinge kommuner til å slå seg sammen mot deres vilje, er vi imot. Så må vi utvikle kommunefinansieringen vår slik at vi sikrer at våre kommuner, små eller store, kan løse de mange oppgavene de er tillagt. Det kan gjelde de aller største blant kommunene, som den byen vi nå er i, eller mindre kommuner. Så må vi også være i stand til å fange opp at størrelsen på kommunene endrer seg. Folk flytter, og vi må ha et kommunefinansieringssystem som kan ta høyde for at vi løser oppgavene på best mulig måte. Men det å sette kommunene i en tvangssituasjon for å

slå seg sammen ved å endre finansieringsopplegget er ikke en klok måte å gå fram på.

Freddy André Øvstegård (SV) [13:37:25]: Som representanten Gahr Støre er klar over, har den sittende regjeringen kuttet skattene med 23,4 mrd. kr. Det gir 23,4 mrd. kr mindre til folks velferdstilbud med en rekke usosiale kutt, som f.eks. kuttet i pleiepengene. Regjeringens skatteopplegg er å rigge systemet for dem med mest fra før. Norges aller rikeste har fått 160 ganger så mye i skattelette som folk flest. Det gir økt ulikhet i makt og rikdom. SV har foreslått et budsjett for de mange, ikke bare for de få – for å bekjempe de økende forskjellene.

Arbeiderpartiet lovet i valgkampen å øke skattene med 15 mrd. kr, men nå ser vi at Arbeiderpartiet har levert et alternativt budsjett hvor økningen er på 4,5 mrd. kr. En rekke usosiale kutt og endringer som har blitt gjennomført, har ikke blitt snudd med dette budsjettet, f.eks. arveavgiften. Nær 77 av Norges 100 rikeste er arvinger. Mitt spørsmål er: Hvordan er det med representantens selvtilit når det gjelder å bekjempe de økende forskjellene med en så forsiktig endring i skatteopplegget som Arbeiderpartiet foreslår?

Jonas Gahr Støre (A) [13:38:38]: Takk, selvtiliten er grei. Vi går gjennom en ransakelse etter valget. Det står egentlig ikke på selvtiliten, men den må kobles opp mot politisk klokskap.

Vi var mot mange av de kuttene som ble gjennomført – ikke alle, men mange av dem. Vi bidro til en skattereform. I motsetning til SV gikk vi inn og fullførte en skattereform som vår regjering, der også SV satt, tok initiativet til, som gjør det bedre for bedriftene våre og samtidig ivaretar rettferdighet og bedre beskatningssystem når det gjelder eiendom og andre verdier.

Så må vi konstatere at velgerne har valgt en regjering tilbake igjen til tross for de skatteuttene som øker forskjellene. Vi kommer til å fortsette å kjempe mot det, men det betyr ikke at vi samtidig kan si at alt som er foreslått, kan reverseres. Det er ikke bare gjennom skatt vi bekjemper økte forskjeller, men også i vårt skatteopplegg viser vi til at de med sterkest skuldre kan betale noe mer. Da får vi rom for store satsinger, men det er en lang rekke andre ting som trengs for å bekjempe forskjellene.

Presidenten: Replikskiftet er slutt.

Trond Helleland (H) [13:39:59]: Først har også jeg lyst til å takke Kristelig Folkeparti og Venstre for at de nok en gang har inngått budsjettavtale med Høyre og Fremskrittspartiet. Når jeg hører opposisjonen, som nå har brukt tid på å ta replikker på Jonas Gahr Støre, viser det at det bare er ett reelt alternativ nå, og det er at den

regjeringen vi har, med samarbeidspartnere, skal fortsette. Det virker ikke som om det er noen spesiell glede over å kunne samarbeide på den andre siden, og det tar vi med oss som en god start på denne perioden.

Vi har lagt bak oss et stort oljeprisfall – det største på 30 år. Ledigheten har begynt å gå ned, veksten går opp, og det skapes flere jobber. Vi har styrt trygt gjennom en krevende tid.

Nå går vi inn i bedre tider, og da må vi holde igjen på pengebruken for ikke å legge press på kronen, renten og konkurranseevnen til norske bedrifter. Slik støtter vi opp under omstillingen og legger til rette for at den positive utviklingen i norsk økonomi kan fortsette.

Statsbudsjettet for 2018 er et budsjett for økonomisk vekst, flere i jobb og et bærekraftig velferdssamfunn. Hovedinnretningen fra regjeringens budsjettframlegg ligger fortsatt fast.

Det skal investeres i nye sykehus, veier og jernbane skal bygges ut og Forsvaret rustes opp. Satsingen på forskning og utvikling fortsetter. Prioriteringene bærer bud om at regjeringen ønsker å satse på en politikk som sikrer et bærekraftig velferdssamfunn. Regjeringens politikk støtter opp under aktivitet, arbeid og omstilling. Etter flere år med kraftig økning i bruken av oljeinntekter tilsier utsiktene for norsk økonomi at finanspolitikken normaliseres i 2018. Det er nå en god økonomisk utvikling i hele landet. Derfor legges det opp til en nøytral finanspolitikk. Bruken av oljeinntekter tilsvarer 2,9 pst. av kapitalen i Statens pensjonsfond utland. Innretningen av budsjettet, med skattelettelser, satsing på infrastruktur, forskning og innovasjon, støtter opp under vekst og omstilling. Det samme gjør pengepolitikken, der en svakere krone enn før oljeprisfallet styrker næringslivets konkurranseevne.

Regjeringen fortsetter gjennomføringen av skattereformen i tråd med enigheten vi fikk i Stortinget i forrige periode. Selskapsskattesatsen har blitt redusert fra 28 pst. i 2013 til 23 pst. i 2018. Det gjennomføres også lettelse i formuesskatten, som vil styrke norsk privat eierskap og vri investeringene fra eiendom til arbeidsplasser ved at verdsettingsrabatten for aksjer og driftsmidler økes fra 10 pst. til 20 pst. i 2018. Regjeringen gjennomfører også flere tiltak som bidrar til å utvide skattegrunnlaget og forbedre skattesystemet.

I tråd med regjeringens politiske plattform og budsjettene for de tre siste årene fortsetter satsingen på helse, samferdsel, utdanning og kommunale tjenester. På denne måten prioriterer vi de velferdsordningene folk er avhengige av, samtidig som vi legger til rette for å styrke Norges vekstevne på sikt. Budsjettforslaget innebærer også en fortsatt innsats for å bedre tryggheten og beredskapen i landet, bl.a. gjennom investeringer i infrastruktur for politiet og Forsvaret.

Opposisjonspartiene har lagt fram sine alternative statsbudsjetter. Jeg har merket meg at andre partier ønsker å øke den offentlige utgiftsveksten og finansiere det med å inndra privat kjøpe- og investeringskraft gjennom økte skatter og avgifter. Det er ikke riktig medisin for å skape nye jobber i Norge.

Debattene i media har vært lite preget av nye ideer til bedre løsninger fra opposisjonen. Tvert om har mange opposisjonspartier ført en kamp for å sikre at alt skal være som det alltid har vært. Det er derfor verdt å minne om de utfordringene vi står overfor i årene som kommer.

Handlingsrommet i norsk økonomi fram mot 2030 vil bli trangere i møte med at vi får mange flere eldre over 80 år, at vi skal gjennomføre en overgang til lavutslippssamfunnet og omstille norsk økonomi fra olje og gass til nye næringer.

I årene som kommer, tror jeg norsk politisk debatt vil preges mer av disse problemstillingene. Prioritering, reformering og modernisering vil kanskje igjen bli viktige honnørord. Når Høyre og Fremskrittspartiet velger å prioritere og å modernisere, gjør vi det for å bevare Norge som verdens beste land å bo i. Vi har gitt skattelettelser og satset på næringsrettet forskning fordi vi ønsker å skape flere jobber. Vi har aktivitetsrettet ytelser og har satset på kunnskap i skolen for å få flere i arbeid. Hvis alle som kan jobbe, er i arbeid, har vi råd til å hjelpe dem som trenger det mest i Velferds-Norge.

Det er derfor med optimisme og framtidstro Høyre ønsker å bygge framtidens Norge – et Norge som skal være grønnere, smartere og mer mangfoldig enn i dag, et Norge hvor de som kan jobbe, forsørger seg selv og deltar i samfunnet. Det vil være et Norge som er i bedre forfatning enn det vi selv overtok fra våre foreldre. Det vil være et bærekraftig velferdssamfunn. Det er det dette budsjettet er et skritt mot.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Hadia Tajik (A) [13:45:12]: Høyre hevdar ofte at dei er eit næringsvenleg parti, og at noko av det også handlar om å vera føreseieleg for næringslivet. Men no får me altså – på femte året – eit budsjettforlik mellom regjeringsspartia og samarbeidsspartia på Stortinget der det slett ikkje er første gongen at forhandlingane i Stortinget i siste runde endar opp med ei uvarsla og totalt uventa avgiftsending som har betydning for norsk næringsliv. I 2015 var det plastposeavgifta, i 2016 var det flyseteavgifta, og dette årets juleoverrasking var altså ein ganske plutselig auke i sukkeravgifta.

Spørsmålet mitt til representanten Helleland er då: Meiner han sjølv at dette er ein føreseieleg måte å drive næringspolitikk på?

Trond Helleland (H) [13:45:57]: Nei, det mest forutsigbare ville vært å ha en flertallsregjering, som hadde kunnet lagt fram et budsjett uten at Stortinget og – jeg holdt på å si – demokratiet hadde pirket borti det. Men det vi har gjort denne gangen, er å pålegge en avgift som jeg hadde oppfattet at det var ganske bred enighet om i Stortinget. Det er litt diskusjon om innretningen, men jeg la merke til at Arbeiderpartiet brukte omtrent det samme beløpet, kanskje litt mer, på å gjøre noe tilsvarende med momsen på sukkerholdige varer.

Dette er en avgift som naturligvis ikke var et primærforslag fra regjeringen, men som jeg mener også kan bidra til bedre folkehelse, og som er noe jeg tror ville presert seg fram på et eller annet vis.

Problemet som Tajik tar opp, er at når man har en mindretallsregjering, som Arbeiderpartiet hadde før de fikk åtte år med flertallsregjering, må man ha forhandlinger i Stortinget. Det kan bidra til at det kommer avgifter som ikke var varslet, og det er en uforutsigbarhet som vi må leve med i et demokratisk system.

Hadia Tajik (A) [13:47:04]: Forskjellen på det som Arbeiderpartiet har foreslått, og det som regjeringa no kjem til å innføre, er korleis ei næring stiller seg til ei momsending som slår ut på utsalsleddet, samanlikna med ei avgift som går direkte på produsentane. Det er det som er realiteten i det regjeringa no kjem til å gå inn for, og som samarbeidsspartia støttar oppunder. Det inneber f.eks. at tradisjonsrike produsentar som Oskar Sylte kan måtta leggja ned, som Romsdals Budstikke melde i førre veke.

Hovudkritikken min er nettopp at det ikkje er føreseieleg: Avgifta kjem plutselig, utan forvarsel, og ho gjeld ei lang rekkje aktørar. Eg er litt overraska over at regjeringa ikkje har lært, og at dei ikkje klarer å planleggja betre.

Eg må nesten spørja om representanten Helleland kan fortelja om det er delar av næringslivet som på nokon måte er freda for plutselige avgifter i framtidige budsjettforhandlingar, eller om alle delar av norsk næringsliv nå er nøydd til å stå setja seg for den uforeseielege situasjonen som han beskriv.

Trond Helleland (H) [13:48:04]: Jeg blir nesten rørt når representanten Tajik framstår som den store forsvaren av norsk næringsliv og den som skal bidra til forutsigbarhet, når Arbeiderpartiet i valgkampen gikk ut med klare løfter om økning av skattene på 15 mrd. kr, som de riktignok ikke klarer å levere alt nå – heldigvis – men som stadig er ute etter å ta norsk næringsliv. Så er plutselig Arbeiderpartiet de som skal belære Høyre om hvordan man skal drive næringsvennlig politikk.

NHO og de store organisasjonene er godt fornøyd med denne regjeringens politikk. Vi har – sammen med Arbeiderpartiet – satt ned selskapsskatten. Vi har tatt store grep for å få ned formuesskatten. Vi har lagt til rette for å skape bedre vilkår for næringslivet. Det går faktisk så det suser i norsk næringsliv nå. Vi har økning i sysselsettingen, arbeidsledigheten går ned. Vi har en god utvikling som gjør at norske eksportbedrifter gjør det bedre enn noen gang. Så jeg tror de er fornøyd med utviklingen i norsk politikk.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [13:49:16]: Det er mye man skal høre i stortingssalen, f.eks. at Høyres parlamentariske leder er rørt over at tidenes høyeste avgiftsøkning – på 83 pst. – er gjennomført. Han burde vært flau, og han burde si: I all verden – hva er det Høyre bruker sine stemmer på når de skal øke avgiftene med 360 mill. kr bare til Freias anlegg? Jeg, som en gang var en ung og lovende Unge Høyre-leder, hadde aldri trodd at jeg skulle bruke min makt til å innføre 200 mill. kr mer i avgift på Nidars anlegg i Trondheim eller 16 mill. kr mer på Lerums anlegg i Sogndal.

Dette er en fullstendig uansvarlig politikk, og det er Høyres ansvar. Det er flest stemmer fra Høyre til dette forslaget, deretter fra Fremskrittspartiet, og Senterpartiet har aldri fremmet det, uansett hvor mange ganger Helleland sier det.

Hva er grunnen til at Høyre bruker sin makt til å gjennomføre en avgiftsøkning på 83 pst. på Vitaminbjørner, mens sjokoladekjeks får unntak?

Trond Helleland (H) [13:50:17]: Jeg vet ikke om representanten Slagsvold Vedum blander sammen begrepene «rørt» og «røre», for det var mye rør i dette innlegget fra representanten. Jeg var rørt over Hadia Tajiks omsorg for norsk næringsliv. Jeg synes naturligvis ikke noe spesielt om at vi må øke sukkeravgiften så mye som representanten Slagsvold Vedum påpeker, men det er en del av et budsjettforlik, og vi kan leve godt med det, spesielt fordi vi vet at både Arbeiderpartiet, Senterpartiet og andre i denne salen har krevd at man skal sette opp avgiftene på usunn mat, deriblant sukker. Så dette er en tilpassing jeg tror vi kan ta. Jeg håper virkelig at vi kan få både pærebrus og ananasbrus framover, og jeg skal bidra til å øke omsetningen ved å kjøpe noen flasker av det, som Hadia Tajik var opptatt av.

Lars Haltbrekken (SV) [13:51:12]: Klimaendringene er, som vi har hørt tidligere i dag, allerede i gang og vil ramme de mange som kommer etter oss. Derfor må alle statsbudsjett være tidenes miljøbudsjett – for de mange, ikke for de få. I dag styrer regjeringen med stø kurs mot å bryte Stortingets klimaforlik om store kutt i de norske utslippene innen 2020. Derfor vil jeg spørre

Høyres Helleland: Hvor store utslippskutt kan vi forvente av regjeringens budsjettforslag, og hvor mye større blir kuttene etter enigheten med Venstre og Kristelig Folkeparti?

Trond Helleland (H) [13:51:56]: Jeg vil egentlig si at denne regjeringen har vist gjennom fire år at vi har klart å styre dette på en god måte. Klimautslippene, både i kvotepliktig og i ikke-kvotepliktig sektor, går ned i Norge. Det er en helt annen utvikling enn den som var under åtte år med SV i regjering.

Vi har en elbilpolitikk som er offensiv, vi har en klimapolitikk som er offensiv, vi har Parisavtalen. Vi kommer til å jobbe beinhardt for å få til dette. Og som jeg sa i mitt innlegg: Vi trenger en omstilling i dette landet, og da må alle bidra, også for å få til en grønnere vekst i årene framover. Det har vi lagt godt til rette for gjennom de omstillingspakkene vi har lagt opp til, både satsing på forskning og utvikling, fornybar energi, elbilpolitikk og andre ting. Så jeg mener vi er på god vei.

Jeg tror SVs bekymringer – som alltid – overstiger det som er realiteten. Vi er på god vei, og vi bidrar til å få klimautslippene ned.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Hans Andreas Limi (FrP) [13:53:09]: Jeg er både glad og stolt over at vi for femte år på rad sikrer flertall for et nytt statsbudsjett, og over at de viktigste satsingene til Fremskrittspartiet og Høyre i regjering kan fortsette også inn i 2018. Takk til de partiene som har bidratt, og som også setter sine avtrykk på budsjettavtalen for neste år. Situasjonen i Stortinget er annerledes nå sammenlignet med forrige periode, men det ikke-sosialistiske flertallet viser vilje og evne til å etablere flertall for hoveddrammene i budsjettet for neste år.

Så virker det som om opposisjonen, i hvert fall noen i opposisjonen, er veldig overrasket over at Fremskrittspartiet ikke har vunnet alt i budsjettforhandlingene. Men det er jo ikke på den måten forhandlinger foregår eller bidrar til enighet, verken i Stortinget eller utenfor. Forhandlinger er nettopp å gi og ta for å sikre helheten og etablere flertall for et best mulig budsjett som fortsatt tar Norge i riktig retning.

Vi har vært gjennom krevende tider de siste årene med kraftig oljeprisfall, og mange har mistet jobben. Dette har vi styrt trygt gjennom. Utsiktene er lysere enn på lenge: Veksten i økonomien tar seg opp, arbeidsledigheten synker – den har sunket jevnt og trutt de siste elleve månedene – og vi ser en positiv utvikling i sysselsettingen. Dette viser nettopp at politikken har vært riktig utformet siden 2013.

Det er viktig for Fremskrittspartiet å være en del av dette flertallet og sikre forutsigbarhet, for vi trenger flere

arbeidsplasser, og næringslivet og bedriftene trenger gode rammebetingelser. Det er nettopp det denne regjeringen har levert og skal levere fremover. Alternativet ville vært et Arbeiderparti-styre som skifter standpunkt nesten fra dag til dag. Det er nok å nevne kommunereform, skattenivå og nå sist også asylpolitikken. Det eneste de var helt sikre på i valgkampen, var at de ville øke skattene med 15 mrd. kr. De visste ikke helt hvorfor, og de visste ikke hva de skulle bruke pengene på. Heldigvis fikk ikke Arbeiderpartiet flertall. Det ville vært ganske alvorlig for norske bedrifter og arbeidsplasser, det ville kunne ført til at det hadde blitt vanskeligere å etablere bedrifter, flere ville flagget ut av Norge, og flere arbeidsplasser ville blitt borte. Heldigvis ser det ut til at også Arbeiderpartiet har forstått dette når de nå etter valget har sagt at de ikke vil øke skattene så mye likevel. Så kom det da noe godt ut av denne valgkampen.

Fremskrittspartiet er opptatt av trygghet for vanlige folk. Derfor er vi glade for at justis- og beredskapssektoren er styrket betydelig de siste årene. Vi har sørget for langt flere politifolk ute i gatene, og vi har sørget for nytt utstyr til politiet. Dette er helt avgjørende for at politiet skal være i stand til å møte de økende truslene vi står overfor, på en best mulig måte. Forsvar og heimevern har fått nytt utstyr, og de til dels tette skottene som har vært mellom politi og forsvar, bygges ned for å få en bedre koordinering av ressursene. Dette arbeidet vil Fremskrittspartiet videreføre, og vi skal jobbe hardt hver eneste dag for at politi og beredskap skal være best mulig for innbyggerne i Norge. Jeg er også glad for at vi i statsbudsjettet for 2018 legger inn nok penger til at alle nyutdannede neste år vil kunne tilbys jobb innen politiet.

Jeg er helt sikker på at vanlige folk også vil føle seg langt tryggere etter hvert som man ser de positive effektene av den nærpolitireformen som nå innføres, og som skal bidra til at politiet også kan konsentrere ressursene i politi og påtalemyndighet om å bekjempe det som er en økende form for avansert kriminalitet, og som ikke nødvendigvis er det vanlige folk opplever i sin hverdag, men som allikevel er til stede, og må bekjempes.

Noe av det viktigste vi politikere gjør, er å legge til rette for at folk får behandling når de blir syke eller ikke klarer å ta vare på seg selv. Jeg er veldig stolt over at Fremskrittspartiet har fått til en økt pasientbehandling på norske sykehus hvert eneste år i denne perioden. I 2018 skal det fortsatt økes – det er lagt opp til en ytterligere vekst fra regjeringens side på ca. 2 pst. Det er viktig for den enkelte. Det er viktig at vi får redusert helsekøene fordi vi har lagt om politikken, og det er også viktig for samfunnet som helhet, for det bidrar til at flere kommer raskere tilbake i jobb, og at de slipper å gå sykmeldt i en lang periode.

Statsbudsjettet for 2018 er et budsjett som bygger landet for fremtiden, og som ivaretar behovene til vanlige folk uten at de må betale for mye i skatt. Dette er en linje som Fremskrittspartiet vil fortsette å satse på fremover.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Hadia Tajik (A) [13:58:25]: Representanten Limi snakka litt om vanlege folk, og det er det eg har tenkt å spørja om også. Representanten Limis parti var ein gong kjent som partiet for sterk nedsetjing av skattar, avgifter og offentlege inngrep. Men dei åra leiaren av Framstegspartiet har vore finansminister, har avslørt at sanninga er ganske dramatisk annleis. For mens dei som har mest frå før, har fått raust med skattekutt, har budsjettforliket ført til at netto avgiftsaukingar med Framstegspartiet i regjering med god margin passerer 6 mrd. kr.

Mitt spørsmål til representanten Limi er: Korleis meiner han at ein netto avgiftsauke på godt over 6 mrd. kr, med leiaren av Framstegspartiet som finansminister, er noko som kjem folk flest til gode?

Hans Andreas Limi (FrP) [13:59:19]: Avgiftsøkninger kommer ikke folk flest til gode. Men det som er resultatet etter at vi kom i regjering i 2013, er nettopp at vi har klart å få til en reduksjon i skatter og avgifter på nesten 25 mrd. kr., deriblant en reduksjon i inntektsskatten på godt og vel 8 000 kr for vanlige familier med en gjennomsnittlig inntekt. Det er relativt mye penger. Samtidig er det også gjennomført en omlegging av bilavgiftene. Det betyr at nye, sikre og miljøvennlige biler har blitt vesentlig billigere, noe som igjen er en mulighet for flere til å ta det valget, og som bidrar til at vi fornyer bilparken og reduserer miljøbelastningen fra privatbilismen. Så i sum er jeg ganske stolt over det vi har gjennomført.

Jeg ser at vi også har muligheten til å gjennomføre flere reduksjoner i skatter og avgifter fremover, men vi vet at så lenge vi sitter i mindretall, er vi helt avhengig av å etablere et flertall i Stortinget for hvert enkelt statsbudsjett. Da må vi ivareta helheten (presidenten klubber). Så ser vi at det er noe som kommer inn som ikke nødvendigvis.

Presidenten: Tida er ute.

Hadia Tajik (A) [14:00:37]: Det er ingen parti som har fleirtal aleine. Alle må forhandla og verta einige med andre. Ingen parti går så høgt på banen og lovar éin ting, men gjennomfører noko anna, som det Framstegspartiet gjer. Rett nok stemmer det som representanten seier, at dei har bidrege til å få skattane ned, men der har det fungert sånn at dei som har mest, har fått

mest ut av det. Når dei har auka avgiftene med netto 6 mrd. kr, er det noko som treffer lommeboka til alle. Sånn ser me at dei har operert på fleire område. Dei seier at dei er bekymra for signaleffekten ved ein auke av talet på kvoteflyktningar, og så doblar dei talet på kvoteflyktningar. Dei seier at dei ikkje vil ha meir bompengar, men no kan me jo gjera opp status: Det er bompengerekord, med meir enn 60 fleire bomstasjonar no enn før Framstegspartiet kom i regjering.

Så eg må nesten spørja: På kva for andre område kan me rekna med at Framstegspartiet gjennomfører det stikk motsette av det dei lovar veljarane sine?

Hans Andreas Limi (FrP) [14:01:33]: Jeg registrerer at representanten gir en veldig feilaktig historiebeskrivelse. Det er nemlig slik at Fremskrittspartiet har bidratt til at skatte- og avgiftstrykket i Norge er redusert med nesten 25 mrd. kr, hvis man tar med konsekvensene av det som ligger i budsjettavtalen for neste år.

Noe av det første vi gjorde, var å fjerne arveavgiften. Vi har redusert bilavgiftene. Vi har altså levert tilbake til folk flest. Vi har ikke klart å fjerne bompengene fullstendig, vi har redusert bompengandelen. Nå bygges det mer vei enn noensinne før. Men det er en realitet at det fortsatt er et stort flertall i Stortinget som ønsker bompengefinansierte veier i Norge. Fremskrittspartiet ønsker primært ikke det. Så lenge vi ikke får flertall for primærstandpunktet, må vi sørge for at vi gjør det som er mulig innenfor flertallets rammer, og det er nettopp å bidra til at det blir mindre bompenger, lavere bompengesatser, og at vi bygger mer vei, slik at bilistene får tilbake noe av det som de betaler inn til statskassen.

Siv Mossleth (Sp) [14:02:56]: Om avtrykk på budsjettet: I forrige uke vedtok vi Nordhordlandspakken. Da synes jeg at regjeringenspartiene kom med bompengemerknader som kan undergrave enigheten bak veipakken. Samtidig spurte jeg samferdselsministeren om hvor mye bompenger som var krevd inn i denne regjeringens fartstid. Men ministeren dundret i vei verbalt uten å antyde et eneste tall. Jeg fant likevel ut at det er krevd inn ca. 39 mrd. kr i bompenger de fire siste årene.

Fremskrittspartiet er – som Senterpartiet, som har det inne – opptatt av å nå målet om å bruke 2 pst. av bruttonasjonalproduktet på Forsvaret. Men når partiet sier at bompengene skal gå mot null, med mindre folk sier noe annet i en folkeavstemning, og så går bompengene opp til rekordhøye 131 mrd. kr i neste transportplanperiode, hvordan mener representanten Limi at denne regjeringen kan treffe bedre på Forsvarets 2 pst.-mål enn på bompengemålet?

Hans Andreas Limi (FrP) [14:04:01]: Nå ble jeg litt i tvil om jeg skulle svare på spørsmål om Forsvaret eller

bompenger. Men siden påstandene går på at bompengene øker: Det er jo en konsekvens av at det bygges mye mer vei enn noensinne. Det er fortsatt slik at det er et flertall som ønsker at deler av veiutbyggingen skal finansieres av bompenger. Andelen går ned. Det betyr at det bygges mer vei per bompengekrone nå enn det gjorde i foregående periode – under de rød-grønne. Så har vi fått flertall for å redusere bompengetakstene ute i distriktene. Det er lagt inn 500 mill. kr i budsjettet som skal gå til å redusere bompengetakster etter hvert som bompengeselskapene slår seg sammen, får mer effektiv drift og får redusert administrasjonskostnadene. Da blir de også belønnet ved at de kan søke om midler til reduserte takster.

Så vi har gjort mange grep for å redusere belastningen for bilistene, ikke minst det vi har gjort på andre bilrelaterte avgifter, som i løpet av perioden fra 2013 er redusert samlet, når man ser det i forhold til statens inntekter, med 9 mrd. kr.

Nicholas Wilkinson (SV) [14:05:34]: Siden Fremskrittspartiet kom i regjeringen, har de bl.a. økt prisen på barnehageplass med over 1 000 kr, kuttet barnetillegget for uføre og kuttet gratis fysioterapi for brannskadde, kreftopererte og lamme. Pensjonistene har blitt fattigere – i flere runder. Dere har gitt økt skatt for dem som mister jobben. Listen er lang. Men samtidig som Fremskrittspartiet straffer folk flest, er det noen som vinner. VG melder at de rikeste har fått 575 000 kr hver i skatteutt. Vi andre har fått 10 kr dagen – knapt nok til en øl i uka, og den trenger vi når Fremskrittspartiet styrer.

SVs forslag til statsbudsjett er for de mange, ikke for de få. Derfor foreslår vi at folk flest skal få mer enn 2 000 kr i skatteutt hver hvert år. Vil Fremskrittspartiet børste støv av sitt gamle slagord og garantere at de aldri igjen vil foreslå flere kroner i skatteutt til milliarderne enn det de foreslår til folk flest?

Hans Andreas Limi (FrP) [14:06:42]: La meg først si at jeg unner virkelig representanten Wilkinson en øl i uka. Det er bare hyggelig.

Så er det mange påstander her, og det er de påstandene som gjentas kontinuerlig fra SV. For det første, en gang for alle: Vi har ikke fjernet barnetillegget for de uføre, bare så det er sagt. Vi har bedret forholdene for barnefamiliene. Vi har bygd ut en bedre barnehagedekning. Vi har skjermet dem med lave og middels inntekter når det gjelder å sette tak på hvor mye man skal betale for en barnehageplass, og vi har innført fleksibelt opptak. Alt er lagt til rette for barnefamiliene, som også har fått sin del av skattelettelsene i løpet av de årene som har gått siden 2013. Men det er nå engang sånn at det er helt naturlig at når man gjennomfører skattelettelser, er det

de som betaler mest skatt i utgangspunktet, for vi har et progressivt skattesystem, som da også får de største skattelettelsene. Men det betyr ikke at alle, uavhengig av inntekt, får skattelette, og det har vært det viktigste å sikre for Fremskrittspartiet.

Presidenten: Då er replikkordskiftet slutt.

Marit Arnstad (Sp) [14:08:15]: På mange måter er det noe veldig forutsigbart over dette budsjettet. Regjeringen legger fram et budsjett der de nok en gang barberer distriktspolitiske tiltak. Alt som smaker av distriktspolitikk – enten det er utjevning av nettariffer, regionale utviklingsmidler, bedriftsrettede lån og tilskuddsordninger eller tiltak innenfor primærnæringene – er barbert. Senterpartiet velger en annen retning enn det.

Bredbåndssatsingen som foreslås, ligger langt unna det som kommer til å være nødvendig dersom Norge skal digitaliseres. Det er allerede i ferd med å bli et digitalt klasseskille i Norge, og vi har noen få år foran oss nå på å prøve å unngå at det skapes nye store skiller mellom ulike deler av landet. Mens 98 pst. i Oslo har tilgang til høyhastighets bredbånd, ligger prosentandelen i distriktene på 40. Hvis hele Norge skal digitaliseres, hvis det skal gi mening, er det som ligger i budsjettet til infrastruktur, altså i form av bredbånd, helt utilstrekkelig. Senterpartiet velger en annen retning.

Dette er også et budsjett der en svekker vilkårene for viktig industri i Norge, ikke minst i distriktene. Økt moms på reiselivsnæringen rammer en næring som sysselsetter titusener over hele Norge. Det gjøres overfor en næring som er i vekst, en næring som er sterkt konkurranseutsatt. Nær sagt som vanlig kommer endringer uten forvarsel og står i skarp motsetning til det regjeringen sa i vår i reiselivsmeldingen. Senterpartiet velger en annen retning.

Heller ikke i år blir vi spart for de rene besynderlighetene på avgiftsfronten. Årets økning i sukker- og sjokoladeavgiften føyer seg inn i rekken av avgiftspolitiske krumpspring som sikrer at norsk industri må ta regningen for den borgerlige budsjettenigheten. Jeg må si at når finansministeren og statsministeren står på Stortingets talerstol og snakker mot bedre vitende om den avgiften, er det ganske alvorlig. Senterpartiet har ingen forslag om økt sukkeravgift i sitt budsjett. Senterpartiet har sjølsagt vært opptatt av sammenhengen mellom sukker og folkehelse, men det er også slik at den avtalen som har vært mellom bransjen og staten de ti siste årene, har redusert sukkerforbruket med 25 pst. Den avgiftsøkningen på 83 pst. som regjeringen nå går inn for, har ingen logisk sammenheng med folkehelse. Det er ingen logisk sammenheng når Nugatti og marengs får null avgift, mens Farris med smak får det. Det rammer helt vilkårlig,

og det er en av de alvorlige tingene med denne avgiften. Den kommer altså som lyn fra klar himmel på en industri som er svært konkurranseutsatt. Men det som er mest påtagelig og smått – vil jeg si – fra regjeringen, er en finansminister og en statsminister som står på Stortingets talerstol og ikke våger å stå oppreist og forsvare den avgiften de nå skal gjennomføre. Nei, i stedet skyver de Stortinget foran seg og sier at dette har ikke regjeringen foreslått. Implisitt: Dette står ikke regjeringen for. Det er smått. Det er ikke mye statsmannsaktig over det. Faktum er at dette står regjeringen for, dette har regjeringen inngått en avtale om, og dette skal regjeringen gjennomføre. Det kan godt være som representanten Helleland sa, at Høyre kan leve godt med det. Men en hel industri kommer ikke til å leve godt med det.

Regjeringen bekrefter på mange måter gjennom budsjettet at de ikke ser hele Norge. De bekrefter at når de lover skattelette, følger det ofte en prislapp med i form av økte avgifter, som også rammer helt vilkårlig. Senterpartiet velger en annen vei. Vi holder igjen på avgiftsøkningene, vi velger å prioritere viktige distriktstiltak og viktige næringer. Derfor sier vi nei til den sukkeravgiften som rammer vilkårlig, og som er dårlig utredet. Derfor sier vi nei til en økning av reiselivsmomsen som går rett på bunnlinjen til de mange hotell, campingplasser, kulturopplevelser og reiselivstiltak som finnes over hele landet. Men vi velger å si ja til infrastruktur, som utbygging av bredbånd i hele landet, og vi øker de bevilgningene betraktelig. Vi sier ja til en bedre økonomi for kommunene, fordi det er de som legger til rette for velferden for oss alle, vi sier ja til flere politistillinger og et bedre politi over hele landet, og vi sier ja til å øke investeringene i hær og heimevern nå, ikke i morgen, ikke i revidert nasjonalbudsjett, ikke til neste år.

Den budsjettpolitiske prosessen er forutsigbar. Det er også forutsigbart at man setter seg på bakrommene på Stortinget og forhandler seg fram til et forlik. Vi må konstatere at Høyre og Fremskrittspartiet nå igjen har klart å binde opp Kristelig Folkeparti og Venstre, ikke bare på budsjettet, dessverre, men også til å forhandle om revidert budsjett til våren, og også svinebinde dem i alle saker av økonomisk betydning. Det er uheldig, mest av alt for Venstre og Kristelig Folkeparti sjøl, fordi de i den sammenhengen blir begrenset når det gjelder å stå for det de mener gjennom sine partiprogram, og få gjennomslag i de enkelte sakene som det faktisk er flertall for i Stortinget.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Else-May Botten (A) [14:13:42]: Jeg merket meg at representanten Arnstad var opptatt av bredbåndsutbygging. Det ser vi også i budsjettet – både Arbeiderpartiet og Senterpartiet har økt med 500 mill. kr, mens re-

gjeringen halverer fra 139 mill. kr til 70 mill. kr for 2018. Bredbånd er faktisk like viktig som både strøm og telefon, og det skulle bare mangle om ikke alle, uansett hvor man bor i dette landet, skulle ha muligheten og tilgangen til det.

Siden det er så stor forskjell mellom regjeringens forslag og Senterpartiets og Arbeiderpartiets alternativ, lurer jeg rett og slett på hva representanten Arnstad mener konsekvensene vil være av det regjeringen har lagt fram, kontra det Senterpartiet selv har lagt fram.

Marit Arnstad (Sp) [14:14:34]: Ja, både Senterpartiet og Arbeiderpartiet er opptatt av bredbåndsutbyggingen. Det er også helt naturlig, for alt pratet om digitalisering blir jo ikke virkelig hvis ikke også alle i landet får tilgang til den infrastrukturen som trengs for å få en virkelig digitalisering. Bredbånd er den infrastrukturen. Vi vet at det er nå vi har et vindu, det er i noen få år framover vi har et vindu til å sikre alle høyhastighets bredbånd. Der har Senterpartiet og Arbeiderpartiet lagt inn 500 mill. kr over flere år for å kunne oppnå det. Det vil for neste år tilsvare omtrent det som det er søkt om, for det er stor etterspørsel der ute, blant innbyggere og blant selskap, etter å få bygd ut bredbånd. Problemet er bare at regjeringen ikke er villig til å øke de midlene på en sånn måte at det hjelper.

Himanshu Gulati (FrP) [14:15:28]: Til tross for enkelte avgiftsøkninger i forbindelse med stortingsforlikene de siste årene har denne regjeringen gitt landets innbyggere skatte- og avgiftslettelser på nesten 25 mrd. kr på fire-fem år. Det er imidlertid verdt å merke seg at for første gang på mange år – jeg tror faktisk det er den første gangen i dette årtuset – har Senterpartiet passert Arbeiderpartiet når det gjelder hvem som ønsker å øke skattene og avgiftene for landets innbyggere mest. Mens Arbeiderpartiet ønsker en skatteøkning på 5 mrd. kr, har Senterpartiet i sine alternative budsjetter foreslått 6 mrd. kr i økning for landets innbyggere neste år. Senterpartiets motto om å ta hele landet i bruk ser ut til å gjelde også når statens lange hånd skal nå lenger inn i folks lommebøker.

Mitt spørsmål er om Senterpartiet vil anbefale også Arbeiderpartiet å øke sine skatter og avgifter enda mer de neste årene, slik at begge partier kommer opp på samme nivå.

Marit Arnstad (Sp) [14:16:24]: Det er riktig at Senterpartiet har et helhetlig skatte- og avgiftsopplegg. Det er et skatte- og avgiftsopplegg der de som har mest, skal bidra mest. De som har minst, skal få mer i skattelette og også unngå veldig belemrende avgifter.

Det er dette som er litt av problemet til Fremskrittspartiet: De har disse store ordene om hvor mye skatte-

lette de er for, men en vet at når de har gitt skatteletten til dem som har mest fra før, tyter det ut et sted – og da tyter det ut gjennom økte avgifter. Over 6 mrd. kr har, i løpet av den perioden Fremskrittspartiet har sittet i regjering, kommet i form av økte avgifter. 2 mrd. kr på bare én næring skal i løpet av neste års budsjett legges på som rene avgifter. Det å øke avgiftene på den måten som Fremskrittspartiet nå foreslår, er ikke veldig solidarisk, er ikke veldig sosialt og er – i det tilfellet som vi står overfor når det gjelder sukkeravgiften – direkte næringsfiendtlig.

Elin Rodum Agdestein (H) [14:17:31]: Flere i distriktene som venter på ny stamvei, har merket seg at Senterpartiet vil kutte i bevilgningene til Nye Veier med 200 mill. kr. Det vil gi en mer ineffektiv veibygging. I tillegg ser vi at Senterpartiet vil svekke Avinors økonomi med 150 mill. kr, noe som i neste omgang kan gå ut over driften av kortbanenettet. Det kommer i tillegg til det Dokument 8-forslaget fra Senterpartiet som nå er til behandling i Stortinget, om å overlate taxfreesalget til Vinmonopolet. Det vil i neste runde kunne innebære en ytterligere svekking av grunnlaget for finansiering av kortbanenettet. Synes Senterpartiet det er god distriktpolitikk?

Marit Arnstad (Sp) [14:18:15]: Vårt opplegg når det gjelder transportsektoren, synes vi er god distriktpolitikk.

Jeg er egentlig litt overrasket over at representanten Rodum Agdestein får seg til å gå opp og framføre en slik replikk. Her står vi tross alt overfor en regjering som har skrinlagt Trøndelags viktigste kollektivsatsing gjennom årtier, nemlig elektrifiseringen av Trønder- og Meråkerbanen, et prosjekt som var ferdig, som var prioritert inn i de rød-grønnes Nasjonal transportplan i 2013, der byggingen skulle starte nå i høst, og der det er null kroner i budsjettet. En legger nå ned planleggingsorganisasjonen og sprer den for alle vinder. De får ikke inngått de kontraktene som gjelder videre planlegging. En har rett og slett begravd det viktigste transportpolitiske prosjektet en har i Trøndelag. Da synes jeg det blir litt merkelig å stå her og etterspørre Senterpartiets distriktpolitiske satsing på transportsiden.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [14:19:20]: Mer flom, styrtregn og ras viser oss at klimaendringene er i gang, noe som mange lokalsamfunn merker på kroppen allerede. Skal vi gjennomføre et grønt skifte, må kommuner og fylker kunne finansiere både klimatilpassing og lokale klimatiltak. Jeg tror Senterpartiet kanskje ble like overrasket som oss da vi så at regjeringen presenterte et statsbudsjett hvor bevilgningene til ras og flomsikring var halvert. Dette er nok et område hvor vi

framover må forvente å måtte legge enda mer penger på bordet, noe SV legger opp til i sitt alternative budsjett, som prioriterer de mange istedenfor de få.

Jeg lurer på om dette er noe som også Senterpartiet har prioritert og vil prioritere framover, sammen med SV.

Marit Arnstad (Sp) [14:20:17]: Dette blir et viktig tema. Klimapolitikken blir på en måte viktig på to fronter. Det ene er å gjennomføre klimatiltak som faktisk har virkning. Senterpartiet er opptatt av at en skal ha en praktisk klimapolitikk, som ikke er full av symboler, men der en har tiltak som virker. Derfor har vi i vårt alternative budsjett prioritert CCS-prosjektene – karbonfangst- og lagringsprosjektene – som nå er helt i spranget og burde gjennomføres. Vi har også prioritert CO₂-fond for særlig tungtransporten.

I tillegg til det er jeg enig i at også det som kan være både tilpassing og forebygging, er veldig viktig. Bevilgninger knyttet til flom og skred er helt avgjørende i årene framover, og det synes også Senterpartiet er viktig å prioritere.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Audun Lysbakken (SV) [14:21:22]: Hvis forskjellene får øke i dag, får vi et kaldere samfunn i morgen. Den regjeringen som har makten nå, fører en politikk for de få og ikke for de mange. Det budsjettforslaget som ble levert tidligere i høst, er et veldig tydelig bevis på det. Regjeringen rigger skattesystemet for den økonomiske eliten. Helt systematisk blir det sånn at skatt fjernes eller reduseres på det som de rikeste henter sine inntekter fra, mens vanlige folk ikke merker noe til skattelette, eller til og med, som enkelte verftsarbeidere og andre som har mistet jobben på Vestlandet, har opplevd, får skatteøkning på sluttvederlag.

Regjeringen har, samtidig som den ser ut til å være sterk i troen på at de rikeste yter mer hvis de blir enda rikere, på felt etter felt gjennomført usosiale kutt mot de menneskene som har minst i landet vårt. Så tanken ser ut til å være at akkurat de fattigste yter mer hvis de bare blir fattigere. Det er en underlig logikk.

I tillegg til å rigge skattesystemet og kutte for dem som har minst, har denne regjeringen endret maktbalansen i arbeidslivet systematisk, i favør av sjefene og eierne og i disfavør av arbeidstakerne og fagbevegelsen. Vi ser også at regjeringen legger opp til at noen av de viktigste ressursene for framtiden konsentreres på færre hender, sånn som fisken, der en nå står i en veldig stor og viktig politisk kamp om hvorvidt disse ressursene i framtiden skal tilhøre noen få, kvotearbødere og trålredere, eller kystens folk.

Videre har denne regjeringen – og det er nå til og med forsterket gjennom det borgerlige budsjettforliket – ført en politikk for velferdskutt på en rekke områder, riktignok kamuflert som såkalt avbyråkratisering og effektivisering. Men vi ser nå at det på felt etter felt rammer tilbudet til innbyggerne, innenfor sykehusene, innenfor høyere utdanning – og innenfor fengslene, der dagens melding fra Kriminalomsorgsdirektoratet er dramatisk og burde få alarmklokkene til å ringe i regjeringskvartalet.

Opp mot dette har SV foreslått et budsjett for de mange og ikke for de få, et budsjett for kraftig omfordeling, der vanlige lønnstakere kommer ut i pluss, mens den økonomiske eliten blir bedt om å bære de tyngste byrdene i tyngre tider. Det må være et tankekors for Høyre og Fremskrittspartiet at det er SV som er skattelettepartiet for de lavtlønte. Vi har levert et budsjett som setter dem som har minst, først, som styrker innsatsen mot arbeidskriminalitet og snur maktforholdet i arbeidslivet, som legger til rette for at ressursene skal tilhøre folket og ikke noen få på toppen, som avviser jukse-kutt som fører til velferdskutt, og som vil styrke fellesskapets velferd istedenfor privatisering og velferdsproffitt.

En politikk for de mange og ikke for de få må også bety en grønn miljøpolitikk. Det er få som tjener på ødeleggelsen av miljøet vårt, og det er mange som taper. Vi trenger en ny energipolitikk, og avsløringene rundt Goliat i det siste har vist hvor meningsløst det f.eks. er å fortsette med subsidiering av oljeselskapenes profitt istedenfor å investere de store pengene i det som skal bli morgendagens arbeidsplasser.

Under denne regjeringen har innsatsen mot klimændringene stoppet opp, utviklingen i norske klimagassutslipp har flatet ut, og vi ser at til og med målene nå er overlatt til Brussel. Vi trenger en omprioritering innenfor samferdselsområdet der vi istedenfor å bruke mer penger på at folk som har mye, skal få kjøpe dyre Porscher, bruker penger på å styrke de miljøvennlige transportalternativene, det vil si nullutslippsbiler, og det vil også si skikkelige investeringer i kollektivtrafikk.

Til slutt: Vårt budsjettforslag er et budsjettforslag for de mange og ikke for de få også internasjonalt. Det har vært snakket mye om å hjelpe flyktninger der de er, men det store humanitære løftet som trengs, er ikke å se i regjeringens budsjettforslag – det er derimot til stede i SVs alternative budsjett. Det samme er en kraftig økning i klimabistanden og en innsats for de kvinnene internasjonalt som rammes av USAs nye politikk og den såkalte «gag rule», og inngrepet mot kvinners kropp og kvinners frihet som det innebærer.

Helt til slutt: Vårt budsjett er også et budsjett for å styrke forsvaret av Norge – mindre penger til krig i utlan-

det og rådyre kampfly, mer til hær, heimevern og sjøforsvar enn høyresiden.

Høyre og Fremskrittspartiet kan altså konstatere at det er SV som er skattelettepartiet for de mange, mens de er skattelettepartiene for de få, og at SV er en bedre forsvarsvenn enn den rød-grønne regjeringen. Det må være en kilde til ettertanke for blå stortingsrepresentanter.

Presidenten: Det er i alle fall ei kilde til replikkordskifte – det vert replikkordskifte.

Tuva Moflag (A) [14:26:50]: Jeg ser fram til et konstruktivt samarbeid med SV i Stortinget de neste fire årene. Vi har allerede vist at vi i fellesskap bruker det politiske handlingsrommet til å presse politikken i riktig retning, eksempelvis i saken om daglig fysisk aktivitet i skolen.

Jeg kommer fra vervet som ordfører i Ski. Her har vi, sammen med SV, jobbet aktivt for å øke kunnskapen om seksuelle overgrep, både blant våre egne ansatte og ikke minst blant barn og unge. Når barn og unge får kunnskap om egen kropp, seksualitet og grensesetting, kan dette bidra til å forebygge og forhindre seksuelle overgrep mot barn. Vi i Arbeiderpartiet mener derfor det er på tide å innføre undervisning i grensesetting i barnehage, grunnskole og videregående skole. Jeg merker meg at SV også har satt av ytterligere 70 mill. kr i kampen mot seksuelle overgrep i sitt alternative budsjett.

Mitt spørsmål til Lysbakken er: Vil SV sammen med Arbeiderpartiet presse politikken i riktig retning på et område der regjeringen ikke leverer godt nok?

Audun Lysbakken (SV) [14:27:57]: Svaret på det er ja, og jeg tenker det er viktig å legge merke til at da den rød-grønne regjeringen gikk av, var det satt i gang et stort arbeid knyttet til seksuell trakassering. Skjeie-utvalget, som hadde gått gjennom norsk likestillingspolitikk, hadde også lagt fram en rekke konkrete forslag til hva som kunne gjøres. Veldig lite av det er fulgt opp av denne regjeringen. Det er bl.a. tiltak fra den utredningen vi nå foreslår å gjennomføre, som jeg også tror Arbeiderpartiet i sitt forslag legger opp til. Så der tror jeg det er mye å være enig om. Jeg er også enig med representanten i at det er særlig viktig å begynne i skolen. Det store, omfattende arbeidet mot mobbing, som det er bred enighet i Stortinget om at skal gjennomføres i skolen, må også følges opp av et tilsvarende arbeid for å hindre seksuell trakassering.

Vetle Wang Soleim (H) [14:28:56]: I februar i år sa helsedirektøren at antallet uføretrygdete mellom 20 år og 29 år er doblet de siste ti årene. Han sa videre at problemet starter med frafall i den videregående skolen.

Med fraværsgrensen er fraværet gått ned med 40 pst. i forrige skoleår, men fortsatt er SV konsekvent imot. Vil representanten erkjenne at fraværsgrensen virker, slik rektorene selv sier?

Audun Lysbakken (SV) [14:29:26]: Regjeringen har satt i gang en tre år lang evaluering av fraværsgrensen, jeg regner med at heller ikke Høyre har tenkt å konkludere før de har fått den evalueringen de har bestilt. Jeg ser fram til å få den, jeg er åpen for å utvikle politikk og se på resultatene, men vi må jammen få forskningen på bordet først. Med all respekt: Det er ikke noe grunnlag for å slå fast det representanten slår fast, og heller ikke for å si noe sikkert om årsakssammenhengen i dag. Vi har bl.a. sett at fraværet i videregående skole har falt gjennom flere år. Det vi kan være ganske sikker på, tror jeg, er at hadde vi gjennomført den veldig rigide fraværsgrensen som regjeringen først foreslo, hadde dette gått galt. Heldigvis grep Stortinget inn, bl.a. etter initiativ fra SV, og fikk laget en mykere regel. Så får vi se hvordan det har slått ut. Det avgjørende for oss er hvordan det går med de gruppene der frafallet er høyt. Vi vil følge den politikken som er best for dem.

Ole mic Thommessen hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Silje Hjemdal (FrP) [14:30:39]: Regjeringen tapetserer landet med motorveier og ny asfalt. Jeg må si tusen takk til SV for komplimentet. Det varmer et FrP-hjerte.

SV skriver i sitt alternative budsjett at det er et budsjett for de mange og ikke for de få. Jeg er helt enig med dem, men det er nettopp fordi SVs avgiftsøkninger på over 20 mrd. kr vil ramme mange, også folk flest. SV bruker bilistene som melkekyr. Engangsavgiften på bil øker, og avgiften på bensin og diesel øker med henholdsvis 50 øre og 1 krone. Dette vil ramme næringslivet, men også mange barnefamilier som alt har en stram økonomi. Ser partiet konsekvensene av sine usosiale skatteøkninger, og hvor mye ekstra må en barnefamilie tjene for å kunne betjene disse økningene?

Audun Lysbakken (SV) [14:31:38]: Det hadde vært et godt poeng hvis det var riktig, men beregningen i vårt budsjett viser veldig tydelig at premisset for spørsmålet er feil. De beregningene har vi for sikkerhets skyld fått i brev fra Siv Jensen, så jeg regner med at også Fremskrittspartiet stoler på dem. De viser veldig tydelig at for den typiske lønnstaker med en inntekt under 600 000 kr, vil man, når man regner inn både skatter og avgifter, komme ut i pluss, altså vesentlig bedre med SVs budsjettforslag enn med det Fremskrittspartiet har lagt fram.

Kjersti Toppe (Sp) [14:32:17]: Det er stort press i sjukehusa både på sentralisering og på privatisering. Vi har fritt behandlingsval, vi har ein høg prosentdel innsatsstyrt finansiering, og vi har meir kjøp gjennom tøffe anbod som driv dette fram. I tillegg er det innført noko som heiter nøytral moms i helseføretaka frå 1. januar 2017. Det vil seia at helseføretaka vert kompenserte for moms ved kjøp av private tenester – for å stimulera sjukehus til ikkje å driva tenester i eigen regi, men i staden kjøpa tenester frå private. Dette har det ikkje vore så mykje snakk om politisk, men det er ei veldig viktig sak, og spørsmålet mitt er heilt enkelt: Kva meiner SV om innføringa av nøytral moms i helseføretaka våre?

Audun Lysbakken (SV) [14:33:10]: Der er SV og Senterpartiet helt enige. SV er imot innføring av nøytral moms. Vi ser det først og fremst som et tiltak for å fremme privatiseringen av helsevesenet. Det er rett og slett en åpning for at store konsern kan komme inn og få tilgang til det som er et potensielt milliardmarked, altså enda et område der skattepenger skal gå til privat profitt for noen få. Så nøytral moms er definitivt politikk for de få og ikke for de mange. Derfor er vi imot det. Det er også grunn til å spørre seg om det vil være særlig effektivt, for mange helseforetak organiserer jo i dag f.eks. renholds- og kantinetjenester selv. Man vil da kunne ende opp i en situasjon med en konkurranseutsetting som skaper økt byråkrati, og er det én ting vi ikke trenger i helseforetakene nå, så er det enda mer byråkrati. Vi trenger at pengene når ut til pasientene.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Trine Skei Grande (V) [14:34:28]: Da Venstre lagde sitt alternative statsbudsjett i år – i rekordfart, syntes vi sjøl – var vårt utgangspunkt de utfordringene som perspektivmeldinga faktisk sier at Norge står overfor. Det handler både om at vi må skape flere jobber, og at vi må skape flere grønne jobber innenfor de nye næringene. Vi må ta tak i fattigdom og økte ulikheter, men vi må også sørge for at bærekraften i vår velferdsstat blir ivaretatt. Da må man tore å ta noen tøffe prioriteringer i budsjettene.

Det er det som hele Stortinget var enig om at var de store utfordringene, og som hele Stortinget samlet seg rundt som de tingene vi burde gjøre med budsjettene framover, og vi har levert vårt svar på de utfordringene. De utfordringene er ikke så prangende til stede i denne debatten i dag som det jeg mener at de egentlig burde ha vært.

En av de store satsingene i Venstres alternative budsjett handler om skole. Det handler om å satse på de tingene vi vet vi trenger framover: mer etter- og videreutdanning av lærere, slik at alle elever kan føle seg trygge

på at de går inn i et klasserom der de har en kvalifisert lærer som kan faget man underviser i. Det er den viktigste innsatsfaktoren vi kan gjøre for å få til en god skole. Det sier all forskning.

Vi utvider også barnehagetilbudet, slik at 7 000 flere barn får gratis kjernetid. Dette har vært en av de viktigste sakene for Venstre, nemlig det som den forrige regjeringas fattigdomsmelding fastslo: at det som er viktigst for å bekjempe fattigdomsfella og fattigdom blant barn, er å gi tilgang på barnehage. Da er det for oss viktig at de som har dårligst råd, får gratis kjernetid og lavere priser. Det er det mest virkningsfulle vi kan gjøre overfor akkurat den gruppa.

Venstre ønsker også å øke antall kvoteflyktninger vi tar imot. Gjennom budsjettforliket ble vi enige om at vi skulle doble antall kvoteflyktninger, til 1 000 flere. Da er Norge i front internasjonalt, ikke bare per capita, men også per tall sammenlignet med andre land. Det er ikke så ofte vi hører det skrytes av at vi faktisk har den rollen, men den rollen har vi nå fått – både gjennom de forlikene vi har fått før, og gjennom det budsjettforliket som Venstre var med på.

En annen viktig satsing i Venstres alternative budsjett, som vi også har fått gjennomslag for gjennom forliket, er over 150 mill. kr mer til et kulturløft. Det å løfte kulturminnevernet, men også kunstnerøkonomien, har vært viktig for Venstre, og gjennom flere år har vi økt stipendordningene, kunstnerassistentordningene og de ordningene som vi vet at kunstnerne har vært mest opptatt av å finne gode løsninger på. Vi løfter det frie kulturfeltet, vi løfter språk- og bokfeltet, og vi ser hvordan vi kan være med på å styrke kulturen innenfor de ansvarlige rammene vi har.

Men den tredje store satsingen som er viktig for Venstre, og som vi gikk til valg på, er å gjøre det lettere for gründere å skape arbeidsplasser. Forskningsrapporter som ble lagt fram i løpet av valgkampen, viste at det meste av jobbskapingen skjer i de små bedriftene, og det meste av verdiskapingen skjer også i de små bedriftene. Det er dem med under ti ansatte som har høyest produksjon per ansatt, og det er der det skapes flest nye jobber. Derfor har det vært viktig for oss at vi nå i forliket fikk til nær en tjuedobling av opsjonsbeskatningen når den går fra 30 000 til 500 000. Det er et virkemiddel for å få bedrifter inn i vekst, det er et virkemiddel for å få flere ansatte og flere gode hoder inn i vekstbedrifter, men også for at de får eierskap til de innovasjonene de er med på. Vi styrker Sivas katapult-ordning og Sivas inkubatorer, som vi vet er et målrettet system for å skape flere arbeidsplasser og flere bedrifter. Vi har en stor innovasjonssatsing og satsing på muliggjørende teknologi, som gjør det mulig å utvikle nye modeller, også innenfor nye innkjøpsordninger.

Innenfor klima og miljø er det gjennomført et takt-skifte de siste fem–seks årene, både med mål og med tiltak som faktisk virker. Arbeiderpartiets representant sa i debatten at da de rød-grønne styrte, var det bare fryd og gammen i tilbakemeldingene fra miljøorganisasjonene når de la fram budsjetter, og nå var det full krise. Da har nok vi hørt veldig forskjellige toner. Det er helt soleklart at vi nå har gjort store innhogg i viktige tiltak som kommer til å få kjempestore følger videre framover for å nå klimamålsettingene. Og i 2009 hørte man Natur og Ungdom si at «de rød-grønne lover og lyver», og at «dette er ikke et budsjett for et miljøvennlig Norge», i 2010 sa Bellona-nestlederen at «alarmklokkene ringer for klimaet, men regjeringen hører ikke etter», og WWF sa i 2010 at klimapolitikken var ute av styring, og at regjeringa gjorde det helt umulig å nå klimamålene.

Vi som har satt oss ned og lest trontaledebattene de siste årene, ser at i de rød-grønnes tid var det bare salg av klimavoter som var et tema. Nå er det satt djerpe mål for kommunikasjon, vi har fått til et grønt skattesifte som er mye sterkere enn vi har hatt gjennom mange perioder, og vi ser at vi nå er i stand til å kunne finne virkemidler som virkelig virker. Vi ser at utslippene går ned – ikke på grunn av at økonomien går ned, for økonomien går opp, men vi ser at vi får til virkninger innenfor det virkemiddelapparatet som vi har tort å ta i bruk. Norge er også helt i front på å endre bilparken.

Så man har satt seg en del djerpe målsettinger. Vi begynner også nå framover å få en kollektivsatsing som kommer til å gjøre store endringer for Norge på klima- og miljøsidene. Jeg er ganske stolt over hvor langt vi er kommet, men det er fortsatt en stor jobb å gjøre. Det skal vi gjerne innrømme, men det skal vi også gjerne være med på.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ingvild Kjerkol (A) [14:41:17]: «Venstres budsjettforslag vil koste sykehusene mer enn én milliard kroner. Samtidig hopper de bukk over en fastlegeordning i knestående. Nå er det opp til Stortinget å ta ansvar for helheten i helsebudsjettet.»

Dette var Legeforeningens reaksjon på Venstres alternative budsjett, og Skei Grande viet ikke helse mye oppmerksomhet i sitt innlegg. Både i 2017 og i 2016 fikk Venstre de blå-blå med på å kutte en halv milliard til sykehusene våre. Begrunnelsen var at pengene skulle gå til folkehelse og forebygging. Når budsjettforliket nå er et faktum, ble det ikke mer til sykehusene, og den forebyggende innsatsen ble oppsummert i økning av sukeravgiften med de ymse utslag det gir for både sunn og usunn mat. Og fysisk aktivitet i skolen er Venstre imot. Hvordan mener representanten Skei Grande at færre penger til sykehusene og mindre effektiv forebygging

gjør oss i stand til å møte veksten i livsstilssykdommer og samtidig en aldrende befolkning, sånn som perspektivmeldingen beskriver?

Trine Skei Grande (V) [14:42:29]: Venstres prioriteringer på helse har vært å løfte rus og psykiatri – som har vært dårlig prioritert av veldig mange regjeringer over veldig lang tid – og folkehelseperspektivet. Det er pussig å få et spørsmål fra Arbeiderpartiet om sukkeravgiften, som jeg tror at Arbeiderpartiet også hadde i sitt alternative budsjett, så det er underlig å se hvordan man her snur rundt på argumentasjonen.

Vi tror nok også at det er deler av sykehusene som kan drives på en bedre måte enn i dag. Det er ikke sånn at alle måtene man arbeider med budsjettene på i sykehusene, er helt perfekt. Derfor har vi lagt inn en effektivisering der, som vi har lagt inn i alle andre sektorer også. Det gir oss rom for å prioritere, det gir oss rom for å prioritere de aller svakeste pasientene, og det er derfor rus og psykiatri har vært hovedprioriteten til Venstre, sammen med det folkehelseperspektivet som representanten påpeker.

Emilie Enger Mehl (Sp) [14:43:39]: Situasjonen i norsk kriminalomsorg er kritisk. Det varsles om en bemanning som er så lav at det går ut over sikkerheten. Vi får høre om uholdbart høyt arbeidspress, tidvis høyt sykefravær, og at det heller ikke er økonomi til å kalle inn vikarer ved sykdom. Innsatte blir stadig mer innelåst og isolert, og vold og trusler øker. Denne utviklingen har vi sett over flere år. Likevel har Venstre vært med på å kutte i kriminalomsorgen gjentatte ganger. Hele 150 mill. kr har det blitt kuttet siden 2013. I dag ble det kjent at direktøren i Kriminalomsorgsdirektoratet mener at budsjettsituasjonen for 2018 er så kritisk at en har bedt om et krisemøte med Justisdepartementet. Justisministerens svar i Bergens Tidende er at virkelighetsbeskrivelsen hennes ikke stemmer, for han ser ingen negativ utvikling. Stoler representanten Skei Grande mest på varslene fra kriminalomsorgen selv eller på svaret fra justisministeren? Og hvorfor har dere vært med på kuttene når vi trenger å gjøre noe med situasjonen i fengslene?

Trine Skei Grande (V) [14:44:43]: Kuttene som det her vises til, er den effektiviseringspromillen som er lagt inn i alle enheter i staten, og som jeg tror at statens enheter også har store muligheter for faktisk å gjennomføre. Så går det an at det er noen deler av norsk statsadministrasjon som ikke har det å gå på. Derfor er jeg veldig glad for at statsråden i dag sa at han skulle sette ned en kommisjon for å gå gjennom hele kriminalfeltet for å få fakta på bordet også om utviklingen. Hvis det viser seg der at det trengs bedre tiltak for å styrke krimi-

nalomsorgen, er Venstre gjerne med på det laget for å fikse det.

Petter Eide (SV) [14:45:33]: La meg vri oppmerksomheten på et internasjonalt tema. Ingen har snakket om noe internasjonalt i dag. Situasjonen i Middelhavet er nesten like ille som for to år siden. 150 000 flyktninger har kommet over havet bare i løpet av året. 2 700 har druknet. Likevel vil denne regjeringen trekke tilbake den norske redningsbåten. På to år har det norske redningsbidraget plukket opp 40 000 mennesker, og når den båten skal tas tilbake, er det altså ikke slik at flyktningene slutter å komme over havet. Det som skjer, er at flere vil drukne. Jeg har lyst til å spørre representanten Skei Grande: Hvorfor er det slik at Venstre stiller seg på Fremskrittspartiets side i denne saken, som ikke ønsker å bidra noe som helst humanitært i Middelhavet, og hvorfor vil ikke Venstre være med på vår side og støtte opp under en av de mest effektive humanitære operasjonene vi kan gjøre ... (presidenten klubber.)

Trine Skei Grande (V) [14:46:39]: Det er litt rart å si at Norge ikke stiller opp på noe som helst humanitært i denne krisen, for det har vi vel egentlig gjort. Jeg syns ikke vi skal snakke ned den jobben på den båten som norske humanitære gjør, og alt det som vi faktisk har bidratt med. Jeg syns ikke vi skal snakke ned den jobben de norske har gjort.

Når det gjelder dette redningsbidraget, har Norge stilt opp de gangene vi har blitt spurt om å gjøre det, og nå er det en annen situasjon. At alt er likt på Middelhavet nå i forhold til hvordan det var for ett til to år siden, tror jeg ikke alle ser på som sannheten.

Venstre vil gjerne være med på det laget. Det er derfor vi har doblet antall kvoteflyktninger, for det syns vi er en viktig del for å møte dette, og vi syns det er viktig at man sørger for at man får til flertall for gode lovendringer også her i Norge. Da hadde jeg håpet at SV sa at her er vi et lag. Vi utgjør vel ikke akkurat et flertall i Stortinget for å gjøre den jobben, men jeg er gjerne med på det laget for å gjøre de endringene. Men det å påstå at vi ikke gjør noe, syns jeg er en dårlig start for en dialog.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet omme.

Knut Arild Hareide (KrF) [14:48:10]: Eg har lyst til å starte mitt innlegg i denne budsjettdebatten med å understreke det leiaren for finanskomiteen, Nikolai Astrup, sa i sitt innlegg. Han peikte veldig tydeleg på at dei løyste ikkje alle problem med litt meir pengar. Derfor er det viktig at me ser på korleis me kan få til ei fornying, korleis me kan tenkje nytt og få meir ut av dei ressursane òg i det landet som kanskje har dei enklaste stats-

budsjetta i verda å handtere. Eg synest også at eksemplet med Nye Veier som er brukt her i dagens debatt, er eit godt eksempel på korleis me kan få til meir og betre gjennomføring av vei ved å tenkje nytt.

Eg vil òg gi ein takk til Høgre, Framstegspartiet og Venstre for gode forhandlingar og for eit godt resultat. Det er ei stor glede at me har fått på plass ei lærarnorm, ei lærarnorm som vil gjere skulen betre, og ikkje minst vil hjelpe dei mest sårbare elevane. Eg vil faktisk kalle det den største utdanningspolitiske reforma i dette tusenåret.

Nokon beskriv dette som ein siger for Kristeleg Folkeparti, men det viktigaste her er at dette er noko som lærarane ønskjer seg. Elevane ønskjer seg det. Foreldra peiker på dette som det viktigaste me no kan gjere. No er altså denne lærarnorma ikkje berre ord eller luftige visjonar. No er den konkret politikk. Ho skal gjennomførast i budsjettet for 2018 – og med full verknad frå 2019.

Eg vil rette ein takk til Utdanningsforbundet, men òg til partiet SV, som har støtta Kristeleg Folkeparti nettopp i denne tenkinga. Eg la merke til kva statsministeren sa i sitt svarinnlegg i dag på ein av replikkane. Ho viste til, bl.a. når det galdt sukkeravgift, korleis stortingsfleirtalet såg på den saka. Det viser at breie alliansar er viktige, og det er viktig med gode støttespelarar for å få til god ending.

Så har det vore viktig for Kristeleg Folkeparti å sikre ein betre familiepolitikk. Me har bl.a. fått til større fleksibilitet på kontantstøtta. No er det sånn at ein må velje enten berre barnehage eller berre kontantstøtte. Dette budsjettet gjer at ein får til ein betre kombinasjon. Kanskje vel nokon to dagar med kontantstøtte og tre dagar med barnehage. Familiane får ein større fleksibilitet og valfridom.

Igjen ser eg at Arbeidarpartiet er ute mot kontantstøtta. I dag er det byrådsleiar i Oslo, Johansen, som er tydeleg ute mot ho – ei ordning som gir familiar valfridom og fleksibilitet. Eg synest det er vanskeleg å forstå den store motstanden som er mot det.

Me er også glade for at me har fått igjennom auka permisjon for tvillingforeldre, sånn at både mor og far kan vere heime med barnet dei første fire månadene. Fleirlingforeldre får òg utvida permisjon.

Kristeleg Folkeparti seier nei til tvillingabort, og det er viktig at vi følgjer opp våre prinsipp med politikk som gjer det lettare for foreldre med store omsorgsoppgåver å kunne ta seg av barna sine.

Så er det særleg ei sak som eg er veldig glad for at me har fått på plass i dette budsjettet: Regjeringa utvidar pleiepengeordninga for eitt år tilbake i tid, med gjennomføring i oktober 2017. Det var ei utviding som me stilte oss positive til, men avkortinga til 66 pst. synest me var galen, også fordi ein da såg på pleiepengeordninga

som ei trygdeordning. Det har aldri Kristeleg Folkeparti gjort. Me har sett det som ei ordning der ein får betalt for den pleieoppgåva som du gjer, fordi du meiner det er det beste for barnet ditt. Derfor er eg særdeles glad for nettopp den løysinga som me ser i budsjettet.

Til slutt: For Kristeleg Folkeparti har det også vore viktig å ha eit perspektiv utover vårt eige land. Derfor har me auka budsjettet til 1 pst. av BNI når det gjeld utviklingshjelp. Me har også fått til at me kan ta imot fleire kvoteflyktningar. Den siste replikketslinga viser berre behovet for nettopp det.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Eigil Knutsen (A) [14:53:21]: Representanten Hareide brukte mye tid på lærernormen i sitt innlegg. Det viser en svekket regjering som har gitt Kristelig Folkeparti betydelige innrømmelser. Det er bra.

Det Kristelig Folkeparti *ikke* har fått gjennomslag for, er å nedsette et lovutvalg for å vurdere kommunenes mulighet til å skattelegge verk og bruk. I stedet avspises industrikommunene med en tidsbegrenset kompensasjon som ikke dekker opp for tapet.

Lindås kommune i mitt og representanten Hareides hjemfylke, Hordaland, er vertskap for Mongstad-raffineriet. De taper 150 mill. kr på at Kristelig Folkeparti har blitt enig med flertallet om å fjerne kommunenes beskatningsmulighet på verk og bruk. Hammerfest kommune, derimot, som er vertskap for Snøhvit-anlegget, får beholde store skatteinntekter fordi anlegget er underlagt særskatteregler for petroleumsanlegg. Derfor er jeg veldig nysgjerrig på hva som er den store prinsipielle forskjellen mellom anlegget på Melkøya og raffineriet på Mongstad.

Jeg undres over hvorfor representanten Hareide inngår i et flertall som fratar kommuner beskatningsrett, som tilfeldig rammer kommuner uten utredning, uten lovutvalg og uten det forarbeidet slike enorme endringer alltid gjennomgår i Norge.

Knut Arild Hareide (KrF) [14:54:31]: Det er riktig at Kristeleg Folkeparti hadde eit anna syn på maskinskatte; me så gjerne at me kunne behalde den. I forhandlingane har me vunne store gjennomslag, men det er nokre saker me ikkje vinn fram på. Så synest eg òg det var vel verdt å lytte til det finansministeren sa i sitt innlegg om nettopp den saka. Ho peikte på kva kompensasjon kommunane får. Derfor er det jo ikkje riktig at Lindås kommune vil tape 150 mill. kr på den saka.

Eg skal òg innrømme at sjølv om Kristeleg Folkeparti har hatt ein ståstad der me har ønskt å behalde maskinskatte, har det òg funnest problematiske sider ved den skatten. Blant anna avgrensinga av kva anlegg som er ein del av den skatten, og kva anlegg som ikkje er det, er pro-

blematisk. Me hadde ønskt å behalde maskinskatte, men me har forhandla oss fram til ein budsjettavtale me meiner er god, og er veldig glad for at det blei gitt kompensasjon av varig art nettopp til dei kommunane som er ramma.

Arne Nævra (SV) [14:55:39]: Det er litt om miljø, til en tidligere miljøvernminister: Kristelig Folkeparti har en ganske god miljøpolitikk på papiret. De skriver bl.a. i arbeidsprogrammet sitt at «med dagens innmeldte utslippsskutt står vi foran en oppvarming på 2,7 grader». Og litt videre: «KrF har en visjon om at Norge skal bli et nullutslippssamfunn og gå i bresjen for å fase ut fossile energikilder som kull, olje og gass».

Vi vet at transportsektoren spiller en avgjørende rolle for å få utslippene av klimagasser ned, og i Norge er skipsfarten veldig viktig. Norske miljøer er verdensledende på lav- og nullutslippsteknologi på skip.

Kristelig Folkeparti har ikke noe medlem i transportkomiteen, men før jul kommer en viktig sak hit til salen, nemlig en innstilling bygd på to Dokument 8-forslag, ett fra Arbeiderpartiet og ett fra SV, om miljøvekting i det nye kystruteanbudet. I dette spørsmålet ligger ønskene til tunge aktører i næringen selv langt foran regjeringens anbudskrav. Jeg vil spørre representanten Hareide om Kristelig Folkeparti vil være med på å sette nye, strenge miljøkrav til kystruteanbudet.

Knut Arild Hareide (KrF) [14:56:51]: Eg skal vere så ærleg å seie at da eg som miljøvernminister gav ein pris til Arne Nævra, hadde eg ikkje forventa at me skulle møtast i replikkveksling i Stortinget, men sånn er skjebnen blitt.

Det er eit godt spørsmål, for nettopp det å få ned utslippa er viktig, og eg har sett på dei forslaga som no ligg i Stortinget. Så er det sånn at mi erfaring med korleis me skal få ned utslippa, er at me må stille føreseielege krav og til dei aktørane som er med. Derfor er dette eit forslag som eg synest er spennande å sjå på, men det er òg sånn at eg trur denne anbudsutlysinga allereie har skjedd, så eg må vite konsekvensane av å endre ho før eg kan seie om Kristeleg Folkeparti er villig til å sjå på det, eller om me meiner at det ikkje er aktuelt. Men det er nettopp anbod som er den beste og rimelegaste måten å stille gode miljøkrav på.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [14:58:00]: Hvis vi går tilbake i tid, hadde Senterpartiet og Kristelig Folkeparti et felles ønske om å styrke vilkårene for pendlerne i Norge. Det var en god sentrumssak, som vi også kjørte i sentrumsregjeringen. Nå har det av en eller annen grunn blitt sånn at når Kristelig Folkeparti er sammen med Høyre og Fremskrittspartiet, er det om å gjøre å straffe pendlerne mest mulig. Hvorfor synes Kristelig

Folkeparti nå det er kjempefornuftig å stramme inn for pendlerne, og at en vanlig pendler har fått 8 400 kr mindre i fradrag i de fire årene Kristelig Folkeparti har støttet regjeringen?

I budsjettforliket kom det nye, store skatteskjerpelser for pendlere og folk som må bo borte, bl.a. langtransportsjåfører. Nå kan man lese i media at det har blitt endret på, men det ligger ingen endring inne i finansinnstillingen, og det ligger ingen forslag på bordet. Hvor kommer den endringen? Finansieringen er lagt inn, man skal stramme inn for langtransportsjåfører, og det er det vi skal vedta i dag. Så kan representanten oppklare hvor det står?

Knut Arild Hareide (KrF) [14:59:03]: Kristeleg Folkeparti har i løpet av dei fire åra vore med på ei skatte- og avgiftslette på om lag 22 mrd. kr. Me har altså levert 22 mrd. kr meir i skatte- og avgiftslette enn me lovde veljarane våre. Det er riktig at me har vore med på nokre skatte- og avgiftsaukar. Det er heilt naturleg.

Når det gjeld pendlarfrådraget, har det i nokre budsjettforlik me har vore med på, blitt redusert. Om me ser på budsjetteinigheita frå i fjor, auka me pendlarfrådraget gjennom det budsjettforliket me inngjekk i budsjettet for 2017. Så historia som representanten Slagsvold Vedum her legg fram, er ikkje eintydig.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [14:59:58]: For Kristelig Folkepartis del er det dessverre litt for entydig, for bunnfradraget har blitt redusert med 8 400 kr, også justert med fradraget fra 1,50 kr til 1,55 kr per kilometer som en gjorde i fjor, men ikke i år. En har måttet ta inn igjen det i år.

Mitt spørsmål gjelder den ordningen som går på hyretillegg og diett, som Kristelig Folkeparti og Venstre klarte å forhandle inn, at man nå skal stramme inn og skattlegge folk som får diett, hardere. Det har det vært sterke reaksjoner på. Blant annet har lastebilsjåførene vært ute og sagt at det kommer til å ramme dem og deres inntekt kraftfullt. Det har blitt sagt i media at dette skal likevel ikke gjennomføres. Hvorfor ligger det da ikke noe forslag til finansinnstillingen i dag? Det er jo i dag det skal vedtas. Er det riktig at det ikke skal gjennomføres en innskjerpning i skatt for dem som må bo mye borte på grunn av jobb?

Knut Arild Hareide (KrF) [15:00:59]: Det er klart at den einigheita som me har lagt fram, og dei nye forslaga me har kome på bordet med, kostar. Me er nøydde til å ha inndekning for det. Det har dei fire partia funne fram til ei felles einigheit om, og det stiller Kristeleg Folkeparti seg bak. Det som dei fire partia har stilt seg bak, vil sjølvsagt bli gjennomført.

Eg har lyst til å seie at når det gjeld pendlarfrådraget, er det klart ei todelt vurdering av det. Me veit òg at me ønskjer å bidra til meir bruk av kollektiv. Det er klart nokre vurderingar som tilseier at den problemstillinga er i dag ikkje like enkel som tidlegare – ut frå eit reint klima- og miljøperspektiv. Derfor har det vore riktig at me enkelte år har gjort pendlarordninga betre, men me har òg hatt innstramningar – og det stiller Kristeleg Folkeparti seg bak.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Statsråd Anniken Hauglie [15:02:12]: Norge står overfor store utfordringer når vi skal finansiere velferden i framtiden. Vi har imidlertid et godt utgangspunkt fordi forskjellene i Norge er relativt små sammenlignet med de fleste andre land, og slik vil vi at det skal være også framover. Solide statsfinanser, et produktivt næringsliv og en høyt utdannet arbeidsstyrke gjør oss godt rustet til å møte utfordringene som kommer.

Bærekraftige velferdsordninger krever innsats på flere områder. Av dem som står utenfor arbeidsmarkedet, mottar en betydelig andel offentlige ytelser. Skal velferden være bærekraftig, er den avhengig av at flere kan forsørge seg selv ved egen inntekt.

Høy sysselsetting gir økte skatteinntekter til fellesskapet og reduserer utgiftene til offentlige ytelser. Aldringen av befolkningen gjør dette ekstra viktig. Nå er arbeidsledigheten på vei ned for tolvte måned på rad, og sysselsettingen vokser. Andelen som er sysselsatt, har vært fallende fra 2008, dels som følge av nedgangskonjunktur, dels som følge av aldringen av befolkningen og dels på grunn av økt innvandring, for å nevne noen eksempler.

Vi er på rett vei, men ikke langt nok. For enkelte grupper er situasjonen bekymringsfull, og for samfunnet som helhet må sysselsettingen opp. Dette er mitt hovedfokus for arbeidsmarkedspolitikken. Derfor har vi i budsjettet for 2018 foreslått styrking av innsatsen overfor utsatte grupper. Vi iverksatte en ny nasjonal ungdomsinnsats i 2017. Vi foreslår å styrke bevilgningen med 70 mill. kr for å videreføre innsatsen i 2018. Regjeringens nye ungdomsinnsats er tildelt 100 mill. kr i 2018. Innsatsen representerer en systematisk styrking av oppfølgingen av unge som etter åtte uker står utenfor arbeid og utdanning, og er mer forpliktende enn de tidligere garantiene.

Regjeringen foreslår å bevilge 37 mill. kr til forsterket innsats for langtidsledige. Dette er en videreføring av innsatsen som ble innført i revidert nasjonalbudsjett i år. Denne trer i kraft tidligere enn det den tidligere garantien gjorde.

Økt overgang til arbeid er et sentralt mål bak endringene i regelverket for arbeidsavklaringspenger og

følges opp i budsjettforslaget. Varigheten begrenses, men perioden en AAP-mottaker kan være arbeidssøker, utvides. Økte ressurser til oppfølging er også viktig for å understøtte de positive virkningene av regelverksendringene.

Regjeringen foreslår sammen med Venstre og Kristelig Folkeparti å øke tiltaksnivået for varig tilrettelagt arbeid med 300 plasser i 2018. Det gir et samlet nivå på anslagsvis 10 000 plasser. I tillegg vil det bli opprettet om lag 75 plasser i forbindelse med et treårig forsøk med varig tilrettelagt arbeid i kommunal regi. Dette vil redusere ventetiden og bidra til at flere i målgruppen kan få realisert sin restarbeidsevne.

Det sosiale sikkerhetsnettet skal bidra til at alle får nødvendig hjelp til å kunne delta i arbeidslivet og på andre fellesskapsarenaer i samfunnet. En viktig del av arbeidet for å styrke det sosiale sikkerhetsnettet er nettopp tiltak som legger til rette for mennesker med ned-satt funksjonsevne i arbeidsliv, utdanning og dagligliv. Regjeringen styrker dette området i budsjettet for 2018.

Norge står overfor en stor omstilling i både privat og offentlig sektor. Vi kan ikke lenger lene oss på oljeinntektene i samme grad som før. Vi skal gjennom et grønt skifte. Vi trenger flere bedrifter i privat sektor som betaler skatt og bidrar til fellesskapet. Det pålegger oss som styrer i dag, et stort ansvar for å bidra til dette for å sikre kommende generasjoners muligheter til den samme velferden som vi selv setter så stor pris på. Det budsjettet som regjeringen har lagt fram, og de endringene som har kommet som følge av budsjettforhandlingene her i Stortinget, legger nettopp til rette for dette.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Lise Christoffersen (A) [15:06:40]: I budsjettet for 2018 foreslår regjeringa en midlertidig ordning for fosterforeldre på dagpenger og arbeidsavklaringspenger sånn at de ikke skal tape på å være fosterforeldre. Men 11. mai i år gjorde Stortinget et enstemmig og helt krys-tallklart vedtak om at ingen trygdede, heller ikke uføre, etterlatte eller enslige forsørgere, skal tape på å være fosterforeldre. Så hvorfor unnlater regjeringa å følge opp det enstemmige vedtaket Stortinget har gjort?

Statsråd Anniken Hauglie [15:07:18]: Regjeringen følger opp Stortingets vedtak overfor fosterforeldre. Stortinget vedtok at man skulle unngå avkortning av fosterforeldrenes godtgjørelse. De sakene som kom mye opp i debatten, og som også ble tatt inn i Stortinget, gjaldt særlig fosterforeldre som går på arbeidsavklaringspenger, men også fosterforeldre som går på dagpenger. Som jeg gjorde oppmerksom på da vi diskuterte dette før sommeren, krever disse endringene både regelverksendringer og budsjettendringer.

Det som regjeringen nå har gjort, er at vi har foreslått å endre regelverket for fosterforeldre på dagpenger og arbeidsavklaringspenger, slik at disse ikke avkortes urimelig, slik som mange av eksemplene viste. I tillegg har regjeringen satt ned et eget utvalg som nettopp skal se på fosterforeldres rammebetingelser, og regjeringen vil komme tilbake til Stortinget med en samlet oversikt over hvordan fosterforeldrenes inntekter, godtgjørelser og rammebetingelser skal være.

Lise Christoffersen (A) [15:08:20]: Stortinget vedtok 11. mai 2017 følgende:

«Stortinget ber regjeringa snarast innføre ei overgangsordning for fosterforeldre på trygdeytningar, som sikrar at dei ikkje tapar økonomisk på å vere fosterforeldre.»

Så det er regjeringa som på egen kjøll har valgt at mange fosterforeldre fortsatt skal tape trygdeytelser, til tross for et stortingsvedtak om det motsatte. Men Stortinget sa mer den 11. mai. Vi sa at en overgangsordning skulle komme snarest, og heller ikke det har regjeringa fulgt opp – sju og en halv måneder er ikke snarest.

Så mitt spørsmål er: Vil statsråden, av hensyn til de fosterforeldrene som nå har tapt store beløp på regjerin-gas sendrektighet, vurdere å gi den amputerte overgangsordningen tilbakevirkende kraft fra 11. mai, da Stortinget gjorde sitt enstemmige vedtak?

Statsråd Anniken Hauglie [15:09:17]: Regjeringen kommer tilbake til Stortinget så snart som mulig. Som jeg sa i mitt forrige svar, og som jeg også sa i tidligere debatter før sommeren, ville disse endringene kreve både regelverksendringer og budsjettendringer. Nå er budsjettet kommet, det er lagt penger inn i budsjettet, og regelverket er endret slik at nettopp de fosterforeldrene som går på arbeidsavklaringspenger eller dagpenger, ikke får avkortning, slik Stortinget også forutsatte.

Når det gjelder rammebetingelser for øvrig, har regjeringen satt ned – som jeg sa i mitt forrige svar – et eget utvalg som skal se på rammebetingelsene for fosterforeldrene. Regjeringen vil derfor komme tilbake til Stortinget, slik at Stortinget kan diskutere rammebetingelsene i en helhet. For regjeringen var det viktig at man fikk gjort de endringene som gikk på arbeidsavklaringspenger og dagpenger, nå, og så vil vi komme tilbake igjen til om det skal gjøres øvrige endringer i rammebetingelsene for fosterforeldrene.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [15:10:21]: Høyre er Stortingets sterkeste tilhenger av ideologien om fri bevegelse av arbeidsfolk mellom EØS-land. Dette er rett og slett fordi denne ideologien gir billigere arbeidskraft. Årsaken er logisk: Ved fri flyt endres arbeidsmarkedet ved at tilgangen på arbeidsfolk blir større enn etterspørselen.

Arbeidsbetalingen presses nedover, først i praktiske yrker, seinere i stadig flere yrker. I tillegg rammes de som står svakest på arbeidsmarkedet, sterkest – folk med bare delvis arbeidsevne eller ungdom som ikke har fullført videregående utdanning. Nær 100 000 personer under 30 år er nå verken i arbeid eller i utdanning, og statsråden har en nærmest umulig jobb. Den frie flyten har flere negative konsekvenser enn statsråden får penger til.

Mitt spørsmål er: Hvorfor kan ikke Høyre fortelle ærlig om konsekvensen av fri flyt med forskjellene i inntekt for dem som arbeider?

Statsråd Anniken Hauglie [15:11:23]: Høyre har aldri lagt skjul på at fri flyt også medfører utfordringer. Vi vet at kriminalitet bl.a. er grenseoverskridende. Det er også bakgrunnen for at statsministeren har tatt et eget initiativ overfor EU for å sette et forsterket trykk på arbeidslivskriminaliteten som rammer landene felles. Så vi har aldri lagt skjul på det.

Det som overrasker meg mer, er vel kanskje at Senterpartiet underkjenner de fordelene fri flyt har for Norge. EU er det viktigste markedet for norske bedrifter. Uten tilgang til det indre markedet ville norske bedrifter hatt betydelig større utfordringer enn det man har i dag.

Jeg tror at for de aller fleste nordmenn er det fordeler ved fri flyt, også når man er ordinær reisende og turist. Men vi skal bekjempe de negative sidene. Det gjør vi i fellesskap med våre naboland og med våre samarbeidspartnere i EU.

For øvrig – når det gjelder antallet ungdommer utenfor arbeid og utdanning, har det stabilisert seg, i motsetning til under den forrige regjeringen, da det økte drastisk.

Solfrid Lerbrekk (SV) [15:12:37]: Svart arbeid og arbeidslivskriminalitet øydelegg grunnsteinen i samfunnet vårt. Me ser at problemet vert større, meir kompleks og gjeld fleire og fleire næringer. Politiet åtvarar om meir og meir organisert kriminalitet og eit brutalisert arbeidsliv. Fagforeiningane varslar om fleire useriøse aktørar. I budsjettet har regjeringa likevel valt ikkje å leggja inn ei einaste krone til auka innsats på dette området. Ein skulle nesten tru at ingenting hadde forandra seg.

Spørsmålet mitt er: Korleis ser arbeidsministeren på dette problemet, og kor stort og utfordrande er det for samfunnet i hennar auge?

Statsråd Anniken Hauglie [15:13:28]: Denne regjeringen har sammen med Venstre og Kristelig Folkeparti satset betydelig mot arbeidslivskriminalitet i de årene vi har samarbeidet. Regjeringen har på eget initiativ, også sammen med samarbeidspartiene, styrket bl.a. ar-

beidet med å etablere flere sentre mot arbeidslivskriminalitet. Vi har etablert flere SUA-kontorer.

Men det er viktig å huske på at arbeidet mot arbeidslivskriminalitet ikke bare handler om kroner og øre. Det gjør det også, men det handler også mye om lover og hjemler, om samarbeid mellom etater på tvers av land, mellom arbeidstilsyn i de ulike landene, om kompetanse- og informasjonsdeling. Alt dette jobber regjeringen med, bl.a. gjennom vår strategi mot arbeidslivskriminalitet som vi har inngått sammen med partene i arbeidslivet, og gjennom det arbeidet vi gjør internasjonalt, nå sist med det initiativet som statsministeren har tatt overfor EU. Arbeidslivskriminalitet må bekjempes på mange områder. Den som tror at dette bare handler om kroner og øre, kommer ikke til å klare å løse dette problemet.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Hadia Tajik (A) [15:14:41]: Eg deler mykje av verkelegheitsskildringa til statsråd Hauglie, som hadde ordet her i stad. På mange måtar verkar det òg som om statsråden forstår alvoret for framtidens velferd og berekrafta i henne, men når ein ser på satsingane i budsjettet, står ikkje det heilt i stil med den verkelegheitsskildringa me får høyra. Det må anten bety at statsråden har tapt i dei interne diskusjonane, eller at budsjettet er prega av klassisk høgretenking om at marknadskraftene og individet ikkje eigentleg treng satsingane til staten eller lyftet til fellesskapet.

I perspektivmeldinga til regjeringa står det at en «stor og kompetent arbeidsstyrke er vår viktigste ressurs», og det er noko eg er heilt einig i. Då er det særleg to utviklingstrekk som bekymrar meg: Det fyrste er at dei fire siste åra har me hatt det klart største fallet i sysselsetjingsdel i Europa. Me er nær sagt det einaste landet som har hatt ein så tydeleg nedgang. Det andre som bekymrar meg, er at arbeidslivet vårt ikkje er trygt og føreseieleg for alle.

For å ta det fyrste fyrst så har sysselsetjingsgraden gått ned over tid. Og ei gruppe som ligg spesielt dårleg an i arbeidslivet vårt, er unge menn. Det burde knapt ha vore ei gruppe som var meir etterspurd i arbeidslivet. Men det er altså færre unge menn enn før som står i arbeid, det er fleire som går på dagpengar, fleire som tek imot sosialhjelp, og fleire som går på uføretrygd.

Til saman er det 70 000 unge menneske som står utanfor både jobb og utdanning, og i år vert det dobbelt så mange nye unge uføre som i 2013. Det er alvorleg for dei det gjeld, men det er òg svært alvorleg for samfunnet vårt, særleg i ei tid då me treng fleire folk i arbeid. Mange av dei unge det her er snakk om, har gjerne låg kompetanse. Ein del av dei har òg helseproblem. Men det vel-dig mange av dei har felles, er at dei ynskjer å jobba.

Tidlegare i år kunne NRK fortelja om Rebekka frå Rogaland. Ho er 22 år gamal. Ho har gått på arbeidsavklaringspengar i årevis, og ho seier: Eg sit mellom å verta ufør og å koma i jobb. Eg vil ikkje verta ufør. Eg vil kjempe imot det til siste slutt.

Svaret frå regjeringa i budsjettet til dei som har den svakaste tilknyttinga til arbeidslivet, er at dei risikerer å verta skovne heilt ut. Dei har føreslått å kutta i dagpengane, føreslått å kutta i tiltaksplassar. Det meiner eg er heilt feil veg å gå.

For å få fleire i arbeid føreslår Arbeidarpartiet i sitt alternative statsbudsjett særleg tre ting. For det fyrste satsar me massivt på kompetanse. Me ynskjer å lyfta yrkesfaga og satsa på læreplassar og føreslår å starta ei kompetansereform for arbeidslivet. For det andre satsar me på å få fleire i arbeid og færre på trygd. Det betyr bl.a. at me vil auka bruken av lønstilskot, at me ynskjer å oppretta fleire arbeidsmarknadstiltak, og at me ynskjer å starta ei aktivitets- og jobbreform for unge som går på gradert uføretrygd. For det tredje satsar me på å skapa fleire arbeidsplassar i lag med næringslivet. Det betyr bl.a. satsingar som eit verdiskapingsprogram for havet, å styrkja klyngjeprogrammet, satsa på bioøkonomi og å ha ei kraftig satsing på miljøteknologi, for ikkje å seia å gje føreseielege rammer for dei som arbeider med teknologiutvikling knytt til karbonfangst og -lagring.

Det andre eg har lyst til å ta opp, er mangelen på tryggleik i arbeid, som altfor mange opplever. No sist fredag sette eg meg ned i lag med LO i Rogaland for å diskutera kva deira medlemmer ser og opplever, og her er to viktige bekymringsmeldingar frå dei: Det eine er at graden av innleige aukar, ikkje berre innanfor bygg og anlegg, men òg innanfor helse og omsorg. Det har betyding for føreseielegheit, det har betyding for kompetansebygging, og på sikt har det òg betyding for kva slags arbeidsliv me får. Det andre dei tok opp, er at useriøse aktørar er i ferd med å slå seg opp og slå seg inn i delar av arbeidslivet vårt. Då treng me ein ordentleg innsats for å få bukt med det. I realiteten føreslår regjeringa ingen ny satsingar, mens Arbeidarpartiet føreslår å auka midlane til både Arbeidstilsynet, Petroleumstilsynet og a-krim-sentera. Saman med forslag som er til behandling i Stortinget no, som mellombels forbod mot innleige, vil dette kunna gjera arbeidslivet tryggare og betre for fleire.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [15:19:51]: Siden forrige finansdebatt har det vært et valg. Nå prøver alle partier å finne ut hvorfor det gikk bra, eller hvorfor det gikk dårlig, ved valget – eller hvordan det kunne gått enda bedre. Det er helt sikkert mange grunner til at det går som det går. Det kan være at de blideste vinner valget, som partileder Jonas Gahr Støre sa, eller det kan være noe med konjunktorene, eller mye rart. Men jeg

tror at én ting som er ganske viktig, er at den politikken som man fører år etter år, er noe som er gjenkjennelig hos et parti og hos en regjering. Det å ha en gjenkjennelig politikk kan av og til være litt kjedelig, for på alle saksområder er det en rekke debatter som til enhver tid går, alltid nye forslag til hva man skal gjøre, hva man kan putte inn – i dette tilfelle i skolen – alltid nye, spennende ideer som skal debatteres.

En av de tingene som regjeringen holdt fast på i løpet av forrige fireårsperiode, og kommer til å holde fast på også i denne fireårsperioden, er en systematisk satsing på skole, kunnskap og kompetanse. Grunnen til det er at så mange av de debattene som går i denne salen, har kunnskap og skole som en av de viktigste bestanddelene.

Når man snakker om å skape morgendagens jobber, handler næringsutviklingen og arbeidet for å skape nye arbeidsplasser nettopp om kunnskap og skole. Hvis man har en diskusjon om økende forskjeller både i Norge og i verden, er et av de aller mest målrettede virkemidlene vi har for å gi alle en reell mulighet til å heve seg, en god skole for alle.

Når man snakker om integrering i et samfunn som blir mer mangfoldig, er en skole som samler på tvers av forskjellige skillelinjer, men ikke minst også hvor det ikke er bakgrunn, hudfarge, religion eller etnisitet som avgjør hva slags faglige resultater man får, noe av det aller viktigste.

Når vi snakker om utenforskap og at vi har for mange i Norge som ikke er en del av arbeidslivet, er det vanskelig å tenke seg noe som er viktigere for å bøte på dette på sikt, enn skole og kunnskap.

Det er veldig mye skolen kan gjøre, og alle lærere og alle skoler vet at det er veldig mye vi forventer at skolen også skal gjøre. Men en av de viktige tingene å gjøre er å klare å holde fast på det aller mest grunnleggende oppdraget til skolen, nemlig å gi elevene den kunnskapen og de ferdighetene de trenger for å kunne klare seg resten av livet, enten de har lyst til å bli fagarbeider eller advokat.

Den viktigste satsingen til regjeringen de siste årene har vært tidlig innsats i skolen. Dette blir fulgt opp også gjennom regjeringens budsjett, gjennom lærerspesialister, gjennom bemanningsnorm i barnehagen, gjennom en lovfestet plikt sånn at kommunene skal ha gode systemer for dem som går gjennom barnehage og skole. Det må også sies at det kom inn en lærernorm i budsjettforliket – jeg var i pappapermisjon, så jeg hadde ikke noe med den å gjøre – men det var kanskje ikke akkurat Høyres foretrukne modell. Men når det først er blitt enighet om det, er det også verdt å si at det å styrke med flere lærere for de yngste elevene kan brukes, hvis man gjør det på en god måte, nettopp for å styrke tidlig innsats.

En annen ting som regjeringen har prioritert, ikke bare når det er populært, ikke bare når det snakkes mye om, ikke bare når det er overskrifter, er fagopplæringen, for det er like viktig for landet vårt at vi har gode fagarbeidere som at vi har gode universitetsutdannede folk. Det er like viktig at vi har gode mestere som at vi har mastergrader. En av de tingene vi trenger, og som vi er i gang med, er et løft for fagskolene, en av de aller mest undervurderte og forbigåtte delene av vårt utdannings-system. I forrige budsjett hadde vi løft for kvalitet og innhold. I dette budsjettet kommer det flere plasser, i tillegg til en fortsatt styrking av yrkesfagene for at vi skal få flere og bedre fagarbeidere i fremtiden.

Vi fortsetter også satsingen på forskning. Med dette budsjettet har vi oppfylt alle opptrappingsplaner i langtidsplanen for forskning og høyere utdanning, som vi lovet. Med andre ord satte vi en ny standard for hva et forskningspolitisk dokument skulle være – ikke bare fine ord, ikke bare festtaler, men faktiske, konkrete, reelle opptrappinger i form av flere stipendiater, mer penger til utstyr, mer penger til å delta i Horisont 2020, som er EUs store forskningsprogram.

Helt til slutt: Vi står foran en kjempeoppgave når det gjelder å ruste Norge for fremtiden. En av de viktigste delene av det er et kompetanseløft. Livslang læring er noe vi lenge har snakket om i Norge, men realiteten er at systemene våre ikke egentlig er rigget for det. Der er det også mange partier som har spennende forslag og gode ideer, og jeg ser frem til å debattere det videre med Stortinget i tiden som kommer.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Martin Henriksen (A) [15:25:02]: Jeg vil gjerne ønske statsråden velkommen tilbake i jobben og tilbake til Stortinget. Det viste seg at dette fort ble en av de dyreste foreldrepermisjonene i historien. Men jeg vil gjerne gratulere med forliket og vedtaket om å innføre en norm for lærertetthet. Arbeiderpartiet er veldig for flere lærere, og vi er for at det skal være en norm som sikrer at midlene som bevilges til det, faktisk når ut i skolen.

Høyre er jo det partiet som oftest har argumentert heftig mot en norm, bl.a. mot Arbeiderpartiets ønske om en norm på kommunenivå. I dag skal de selv stemme for en norm på skolenivå, og ikke bare det – de skal utrede og innføre den. Det er fremdeles usikkert hvordan bl.a. kostnadene blir. Regjeringa selv sier at tallene er usikre og skal utredes. Kommunene har fremdeles ikke svar på hvilken modell det blir lagt opp til, og hvordan den skal innføres. Men den største bekymringen er akkurat det med finansiering. Da lurar jeg på: Når vi kjenner historien, med store reformer som ikke er fullfinansiert, og effekten av det – vil statsråden sørge for at en lærernorm blir fullfinansiert fra statens side?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [15:26:11]: For det første, siden det kom spørsmål om dette tidligere, er det selvfølgelig sånn at regjeringen skal gjennomføre. Vi er jo en del av partiene som har inngått forlik. Men det er ikke sånn at regjeringen, altså statsråden, sørger for at det blir fullfinansiert. Det er Stortinget som må bevilge pengene til det. Det budsjettforlikspartiene har gjort, er at de har satt av 200 mill. kr til en halvårseffekt fra 2018, og så sier de at regjeringen må komme tilbake i revidert med en nærmere vurdering av hva dette vil koste. Og jeg antar, slik jeg leser budsjetteksten, at de fire partiene ikke har tenkt ikke å fullfinansiere dette, for å si det sånn.

Det er alltid et vurderingsspørsmål hva det er som skal inn i regnestykket eller ikke. Som representanten Henriksen er kjent med, har de fire forlikspartiene gjentatte ganger i flere år gitt penger til flere lærere. Så har det blitt fordelt på forskjellige måter til kommunene, og da vil det være et vurderingsspørsmål hva av dette som også skal telle med i regnestykket.

Helt til slutt vil jeg si at det er fint at Arbeiderpartiet gratulerer med budsjettforliket, for det betyr kanskje at man kommer et steg nærmere med hensyn til å finne ut hva Arbeiderpartiet egentlig mener om norm, for det har det vært vanskelig å finne ut frem til nå.

Martin Henriksen (A) [15:27:16]: Det er i hvert fall ikke vanskelig å tolke signalene fra regjeringshold. Statsministeren har uttalt seg kritisk til en lærernorm, den vikarierende kunnskapsministeren har uttalt seg kritisk til en lærernorm, og den hjemvendte, tilbakevendte, kunnskapsministeren har uttalt seg kritisk til en lærernorm – og alt dette etter at man har skrevet under et forlik med forlikspartnerne sine om å innføre en lærernorm. Til og med i dag har vi hørt representanter fra regjeringspartiene være kritiske til den lærernormen som de selv skal innføre. Det er klart at det, i hvert fall hos noen, skaper usikkerhet om hvordan oppfølgingen av dette vedtaket blir. Representanten Knut Arild Hareide stilte vel et spørsmål til statsministeren for å gi henne anledning til å glede seg over dette årtusenets viktigste utdanningsreform, som han sa.

Det jeg lurar på, er hvordan skepsisen hos den nåværende kunnskapsministeren, hos statsministeren, hos representanter fra regjeringspartiene – som uttaler det høyt gang på gang, egentlig i strid med forliket – vil påvirke det videre arbeidet med lærernormen, som nå skal innføres om veldig kort tid.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [15:28:16]: Svaret er at det ikke vil påvirke arbeidet med lærernormen. Det må sies at Høyre har en god markedsavdeling, men jeg tror ikke markedsavdelingen til Høyre, eller regjeringen, for den saks skyld, er så god at man plutselig kan få

hele Norge til å tro at Høyre er blitt for en norm som vi har vært veldig tydelige på at vi er imot. Det er heller ikke noe poeng i å late som. Dette er ikke en lærernorm som Høyre har ønsket. Vi har ikke gått til valg på den. Dette er en seier for Kristelig Folkeparti, som dermed har fått mer igjennom på dette området i løpet av en fireårsperiode, pluss litt til, enn det andre partier som var for norm, klarte i løpet av en åtteårsperiode under forrige regjering.

Det er også viktig for meg at vi må være helt ærlige overfor Stortinget om hva som er fallgruvene og utfordringene. Det betyr at vi må være helt ærlige om at en norm sannsynligvis vil bety massive overføringer til de største byene og veldig lite – nær ingenting – til mange små distriktskommuner. Det er ikke slik at vi har tusenvis av lærere som bare venter på å bli tilbudt jobb i skolen. Det kan føre til store rekrutteringsutfordringer. Det må vi legge frem, men vi gjennomfører det flertallet i Stortinget ber oss om.

Martin Henriksen (A) [15:29:25]: Budsjettforliket mellom regjeringspartiene, Kristelig Folkeparti og Venstre sier at en del av disse utfordringene som kunnskapsministeren påpeker, skal utredes, og man skal komme tilbake til det i revidert nasjonalbudsjett. Revidert nasjonalbudsjett legges fram i mai. Stortinget skal vedta revidert nasjonalbudsjett i juni. Da er det to måneder til skolestart. To måneder har norske kommuner på å forberede seg på det som representanten Hareide, Kristelig Folkepartis partileder, omtaler som den største skolepolitiske reformen i dette årtusenet.

Kunnskapsministeren har påpekt utfordringer med finansiering, med fleksibilitet for kommuner, med hvor sikker man skal være på tallene, med rekruttering av lærere. Så spørsmålet er: Hvor sikker føler kunnskapsministeren seg på at man kan klare å innføre en sånn norm, når kommunene får to måneder på å forberede seg på innføring av lærernormen fra høsten 2018?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [15:30:21]: Problemet er ikke å innføre en norm. Det kan Stortinget gjøre når som helst, og da vil den normen gjelde. Problemet er å sørge for at den får et reelt innhold, dvs. at det faktisk fører til de ønskede endringer ute i sektor. Det er faktisk ikke noe verken Stortinget eller regjeringen kan bestemme, for det kommer an på en rekke ting. For eksempel gitt at Oslo, når normen blir fullt innført, skal ansette kanskje 600–800 lærere – vi vet ikke nøyaktig tallet, man må se på de siste GSI-tallene som kommer – da kan vi gjøre vårt for at det skal bli lettere å rekruttere. Vi kan stimulere og gjøre en rekke andre sårne ting, men vi kan ikke forhindre at det også f.eks. kan få konsekvenser for lærerrekruttering i andre kommuner. Vi kan ikke garantere at Oslo vil finne 800 ferdig utdanne-

de lærere. Normen kan allikevel komme på plass, men innholdet i normen har også noe med hvordan virkeligheten faktisk er. Men vi skal gjøre vårt beste.

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Mona Lill Fagerås (SV) [15:31:30]: Kunnskapsministeren brukte store deler av valgkampen på å argumentere mot lærernormen og har etter budsjettforliket med Venstre og Kristelig Folkeparti uttalt til media, bl.a. NTB, at lærernormen blir krevende å innfri. Det jeg ikke får til å gå i hop, er at regjeringen allerede har bevilget 1,3 mrd. kr til økt lærertetthet på 1.–4. trinn. Dessverre har dette bare gitt 198 nye lærerstillinger i 1.–4. klasse. Kunnskapsministeren uttalte da at det var kommunene som måtte ta ansvar og bruke pengene til det det var ment, altså at pengene kommer fram til elevene.

Når ministeren kritiserer kommunene for å bruke pengene feil, hvordan kan en lærernorm, som jo vil få kommunene til å bruke pengene slik de var ment, være så krevende?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [15:32:29]: Vi har jo, sammen med Kristelig Folkeparti og Venstre, gitt penger til flere lærere i to omganger. I siste omgang ble disse pengene fordelt til alle norske kommuner basert på elevtall. En lærernorm vil sannsynligvis ikke fungere på den måten. En lærernorm betyr at man må ta utgangspunkt i de kommunene som har størst klasser, og det er det som er grunnen til at en lærernorm – sannsynligvis, i hvert fall – vil slå ut på den måten at en by som Oslo vil få veldig mange hundre nye lærere, et fylke som Finnmark vil få en håndfull, kanskje litt flere. De nøyaktige tallene har vi ikke lenger.

De midlene vi ga, sammen med Kristelig Folkeparti og Venstre, i siste runde, var øremerket, dvs. at kommunene måtte bruke dem på lærerstillinger i 1.–4. klasse. De måtte rapportere om det, og kommuner som sa at de brukte det på et eller annet annet, får ikke mer penger.

Uansett vil jo ikke dette oppheve alle de praktiske problemene rundt å innføre en lærernorm, men vi skal som sagt gjøre vårt for at Stortinget får den informasjonen de skal ha, og vi skal gjøre vårt for at dette blir innført på en best mulig måte.

Presidenten: Replikkordskiftet er avslutta.

Erlend Wiborg (FrP) [15:33:50]: Landet får nå et godt budsjett, i tråd med velgernes dom ved høstens stortingsvalg. Velgerne sa da ja til en fortsatt ikke-sosialistisk regjering, og de sa også tydelig at de satte pris på det Fremskrittspartiet og regjeringen sammen med våre samarbeidspartier har fått til de siste fire årene.

Velgernes dom tyder også på at de forstår at ingen partier får gjennomslag for all sin politikk, men at det må inngås kompromisser, og at det selvfølgelig er enkeltsaker som Fremskrittspartiet helst skulle vært foruten, men at velgerne evner å se helheten og ser at landet går i riktig retning.

Et annet signal velgerne ga, var at de sa tydelig nei til reverseringspolitikken til spesielt Arbeiderpartiet. For selv om Norge og verden har stått overfor – og fortsatt står overfor – krevende tider, har regjeringen styrt Norge trygt igjennom. Vi hadde et betydelig fall i oljeprisen, noe som medførte økt arbeidsledighet, som var dramatisk for den enkelte, og som skapte store utfordringer. Regjeringen kom med målrettede tiltak, og vi ser effekten. Arbeidsledigheten faller måned for måned, og det viser at regjeringens grep var korrekte. Vi har også et budsjett – som vedtas her nå – som tydelig viser at vi må spille på lag med næringslivet, at vi må skape verdier før vi kan dele verdiene. Derfor er jeg glad for at vi har klart å kombinere det med å ha et godt sikkerhetsnett som fanger opp dem som faller utenfor.

Representanten Gahr Støre snakket tidligere i dag om at regjeringen prioriterer de få. Ja, på enkelte områder gjør vi det – fordi vi mener det er riktig. Vi kan ta pleiepengeordningen. Det er en ordning som heldigvis ikke altfor mange har bruk for, men de som har bruk for den, har virkelig bruk for den. Regjeringen sto for en betydelig utvidelse av pleiepengeordningen før sommeren. Da doblet vi ordningen og gjorde den mindre byråkratisk. Nå, sammen med våre støttepartier Venstre og Kristelig Folkeparti i budsjettforliket, utvider vi den ytterligere. Dette er jo noe alle partier i denne sal har ønsket, og under de åtte rød-grønne årene ble det fremmet flere forslag fra bl.a. Fremskrittspartiet, men alle forslag om å forbedre pleiepengeordningen ble da nedstemt. Nå viser de fire ikke-sosialistiske partiene at vi nok en gang styrker pleiepengeordningen.

Skal vi fortsette som regjeringen har gjort, med å kunne utvide og styrke velferdssamfunnet, sørge for at flere mennesker kan beholde mer av sin egen inntekt, er det viktig å se helheten i politikken.

Jeg er glad for at regjeringen sammen med våre støttepartier nå har videreført den massive styrkingen av samferdsel – noe som gjør at næringslivet raskere og lettere får fraktet sine varer ut, noe som gjør at ansatte lettere kan ta seg en jobb som er noe lenger unna, og ikke minst at det blir tryggere å ferdes på norske veier, og at togene i større grad går.

Men det handler også om det større og mer strukturelle. Stortingsflertallet har gjennom de senere årene vist at man evner å modernisere f.eks. arbeidsmiljøloven. Det har skapt store protester. Av og til skaper omstilling protester, men det er likevel nødvendig. For sam-

funnet har endret seg. Næringslivets behov har endret seg. Familieformer er i stadig endring. Hva folk ønsker med sine egne liv, endrer seg. Da kan vi ikke ha en arbeidsmiljølov fra 1970-tallet, vi må ha en arbeidsmiljølov tilpasset det samfunnet vi har i dag. Derfor er jeg glad for at vi har fått modernisert arbeidsmiljøloven til det folk faktisk har behov for.

Jeg er veldig fornøyd med det budsjettforliket vi får her i dag. Vi sørger for at folk flest får beholde mer av sine egne penger, vi sørger for at næringslivet får beholde mer av sine penger til å kunne investere, og det klarer vi samtidig som vi styrker velferden for dem som virkelig trenger det mest.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [15:39:06]: Senterpartiet tror på hele Norge, og da må en legge til rette for å styrke tjenestene nær der folk bor, i hele landet. Det gjør vi bl.a. gjennom en kraftig styrking av kommuneøkonomien – kommunene er en bærebjelke for velferd i hele landet – og vi styrker kommunene med 2,4 mrd. kr og fylkeskommunene med 1,5 mrd. kr.

Vi prioriterer 0,5 mrd. kr til styrking av lokalt politi for å gi folk større trygghet i hverdagen, der de bor, i hele landet. Vi prioriterer 1 mrd. kr til Hæren og 300 mill. kr til Heimevernet for å styrke beredskapen i hele Norge.

Senterpartiet er opptatt av at vi må bygge og vedlikeholde veier. Derfor satser vi på nye investeringer, vi satser mer på rassikring og har over 1 mrd. kr til vedlikehold på fylkesveiene. Vi må også satse på utbygging av jernbane, og vi må satse på pendlerparkering rundt de store byene. Senterpartiet er opptatt av at vi skal bygge landet med en god infrastruktur. Vi må også satse på bredbånd, slik at alle – både folk og næringsliv – får tilgang til et høyhastighetsnett der de bor.

En politikk for hele Norge innebærer at vi må satse på å utnytte de rike naturressursene vi har i hele vårt langstrakte land. Da må vi legge til rette for nye investeringer i Norge basert på de naturressursene. Vi foreslår bl.a. at en setter av 10 mrd. kr i kapital til et grønt investerings-selskap som skal bringe oss over fra fossile til fornybare, nye og grønne løsninger.

Vi vil styrke rammevilkårene for industrien, bl.a. gjennom å gjeninnføre de viktige startavskrivningene for nyinvesteringer i maskinene i bl.a. industri og landbruk. Vi tar til orde for målrettet satsing på ulike næringer, og vi øker bl.a. jordbruksfradrag, fiskerfradrag og sjømannsfradrag.

Skal vi sikre investeringer i norsk næringsliv, er stabilitet og forutsigbarhet helt sentralt. Da blir Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstres uforutsigbare angrep på enkelt næringer svært skadelig. Reiselivet har fått 50 pst. økning i sin moms i løpet av de siste årene. Flytrafikken i Norge har av dagens flertall fått en av-

giftssmell på 2 mrd. kr, og i budsjettavtalen kommer det ytterligere avgiftsøkninger for denne viktige delen av kollektivtransporten i Norge.

Flertallet inngår nye avtaler med EU om handel med landbruksvarer, som åpner døren for økt import uten at en viser vilje til tilstrekkelig kompensasjon til næringen. I budsjettavtalen smeller en til med over 2 mrd. kr i økt avgift på sukker- og sjokoladevarer og ikke-alkoholholdige drikkevarer, samtidig som en opprettholder det helt særnorske avgiftsfritaket på netthandel fra utlandet, opptil 350 kr per forsendelse.

Gjennom skatteforliket skulle en skape forutsigbare rammevilkår for næringslivet. Det som skjer nå, etter år etter år med budsjettavtalene som Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti inngår, er det stikk motsatte. Det kommer nye avgifter og avgiftshopp helt uten forvarsel og uten dialog med berørte parter. I skatteforliket var en viktig ambisjon også å tette skattekull, sørge for beskatning i de land der verdiskapningen faktisk skjer, og sikre mer rettfærdige konkurransevilkår, ikke minst for bedrifter som ikke har mulighet til å flytte overskudd mellom ulike land.

Her mener Senterpartiet at det haster med å innføre tiltak. Vi har konkrete forslag i vårt alternative statsbudsjett, bl.a. om å inkludere eksterne renter i rentebegrensningsregelen. Her kunne flertallet ha hentet proveny, her kunne de ha styrket norsk næringsliv, men de velger altså å gjøre helt andre grep. En utsetter tiltak mot overskuddsflytting, men opprettholder avgiftsfri import fra utlandet opptil 350 kr og toppe det hele med kraftig avgiftsøkning som rammer norske arbeidsplasser. Dette er ikke en politikk for hele Norge, dette er ikke en politikk for å skape og styrke norske arbeidsplasser.

En politikk for hele Norge innebærer også at vi tar norske arbeidsfolk på alvor, der man styrker kampen mot sosial dumping, arbeidslivskriminalitet og regulerer arbeidsinnvandring. Man må også legge til rette for at de som reiser langt, skal komme seg på arbeid og ikke blir straffet, slik man gjør år etter år med pendlerne.

Det er behov for en ny politikk som går i en annen retning, som tror på hele Norge, som sikrer tjenester nær folk. Det er Senterpartiets opplegg i vårt alternative budsjett.

Ingrid Heggø (A) [15:44:23]: Noreg vil lykkast best når vi står saman – by og land hand i hand. Då må vi løysa oppgåva med å ta heile landet i bruk, skapa utvikling og hindra sentralisering.

Arbeidarpartiet sitt alternative budsjett har ein aktiv og god distriktspolitikk som er heilt nødvendig for dei framtidige vekstnæringane våre, men han er òg viktig for å dempa presset på byane og gje folk reell moglegheit til å velja å bu i alle delar av landet vårt. Ein aktiv dis-

triktspolitikk er òg grunnlaget for å ta vare på det Noreg vi kjenner – då må vi investera i Noreg og ikkje selja Noreg.

Arbeidarpartiet har ei kraftfull satsing på distrikta i vårt alternative budsjett – 1,6 mrd. kr. I tillegg kjem satsinga på fylkeskommunar og kommunar. Sogn og Fjordane ville fått om lag 73 mill. kr meir og kommunane i fylket nesten 50 mill. kr meir med Arbeidarpartiet sitt framlegg til statsbudsjett. Dette er alvorleg mange lærarar og helsearbeidarar.

Arbeidarpartiet vil premiera dei som pendlar, ikkje straffa dei. Difor går vi imot endringa i kost og losji for arbeidstakarane og vil innføra 2015-reglane for pendlarane igjen. Vi vil heller ikkje straffa dei arbeidsledige eller dei uføre med sosiale, smålege endringar og kuttforslag, og vi leverer eit budsjett som vil gje mindre forskjellar.

Forverringa i bortebruarstipendet som vi fekk med regjeringforslaget, var det aldri aktuelt for oss å gå inn for. Det ville vore svært uheldig for mange skuleelever, som hadde fått forverra skulekvardagen sin. Vi vil heller setja innsatsen inn på å få bukt med at så mange droppar ut av skulen, vi vil ha tidleg innsats, nok lærarar i klasserommet og ei massiv satsing på IKT.

Arbeidarpartiet sikrar god kommunikasjon i heile landet og trygge og gode vegar. Inntektssystemet slo svært hardt ut for nokre av fylka. Det råka mitt fylke aller hardast. Den såkalla tapskompensasjonen, som vart sett til 60 mill. kr årleg, er no komen ned i 40 mill. kr. Det skapar ein svært vanskeleg situasjon når ein ikkje kan stola på at desse midlane kjem, og at det kan verta forhandla bort og ned ein sein nattetime. Og det var ikkje dette som vart sagt frå regjeringshald i valkampen, tvert om, då skulle ein ordna opp i alt.

Nok ein gong styrkjer Arbeidarpartiet dei regionale utviklingsmidlane og tek eit krafttak for breibandutbygginga med 500 mill. kr. Arbeidarpartiet satsar målretta på skredsikring, fiskerihamner, utbetring av farleier og meir midlar til tiltak mot flaum, skred og ras, fordi vi tek distrikta på alvor, og vi tek klimaendringane på alvor. Dette viser budsjettet vårt tydeleg.

Den største utfordringa Noreg må løysa, er å skapa fleire arbeidsplassar og sørgja for at ein større del av folk i arbeidsfør alder deltek i arbeidslivet. God grunnopplæring med fleire lærarar som har tid til elevane, læreplassar til alle og 3 000 fleire studieplassar er startgrunnlaget. Eit milliardløft for yrkesfaga og læring gjennom heile livet prioriterer vi.

Næringar som fornybar energi, maritime næringar, olje og gass, fiskeri og havbruk er eksempel på næringar der vi er verdsléiande i dag, der vi har spesielle fortrinn. Ein mykje meir aktiv politikk som bidreg til at nye moglegheiter vert omsette til nye arbeidsplassar, vert kravd,

f.eks. eit næringsprogram for havet, klimasatsing som gjev nye næringar, satsing på bioøkonomi, velferdsteknologi og styrking av klyngeprogrammet.

Arbeidarpartiet vil òg ha på plass betre opsjonsskattlegging og akseleratorprogram, for å nemna noko. Arbeidarpartiet sitt budsjett viser korleis vi vil skapa betre næringsutvikling, fleire arbeidsplassar og større moglegheiter til den enkelte arbeidstakar, samtidig som vi sørger for tryggleik i arbeid.

Arbeidarpartiet har eit godt budsjett for både by og land, der arbeid for alle er jobb nummer ein.

Fredric Holen Bjørdal (A) [15:49:30]: Denne regjeringa har sett mange rekordar: rekord i talet på arbeidsledige, rekordlåg del vaksne i arbeid og rekordhøg oljepengebruk, men utan tvil også rekord i å love politisk handling og ikkje levere. I 2013 vart det norske folk lovd nye idear og betre løysingar. I budsjettet for 2014 fekk vi presentert det einaste verktøyet i høgrepolitikken: skattekutt finansiert av framtidens pensjonar, dyrare barnehagar og kutt i arbeidsmarknadstiltak. Året etter stig arbeidsløysa, og Høgre lovar å ruste Noreg for framtida.

Fasiten for 2015 vart poseavgift, og at norske milliardarar og mangemillionærar fekk tidenes gåvepakke. Før Venstre og Kristeleg Folkeparti sette i gang med skadeavgrensing, var planen at rekninga skulle sendast til bl.a. utføre med born, funksjonshemma med behov for bil, arbeidsledige og eldre som hadde opplevd glede med Den kulturelle spaserstokken.

Då Stortinget så behandla budsjettet for 2016, var krisa langs kysten på sitt verste, og tusenvis av menneske gjekk inn i jula med varsel om permittering eller oppseiing. Og sjølv om regjeringspartia var mest opptekne av å tone ned og bortforklare dei snart 130 000 arbeidsledige, lova dei eit budsjett for arbeid, aktivitet og omstilling. Resultatet: Det vart fleire skattegåver til dei velstande, flyseteavgift og ekstraskatt til arbeidstakarar som mista jobben.

Poseavgifta for 2017 var store sjukehuskutt og dyrare fysioterapi for brannskadde og kronikarar, og i år var planen for 2018 at dei arbeidsledige og dei som har langt å reise til jobben, skulle ta rekninga saman med dei som ikkje har råd til advokat eller er avhengige av gratis matutdeling. Men det vart sukkeravgift og osthøvelkutt i staden.

Regjeringa har fortsett i akkurat det same sporet etter valet som i dei fire førre åra. Utgiftssida aukar, inntektsida blir svekt, og for å saldere budsjetta har det år etter år vore auka avgifter og gjennomført smålege kutt til vanlege folk og dei som sit nedst ved bordet. Samtidig har oljepengar vorte fasa inn i rekordhøgt tempo – 1 000 mrd. kr – utan ei einaste stor sosial reform eller

innsparingsreform, utan nye idear eller betre løysingar, utan å ruste Noreg for framtida, utan evne til å prioritere.

I same periode har arbeidsløysa gått opp, sysselsetjinga har gått ned, forskjellane og fattigdomen aukar, fråfallet i skulen er det same som før, togradarsmålet blir stadig vanskelegare å nå, og no må oljepengebruken redusert kraftig. Høgre–Framstegsparti-regjeringa har svikta. Dei har ført ein kortsiktig politikk som effektivt har redusert handlingsrommet til komande avgjerdestakarar til å møte framtidige utfordringar.

Arbeidarpartiet vil ha ein annan kurs for landet. Vi har difor laga eit budsjett for å møte Noregs utfordringar med handling. Vi må få fleire ut i arbeid, klimagassutslappa må ned, vi må byggje ut helse- og omsorgstilbodet, vi må få fleire elevar til å lykkast i skulen, og vi må bevare samfunnsmodellen vår med høg tillit og små forskjellar. Difor føreslår vi ei milliardsatsing for å skape nye arbeidsplassar, for å få færre på trygd. Vi legg pengar på bordet for eit skikkeleg løft for tidleg innsats, betre barnehagar, fleire lærarar og betre yrkesfag. Vi føreslår nær 1,5 mrd. kr meir til raskare behandling, nytt utstyr og fleire tilsette i sjukehusa våre.

Vi tek klimautfordringa på alvor samtidig som vi sikrar arbeidsplassane for framtida. Vi legg pengar på bordet for fullskala demonstrasjonsanlegg for karbonfangst og -lagring, har ein naturvernpakke på fleire hundre millionar kroner, og vi vil fortsetje å gjere det lettare for vanlege folk og familiar å velje utsleppsfri transport.

Etter valet er det eit nytt politisk landskap i Stortinget. Statsministeren må berre venje seg til politiske nederlag i åra framover. Valresultatet tilseier ei svekt regjering, og det har vi fått. Arbeidarpartiet kjem til å bruke det handlingsrommet som finst i nasjonalforsamlinga, til å få gjennomslag for ein annan politikk, til å fullføre pensjonsreforma, til å halvere fråfallet i den vidaregåande skulen, til å halvere talet på nye unge utføre og til å gjennomføre reformer for velferdsteknologi, e-helse og digitalisering, fordi reformer er nødvendige, og fordi vi har ei regjering som ikkje maktar å førebu oss på framtida.

Knut Magne Flølo (FrP) [15:54:06]: Ein kommentar til føregåande talar: Eg ser i alle fall at Arbeidarpartiet rosemåler framtida og kva dei har tenkt å gjere.

Eg vil ta utgangspunkt i perspektivmeldinga, og i innleiinga står det:

«Varig velstand krever evne og vilje til omstilling».

Vidare kan vi lese at «nye utfordringer krever nye svar», men det krev at vi gjer kloke val. Dette budsjettet viser at regjeringa vidarefører og intensiverer arbeidet

med den omstillinga som er nødvendig for å sikre ei be-
rekraftig utvikling i landet.

Det står vidare, i kapittel 6, i den nemnde meldinga:

«Produktivitet er ikke alt, men på lang sikt er det
nesten alt.»

Eg har lyst å sitere det som står vidare:

«For å bidra til høy produktivitet og god omstil-
lingsevne, må den økonomiske politikken under-
støtte en balansert økonomisk utvikling, medvirke
til at innsatsfaktorene brukes der de kaster mest av
seg og sørge for høy utnyttelse av arbeidskraft og ka-
pital.»

Difor må innovasjon og teknologi frambringe nye
høgproduktive verksemder, og dette har som konse-
kvens at lågproduktive einingar må leggjast ned.

Omstilling er smerteleg og vanskeleg. Det har eg erfa-
ring med sjølv i mi heimbygd i Vestnes. Dei som ikkje
har evne og vilje til nytenking, må på sikt leggjast ned. Eg
har eit konkret eksempel på det, igjen frå min heim-
kommune, Vestnes: Etter krigen og utover på 1950- og
1960-talet bygde ein større og mindre båtar av tre. Så
skjønnte ein handfull bedrifter at dei måtte slutte med
det og begynne å byggje båtar av stål. Dei verfta i Vestnes
som tidlegare leverte offshoreskip, har igjen omstilt seg
til å byggje større cruiseskip og nye skip til Hurtigruten,
i tillegg til at det i dag vert forhandla om bygging av nye
kystvaktskip, som ligg inne i det budsjettet som vi de-
batterer.

Dette viser at bedrifter som har evne og vilje til nyten-
king og omstilling, overlever i det lange løp.

Som tidlegare bedriftseigar vil eg framheve nokre
viktige element i budsjettavtalen:

Maskinskatten – at denne no er på plass, er eit viktig
signal til det skapande næringslivet, med stabile ram-
mevilkår, og som set bom for at kommunane kan skatt-
leggje maskiner og utstyr som er nødvendig for verdi-
skapning. Samtidig er det positivt at budsjettavtalen har
element i seg som f.eks. ei utfasing over sju år og ei kom-
pensasjonsordning for kommunar som vert spesielt
ramma, f.eks. Sunndal i Møre og Romsdal. Dette inneber
at kommunen har god tid til å tilpasse seg nye reglar når
det gjeld skattlegging av næringslivet.

Ein annan viktig ting er skattlegging av opsjonar.
Budsjettavtalen inneber at maksimal opsjonsfordel vert
auka frå 30 000 kr til 500 000 kr. Honnør og takk til Ven-
stre og Kristeleg Folkeparti! Det er viktig for å rekruttere
og behalde dyktige tilsette at opsjonane ikkje vert skatt-
bare før aksjane vert realiserte.

Inntektsskatten er redusert frå 24 pst. til 23 pst. for
selskap og personar, og marginals-katten er redusert.

Verdisettingsrabatten i formuesskatten vert auka frå
10 pst. til 20 pst. – igjen eit tiltak som viser at regjeringa
og Venstre og Kristeleg Folkeparti er opptekne av å ha

rammevilkår som gjer at bedrifter får lyst til å investere
og har trua på den sitjande regjeringa, på at det er løn-
samt å skape verdiar som kjem alle til gode, noko som er
nødvendig for at vi skal skape tryggleik for alle dei opp-
gåvene som vi er opptekne av å løyse.

Som finansministeren var inne på i sitt innlegg: No
går vi mot ei ny tid. Det er det dette budsjettet legg opp
til, med nyskaping og endring av skatte- og avgiftspoli-
tikken. Ikkje alt er i tråd med ønska til Framstegspartiet,
men slik er det i politikken. Det er moglegheitas kunst
som gjeld. Vi har gjennom samarbeid fått på plass eit
budsjett som legg opp til å rette på det som kan skape
verdiar og vere interessant å satse kapital og krefter på –
for verdiskaping i landet.

Henrik Asheim (H) [15:59:38]: Høsten 2013 fikk
Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Ven-
stre tillit av velgerne til i fellesskap å ta ansvar for landet
vårt. I løpet av forrige periode skjedde det likevel noe
som var umulig å forutse da valgresultatet i 2013 var på
plass. Noe av det var at oljeprisen falt dramatisk – fak-
tisk med over 70 pst. I en slik uforutsett situasjon er det
svært viktig hva stortingsflertallet gjør, og hvordan man
håndterer en slik situasjon.

Det ble fra flertallspartiene satt i gang kraftige tiltaks-
pakker på Sør- og Vestlandet, i de områdene i landet vårt
som ble hardest rammet av prisleiløyet. Men i tillegg hand-
let håndteringen av dette prisleiløyet om å gjøre ting som
vi allerede hadde lovet å gjøre. Mange av de tiltakene vi
gjorde for kortsiktig og raskt å øke aktiviteten i norsk
økonomi, handlet også om å investere for fremtiden
innenfor samferdsel, forskning og lavere skatter og av-
gifter for næringslivet.

Gjennom en kraftig utbygging av infrastrukturen og
med en langtidsplan for forskning og utvikling har vi in-
vestert for fremtiden samtidig som aktiviteten har økt
dramatisk. Og resultatene av regjeringens politikk har
vist seg tydelig og viste seg også før valget i høst: Ledighe-
ten har falt, og den faller fortsatt. Stadig flere kommer i
jobb, og den økonomiske veksten er nå anslått til å bli
sterkere i årene som kommer, enn det som er normalt
for norsk økonomi.

I 2013, da de rød-grønne partiene tapte valget, sa de
daværende regjeringspartiene at dette handlet ikke om
ny politikk, det handlet om et ønske om nye ansikter.
Åpenbart likte velgerne de ansiktene de den gangen
fikk. Men jeg tror at analysen den gang var gal, og jeg tror
den er akkurat like gal i dag. For når de fire samarbeids-
partiene fikk fornyet tillit av velgerne, tror jeg det skyld-
tes de resultatene som de foregående fire årene hadde
vist, men også at de fire ikke-sosialistiske partiene i fel-
lesskap hadde bedre svar på fremtiden enn hva opposi-
sjonspartiene hadde.

Det har blitt påpekt fra flere representanter fra denne talerstolen at Stortinget har blitt annerledes etter valget. La meg begynne med å si at de fire partiene som sto bak alle de fire foregående budsjettene, fortsatt har flertall og står bak det femte budsjettforliket.

Men noe av det som har endret seg i Stortinget etter valget, er at vi har fått en langt mer fragmentert opposisjon. Arbeiderpartiet er betydelig svekket, vi har fått et nytt parti inn på Stortinget, og flere av de andre opposisjonspartiene er styrket på Arbeiderpartiets bekostning. Derfor er det også litt spesielt å høre opposisjonens kritikk av det budsjettforliket som i dag skal vedtas. For det kan av og til høres ut som om deres viktigste kritikk er at noen avgifter går opp. Men det rare med det er at hvis vi ser på opposisjonens alternative budsjetter, er det de er mest opptatt av, å overby hverandre på å øke skattene og avgiftene – Senterpartiet med 6 mrd. kr mer enn regjeringens forslag, Arbeiderpartiet med 8 mrd. kr, SV med hele 17 mrd. kr i økte skatter og avgifter. Summen av våre fire partiers felles politikk over fire år er altså nesten 23 mrd. kr i lavere skatter og avgifter.

Et godt samfunn er samtidig et samfunn som gir muligheter for alle, og hvor alle som kan, også får lov til å bidra og delta i samfunnet vårt. Derfor prioriterer vi i dette budsjettforliket innsats mot barnefattigdom, vi styrker barnevernet bl.a. ved at barn i barnevernet skal få bedre psykisk helsehjelp, fosterforeldre skal få bedre vilkår og arbeidet med tidlig innsats i skolen forsterkes, slik at flere elever lærer grunnleggende ferdigheter tidligere i skoleløpet og på den måten også kan fullføre og bestå videregående skole. Vi vil også hjelpe langtidsledige og arbeidssøkende under 30 år, slik at de lettere kan få nett-opp arbeid og utdanning.

Mange av de utfordringene vi står overfor fremover, trenger også nye svar. Vi vet at også stadig flere mennesker som har en utdanning som de er stolte av, i en jobb de har gjort i mange år, opplever at den kompetansen de har, går ut på dato, og at de trenger nytt påfyll og ny kompetanse. Derfor har også ett av regjeringens viktige løfter for de fire neste årene vært at vi må ha en reform som handler om å lære hele livet, og at ingen i arbeidslivet vårt skal gå ut på dato.

Til slutt er det slik at Arbeiderpartiet har, gjennom mediene riktignok, lansert det de selv kaller for sparereformer. For eksempel sier de at det er en sparereform å halvere frafallet i videregående skole. Det er jo ikke en reform, det er et mål, og et mål som det er veldig lett å stille seg bak. Spørsmålet er bare: Hva gjør man med politikken for å sørge for at det skjer? Og det er gang på gang slik at det er flertallspartiene som har politiske løsninger for å løse utfordringene. Det er derfor velgerne også ga oss fire nye år for å ta ansvar for Norge.

Eigil Knutsen (A) [16:04:48]: I motsetning til foregående taler skal jeg ikke prøve meg som valganalytiker. Jeg skal heller ikke snakke om tiltakspakkene for Vestlandet, for dem så vi ikke så mye til. Stavanger Aftenblad avslørte at mesteparten gikk til museumsbygg og statens eiendommer på Svalbard, for å nevne noe.

Teknologien har alltid endret seg og særlig etter den industrielle revolusjonen. Det nye er farten teknologien endres i. Da settes vi alle på prøve. Robotisering, automatisering og digitalisering endrer arbeidslivet fundamentalt og gjør at vi vil jobbe på helt andre måter enn før. Jobber vil forsvinne, men nye jobber vil komme til.

Arbeiderpartiet ønsker gjennom sitt forslag til statsbudsjett for 2018 å fatte politiske beslutninger som griper mulighetene digitaliseringen fører med seg, samtidig som vi sørger for at nye forskjeller ikke skapes. Det desidert viktigste vi gjør i møte med digitaliseringen, er å satse på kompetanse. Vi trenger en kompetansereform i arbeidslivet, ikke en ny nettside til 20 mill. kr. Vi trenger faktisk flere tusen nye IKT-studieplasser, og Arbeiderpartiet foreslår tusen nye allerede i 2018. Hvis ikke dette blir vedtatt, styrer vi med viten og vilje mot en kritisk mangel på IKT-kompetanse.

Vi vil også forske mer på IKT og ny teknologi, og sist, men ikke minst må vi sørge for en mer digital skole gjennom å styrke lærernes kompetanse og sørge for at elever får prøvd seg på koding og programmering.

Næringslivet i Norge er ledende på å ta i bruk ny teknologi, men for mange bedrifter er det snakk om store investeringer og dermed betydelig risiko. Klyngeprogrammene gir bedrifter mulighet til å samarbeide om nye initiativ og løsninger, derfor vil Arbeiderpartiet styrke denne ordningen. I den forbindelse går det an å komme med en anelse ros til regjeringen, som sørger for at initiativet til en finansteknologiklynge i Bergen får Arena-status og dermed finansiering. Slike initiativ vil skape eksportmuligheter og er helt avhengig av en aktiv næringspolitikk for å komme ut av startgropen.

I tillegg til en aktiv næringspolitikk overfor næringslivet er det nødvendig å digitalisere offentlig sektor, slik at man bruker ressursene på en bedre måte. I offentlig sektor er det mange oppgaver som kan automatiseres, og som igjen kan frigjøre ansatte til å gjøre de oppgavene som ikke kan erstattes av maskiner. En stor utfordring i det offentlige, enten det er i fylke, kommune eller stat, er at en er inndelt i såkalte siloer. Den ene siloen kan gjøre nybrottsarbeid innen digitalisering uten at nabosiloen nyter godt av det. Derfor vil Arbeiderpartiet styrke medfinansieringsordningen slik at prosjekter kan gå på tvers av siloene. Det er særlig innen helse, utdanning og transport digitaliseringen gjør seg gjeldende i offentlig sektor.

For Arbeiderpartiet er det avgjørende viktig å sørge for at også offentlig sektor er i stand til å ta i bruk ny teknologi, hvis ikke får vi et todelt system hvor de som har råd til det, kjøper seg en bedre privat tjeneste, og de andre må ta til takke med et utdatert offentlig tilbud.

Det offentlige kjøper varer og tjenester for 500 mrd. kr hvert eneste år. Siden veksten i offentlig konsum tiltar under denne borgerlige regjeringen, er det ingen grunn til å tro at tallet vil reduseres – tvert imot. De 500 mrd. kr i anskaffelser bør i størst mulig grad brukes til å fremme innovasjon og bedre løsninger, men i praktisk politikk ser det ikke ut som om dette er ambisjonen til dagens regjering.

Arbeiderpartiet vil ha en risikoavlastningsordning for offentlige anskaffelser, som skal støtte offentlige virksomheter som ønsker anskaffelser for å ta fatt på store samfunnsutfordringer. I Norge har vi f.eks. mulighet til å bli en pionernasjon innen e-helse. Det krever store investeringer. Arbeiderpartiet vil støtte sykehus og kommuner som har gode e-helseprosjekter på trappe- ne. Vi vil investere mye mer i sykehusene våre.

Mange kommuner henger også etter og er i liten grad digitalisert. En barnehagesøknad er ikke digitalisert når saksbehandleren må printe den ut og punche den inn i et annet datasystem selv om jeg har søkt elektronisk. Derfor er det behov for at flere standardløsninger blir gjort tilgjengelig. De store kommunene går foran og utvikler løsninger som etter hvert blir tatt i bruk i mindre kommuner. Derfor vil Arbeiderpartiet øke midlene til IKT-prosjekter i kommunene.

Digitalisering er ikke bare for offentlige organer og store kommuner. Digitaliseringen må omfavne alle. Folk og næringsliv over hele landet skal ha tilgang til høyhastighetsnett, og mange steder trengs det offentlige tilskudd for å bygge ut tilgangen. Arbeiderpartiet går derfor inn for kraftig å styrke tilskuddene til bredbånds- utbyggingen.

Teknologiske endringer kan som sagt skape nye forskjeller. Automatisering og robotisering vil øke velstanden, men det er ingen automatikk i at godene blir jevnt fordelt – tvert imot. Derfor er den norske modellen mer aktuell enn noen gang – et omfordelende skattesystem, trygghet i arbeidslivet og en kompetansepolitikk som favner alle.

Sivert Bjørnstad (FrP) [16:10:09]: På tross av dystre spådommer fra opposisjonen, media og noen få andre for kort tid siden går AS Norge faktisk ganske godt. Det er ikke først og fremst på grunn av vanvittig framsynte, kloke og fornuftige politikere. Det er fordi vi har hjelpe- og sykepleiere som hver morgen tar på seg uniformen og går på jobb, det er fordi vi har rørleggere, murere, ingeniører og sivilingeniører som bygger landet, det er

fordi vi har et fungerende trepartssamarbeid, og det er fordi vi har folk som har tatt litt mer initiativ enn de fleste andre av oss, satset litt ekstra, feilet, men likevel reist seg gang på gang, nemlig gründerne.

Men selv om det er enkeltmenneskene som har bygd landet, og som har gjort det så robust som det er i dag, er det slik at god, riktig og kraftfull politikk også hjelper på og underbygger denne trenden. Det var ikke gitt at det skulle gå bra da vi for knappe to år siden sto i salen her og diskuterte viktige saker med en oljepris på 27 dollar, økende arbeidsledighet og norgeshistoriens største asylstrøm som bakteppe. «For mye for tidlig» og «for lite for sent» ble brukt omtrent annenhver gang i kritikken. Fasiten er at vi har klart oss ganske greit på grunn av politikken, ikke på tross av den.

I mitt hjemfylke, Sør-Trøndelag, kunne Nav før helgen melde om en rekordlav arbeidsledighet, på 1,8 pst. Man må tilbake til noen år før jeg ble født for å finne like lave tall, dette på tross av egentlig ganske store skattelet- ter til folk flest og til bedrifter de siste årene. Kanskje er det nettopp på grunn av.

Velferdstjenestene kan neppe sies å ha blitt dårligere de siste årene heller. Det bygges veier som aldri før, syke- husene har stor aktivitetsvekst, kommunebudsjettene er rause, og det gis tilskudd til rekordmange sykehjem- splasser.

Den logiske slutningen av dette må være at det ikke er sånn som Arbeiderpartiet har sagt i alle år, at en krone i skattelette er en krone mindre til velferd. En krone til skattelette kan faktisk gi velferdsvekst. Det bærer også Arbeiderpartiets alternative budsjett preg av. Der er det en sterk erkjennelse – den tidligere retorikken knyttet til at skattelett er velferdskutt, er nå død og begravet. I valgkampen hørte vi gjentatte ganger fra Arbeiderparti- ets ledelse og kandidater at det som skulle til for å løse alle velferdsstatens utfordringer, var å øke skattene med 15 mrd. kr. Nå har man moderert dette til opp til 15 mrd. kr. Det var det riktignok ingen som hørte i valg- kampen, men det er et steg i riktig retning. Med sine om lag 8 mrd. kr i skatteskjerpelser beholder Arbeiderparti- et omtrent 15 mrd. kr av flertallspartiernes skatteletter fra de siste årene. Det er bra. Det er selvsagt ikke bra at man skjerper skattene i en tid med omstilling for bedrif- tene, men det er bra at man ikke holder løftet fra valg- kampen i år.

Vi prioriterer det viktigste i dette budsjettet. Skattene skal fortsatt ned, ikke opp. Samarbeidspartiene fortset- ter den kraftfulle satsingen på infrastruktur for å bygge landet både på vei, bane og sjø. Når samferdselsbudjet- tet er økt med omtrent 60 pst. de siste fire årene, vitner det om en massiv satsing der det tidligere var forsøm- melse.

Kunnskap, forskning og utvikling er blant de viktigste byggesteinene for å møte omstillingen vi står oppe i. Et omstillingsdyktig næringsliv, som finner nye løsninger på framtidens utfordringer, og som kan gi inntekter til fellesskapet i framtiden, er avgjørende. Et av de viktigste virkemidlene for å få til dette er fjerningen av maskinskatten. Å beskatte produksjonsutstyret i stedet for sluttproduktet er utrolig lite effektivt. Hvis vi mener noe med f.eks. et grønt skifte, kan det ikke være sånn at bedriftene kvier seg for å bytte ut utrangerte, miljøfiendtlige maskiner med nye, grønnere maskiner i frykt for økt skatt. At Arbeiderpartiet og Senterpartiet ikke lytter til Bondelaget, Fellesforbundet og Industri Energi, for å nevne noen i denne saken, er skremmende.

Norge vil med dette budsjettet sikre flere mennesker jobb. Det vil sikre og videreutvikle velferden for dem som trenger det mest. Vi prioriterer det viktigste først.

Statsråd Bent Høie [16:15:22]: Etter fire år med regjeringen Solberg har helsekøene gått ned, antall pasientbehandlinger har økt, vi har fått flere helsesøstre i skolen, og folk som sliter med rus eller psykiske helseplager, følges tettere opp. Vi har innført fritt behandlingsvalg. Vi har lagt fram en nasjonal helse- og sykehusplan, melding om primærhelsetjenesten, opptrappingsplan for rusfeltet, prioriteringsmelding, og vi har rettighetsfestet brukerstyrt personlig assistanse – for å nevne noe. Målet er å skape pasientens helsetjeneste. Budsjettavtalen som er inngått mellom samarbeidspartiene, ivaretar og styrker denne viktige satsingen.

Regjeringen har i løpet av fem år og fem budsjetter lagt til rette for en høyere aktivitetsvekst i sykehusene enn det de rød-grønne la opp til i sine åtte år. Neste år budsjetteres det med en vekst i all pasientbehandling på 2 pst. Den demografiske utviklingen tilsier en vekst på 1,5 pst. Den foreslåtte veksten utover dette legger til rette for økte medisinskostnader og investeringer, og at flere kan få behandling.

Regjeringen foreslår 785 mill. kr til oppstart av fire nye, store byggeprosjekter neste år sammenlignet med saldert budsjett for 2017. Videre går regjeringen inn for at det skal planlegges for to protonsentre. Det første senteret etableres ved Radiumhospitalet i 2023. Det andre senteret etableres i Bergen, og mellom samarbeidspartiene er det enighet om at det skal planlegges for at det kan stå ferdig senest i 2025.

Vi ser nå gode resultater av vår politikk. Ventetiden går ned. Det er om lag 75 000 færre ventende ved utgangen av andre tertial i 2017 sammenlignet med samme tid i 2013. I andre tertial i år var gjennomsnittlig ventetid for alle fagområder 58 dager. Vi har dermed nådd årets mål om at den gjennomsnittlige ventetiden ikke skal overstige 60 dager. Sammenlignet med 2013 er det-

te en nedgang på 13 dager. Hittil er det innført 28 pakkeforløp. Pakkeforløp gjør at pasienter opplever et godt organisert, helhetlig og forutsigbart behandlingsopplegg. Vi er nå i gang med å etablere pakkeforløp innen psykisk helse og rus og foreslår å videreføre penger til dette i 2018.

Vi skal styrke kvaliteten i omsorgstjenestene. Budsjettforslaget innebærer ytterligere styrking av kvaliteten og kapasiteten i omsorgstjenestene. Det legges til rette for å innvilge tilskudd til om lag 1 800 heldøgns omsorgsplasser og 350 dagaktivitetsplasser til hjemmeboende personer med demens.

I årene som kommer, blir det viktig å etablere flere heldøgns omsorgsplasser. Derfor foreslo regjeringen en gradvis omlegging av investeringstilskuddet i statsbudsjettet for 2017, slik at det fra 2021 kun gis investerings-tilskudd til prosjekter som gir netto tilvekst av heldøgns omsorgsplasser. Antall innvilgede søknader om investeringstilskudd til heldøgns omsorgsplasser er om lag doblet.

Regjeringen har prioritert å følge opp stortingsmeldingen om primærhelsetjenesten, og vi foreslår 55 mill. kr til pilotforsøk med primærhelseteam i kommunene. Etableringen av primærhelseteam vil bidra til mer helhetlige og bedre koordinerte tjenester og større bredde i tjenestetilbudet.

Regjeringen vil også forsterke innsatsen for mennesker med rusutfordringer og/eller psykiske helseutfordringer. Opptrappingsplanen for rusfeltet følges opp med 300 mill. kr gjennom styrking av kommunenes frie inntekter. Videre er 200 mill. kr av veksten i de frie inntektene begrunnet med tidlig innsats i barnehage og skole, og 200 mill. kr med forebyggende tiltak for barn, unge og familier. Gjennom budsjettavtalen økes kommunenes frie inntekter ytterligere med 100 mill. kr til flere helsesøstre, og 75 mill. kr til opptrappingsplanen for rusfeltet.

Vi foreslår å styrke program for folkehelsearbeid i kommunene med 25 mill. kr. Arbeidet skal ha barn og unge som prioritert målgruppe, fremme lokalt rusforebyggende arbeid og bidra til å integrere psykisk helse som en likeverdig del av det lokale folkehelsearbeidet.

Regjeringen støtter anbefalingen om nasjonale, digitale løsninger for hele helse- og omsorgstjenesten. Innovasjon, bruk av ny teknologi og nye måter å organisere arbeidet på er avgjørende for å sikre en bærekraftig helse- og omsorgstjeneste for årene framover og – ikke minst – for å skape pasientens helsetjeneste.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Tuva Moflag (A) [16:20:06]: Statsbudsjettet handler først og fremst om mennesker – mennesker som bidrar, og mennesker som trenger støtte fra fellesskapet. I VG

den 30. november kunne vi lese at en kvinne som har store smerter grunnet endometriose, har fått avslag på sin søknad om arbeidsavklaringspenger. Ifølge VG er avslaget begrunnet med at hun ikke er i såkalt aktiv behandling. Med «aktiv behandling» menes kirurgisk eller kjemisk sterilisering. I klartekst betyr dette at 34-åringen, som ønsker seg barn med samboeren sin, blir bedt om å fjerne livmor og eggstokker eller framskynde overgangsalderen.

Det framstår som helt urimelig at en kvinne som ønsker seg barn, blir bedt om å sterilisere seg for å få innvilget arbeidsavklaringspenger, noe som kan tyde på mangel på kompetanse og forståelse for kvinnehelse.

Mitt spørsmål til statsråden er som følger: Er det akseptabelt at en kvinne som ønsker seg barn, blir bedt om å sterilisere seg for å få arbeidsavklaringspenger?

Statsråd Bent Høie [16:21:13]: Jeg kan ikke ta stilling til hva slags behandling som er best for denne kvinnen. Men det som i hvert fall er helt klart, er at i møte med helsetjenesten skal en få være med og diskutere hvilken type behandling man ønsker å gjennomgå, og det gjelder også pasienter med denne type sykdom. Pasienten skal være medvirkende i den behandlingen som gis.

Tuva Moflag (A) [16:21:45]: Da takker jeg for svaret. Dette handler ikke bare om å få delta i behandlingen, men om å få muligheten til faktisk å kunne få en anstendig lønn eller arbeidsavklaringspenger i en situasjon hvor en ønsker å gjennomgå fertilitetsbehandling og stifte familie. Så her handler det om at statsrådene i fellesskap må ta ansvar for å finne løsninger – ikke bare i helsevesenet, men også innenfor Nav.

Det finnes dessverre flere eksempler på forskjellsbehandling og mangel på likestilling i helsevesenet. Forskning viser at det eksempelvis er store forskjeller mellom kvinner og menn i behandling og oppfølging av hjerteinfarkt. Jeg vil derfor spørre statsråden om hva han vil gjøre for å sikre likeverdige helsetjenester for kvinner og menn, og også om han vil ta en prat med sin statsrådskollega Hauglie for å løse problemet for kvinner med endometriose.

Statsråd Bent Høie [16:22:40]: Det å sikre en likere behandling uavhengig av kjønn er en viktig del av regjeringens politikk. Derfor har vi også vært opptatt av f.eks. å styrke forskningen knyttet til sykdommer som spesielt rammer kvinner. Det at vi nå får en større oversikt over variasjon i behandlingstilbudet som gis, gir også grunnlag for å fjerne uberettiget variasjon i helsetjenesten, bl.a. mellom kjønn. Så det er et viktig arbeid som pågår, og så skal jeg selvfølgelig se på den saken som representanten tar opp og se om det er behov for å gjøre justeringer der.

Kjersti Toppe (Sp) [16:23:34]: I statsbudsjettet legg ein opp til betydelege innkjøp av laboratorietenester frå private. Vi er ueinige om ein del ting, men eg trur at vi er einige om at det som er verre enn eit offentleg monopol, er eit privat monopol. I førre veke fekk eg vite at Helse Midt-Norge hadde føretatt ei anskaffing av røntgentenester for perioden 2018 til 2022, der heile volumet i føretaket vart gitt til Aleris i Ålesund. Det fører til at tilbodet som i dag er i Kristiansund, vert lagt ned. Men det som er verre, er den langsiktige verknaden der staten bidreg til at det i neste omgang ikkje er ein velfungerande marknad, og der kortsiktig økonomisk gevinst no vil føra til at det vert danna monopol og høg pris i framtida.

Spørsmålet mitt er om statsråden ser på dette, og om han er villig til å gå inn og beordra føretaka til å dele opp anboda slik at vi får ein velfungerande marknad.

Statsråd Bent Høie [16:24:40]: Jeg er, som representanten, opptatt av at når staten og helseforetakene opptrer som innkjøpere, har de en innkjøpspolitikk som handler om mer enn bare å få best mulig pris og resultat av det ene innkjøpet, men bidrar også til at det er marked og konkurranse for framtiden. Hvilke løsninger en bruker for å oppnå det, tror jeg vil være litt ulikt alt etter hva en kjøper inn. Det som er viktig, er at en er trygg på at en bidrar til at det også er flere som leverer anbud i neste runde, og ikke bidrar – som representanten tar opp – til å skape private monopol.

Nicholas Wilkinson (SV) [16:25:25]: Noe av det beste med velferdsstaten er at den skal sikre oss alle like gode muligheter uansett hvor vi starter. Enten man er fattig narkoman eller mangemillionær, får man helsehjelp i verdensklasse. Det er noen egenandeler, men jevnt over skal alle ha råd til å få hjelp. Men det finnes et stort hull i velferdsstaten vår. Når vi smiler, skinner klasseforskjellene ut av munnen på oss.

– Jeg merker hvordan folk reagerer, alle som møter meg, tror jeg er dum, forteller Patrick, som har ødelagte, råtne tenner, men ikke råd til å få dem fikset.

Også for rikere familier er en plutselig tannlegeregning på mange titusener en stor utgift å svelge. I SVs budsjett – for de mange, ikke for de få – starter vi innfasingen av makspris for tannlege. Vil statsråden bli med og tette dette store hullet i velferdsstaten og ta tannhelse inn i egenandelsordningen?

Statsråd Bent Høie [16:26:35]: Denne regjeringen har gjort flere forbedringer på tannhelsefeltet som nettopp skjermer mennesker med store tannhelseutgifter, og som av ulike andre årsaker bør få bedre dekning for sine tannlegekostnader. Blant annet i det budsjettforslaget som ligger til behandling i Stortinget i dag, styr-

ker en tilbudet til pasienter med odontofobi. Det er også blitt ytterligere styrket i budsjettforliket med Kristelig Folkeparti og Venstre. Det mener jeg også er en riktig utvikling.

Hvis representanten tar til orde for å lage en generell skjermingsordning for tannlegefeltet på lik linje med det vi har ellers, mener jeg det vil være en feil prioritering. Hvis vi ser på resultatene innenfor tannhelse i Norge, har vi blant de beste resultatene når det gjelder tannhelse internasjonalt. Vi har store utfordringer, f.eks. for mennesker med psykiske helseutfordringer og rus. De har en levetid som er 20 år kortere enn befolkningen ellers. Jeg ville satset de store pengene der vi har dårlige resultater, ikke der vi har blant verdens beste resultater.

Presidenten: Replikordskiftet er avslutta.

Elin Rodum Agdestein (H) [16:28:05]: Valget i høst ble en tillitserklæring til de fire borgerlige partiene. Regjeringen med statsminister Erna Solberg i spissen fikk mandat til å videreføre en politikk som har som hovedmål å skape trygghet for landet, for jobbene og bærekraft for velferden.

Valg vinnes på troverdighet. Etter fire krevende år med en urolig sikkerhetspolitisk situasjon og med store økonomiske utfordringer som følge av det kraftige fallet i oljeprisen, har regjeringen utvist en styringsevne som har lost landet trygt gjennom en vanskelig tid.

Velgerne ønsker mer av den politikken som faktisk virker, også når man blir satt på stor prøve. Det er igjen vekst i norsk økonomi, og veksten har kommet raskere enn forventet. Pilene peker oppover i hele landet, også i de delene som ble hardest rammet.

Ledigheten er rekordlav. Som det ble sagt i et tidligere innlegg: I Trøndelagsfylkene er den nå helt nede på 1,8 pst. Det er 30 år siden sist ledigheten har vært tilsvarende lav, og det er veldig gledelig at det er særlig blant ungdom i aldersgruppen 20–24 år at ledigheten synker mest.

I forventningsbarometeret for fjerde kvartal fra Finans Norge bekreftes optimismen i husholdningene. Men enda viktigere for Norge er det at optimistene snart er i flertall også i EU. Vi må 16 år tilbake i tid for å finne tilsvarende tall i Europa. Optimismen ledsages av økende etterspørsel, og det er gledelig, fordi utviklingen hos våre handelspartnere er avgjørende for norsk økonomi. For Norge er en handelsnasjon. Vi har bygd velferden ved å selge varene våre i markedene ute i verden. Betydningen av tilgang til internasjonale markeder er ikke mindre nå. Derfor er det så viktig at regjeringen holder fullt trykk på å ivareta norske interesser ute gjennom WTO, i arbeidet med å få på plass nye frihandelsavtaler og ikke minst gjennom en aktiv europapolitikk.

Tendensene til økt nasjonalisme og proteksjonisme gir grunn til bekymring. Det er utviklingstrekk vi må arbeide aktivt imot. De kreftene som er imot internasjonal handel, og som mener EØS-avtalen tilhører fortiden, tar feil, for den avtalen trygger norsk velferd. Fravær av avtalen ville gitt store negative konsekvenser.

Ser vi det i et distriktsperspektiv, forsterkes bildet. Opp til ni av ti bedrifter i områder langs kysten er helt avhengig av EØS-avtalen. Det er naivt å tro at det bare er å bestille en ny og bedre avtale fra EU. Vi kan ikke være halvveis innenfor og halvveis utenfor. EU har vært tydelig: Nære handelsforbindelser avhenger av like konkurransevilkår.

Europa med sine 500 millioner mennesker er vårt største og viktigste marked. 72 pst. av eksporten av varer og tjenester går til EU, 90 pst. av all oljeproduksjon, nesten all gass og sjømat for mer enn 60 mrd. kroner. De 170 vogntogene med laks som går til EU hver dag med 25 millioner fiskemåltider, trenger forutsigbare rammer. Derfor er det så viktig å slå ring om EØS-avtalen.

Det var britene vi inngikk våre første handelsavtaler med, allerede på 1200-tallet – for snart 1 000 år siden. Det handlet om fisk. Blant EU-landene er Storbritannia fortsatt vårt aller viktigste enkeltmarked. Derfor endrer brexit mye for Norge, og det er viktig å få på plass handelsavtaler så fort som mulig. Her er regjeringen prisverdig aktiv. Det handler om fisk fortsatt, men nå også om eksport av norsk naturgass.

Når økonomien nå igjen er i vekst, må vi bruke mindre gass i finanspolitikken. Det er viktig å skjerme renten, holde en lav kronekurs og sikre at eksportnæringene våre er konkurransedyktige i markedene ute. Det er fortsatt utfordringer. Hver sittende regjering har kunnet øke oljepengebruken. Det snur nå. Vi må prioritere bedre, og vi må bygge buffere. Vi må sikre at flere kommer i jobb og blir i jobb lenger, og vi må fortsatt styrke vekstevnen i økonomien.

Vi har et godt utgangspunkt med solide statsfinanser, et produktivt næringsliv og en høyt utdannet befolkning. Med budsjettet for 2018 viderefører vi en politikk som vi vet virker. Vi fortsetter å lette skattebyrden for personer og bedrifter, og vi reduserer diskrimineringen av norsk eierskap gjennom å kutte skatt på arbeidende kapital. Det skal lønne seg å jobbe og investere i norske arbeidsplasser. Derfor er det et viktig gjennombrudd at vi reduserer den vekstfiendtlige eiendomsskatten.

Gjennom forliket med Venstre og Kristelig Folkeparti videreføres hovedprofilen i statsbudsjettet, samtidig som vi får en ytterligere styrking på områder som gjør et godt budsjett enda bedre.

For å sikre vekstkraften framover må vi fortsette å omstille, vi må reformere og bruke pengene sånn at vi får mer velferd igjen for hver krone, og at norsk økonomi

får flere bein å stå på. Det vil regjeringen gjøre, og derfor er jeg framtidsoptimist på vegne av Norge. Med dette budsjettet styrker vi velferden i dag og trygger Norge for framtiden.

Himanshu Gulati (FrP) [16:33:13]: Etter en høst hvor opposisjonen har valgt å føre mesteparten av politikken på Stortinget i kontroll- og konstitusjonskomiteen, er det deilig endelig å kunne stå her og diskutere litt ordentlig politikk. For det er mye politikk å diskutere. Denne regjeringen har hatt store ambisjoner, levert på mange saker og også levert veldig mange saker til Stortinget.

Skattene og avgiftene er redusert med nesten 25 mrd. kr. Helsekøene er redusert med rundt 70 000 personer. Fengselskøene er så godt som historie. Vei- og banebyggingen er på et rekordnivå. Og folket ga også sin dom for snaue tre måneder siden, da de ga den regjeringen fornyet tillit ved valget.

Jeg har med stor interesse lest opposisjonens alternative budsjetter. Arbeiderpartiet, Senterpartiet og resten av venstresiden ser ut til først og fremst å ha to virkemidler. Hovedtiltaket til opposisjonen, altså selve visjonen, det som er alternativet til dagens regjering, er å reversere det regjeringen har gjort – ikke bare reversere det regjeringen har gjort, men venstresiden har også klart å reversere sin egen politikk. For etter det noe dårlige valgresultatet til Arbeiderpartiet har de valgt å reversere sine skatteøkninger, og det skal faktisk Arbeiderpartiet ha ros for. De skal ha ros for å bruke litt sunt fjellvett også i sin politiske virksomhet, for det er tross alt aldri for sent å snu.

Det andre virkemidlet opposisjonen har, er mer penger. Den har mer penger enn regjeringen. Verdens enkleste løsning på et politisk problem er å gi mer penger. Men det løser sjelden et problem alene. For om penger hadde vært løsningen på våre problemer, hadde ikke Norge hatt noen som helst uløste politiske oppgaver. Men vi trenger også nye løsninger, nye måter å tenke på og nye måter å organisere på. Det største opposisjonspartiet, Arbeiderpartiet, har riktignok mer penger enn regjeringen, og det er også et opposisjonspartis privilegium. Men når det gjelder politiske løsninger, framstår de mer som et politisk konkursbo, hvor eneste politiske løsning er å reversere det regjeringen har gjort.

Jeg nevnte at fengselskøene er fjernet i Norge, mye takket være et fengsel i Nederland, noe som ikke kun handler om penger, men andre måter å organisere ting på. Dette fengselet vil venstresiden reversere, altså legge ned.

Vi har fått på plass et prøveprosjekt med statlig finansiering av eldreomsorgen i Norge, noe som gjør at det ikke lenger er postnummeret, eller hvor du bor, som av-

gjør hva slags tjenester du får. Dette prosjektet ønsker også venstresiden å fjerne – å reversere.

Fritt behandlingsvalg er en annen ordning som regjeringen har innført. Den gir pasienter over det ganske land økt makt over egen behandling. Også fritt behandlingsvalg ønsker opposisjonen å reversere.

Fraværsgrensen har halvert fraværet innen yrkesfag. Også dette ønsker opposisjonen å reversere.

Vi har kommuner i Norge som har færre innbyggere enn det antall folk som har sitt daglige virke her på Stortinget, men kommunereformen ønsker opposisjonen å reversere.

Vi har redusert skattetrykket i Norge, både for folk og for næringsliv. Også dette ønsker opposisjonen å reversere.

Vi har forenklet en haug med reguleringer hva gjelder unødvendige forbud, snøskuterrestriksjoner og mange andre forenklinger. Mange av disse ønsker venstresiden å reversere.

Vei- og baneutbyggingen er på et rekordnivå, mens noe av Arbeiderpartiets største kritikk av NTP var at det var for mye penger.

Et av våre hovedtiltak på samferdsel, Nye Veier, ønsker også opposisjonen å reversere. Det samme gjelder jernbanereformen, som Arbeiderpartiet var imot, men som man i valgkampen bare var litt imot. Og ikke minst arveavgiften, som man var imot, men etterpå fant man ut at man ikke skulle være imot allikevel.

Det stopper ikke her. Selv om opposisjonen har budsjettert med kraftig urealistiske effektiviseringstiltak, noe som også for øvrig er opposisjonens privilegium, er man imot regjeringens tiltak for avbyråkratisering. De er imot ABE-reformen, de var imot kemner-reformen, og de har vært imot en rekke andre konkrete tiltak fra regjeringen som faktisk kunne ha utgjort en forskjell.

Så lenge hovedgrepet til vårt største opposisjonsparti er å reversere alt regjeringen gjør, tror jeg de vil slite med å reversere fallet på meningsmålingene. For det folk ønsker, er politiske løsninger – andre måter å gjøre ting på.

Selv om opposisjonen ser ut til å mangle nye politiske løsninger, mangler de som nevnt ikke penger. I Norge har vi en slags skattekonkurranse som ikke ligner på den type skattekonkurranse vi er vant til å se i utlandet: Arbeiderpartiet vil øke skattene med 5 mrd. kr, Senterpartiet med 6 mrd. kr, SV med 22 mrd. kr, og de som vinner denne konkurransen, er MDG, som vil øke skattene med hele 45 mrd. kr. Da er det fristende å avslutte innlegget mitt med å sitere en tidligere britisk statsminister, Margaret Thatcher: Problemet med sosialisme er at du til slutt går tom for andres penger.

Kjersti Toppe (Sp) [16:38:19]: Da helsedirektøren heldt sin årstale for 2017, drog han fram ungt utanfor-

skap som den største helseutfordringa for samfunnet. Han snakka ikkje om «pakkeforløp» eller dyre legemiddel, han snakka om ungt utanforskap. For trass i at ungdom som gruppe aldri har hatt det materielt betre, ser vi aukande utanforskap. Det ser vi på fråfallstala, på uføretala og på tala over sjølvrapporterte psykiske plager og lidingar. Tre av ti unge fullfører ikkje vidaregåande skule, og meir enn ein av ti fell utanfor både skule og arbeidsliv. Nær 100 000 under 30 år står i dag utanfor arbeid og utdanning, og over halvparten av desse manglar fullført vidaregåande opplæring. Trenden fortset òg for dei som er mellom 30 og 40 år.

Som folkevalde sviktar vi når vi ikkje maktar å gi folk som har nedsett arbeidsevne, tilrettelagt arbeid. Altfor mange får ikkje kjenna på at samfunnet har bruk for dei. Dermed mister ungdom gleda, inspirasjonen og håpet. Dette vil Senterpartiet endra på i sitt alternative budsjett for ei ny politisk retning for Noreg.

I Grunnlova slår ein fast i § 110 at «dei statlege styresmaktene skal leggje til rette for at kvart arbeidsført menneske kan leve av arbeidet sitt eller næringsverksemda si. Den som ikkje sjølv kan forsyte seg, har rett til stønad frå det offentlege.» Men sånn er det ikkje. Definisjonen på «eit arbeidsført menneske» er snevra inn. Dei som for få år sidan kunne gjera ein jobb med arbeidsevna si, vert no marginaliserte og endar i beste fall på Navs tiltaksprogram. Fri arbeidsinnvandring frå EØS-området, der arbeidsløysa er skyhøg og lønningane låge, har bidratt til å gjera arbeidslivet vårt meir brutalt. Det aukar utanforskapet i samfunnet. Senterpartiet vil ha regulert arbeidsinnvandring, der den som søker arbeid, må ha tilbod om fast jobb med norske løns- og arbeidsvilkår.

Medbestemmelsesbarometeret 2016 frå Høgskulen i Oslo og Akershus viste at arbeidslivet vårt bevega seg i ei autoritær retning. Påverknaden på eigen arbeidssituasjon og på styring og organisering av verksemda er aller minst i staten og hos utanlandske eigarar. Barometeret viste òg at tilsette innan pleie og omsorg og i helsevesenet har langt mindre påverknad på organisering av arbeidet enn i alle andre bransjar. Senterpartiet foreslår difor ein tillitsreform i staten og i dei kommunale offentlege tenestene for mindre byråkrati, meir medråderett og meir ansvar i førstelinjetenesta.

Forskjellane i Noreg har auka, og det har vorte fleire fattige barn. Stortinget har gjennom år late vera å styrkja barnetrygda, eit tiltak vi veit bidrar til utjamning mellom barnefamiliar og andre familiar. Senterpartiet prioriterer dette i sitt alternative budsjett. I vårt budsjett står vi opp for ein fordelingspolitikk på fleire felt, for å sikra både økonomisk og geografisk utjamning, rettferdig fordeling mellom landsdelar, mellom samfunnsgrupper og mellom generasjonar. Vi veit at sosial naud og fattigdom

ofte går i arv, og at det er avgjerande for både samfunnsutviklinga, berekrafta og produktiviteten i samfunnet at vi held fram med å vera eit samfunn med små økonomiske forskjellar.

Eit sterkt velferdssamfunn kan berre skapast saman med innbyggjarane. Det må byggjast på medborgarskap og tillit til at folk vil ta ansvar og delta aktivt i fellesskapet, ikkje berre gjennom offentlege ordningar, men ved å stilla opp og utgjera ein forskjell for kvarandre i det daglege.

Samfunnet står overfor store og krevjande omsorgsutfordringar dei neste ti åra, og skal vi tryggja velferdsstaten, må vi inkludera, respektera og ta på alvor innsatsen frå pårørande, frivillige og ideelle organisasjonar. Sjeldan har vi sett eit forslag til statsbudsjett som så systematisk kuttar støtta til frivillige lag og organisasjonar. Noko er retta opp, men utviklinga er bekymringsfull. På felt etter felt ser vi at frivillig innsats ikkje vert respektert. I Senterpartiets alternative budsjett prioriterer vi frivillige lag og organisasjonar for å sikra eit berekraftig velferdssamfunn for framtida.

Åsunn Lyngedal (A) [16:43:45]: De neste årene skal vi løse større oppgaver med mindre penger. Da er det viktigere enn noen gang å bruke fellesskapets penger riktig. Lave arbeidsledighetstall ser ut til å gjøre at regjeringen overser en av de viktigste utfordringene vi står overfor, nemlig at stadig færre av oss deltar i arbeidslivet. Hva betyr det for det økonomiske handlingsrommet?

Med en like stor andel av de voksne i arbeid i Norge i tredje kvartal 2017 som vi hadde i tredje kvartal 2013 – for fire år siden – ville vi hatt 73 000 flere sysselsatte i Norge i dag. Bare skatteinntektene fra disse 73 000 ville gitt Norge en inntekt på 7 mrd. kr. Hvis de 73 000 i tillegg er avhengig av offentlige stønader for å leve, blir tapet til samfunnet enda større. Det er et årlig tap – 7 mrd. kr.

Regjeringen har et fast svar på fallende sysselsettingsandel. Kutt i formuesskatten til de rikeste – det skal få flere i jobb. Og de bruker 3 mrd. kr på det, også i dette budsjettet.

Regjeringen sverger til dynamiske effekter av skattelette. Enkelt sagt mener de at de som får skattelett, skal investere i nye jobber, og flere skal jobbe mer. Finansdepartementet skrev i skatteproposisjonen i 2015:

«Det er ikke grunnlag for å budsjettere med dynamiske effekter i 2015 av forslagene til skatteendringer.»

I nasjonalbudsjettet 2015 skriver regjeringen selv:

«Siden kapitalmarkedene i Norge i det store og hele fungerer godt, vil formuesskatten antagelig først og fremst påvirke sparingen.»

Skattekutt er et svært kostbart og lite effektivt tiltak for økt sysselsetting, men det ser ut til å være vanskelig for Høyre og Fremskrittspartiet å komme ut av sporet.

Arbeiderpartiet vet at vi i Norge er blitt rike på alles arbeid. Vi vil ikke være med på de formuesskattekuttene, for det vi vet om dem, er nemlig at de øker forskjellene i samfunnet vårt. De små forskjellene vi har i Norge, har vært sikret av en aktiv utjamningspolitikk.

Hvis vi skal få flere i jobb og stanse utviklingen mot økte forskjeller, må vi bruke milliardene klokt. Vi må kvalifisere framtidens arbeidstakere til framtidens arbeidsplasser.

Derfor har Arbeiderpartiet i sitt alternative budsjett sikret:

Tidlig innsats, som allerede skal starte i barnehagen. Vi vil derfor fullfinansiere en kompetanseheving i barnehagen som sikrer at halvparten av de ansatte har pedagogisk utdanning.

Vi finansierer tidlig innsats i grunnskolen og vil gi en lese-, skrive- og regnearganti. Vi bruker 300 mill. kr på nye lærere i budsjettet vårt for 2018.

De 15 000 ungdommene som hvert år ikke fullfører videregående skole, er en utfordring for Norge og for den enkelte. Vi må sikre at vi kommer ut av dagens situasjon der hver tredje elev på yrkesfag slutter før de får et fag- eller svennebrev. Derfor vil Arbeiderpartiet, i tillegg til det jeg har nevnt om tidlig innsats, bruke en milliard på å styrke yrkesfagene. Utstyret elevene undervises i, må være oppdatert, og de må være garantert en lærlingsplass. Det er umulig å forstå at regjeringen kan lage et fireårig skoleløp og akseptere at de ikke kan tilby de siste to årene.

Arbeiderpartiet vil ha 3 000 flere studieplasser og 2 000 flere arbeidsmarkedstiltaksplasser.

For Nordland, som for mange fylker som ligger et stykke fra Oslo, er det avgjørende at vi får bygd ut bredbånd også der markedet ikke finner det lønnsomt. Arbeiderpartiet skal derfor bruke en halv milliard kroner på det.

Vi har en rik kyst, og Arbeiderpartiet vil prioritere muligheten til å investere i fiskerihavner. Vi satser 150 mill. kr mer enn regjeringen på det i 2018.

Vi satser på CO₂-fangst og -lagring, og vi styrker Enova. Vi vil styrke mineralnæringen, og satse på leting etter mineraler, fordi vi vet at verdiskapning skjer i tilknytning til naturressursene.

Vi går imot den planlagte økningen som regjeringen har foreslått i CO₂-avgift på LNG, fordi vi mener det vil svekke industrien langs kysten vår. Arbeiderpartiet har de løsningene som vil sikre oss i framtiden.

Mudassar Kapur (H) [16:48:46]: Det har vært en spennende debatt så langt, og kvelden er fortsatt ung,

så jeg skal ikke prøve å oppsummere, men komme med en liten refleksjon så langt.

En av årsakene til Arbeiderpartiets kollaps ved høstens valg var at velgerne ikke kjente seg igjen i elendighetsbeskrivelsen av Norge, og derfor heller ikke ønsket Arbeiderpartiets alternativer. Jeg merker meg at Arbeiderpartiet allikevel gjennom dagen – så langt – har fortsatt sin høytlesning av egne valgkampbrosjyrer fra tidligere i høst.

Jeg må minne Arbeiderpartiet om at vi er et land med store muligheter og små forskjeller. Mange deltar i arbeidslivet i storsamfunnet. Vi har store naturressurser, en kompetent arbeidsstyrke og solide statsfinanser. Velstanden er jevnere fordelt enn i de fleste andre land. Finanspolitikken har de siste årene vært brukt aktivt for å motvirke arbeidsledighet. Sammen med lave renter og en markert bedret konkurranseevne har en målrettet finanspolitikk bidratt til at veksten nå er på vei opp, og ledigheten på vei ned, også på Sør- og Vestlandet, og oppsvinget for norsk økonomi har kommet raskere enn ventet.

Jeg er glad for at Norge har en regjering som ser viktigheten av en skikkelig storbyatsing. Storbyene er Norge i miniatyr. I 2030 vil Oslo ha over 800 000 innbyggere. Vi vet at utdanning er en av de viktigste faktorene for både integrering og sosial mobilitet. Derfor er regjeringens satsing på ekstra midler til tidlig innsats i skolen, gratis kjernetid i barnehage for familier med lave inntekter, igangsetting av ny Oslo sør-satsing – som vi sammen med Kristelig Folkeparti og Venstre har fått forsterket ytterligere – og forsterkninger av Groruddalsatsingen helt avgjørende.

La meg få utdype akkurat dette feltet noe mer: Jeg har fulgt med på Arbeiderpartiets kritikk av områdesatsingene. Det har vært mye kritikk og lite politikk. Uansett hva som er utfordringen, er Arbeiderpartiets svar å bevilge enda mer penger. Samtidig savner vi de konkrete løsningene og en debatt om hvordan vi kan få mest mulig igjen for pengebruken. Hvordan får vi flere i arbeid, og hvordan kan vi få flere til å fullføre skolen og flere til å lære seg norsk? Jeg opplever at Arbeiderpartiet kun ønsker å bevilge seg ut av utfordringene, og hvis man ikke har noen klare planer for bevilgningen, blir den for ren symbolpolitikk å regne – på en måte en form for politisk latskap.

I storsamfunnet skal det være plass til alle. Det skal være plass til dem som søker jobb, og til dem som vil skape sin egen. Nettopp derfor er en lavere selskapskatt, fjerning av maskinskatten og satsing på innovasjon, gründerskap og nye arbeidsplasser viktig. Det skal være plass til dem som har flyttet til byen for å studere, men har hjertet sitt i hjembygda. Det skal være plass til flyktningfamilien som gjennom hardt arbeid flytter ut

av sin sosiale bolig og inn i sin egen. Nettopp derfor er regjeringens satsing på sosial boligpolitikk, tilrettelegging for bygging av flere boliger og studentboliger og oppfølging av viktige kollektiv- og infrastruktursatsinger viktig.

Samtidig har vi et arbeiderparti som i praksis er imot flere viktige grep for å modernisere og reformere Norge i nødvendig retning. Partiet vinger videre i skattepolitikken når de prøver å være både for og mot skattelette på samme tid. Nå vil de beholde skattelettelse de tidligere har vært mot og kalt usosiale. Det ønsker jeg velkommen, og jeg velger å ta det som et tegn på at Arbeiderpartiet endelig har innsett at Høyre alltid har hatt rett i at lavere skatter kan gi mer velferd.

Rigmor Aasrud (A) [16:53:21]: Jeg registrerer at representanten Kapur har brukt tid på å lese valgkampbrosjyrene til Arbeiderpartiet. Det har han sikkert godt av. Men jeg har faktisk brukt tid på å lese innstillingen som vi har til behandling her i dag. I den sier regjeringspartiene at en god og forutsigbar kommuneøkonomi er viktig for at kommuner og fylkeskommuner skal ivareta sine oppgaver. De samme representantene sier at også regjeringens forslag til budsjett for 2018 vil legge til rette for at kommunesektoren kan tilby flere og bedre tjenester. Regjeringspartiene legger med det et umulig ansvar på alle kommunestyremedlemmene rundt omkring i landet som i disse dager strever med å kutte nok i tilbudene, og ikke fordi tilbudene er for gode, eller at det er mer kapasitet enn det som etterspørres. Det er heller ikke kommunal løsslupenhet som gjør det nødvendig å kutte – nei, kommunene får i realiteten mindre å rutte med til neste år. Realveksten spises opp av lønns- og prisveksten, og det blir flere som trenger tjenester fra det offentlige.

I tillegg bruker regjeringen å smøre det de kaller en kommunereform, ved å ta penger fra de andre kommunene sånn at det skal være penger til gulrøtter til dem som slår seg sammen.

For alle oss som var ute i valgkampen, ble det synliggjort at vi hadde behov for flere og bedre tjenester. Vi har møtt brukere, pårørende og ansatte. Vi har lært og lyttet. I Arbeiderpartiet omsetter vi den lærdommen gjennom det vi prioriterer i budsjettene. Vi har erfart at det er utfordringer som må løses, at det er mye ugjort i eldreomsorgen, at skolehelsetjenesten ikke er bra nok, og at vi har en demensomsorg som ikke er tilstrekkelig. Vi har sett at det er mye ugjort når det gjelder mobbing, og vi har sett at både barnehage og skole trenger et løft. Derfor har vi prioritert mer enn 2 mrd. kr til kommunene, og fylkeskommunene vil få 1 mrd. kr mer fra oss enn det som regjeringen foreslår i sitt budsjett. I tillegg kommer det en del satsinger som vil komme kommunesek-

toren til gode utover det som ligger i rammene. Da kan vi få nettopp det regjeringspartiene skriver i sine merknader – flere og bedre tjenester.

Det er nødvendig at også offentlig sektor bidrar til å jobbe på nye måter. Norge må være best i verden på å ta i bruk ny teknologi og nye digitale løsninger. Mye er gjort, men mye gjenstår. Innsatsen som synliggjøres av regjeringen på det området, er omtrent det halve av det Stoltenberg-regjeringen la opp til i 2013.

Skal innbyggere bruke digitale løsninger for f.eks. å følge opp ungene sine på skolen, ja da må tilgangen på bredbånd bli bedre. Digitale skiller forsterkes av geografi, og det kan vi gjøre noe med, men da trengs det penger til infrastruktur. Regjeringens satsing på bredbånd står i skarp kontrast til målene om å være ledende i verden.

Omstilling krever trygge ansatte. Den norske modellen har gitt oss et arbeidsliv der ansattes kompetanse har bidratt til mange nye løsninger til beste for innbyggere – og i tillegg gitt oss høy produktivitet. Men offentlig sektor har utviklet seg sånn at måling og kontroll har fått en altfor stor plass. Arbeiderpartiet mener vi må legge mer vekt på de ansattes kunnskap og kompetanse. Det må legges mer vekt på samfunnsnytte og resultater. Vi foreslår en tillitsreform, der fagfolk får større frihet til å foreta vurderinger av hvordan oppgaver skal løses.

Den norske modellen er skreddersydd for sånn tenkning, og her må regjeringen sørge for at trepartssamarbeidet er nettopp det, et samarbeid. Altfor ofte hører vi at man er innkalt til møter hos statsråden og får beskjed om hvordan ting skal være, eller man får lov til å komme med et høringssvar. Da sløser man med ressursene. Et reelt trepartssamarbeid krever mer, og det gir bedre resultater.

Jan Steinar Engeli Johansen (FrP) [16:58:27]: Da står vi her igjen. Ett år er gått og et nytt skal planlegges. Regjeringen har igjen presentert et bærekraftig budsjett, som fokuserer på økonomisk vekst, på flere i arbeid og på velferdssamfunnet – vårt velferdssamfunn, som er noe helt unikt.

«Til lags åt alle kan ingen gjera», sa Ivar Aasen. I en budsjettprosess med stramme prioriteringer stemmer nok det ganske bra. Men for helsefeltets del kan det se ut som om regjeringen har klart å prioritere bredt og har husket de fleste. Vi lytter til innspill som kommer, og vi gjør tjenestene bedre på områder de kan bli bedre på.

Regjeringen vil skape pasientenes helsetjeneste. Det betyr at hvis du er pasient, skal du være trygg på at ingen beslutninger om deg tas uten deg. For å oppnå dette må kommunene lykkes med å skape koordinerte og helhetlige pasientforløp, mer forebygging og tidlig innsats og gi flere tjenester nær der brukerne bor.

Tilgjengeligheten økes, kapasiteten økes, og kvaliteten i helse- og omsorgssektoren økes. Sykehusene styrkes, noe som betyr raskere behandling og kortere ventetider. Rusfeltet tenkes også på i år, gjennom videreføring av opptrappingsplanen. Primærhelsetjenesten videreutvikles – bl.a. gjennom oppstart av en pilot på primærteam og oppfølgingsteam.

Statlig finansiering av helse- og omsorgstjenestene lever i beste velgående i de seks kommunene som deltar, og jeg kan ikke la være å si at det fryder mitt FrP-hjerte å høre alle de positive tilbakemeldingene vi får fra ansatte, fra ledere, fra pårørende og ikke minst fra pasienter og brukere selv.

Vi vet godt at mange her i salen er motstandere av at staten skal overta finansieringsansvaret for eldreomsorgen i kommunene, muligens i en slags frykt for at private skal komme på banen med tilbud til eldre og pleietrengende som er bedre, eller annerledes, enn dem som eksisterer i dag. Men hva er de egentlig motstandere av? For Fremskrittspartiet er det like naturlig at på samme måte som foreldre kan velge hvilken barnehage barna deres skal gå i, skal de eldre selv, eller deres pårørende, bestemme hvor de skal tilbringe sin alderdom, eller hvem de skal motta pleietjenester fra. Det er ingen logikk i at det skal innføres begrensninger på å la folk få velge selv, bare fordi de blir eldre eller får behov for omsorgstjenester.

Regjeringens satsing på demens videreføres i 2018 gjennom 350 flere dagaktivitetsplasser for personer med demens og tilskuddsmidler til dagaktivitetstilbud.

Hele 3 mrd. kr legger til rette for bygging av nye sykehjemsplasser og for rehabilitering av gamle.

Igen legger vi til rette for at alle de flotte menneskene som hver dag jobber i kommunenes helse- og omsorgstjenester, skal få mulighet til å øke sin kompetanse. 1,5 mrd. kr vil gi ganske mange en ønsket og nødvendig etter- og videreutdanning.

Jeg mener at forebygging og folkehelse er spesielt viktig for framtiden. Å jobbe forebyggende i stedet for alltid å måtte behandle, samtidig som det bygges opp gode folkehelseiltak for hele befolkningen, vil gi en vinnvinn-situasjon for oss alle og for samfunnet.

Det som også gleder mitt hjerte, er at vi satser så massivt på våre barn og unge gjennom styrking av helsestasjonene og skolehelsetjenesten med flere helsesøstre og psykologer, at det nå er lagt fram en strategisk plan for psykisk helse som skal munne ut i en handlingsplan, og ikke minst at flere tiltak settes inn mot mobbing, og at vold og overgrep helt tydelig er satt på dagsordenen gjennom en egen plan.

Innsatsen på rus- og psykisk helse-feltet er en prioritert oppgave for meg og for Fremskrittspartiet.

Jeg gleder meg til å ta fatt på 2018.

Eva Kristin Hansen hadde her overtatt president-plassen.

Helge Orten (H) [17:03:02]: De siste fire årene har det blitt gjennomført et historisk samferdselsløft. I fem budsjetter og i en ambisiøs nasjonal transportplan for perioden 2018–2029 har regjeringspartiene, Kristelig Folkeparti og Venstre vist både vilje og evne til å bygge landet. Samferdselsbudsjettet er i 2018 over 60 pst. høyere enn det var i 2013. Når representanten Giske hevder at regjeringa har svidd av 1 000 mrd. kr i oljepenger, for så vidt tilnærmet det samme beløp som Arbeiderpartiet selv har foreslått, er dette noe av det vi har satset på: å bygge infrastruktur og gjøre hverdagen til folk tryggere og bedre og sørge for at folk kommer seg til og fra arbeid og andre aktiviteter raskt og miljøvennlig. Etter min mening er dette en god investering, som bidrar til økt verdiskaping og flere arbeidsplasser.

Vi prioriterer det viktigste først. Derfor er nivået på vedlikehold og fornying på vei og bane løftet betydelig under denne regjeringa, og etter flere tiår med forfall ser vi nå en klar bedring. Det er det grunn til å glede seg over, selv om vi fremdeles har et stykke vei å gå.

Samfunnet blir stadig mer digitalisert. Det betyr at kravet til bredbånd og et godt mobilnett blir stadig viktigere. Jeg registrerer at Arbeiderpartiet og Senterpartiet velger å snakke om en liten del av bredbåndssatsingen når de kritiserer regjeringa. I Norge har vi valgt å la utbyggingen av bredbånd i hovedsak skje på kommersielle vilkår. Det har vært en suksess. I 2016 ble det investert mer enn 10 mrd. kr i ekomnettet, og Norge er i verdenstoppen på bredbånds- og mobildekning. Det er et konkurransefortrinn vi må videreføre ved fortsatt å legge til rette for utbygging, bidra til lave kostnader, f.eks. gjennom en effektiv graveforskrift, og ha en målrettet tilskuddsordning i områder som ikke er kommersielt interessante. Jeg tror med fordel både Arbeiderpartiet og Senterpartiet kan prøve å se helheten i bredbåndsutbyggingen før de tegner opp sitt krisebilde.

Norge har forpliktet seg til å gjennomføre betydelige kutt i klimagassutslipp. En stor del av disse kuttene må komme i transportsektoren, og vi er godt i gang. Flere av tiltakene i budsjettet for 2018 vil bidra til å redusere klimagassutslippene ytterligere. I statsbudsjettet for 2018 fortsetter vi satsingen på jernbane, kollektiv, gange og sykkel, og særlig da i byområdene. Ifølge Statistisk sentralbyrå er det en betydelig vekst i antall kollektivreiser fra 2015 til 2016.

Positive tilskudds- og avgiftsordninger som premierer lav- og nullutslippsløsninger, har gjort Norge til et foregangsland i innfasingen av ny miljøteknologi. Elbilsatsingen er et godt eksempel på det. Innenfor maritim sektor blir det utviklet ny teknologi i form av batteri- og hydrogenelektriske løsninger for båt og ferge, godt hjul-

pet av offentlige innkjøpsordninger og støtte til tilrettelegging fra Enova. Innen 2020 vil sannsynligvis ca. 50 ferjesamband kunne ha nullutslippsløsninger.

Det er god grunn til å være teknologioptimist. Vi løser ikke miljøutfordringene ved å begrense folks mobilitet, slik enkelte partier på venstresida synes å tro, men ved å utvikle ny teknologi. Det både reduserer utslippene og skaper nye norske arbeidsplasser.

I vår vedtok vi Nasjonal transportplan 2018–2029. Statsbudsjettet for 2018 er første året i denne planen, og det legges opp til en vekst i samferdselsbudsjettet på godt over 4 mrd. kr. Opptrappingen som var bebudet i Nasjonal transportplan, er godt i gang, og det er viktig at dette har høy prioritet allerede i 2018-budsjettet. Vi har altså startet gjennomføringen.

I behandlingen av Nasjonal transportplan var det flere gode ønsker om framskynding av prosjekter på både vei og bane. For eksempel var Arbeiderpartiet tydelige på at de ville framskynde 27 store veiprosjekter til over 50 mrd. kr ved kun å sette av 5 mrd. kr. Det er helt urealistisk. Jeg hadde da forventet at Arbeiderpartiet ville forsøke å følge opp løftene fra i vår. Men nei, til tross for skatte- og avgiftsøkninger på over 8 mrd. kr i Arbeiderpartiets alternative budsjett for 2018 er det altså ikke satt av en ekstra krone til vei. Jeg opplevde at representanten Gahr Støre i stor grad avlyste veiløfter i sin replikkveksling med representanten Helleland tidligere i dag.

I forrige stortingsperiode gjennomførte vi mange reformer nettopp for å legge til rette for lavere kostnader, raskere utbygging og et bedre tilbud til de reisende. Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV stemte imot. Nå begynner vi å se resultater av reformene. Nye Veier rapporterer om at de kan bygge sin portefølje både raskere og rimeligere. Statens vegvesen er i omstilling og gjennomfører tiltak for å effektivisere driften og redusere kostnadene. Jernbanereformen gir en klarere ansvarsfordeling og rendyrker Bane NOR som en utbyggingsaktør, samtidig som strekninger vil bli fortløpende konkurranseutsatt. Dette vil gi mer vei og bane for pengene framover.

Vi er i ferd med å gå inn i en ny epoke, der ny teknologi vil endre samferdselssektoren, skape et bedre tilbud for de reisende og bidra til en mer miljøvennlig transport. Nasjonal transportplan og statsbudsjettet for 2018 er nok et steg på veien til en mer moderne og bærekraftig transportsektor.

Else-May Botten (A) [17:08:22]: Vi som er stortingsrepresentanter nå, er utrolig heldige. Vi har på mange måter overtatt roret på et norskregistrert fellesskip som er godt rigget og bra lastet, men som for tiden er ute og seiler i noe usikkert farvann. Det er lett å navigere feil, fordi vi over mange tiår har hatt det så godt at det er lett

å bli litt smånaiv og ikke ta faresignalene på alvor når de dukker opp – og kanskje ikke før det er for sent. Vi skal gjennom omstillinger som berører oss på mange områder samtidig. Da er det ikke nok å se på farene eller bare å snakke om dem, man må kunne seile skuta trygt i havn.

Havet har gjennom tusenvis av år gitt oss enorme muligheter. Fram til nå har vi på mange måter greid å ligge et hestehode foran i teknologiutviklingen innenfor havnæringene. Vi har også greid å bygge opp samarbeidet i hele verdikjeden, og nå på tvers av ulike næringer. Dette har styrket norsk konkurransekraft.

Presidenten har sikkert ikke Parisavtalen fremst i pannebrasken hele tiden, det har heller ikke jeg. Men gode kollega, det er nå vi har sjansen til å redde jorda fra global oppvarming, og det er nå vi sitter med det ansvaret. Vi har ingen angrefrist. Arbeiderpartiet mener at oppgavene Norge nå skal løse, gir oss muligheter til både industriutvikling og nye arbeidsplasser i hele landet. Men det er avhengig av politisk mot og framtidsrettede, tøffe prioriteringer.

Hele verden jobber nå for å begrense den globale oppvarmingen til 2 grader, men selv om alle land følger opp den internasjonale klimaavtalen, vil den globale middeltemperaturen stige med 2,7 grader. Det vil gi omfattende og ødeleggende konsekvenser for store deler av verdens befolkning. Det vil gi hyppigere flom, også her. Derfor har vi en offensiv satsing på forskning, forebyggende tiltak og håndtering av flom og ras. I Norge vil Vestlandet være spesielt utsatt. Da er det trist at regjeringen tar for lite ansvar når det gjelder flom- og skredsikring.

Vi ser nå at regjeringen ved å fjerne klimateknologifondet i Enova vil bidra til at vi får mindre forutsigbarhet når det gjelder utbetalinger der også. Det er beklagelig at vi har en regjering som nå skaper usikkerhet rundt CCS-prosjektene, der Norge kan ta på seg ledertrøya igjen. I Arbeiderpartiet vet vi at det haster med å ta grep. Målet er å nå 40 pst. utslippskutt innen 2030. Det er ambisiøst, og tiltak er helt nødvendig. Potensialet ligger i nullutslippsteknologien i veitransport, biodrivstoff, klimavennlig skipsfart og karbonfangst og -lagring.

Enova er et viktig hjelpemiddel for å legge til rette for tiltak som bidrar til å redusere klimagassutslippene. Tydelige bestillinger og budsjett som hjelper, er derfor viktig, og er vårt svar på dette. Arbeiderpartiet har en politikk der storbyene går foran når det gjelder utslippskutt på klimatilpasning, og det vises i de byene vi nå styrer. Budsjettforslaget til regjeringen har mange mangler og svarte ikke på Norges utfordringer, men etter forliket ble det noe bedre – i samarbeid med Venstre og Kristelig Folkeparti.

Regjeringen ville i sitt budsjettforslag også fjerne fritaket for CO₂-avgiften på LNG-skip framfor å opprettholde fritaket og bidra til at hjemmemarkedet vokser, og at vårt norske næringsliv kan posisjonere seg godt i et økende globalt marked.

I vårt alternative budsjett peker vi på fire områder der det er stort potensial for utslippskutt i Norge: nullutslippsteknologi i veitransporten, bærekraftig biodrivstoff, klimavennlig skipsfart og karbonfangst og -lagring. Arbeiderpartiet vil også satse mer på langsiktig forskning og utvikling av klimateknologi. Vårt mål er at norsk industri skal bli verdensledende på klimateknologi og med det skape nye kompetansearbeidsplasser i hele landet.

Det har vært en lang debatt, og enda lengre blir den. Men det er interessant å se – og ikke minst høre – at parlamentarisk leder i Høyre sier at det er til Høyre og regjeringens ære at det nå går bedre i næringslivet, og knytter det til oljeprisfallet som har vært. De har i hvert fall aldri tatt på seg skylden for oljeprisfallet, men når det går godt igjen, er det selvfølgelig regjeringens «skyld».

Til slutt vil jeg bare leke litt med tall. Høyre gikk ned til 25 pst. i valget, Fremskrittspartiet gikk ned til 15,2 pst. – greit å minne om, for det høres ikke sånn ut. De har mistet til sammen fem mandat, og jeg tror at selvtilliten ikke bør inhaleres for mye.

Margunn Ebbesen (H) [17:13:49]: Regjeringen har styrt Norge trygt gjennom en krevende tid. Nå peker pilene oppover, og det viser at regjeringens aktive finanspolitikk med midlertidige tiltakspakker de siste årene har virket etter hensikten. En økonomisk nedgangstid er snudd til en økonomisk oppgangstid, og dette har fått fotfeste over hele landet.

For å trygge velferden må det skapes flere lønnsomme arbeidsplasser som bidrar til Norges økonomi, og ikke bare arbeidsplasser som skal betales av AS Norge. Regjeringen har nå lagt fram et budsjett som legger grunnlag for økonomisk vekst, flere i jobb og et bærekraftig velferdssamfunn.

Den norske kronen er blitt markert svakere etter at oljeprisen falt. Det er en klar fordel for eksportbedrifter, for leverandører til oljevirksomheten og for andre bedrifter som møter konkurranse fra utlandet i det norske hjemmemarkedet. Tilpasning til bedret konkurranseevne tar tid, men turistvirksomhet og havbruk er gode eksempler på næringer som har hatt sterk vekst i omsetningen.

Morgendagens jobber skapes gjennom at det satses på kunnskap, på forskning og på innovasjon. Dette tar regjeringen på alvor. Satsingen på næringsrettet forskning som Brukerstyrt innovasjonsarena, FOR-NY2020 og SkatteFUNN-ordningen er økt med i over-

kant av 4,2 mrd. kr fra 2013. Innretningen av budsjettet med skattelettelser, satsing på infrastruktur, forskning og innovasjon støtter opp under vekst og omstilling.

Den beste indikatoren som viser bedring i økonomien, er at også arbeidsmarkedet er i bedring. Den registrerte ledigheten har falt hver eneste måned dette året. Tallene som ble presentert sist fredag, viser at andelen helt ledige har gått ned fra 2,8 pst. i november i fjor til 2,3 pst. i november i år, og sammenlignet med i fjor varslers langt færre bedrifter om permitteringer eller oppsigelser.

Regjeringen fortsetter gjennomføringen av skattereformen i tråd med enigheten i Stortinget. Selskapsskatten er redusert fra 28 pst. i 2013 til 23 pst. i 2018. I en undersøkelse som ble gjennomført av NHO, sa bedriftseiere at formuesskatten – den særnorske straffeskatten på norsk eierskap – er til hinder for at det skapes flere jobber. Regjeringen foreslår lettelse i formuesskatten, som vil styrke norsk privat eierskap og trygge norske arbeidsplasser.

Om noen er i tvil, lytter regjeringen til alle parter i næringslivet, også til LO og Fellesforbundet. Disse var tydelige på at maskinskatten måtte fjernes. «Å kreve skatt på maskiner setter Norges arbeidsplasser i fare», sa leder Jørn Eggum i Fellesforbundet. Jeg er derfor glad for at også samarbeidspartiene var enig i at denne skatten skal fases ut. Dette er viktig for at norske arbeidsplasser skal henge med i utviklingen.

For den teknologiske utviklingen går lynraskt. Vi lever i robotenes tidsalder. Vi hører alle om digitalisering, automatisering og 3D. Enhver bedrift som ønsker å henge med i utviklingen og har ambisjoner om å konkurrere på verdensmarkedet, må være i tet teknologisk. At norske industribedrifter som konkurrer ute, skal ilegges en ekstra maskinskatt når de anskaffer seg nytt utstyr og nye maskiner, blir da helt absurd. Vi skryter med rette av de norske produksjonsarbeiderne – operatørene. De er anerkjent som verdens beste.

Men for at vi skal kunne klare å hevde oss i den globale konkurransen, må de samme arbeiderne få tilgang til den nyeste og beste teknologien. Dette må da skje uten at man skal betale en særnorsk maskinskatt for at bedriftene skal satse på sine ansatte og sin bedrift. Dette retter nå regjeringen og samarbeidspartiene opp i ved å fase ut maskinskatten.

Regjeringen fortsetter sine prioriteringer av vekstfremmende lettelse i skatter og avgifter, styrking av samferdsel og satsing på forskning og innovasjon i statsbudsjettet for 2018. Dette er avgjørende for å gi næringslivet de beste vilkår, slik at nye arbeidsplasser kan skapes, og eksisterende arbeidsplasser sikres.

Siden jeg har litt tid igjen, ønsker jeg å gi en liten kommentar til forrige innlegg, som viste til hvordan

meningsmålingene har gått. Hvis de samme representanter hadde sett på Arbeiderpartiets oppslutning her i salen om dagens meningsmåling hadde vært lagt til grunn, tror jeg den også hadde vært vesentlig lavere.

Atle Simonsen (FrP) [17:18:44]: Til tross for en vanskelig periode med det største oljeprisfallet på 30 år, den største migrasjonskrisen siden annen verdenskrig og en stadig mer urolig og uoversiktlig verden har Fremskrittspartiet vært med på å styre landet trygt mot ny optimisme. I samme debatt for ett år siden var Arbeiderpartiets leder Jonas Gahr Støre bekymret og meldte om uro. Han meldte om at arbeidsledigheten økte, klimagassutslippene gikk opp, det var færre sysselsatte, og Nav i Rogaland meldte om den høyeste ledigheten noensinne.

Siden den gang har klimagassutslippene gått ned, arbeidsledigheten har falt ti måneder på rad, antall sysselsatte har gått opp, og Nav i Rogaland har hatt en nedgang i arbeidsledigheten på hele 32 pst. og også nedgang i ungdomsledigheten.

Jeg lurte veldig på hvordan Arbeiderpartiets leder synes dette egentlig går. Med en sånn situasjon var det nok flere enn meg som dristet seg til å tro at Jonas Gahr Støre skulle være mindre bekymret i år og heller kanskje komme med en tommel opp til regjeringen for å ha styrt landet godt gjennom en krevende tid, for dette har ikke kommet av seg selv.

Det kommer på grunn av at vi bygger landet med tydelig satsing på vei og annen infrastruktur, en økning på enorme 50 pst. fra 2013, over 20 mrd. kr i lavere skatter og avgifter, som setter næringslivet i stand til å skape jobber, økt satsing på forskning for å rigge oss for framtiden og investeringer i politi og trygghet i en urolig tid.

Regjeringens politikk har virket. Veksten i norsk økonomi er på vei opp, ledigheten går ned, og det skapes flere jobber.

Jeg er glad for at vi har fått på plass et godt budsjett for 2018, og er spesielt glad for at vi i avtalen med Kristelig Folkeparti og Venstre har prioritert midler til en utredning av klinisk masterstudium i medisin ved Universitetet i Stavanger, noe jeg personlig lovte velgerne i valgkampen.

I dag er det mange som har snakket om bærekraft. SVs representant Kaski skriver at stadig færre oljeselskaper betaler skatt – det er ikke veldig bærekraftig. Jeg kan berolige henne med at 130 mrd. kr inn i statskassen fra oljenæringen i aller høyeste grad er bærekraftig. Lite bærekraftig er utspillet fra AUF-leder Mani Hussaini i VG 21. november, der han mener at økt innvandring og mindre oljevirkksomhet er veien videre for Arbeiderpartiet. Det er vanskelig å tenke seg en mindre bærekraftig kombinasjon. Da er det ikke at AUF mener dette som be-

kymrer meg, men at Arbeiderparti-leder Gahr Støre i intervjuet omtaler det som kloke tanker. For selv om arbeidsledigheten går ned, er det fremdeles høy ledighet flere plasser, spesielt i Stavanger, Sandnes og Sola, som er typiske oljekommuner i mitt fylke.

Konserntillitsvalgt i Statoil sa tidligere i høst at 100 000 kan miste jobben dersom det ikke gis tilgang til nye arealer. Da vil det vi har gjennomgått til nå, framstå som en mild bris i forhold til hva vi har i vente. Derfor vil nye letearealer for olje og gass være viktig for vår framtidige bærekraft.

Det internasjonale energibyrået var i Oslo denne uken for å spå verdens energietterspørsel og hvordan den vil se ut framover. Etterspørselen etter både olje og gass vil øke framover. De skriver i den ferske IEA-vurderingen av den norske energipolitikken at Norge bør fortsette sin politikk med å utvikle olje- og gassressursene både fordi olje- og gassektoren betyr mye økonomisk, og det produseres med relativt lave utslipp, og den er viktig for Europas forsyningssikkerhet. På spørsmålet om Norge fortsatt skal være en olje- og gassnasjon, tror jeg vi kan si som Jon Almaas gjør hver tirsdag: Vi legger'n død.

Mange spør seg. Hva skal man leve av etter oljen? Sannheten er nok at dersom vi i denne salen hadde hatt svaret på det, hadde vi sannsynligvis drevet med noe annet. Vi som politikere må legge forholdene til rette for at bedrifter og enkeltpersoner kan være de som driver verden framover. Det gjør vi bl.a. med lavere skatter og avgifter for bedrifter og for familier.

En vanlig familie har fått 10 000 kr mindre i årlig skatt med denne regjeringen. Arbeiderpartiet har flere ganger kalt dette for forskjellige versjoner av småpenger eller lommerusk. Da kan man jo begynne å lure på hva som er normale inntekter i Arbeiderpartiet, når man mener at 10 000 kr er småpenger.

Arbeiderpartiet stemmer i dag for 15 mrd. kr av regjeringens skattelettelser og forlater dermed den tomme retorikken om at en krone mindre i skatt er en krone mindre til velferd. Det er nemlig feil. En krone mindre i skatt er ikke en krone mindre til velferd. Det er en krone mer til klær, til mat, til ferier og til fritidsaktiviteter for barnefamilier og andre – noe andre kanskje ville kalt velferd.

Karin Andersen (SV) [17:23:34]: Nå fikk vi igjen bekreftet at Fremskrittspartiet ikke tar klimautfordringene på alvor. Det er en av de største utfordringene vi har. Vi er nødt til å få et næringsliv som kan gi arbeidsplasser uten å ødelegge klimaet. Fremskrittspartiet var nå oppe og sa at det overhodet ikke var deres politikk. Det er greit å merke seg.

Det er viktig med et annet skatteopplegg enn det regjeringen har. Det er viktig med skattelette. SVs skatte- og avgiftsopplegg, som er beregnet av finansministeren – som sitter i salen – vil gi skattelette til alle familier med inntekt under 600 000 kr – til klær og mat og de tingene som representanten fra Fremskrittspartiet nå var oppe og snakket om. De familiene trenger kanskje disse pengene mer enn de familiene som Fremskrittspartiet har gitt skattelette, nemlig de aller rikeste.

Det er ingen regjering før denne som har hatt slike muligheter som man nå har. Og det skulle da bare mangle, når man bruker 125 mrd. kr mer i oljepenger, at det ikke ble litt mer veg og litt mer tog og noen flere politifolk og kanskje også litt mer til bredbånd landet rundt – det ble litt for lite av det – og litt til kommunene. Man kan ikke bruke alle de 125 milliardene til skattelette til de rikeste. 23 mrd. kr har man brukt til det jeg vil kalle vekstfiendtlige forskjeller, og det skal jeg forklare, for jeg begynner å bli ganske lei av denne debatten om de fattige ungene. Det er usant at vi ikke kan gjøre noe med fattigdommen, det er usant at vi ikke har råd, og det er usant at det vil skade økonomien og viljen til å bidra hvis vi gjør det. Hvis en får endene til å møtes, kan kreftene brukes til å ta vare på ungene, og hvis en er frisk nok, kan en skaffe seg kompetanse og kanskje få en jobb, men også der har regjeringen kuttet.

OECD la fram en rapport i 2014 som viste at hvis man reduserte de økonomiske ulikhetene i Norge, ville Norge få en økt vekst på 9 pst. Det er mye penger. OECD anbefaler også mer skatt til de rikeste og mindre økonomiske forskjeller. Så mindre fattigdom er altså mulig. Det spørres bare hva vi bruker pengene til. Bruker vi dem klokere enn regjeringen, får vi færre fattige og økonomisk vekst, og det må være bedre enn at noen som har mer enn nok fra før, blir rike og de vanskeligstilte får mindre.

Hvilke tiltak kan vi sette inn raskt? Da vil jeg nevne de tre b-ene: barnetrygden, barnetillegget og bostøtten. Barnetrygden har ikke økt siden 1997. Den vil redusere barnefattigdommen vesentlig, særlig hvis vi øker den mest for aleneforsørgere og familier med flere barn, slik SV har gjort, og også tette igjen det hullet der kommunene kan redusere sosialhjelpen for mottakere av barnetrygd. Der har vi også spurt finansministeren, som sier at over 300 mill. kr i året tas fra de fattigste barnefamiliene på denne måten. Er det noen som synes det er rart at det da blir flere fattige, og at de blir fattige?

Det andre er barnetillegget i uføretrygden. Der var representanten fra Fremskrittspartiet nettopp oppe og sa at han syntes at 10 000 kr var mye. Ja, hvor mye har dere tatt av barnetillegget fra dem med lavest uførepensjon og forsørgeransvar for barn? Opp mot 20 000 kr i året for

folk som ikke kan få jobb. Det er så usosialt som det kan få blitt.

Bostøtten handler om å gi folk trygghet i eget hjem. Vi har blitt mange hundre tusen flere mennesker i dette landet, vi har blitt mange flere fattige, bostøtten har økt enormt, og inntektene til familiene med lavest inntekt har stått stille. Og hva gjør regjeringen? Ingenting. Vi bruker altså mindre til bostøtte nå enn vi gjorde i 2009. Det er mange titusen færre som får bostøtte nå enn for ti år siden. Dette henger ikke på greip i det hele tatt, og det slår rett inn i tryggheten til de mest vanskeligstilte familiene. For det å vite at man har et sted å bo, er viktig, når man skal sette beina under seg og livet kanskje har gått litt i ball, og man ikke har jobb og ikke vet hvordan man skal forsørge seg framover.

Så pengene finnes. Regjeringen har vist at de vil bruke pengene på de aller rikeste, uten å kunne bevise med et fnugg at det engang blir arbeidsplasser av det. SV fordeles pengene til de mange som trenger dem, og ikke til de få som har mer enn nok.

Anniken Huitfeldt (A) [17:28:58]: På våren fikk Stortinget meldinga om veivalg i norsk utenrikspolitikk – den ble vedtatt. Her varslet regjeringa modige valg og klare prioriteringer. Ingen av de ambisjonene er i grunnen synlige i budsjettet for 2018. Det er ingen konkrete veivalg som tas i dette budsjettet. Samtidig vedtok vi viktige prinsipper for norsk bistand, om fattigdomsorientering samt forutsigbarhet for sivilsamfunnet. Heller ikke det er fulgt opp i regjeringas forslag. At utenriksministeren ikke forholder seg til vedtak som er fattet i Stortinget, synes jeg er et problem. Det er i realiteten svært lite folkevalgt kontroll over hvordan utviklingsbudsjettet fordeles. Samarbeidspartiene protesterer, men gjør i grunnen ikke noe grunnleggende med det.

Debatten om utvikling i år ble den samme som ved de foregående fem budsjetter. Kristelig Folkeparti og Venstre måtte forhandle opp bistandsprosenten, men de kom ikke i mål. Det hadde jeg nok forventet etter at Stortinget gjorde et prinsippvedtak om 1 pst. Det ble heller ikke fokusert på bistandens innhold.

Arbeiderpartiet mener at vi må gi bistand der vi kan gjøre en forskjell. Etter at president Trump ble valgt, er det spesielt på ett område: kvinners rettigheter generelt og kvinners seksuelle rettigheter spesielt. Der har regjeringa etter flere år med kutt kommet tilbake på 2013-nivå i dette budsjettet. Det er altså ingen bragd, det er en klar nedprioritering. Norge er ikke lenger i fremste rekke på dette området. Det er det land som Sverige, Danmark, Nederland og Belgia som er.

Trumps «gag rule» rammer ikke bare kvinners rettigheter til å ta abort i konfliktområder – der vet vi at det er mye større sjanse for voldtekt og seksualisert vold, og at

kvinner som er i krise, kan bli tvunget til å bære fram barn de ikke ønsker seg, når slike bistandsprogrammer kuttes. Denne regelen innebærer ikke bare det, den innebærer også en munnkurv, den reduserer yringsfriheten til organisasjoner som kjemper for selvbestemt abort. Gjør de det, kuttes støtten til deres andre prosjekter, enten det handler om fødselshjelp eller vaksiner. Hvor er Norges stemme? Dette handler om menneskerettigheter og er straff til organisasjoner som benytter seg av det frie ord.

I dag ser vi at mange fattige land utvikler seg gjennom bistand og handel, slik Norge og Europa utviklet seg etter krigen gjennom handelsavtaler og Marshallhjelpen. Nå ser vi at motstanden mot frihandel øker på både venstresiden og høyresiden i både Europa og USA. Viktige områder for Norge bør derfor være å støtte opp under arbeidstakerstandarder og å bidra til jevnere fordeling i de landene hvor vi gir bistand.

Arbeidet mot skatteparadiser bør også etter min mening være en hovedprioritet for Norge.

Landmaktplanen fikk dessverre ingen konsekvenser for forsvarsbudsjettet for 2018. Da har vi altså vedtatt to hele budsjetter i Stortinget uten at langtidsplanen har fått konsekvenser for landmakten, og det bryter jo med hele prinsippet om langtidsplanlegging i Forsvaret. Økte ambisjoner må følges opp i hvert eneste budsjett. Vi ønsker å styrke aktiviteten i Hæren og Heimevernet i dette budsjettet. Det burde etter min mening regjeringa vært med på. De skriver selv at det skal være aktivitetsøkning i Luftforsvaret og Sjøforsvaret, og det er bra, men de sier ingenting om aktivitetsøkning i Hæren. Det er ikke bra nok. Der har vi større ambisjoner. Dessverre fikk vi ikke flertall for det i dette budsjettet.

Terje Aasland (A) [17:33:19]: Det å sikre trygge, gode og framtidsrettede arbeidsplasser er helt grunnleggende for folks trygghet. Arbeid til alle er derfor ett av områdene som Arbeiderpartiet satser på i sitt alternative statsbudsjett. Og vi mener at politikken må legge til rette for langt mer kraftfull jobbskapervekst enn det som er tilfellet nå. For situasjonen er ganske krevende. Manglende jobbbvekst de siste årene bekrefter egentlig veldig tydelig at regjeringen har ført en mislykket næringspolitikk. Vi foreslår derfor i vårt alternative statsbudsjett en storstilt satsing på 2,5 mrd. kr for å skape nye arbeidsplasser og for å få flere over fra trygd til jobb.

I vårt alternative statsbudsjett kan vi lese om at vi satser på havnæringene, miljøteknologi og nye næringer som bioøkonomi og helse- og velferdsteknologi. Vi legger flere hundre millioner på bordet for å utvikle næringslivet i distriktene. Vi vil starte en kompetansereform, og foreslår også 2 000 nye tiltaksplasser for å få folk inn i jobb. Vi foreslår en langt bedre opsjonsbeskat-

ning enn den regjeringen foreslo, og som ble møtt med massiv kritikk. Vi vil også opprette et regionalt akseleratorprogram for å styrke kapitaltilgangen for vekstbedriftene. Ja, dette er bare noe.

Statsministeren sa på slutten av sitt innlegg her i dag at det er resultatene som teller. Ja, i næringspolitikken er det i hvert fall sånn at resultatene har uteblitt, og sånn sett tror jeg vi kan understreke at det som har vært ført de siste årene når det gjelder næringspolitikk, det å skape mer jobbbvekst, er totalt mislykket. Omstilling har de siste fire årene vært et mantra uten særlig innhold fra regjeringen – et budskap anført av både statsminister og finansminister.

Omstillingen er ikke vellykket fordi den er svak. Retningen uteblir, og altfor mange står utenfor arbeidsmarkedet. Jobbskaperveksten er svak. Skal vi nå sysselsettingsnivået fra 2013 i 2019, kreves det at vi må etablere mer enn 50 000 flere jobber enn det regjeringen forventer for 2019. Med andre ord: Vi må føre en langt mer aktiv politikk for jobbskaping i hele landet. Ordet «omstilling» må derfor, i sterk kontrast til regjeringens passive tilnærming, fylles med innhold.

For å nevne noen områder fra vårt alternative budsjett: Vi satser langt mer enn regjeringen på miljøvennlig skipsfart. Nullutslippsferger er et stikkord. Det er bra klimapolitikk og avgjørende viktig for økt aktivitet i maritim næring og ikke minst ved verftene våre. Deler av den maritime klyngen er fortsatt i en svært krevende markedssituasjon, og vi mener at en langt sterkere satsing på fornyelse av fergetilbudet nå er helt riktig.

En annen dimensjon er at vi over tid har hatt en systematisk satsing på klimavennlig skipsfart gjennom bruk av LNG. Norge har blitt ledende. Og helt fram til nå har vi vært det. Men derfor er det høyst beundringsverdig – eller undringsverdig – at regjeringen nå foreslår en endring i rammevilkårene ved å innføre full CO₂-avgift, noe som vil stanse teknologiutviklingen, vil øke utslippene fra norsk skipsfart og vil svekke konkurransedyktigheten til en samlet norsk maritim næring. Det er grunn til nå å tro at prosjektet vil bli stoppet. Skip som har LNG som framdrift, blir lagt til kai, mens eldre diesel- og oljeskip fyres opp. Forstå det den som kan. Vi foreslår derfor ikke en økning i CO₂-avgiften for dette, slik regjeringen foreslår.

Når det gjelder miljøteknologiordningen, er det et lavterskeltilbud for bedriftene til å satse på miljø- og klimateknologi. Vi foreslår 250 mill. kr mer enn regjeringens satsingsforslag der, nettopp fordi vi ønsker å bidra til at bedriftene og næringslivet skal kunne ta i bruk og videreutvikle både klima- og miljøteknologi som kan bringe oss inn i lavutslippssamfunnet.

Et annet område som er ganske vesentlig, er regjeringens kutt i bevilgningen til karbonfangst og -lagring. Det

er svært uheldig, et galt signal, har skapt stor usikkerhet i industrien og drar oss i feil retning.

Svak jobbvekst må avløses og erstattes med at skaperkraften og mulighetene i større grad lykkes. Vi må derfor føre en langt mer aktiv næringspolitikk som bygger på de fantastiske mulighetene som vi har. Vi må bistå bedriftene og de gode ideene ved å være en god partner for næringslivet og de gode ideene. Vi må utvikle kompetanse og testarenaer. Vi må avlaste risiko og skape merverdier ut av de fantastiske naturressursene som er over hele landet. Ja, oppsummert er det helt nødvendig at regjeringens svake næringspolitikk, som ikke bidrar til god nok jobbskapervekst, avløses av en langt mer offensiv politikk for trygge, framtidsrettede arbeidsplasser.

Vetle Wang Soleim (H) [17:38:32]: Regjeringen har lagt fram et statsbudsjett som legger til rette for vekst i økonomien, at flere kommer seg i jobb, og et bærekraftig velferdssamfunn.

Vi har lagt bak oss en krevende tid, da det dramatiske fallet i oljeprisen ga store konsekvenser for norsk økonomi. I olje- og gassnæringen mistet flere titusener jobben, og for mange enkeltpersoner og familier er situasjonen fortsatt vanskelig, spesielt på Sør- og Vestlandet. Derfor legger regjeringen fortsatt opp til en målrettet innsats for dem som er utenfor arbeidslivet. Spesielt blant våre unge styrker vi nå oppfølgingen gjennom Nav og utvider ungdomsinnsatsen.

Næringslivet har måttet gå igjennom en kraftig omstilling de siste årene. Denne omstillingen vil måtte fortsette i årene som kommer. I en slik omstillingsperiode er det spesielt viktig at staten er en medspiller. Regjeringen gjennomfører derfor målrettede tiltakspakker rettet mot de utsatte delene av landet og vil fortsette å senke skattene for bedrifter og norske arbeidsplasser, slik at bedriftene selv kan beholde mer av sine egne opptjente penger. Vi skal ikke glemme at det ikke er Stortinget eller regjeringen som skaper arbeidsplasser i dette landet. Det er bedrifter, gründere og næringslivet som sørger for at de fleste av oss har en jobb å gå til – en jobb som i sin tur genererer inntekter til vårt felles velferdssamfunn. Vi som politikere har som oppgave å stå minst mulig i veien for dem som ønsker å skape og å få til noe. Hvis våre bedrifter får beholde mer av sine egne opptjente penger, er det mer igjen til å skape nye arbeidsplasser. Jeg er imot en politikk der vi tar inn mer fra bedriftene rundt om i landet, for så å dele det ut igjen fra et kontor i Oslo. Har man mål om å gjennomføre en aktiv sentraliseringspolitikk, er det å tappe næringslivet i distriktene for penger det beste man kan gjøre. En slik politikk støtter Høyre ikke.

I finansinnstillingen vil vi kunne lese i Arbeiderpartiets merknader på side 287:

«Satsingen på digitalisering er svært svak, vi har fått mer byråkrati, flere skjemaer og rapporter, og det har ikke vært gjennomført noen større reformer.»

Det er vanskelig for meg å forstå – og jeg tror i alle fall jeg har med meg Senterpartiet når jeg sier at dette skjønner jeg ingenting av. Jeg tror det er flere som ikke helt kan forstå dette, inkludert Arbeiderpartiet selv. Hvis det ikke hadde vært gjennomført noen større reformer de siste fire årene, hvordan kunne Arbeiderpartiets leder da gå ut i VG i mars i år og fortelle hvilke av disse han ønsket å reversere dersom han skulle bli statsminister? Og ikke nok med det, han ga sin egen vurdering av åtte av de reformene og tiltakene denne regjeringen har iverksatt – hele veien fra kommunereform til Nye Veier og over til fraværsgrensen. Hvis ikke det å endre en kommunestruktur fra 1960-tallet er en større reform, vet ikke jeg hva som skal til for å kvalifisere til det. Det er ikke slik at regjeringen ikke gjennomfører reformer, det er bare at vi ikke gjennomfører Arbeiderpartiets reformer, noe jeg lever veldig godt med.

Når denne regjeringen iverksetter reformer, er det riktig at det ikke alltid er for å spare penger. Men hvis man kan bruke de pengene vi allerede i dag bevilger til ulike satsinger, på en bedre måte og vi får mer igjen for hver krone, er dette noe som på sikt vil gjøre tjenestene bedre, og også spare penger, selv om vi veldig ofte ser at reformene frigjør midler i andre deler av statsbudsjettet. For eksempel vil vi slippe å betale sykepenger hvis pasienter kan velge et privat helsetilbud på statens regning, med kortere ventetid, for så å komme ut i jobb raskere. Vi vil slippe å bruke penger på oppfølging og stønader hvis flere unge fullfører videregående skole på grunn av fraværsgrensen, og hvis flere unge får lærlingplass med den sterke økningen i lærlingtilskuddet. Vi kan bygge de samme veiene for titalls milliarder kroner mindre med veiselskapet Nye Veier, penger som vi kan bruke på andre viktige tiltak. Gjennom kommunereformen kan man bygge sterkere kommuner, som igjen gir bedre tjenester, f.eks. raskere byggesaksbehandling, som letter næringslivet og øker aktiviteten – og derigjennom skatteinntektene.

Det er venstresidens kjennemerke at kun satsinger som kan få en post på statsbudsjettet, er verdt å snakke om. Jeg utfordrer venstresiden til å tenke annerledes. Det finnes tiltak som fraværsgrensen, som er helt gratis, men som vil gi effekt på budsjettene. Denne regjeringen viser at det er mulig å tenke nytt og annerledes om de pengene vi allerede bruker, og det er det avgjørende at vi fortsetter å gjøre i de årene som kommer.

Regjeringens overskrift på årets statsbudsjett bør etter min mening være denne stortingsperiodens overskrift. Når vi ikke det målet, har vi feilet i vår gjerning.

Emilie Enger Mehl (Sp) [17:43:50]: Nærhet, trygghet og forebygging er viktige stikkord for Senterpartiet, men dessverre har vi fått et justisbudsjett som bærer preg av at prestisjeprosjekter og ostepølvekutt er viktigere enn trygghet og nærhet der folk bor.

Senterpartiets største satsing på justisfeltet er nærpolitiet. Da mener jeg ikke regjeringens definisjon av nærpolitiet, som på folkemunne har blitt omdøpt til fjernpolitiet. Vårt nærpoliti er synlig, nært og til stede der folk bor. Det er et nærpoliti som jobber forebyggende, og som har ressurser til å følge opp både innbyggere, enkelthendelser og organisert kriminalitet i et stadig mer komplekst straffesaksbilde.

Vi har hele veien kritisert politireformen, som er sentraliserende og distriktsfiendtlig, og som gjør at politiet blir distansert fra lokalsamfunn rundt om i hele Norge. Men nå blir reformen et faktum. Regjeringen har satt i gang den største politireformen i nyere tid, uten å følge opp med tilstrekkelige midler.

Regjeringen skriver selv i budsjettproposisjonen at det framover må gjøres krevende prioriteringer i alle politidistrikter, med behov for oppgradering av IKT, nytt utstyr og ansettelser av både politi, politijurister og sivile. Disse prioriteringene har regjeringen imidlertid overlatt til den enkelte politimester, uten at det følger med frie midler som gjør det mulig å prioritere noe som helst. Det er en stor ansvarsfraskrivelse.

Det kreves en økning i frie midler. Det klarer ikke regjeringen å levere på. Det økonomiske handlingsrommet til politidistriktene har blitt sterkt svekket de siste årene – til fordel for vekst i konsulentbruk og i Politidirektoratet. For Senterpartiet er det viktig å sette det lokale politiet økonomisk i stand til å løse oppgavene sine på en god måte. Derfor har vi lagt inn en økning på 500 mill. kr i frie midler i vårt alternative statsbudsjett og kutter i stedet til Politidirektoratet.

Høyre og Fremskrittspartiets foreslåtte kutt til frivillighet på justisfeltet var også håpløse. Senterpartiet er glad for at disse er trukket tilbake. Vi mener at frivilligheten er et viktig bidrag i rettsstaten, og til en svært lav kostnad for samfunnet sammenlignet med de kostnadsbesparende effektene man får tilbake. Derfor har vi lagt inn i vårt alternative statsbudsjett en styrking av frivillige organisasjoner innenfor både kriminalomsorgen, beredskap og spesielle rettshjelpstiltak.

Også på kriminalomsorgsfeltet ser vi en kritisk sløsing med penger, spesielt knyttet til leie av fengselsplasser i Nederland til en kostnad av 300 mill. kr årlig. I Senterpartiets budsjett har vi ikke lagt inn midler til å fornye denne leieavtalen. Vi vil isteden bruke pengene på å forbedre driften i norske fengsler og å bygge fengselsplasser i Norge. Senterpartiet er grunnleggende uenig i at det er en god idé å leie fengselsplasser i Nederland. Vi

mener at det er en fraskrivelse av det grunnleggende ansvaret som staten har for sine egne borgere og for straffettspleie. Men selv om avtalen ble kritisert fra mange hold, ble den inngått med det argumentet at det skulle være en midlertidig avtale, fordi man hadde et veldig akutt behov for å korte ned soningskøen. Her i Stortinget sa representanten Kjell Ingolf Ropstad, fra Kristelig Folkeparti, bl.a. at han trodde han egentlig kunne si at ingen ønsker å ta i bruk plasser i Nederland. Likevel var Kristelig Folkeparti med på å gi regjeringens forslag om å leie flertall.

Nå har det akutte behovet for leie av plasser i Nederland falt bort. Vi har 284 ledige høysikkerhetsplasser i norske fengsler, av samme type som de 242 plassene vi leier i Nederland. Senterpartiet er derfor krystallklare på at denne ordningen må opphøre fortest mulig. Vi ser at ordningen i tillegg går på bekostning av kriminalomsorgen i Norge. Det har vært kutt på nærmere 150 mill. kr på driftsbudsjettene i fengsler her i Norge. Samtidig brukes det også store ressurser i norske fengsler på å finne og transportere fanger som kan være aktuelle for Nederland. Bemanningssituasjonen er kritisk – det har vi fått mange varsler om – og antall tilfeller av vold og trusler i fengslene øker. Det går på sikkerheten løs.

Justisministeren burde egentlig fått tittelen statistikkminister, for hver eneste gang vi får høre om hendelser som illustrerer den kritiske situasjonen vi har i kriminalomsorgen nå, får vi til svar at alt går helt strålende fordi soningskøen er borte – eller så finnes det en annen statistikk som han kan gjemme seg bak, og dekke over den virkeligheten han ikke vil snakke om.

Høyre og Fremskrittspartiet burde være veldig bekymret for innholdet i norsk kriminalomsorg. Med Fremskrittspartiets oppskrift på kriminalomsorg kommer vi til å skape et hardere samfunn, med mer kriminalitet og høy tilbakefallsgrad. Som lederen for Kriminalomsorgens Yrkesforbund sa det: Vi risikerer å løslate innsatte som er minst like farlige som det de var da de ble satt inn.

Martin Henriksen (A) [17:49:11]: Utdanning er avgjørende for å få flere i arbeid og færre på trygd, for å møte digitaliseringen med politikk som gir folk muligheter, for å løse klimakrisa og for å utjevne forskjeller mellom folk.

Derfor er barnehage, skole og utdanning vinnere i Arbeiderpartiets alternative budsjett – særlig barn og unge, der vi foreslår ei satsing på 2 mrd. kr mer enn Høyre og Fremskrittspartiet. Vi vil ha 1 300 nye lærere i 2018, mer intensiv læring gjennom lese-, skrive- og regnegaranti og en mer praktisk skole.

For Arbeiderpartiet starter tidlig innsats i barnehagen. Vi sier klart nei til regjeringas usosiale økning av

barnehageprisen, samtidig som vi satser på økt kvalitet. Det viktigste for kvalitet er flere kvalifiserte voksne. Der regjeringa foreslår en minimal vekst i andelen barnehagelærere, vil vi at halvparten av alle ansatte i barnehagen skal være lærere. Vi foreslår en yrkesfagmilliard med bedre utstyr og mer praksis for elevene. Vi foreslår en mye sterkere innsats mot mobbing og trakassering.

Dette budsjettet viser at dagens regjering ikke bruker de mulighetene den har til å ruste Kunnskaps-Norge for framtida. På fem år har Høyre og Fremskrittspartiet brukt 1 000 mrd. oljekroner, og resultatene i skolen uteligger. Regjeringa har riktignok hatt én litt større reform for skolen, ved at bevilgningene til etter- og videreutdanning har økt. Det er bra, og det er full enighet i Stortinget om den satsingen.

Men det er få resultater å vise til. Frafallet i videregående er nesten uendret. Rekrutteringen til yrkesfag har gått ned. Det går nå 3 000 færre elever på yrkesfag i Norge enn da Erna Solberg ble statsminister. Arbeidet for å bruke digitalisering som mulighet i skolen går med museskritt, og det utdannes for få lærere. Særlig det siste er alvorlig. Vi har i realiteten en dobbel lærerkrise. For det første er det færre som søker seg til lærerutdanningen for 1. til 7. klasse. Vi får ikke fylt opp lærerutdanningen med de lærerne vi trenger. For det andre blir det stadig færre menn i skolen. Arbeiderpartiet mener det må kraftfulle tiltak til. La oss starte med å innføre en ny nasjonal rekrutteringskampanje for å få flere til å søke på lærerutdanningen, særlig menn. La oss heve statusen til lærerne, vise dem tillit og gi dem bedre tid til å være lærer. Skal vi få til det siste, trengs det flere lærere i skolen. Rekruttering av lærere er nå viktigere enn noensinne.

En av de største nyhetene i budsjettforliket mellom regjeringspartiene, Kristelig Folkeparti og Venstre var innføringen av en lærernorm. Flere lærere med bedre tid er kanskje ett av de viktigste tiltakene for Arbeiderpartiet i utdanningspolitikken. Det er derfor vi har foreslått 3 000 flere lærere denne stortingsperioden – massiv satsing på tidlig innsats i skole og barnehage.

Arbeiderpartiet ønsker en norm som sikrer at penge- ne som bevilges, brukes på økt lærertetthet, og som også gir mulighet til å hjelpe dem som trenger det mest, på de skolene som trenger det mest.

Jeg vil si at dersom budsjettenigheten fører til økt lærertetthet i skolen, er det svært positivt. Jeg vil gjerne applaudere Kristelig Folkepartis innsats for flere lærere og gjennomslaget deres i forhandlingene. Men vi må også stille spørsmål ved hvordan denne lærernormen nå skal settes ut i livet. For det første skal de klareste motstanderne av en norm for lærertetthet det neste halve året utrede og innføre den. Det er for øvrig samme regjering som i sine egne budsjetter ikke satte av midler til en eneste ny lærerstilling. Derfor er det grunn til å følge

nøye med. For det andre vet kommunene enda ikke hvordan normen skal utformes, eller om den er finansiert. Regjeringa selv er usikker på kostnadene, den skal utrede tallene, og vi vet ikke hvor langt pengene som er satt av i 2018, rekker. Først i revidert nasjonalbudsjett, som skal legges fram i mai og vedtas i juni, vil kommunene forhåpentligvis få avklart hva som ligger i en slik norm, og hva som kreves av kommunene.

Det viktige nå er for det første at kommunene som skal ansette hundrevis eller tusenvis av nye lærere, får penger til det. En underfinansiert norm vil gjøre Kristelig Folkepartis gjennomslag til en tom seier og skape store utfordringer for kommunene. Så langt har signalene fra regjeringspartiene ikke vært beroligende. Selv etter at budsjettforliket er underskrevet, har både statsministeren, den vikarierende kunnskapsministeren og den hjemvendte kunnskapsministeren uttalt seg særdeles kritisk til normen.

Høyre og Fremskrittspartiet kan selvsagt mene det de vil, men regjeringa må følge opp, ikke trenere. Det første og viktigste Arbeiderpartiet gjør i vårt alternative budsjett, er å sette av nok penger, for vi vil at de elevene som trenger det, faktisk skal få nok lærere med bedre tid.

Masud Gharahkhani (A) [17:54:34]: Vi har en kulturminister som mener typisk norsk er vafler og brunost. Arbeiderpartiet er veldig for vafler og brunost, og noen av oss har spist litt for mye vafler i løpet av livet, men la det ligge.

Det som beskriver Norge best, er dugnad, dugnad, dugnad. På Kulturnytt samme morgen som statsbudsjettet ble lagt fram, uttrykte kulturministeren at budsjettet hadde en tydelig profil, hvor det var frivillighet det skulle satses på.

Kulturministeren deltok tydeligvis ikke på den samme budsjettkonferansen som resten av regjeringen. Her er noen av mange reaksjoner: Dersom regjeringens budsjett blir vedtatt, vil all den flotte koraktiviteten bli skadelidende. De kutter til de aller svakeste. Et budsjett som er gråere enn bunnlinjen til filmen Snømannen. Listen er lang.

Regjeringens beskjed til frivilligheten var kutt, kutt og enda mer kutt. Vi har en frivillighetsminister som har glemt frivillighetserklæringen. Frivilligheten er idretten og småbarnsforeldre som i en hektisk hverdag stiller opp og baker kake på klubbhuset, klubblederen som stiller opp for barna, selv på julaften, om det trengs. Frivilligheten er det mangfoldige kulturlivet vi har i Norge, som korsang, den største kulturaktiviteten, de som sprer sangglede for alle generasjoner. Dette gjør de for at dine og mine barn skal få en god og trygg oppvekst. Dette stortinget burde være takknemlig for den jobben de gjør hver eneste dag.

Det er trist at vi har en regjering som jobber mot og ikke med frivilligheten. Vi har en regjering som gang etter gang, i statsbudsjett etter statsbudsjett, er avhengig av andre partier på Stortinget for å redde frivilligheten.

Arbeiderpartiet gir betydelig mer til frivilligheten i sitt alternative statsbudsjett fordi den er ryggmargen i det norske samfunnet. Det betyr øremerkede penger til å ta igjen etterslepet på nye idrettsanlegg og mer til momskompensasjon. Vi støtter opp om ungdomsorganisasjoner som har vekst og aktivitet, slik at barna våre får gode og aktive lokalsamfunn der alle barn, uansett størrelse på lommeboka til mor og far, kan delta.

Vi lytter til museums- og kulturinstitusjonene, som folk legger ned utallige dugnadstimer i, og som gir glede til mange, de som tar vare på norsk kulturarv og historie. Fra Arbeiderpartiet vil vi si tusen takk for den jobben de gjør hver eneste dag. Vi skal jobbe med dem og ikke mot dem.

Skal Norge lykkes, er vi avhengig av høy sysselsetting. Skal vi lykkes med integrering og likestilling, må beskjeden til innvandrerkvinner være følgende: I Norge skal du lære deg norsk, og du skal ut i arbeidslivet.

Vi har en regjering som sender høyere barnehageregning til familier der begge voksne er i arbeid og bidrar med skatt til fellesskapet, mens til de familier, ofte innvandrerfamilier, der kun én voksen er i arbeid, er beskjeden at de skal gi deg 163 000 kr av skattebetalernes penger for at du ikke skal delta i arbeidslivet, og for at du ikke skal sende ungene dine i barnehage slik at de kan lære seg norsk til skolestart.

Kontantstøtten er en fattigdomsfelle. I min by, Drammen, er vi nå på toppen i andelen barn i fattige familier, ofte på grunn av kun én voksen i arbeid. Det samme ser vi i Oslo. I flere av Oslos bydeler får rundt halvparten av barna kontantstøtte.

Arbeiderpartiet får ikke flertall for å fjerne kontantstøtten helt på Stortinget og erstatte den med nok barnehageplasser. I Oslo og i Drammen kommer det erkjennelse – tverrpolitisk – om at kontantstøtten hemmer integrering og hemmer sysselsetting, noe regjeringen sier selv. Derfor foreslår vi endringer av ordningen, slik at kommuner som Oslo og Drammen kan søke om lokal avvikling til fordel for barnehageplasser og sysselsettingstiltak. Fortsetter vi med den naive politikken, skaper vi en ny generasjon med vedvarende lav inntekt og en underklasse. Det er nå Norge må ta grep. Vi må stille tydelige krav om hva slags Norge vi ønsker oss. Derfor har vi troen på at dette stortinget tverrpolitisk kan ta tydelig grep og støtte Arbeiderpartiets forslag til endringer av kontantstøtten, slik at beskjeden til innvandrerkvinner er: I Norge gjelder arbeidslinja – det er viktig for din selvstendighet, for familiens økonomi og for det landet du bor i, Norge.

Ingvild Kjerkol (A) [17:59:18]: Stortingets oppdrag er å sikre god helse og livskvalitet til alle som bor i Norge. Sammenliknet med de fleste andre land har vi greid å skape et samfunn der det er mulig. I løpet av neste generasjon vil det bli dobbelt så mange over 70 år, og det betyr mer liv å leve for veldig mange. Men fortsatt er det sånn at hvor en bor, foreldrenes utdanningsnivå og den familieøkonomien en vokser opp i, er avgjørende for helsen og for hvor lenge en får være frisk og leve. Det mest alvorlige er at forskjellene mellom dem med god og dem med dårlig helse øker i Norge.

Selv om vi lever lenger, øker utbredelsen av de såkalt ikke-smittsomme og mer livsstilsrelaterte sykdommene, hjertelidelser, diabetes type 2, kreft, lungesykdommer og ikke minst psykiske lidelser. Verdens helseorganisasjon sier at vi har en epidemi som brer seg fra land til land. 60 pst. av alle dødsfall i verden skyldes nå ikke-smittsomme sykdommer. I Norge er tallet nærmere 80 pst., og det er fortsatt tydelige sosiale forskjeller. Psykisk u-helse er i økende grad årsak til frafall og til sykmeldinger, og vi har mye kunnskap om hvordan vi kan møte denne epidemien. Folkesykdommene knyttes til mangel på fysisk aktivitet og et usunt kosthold, psykiske vansker som følge av mobbing i skolen, omsorgssvikt, vold og overgrep i nære relasjoner. Det er godt dokumentert at forebygging og spesielt de brede tiltakene som når ut til alle, er det som gir mest helse igjen for pengene og størst velferdsgevinst. Det er bedre for den enkelte og for fellesskapet å forebygge framfor å reparere. Alt dette handler om folkehelse. Det finner en i vårt budsjett. Arbeiderpartiet prioriterer de brede og mest effektive tiltakene, og vi betaler for det i våre forslag. De fine ordene følges opp med klare prioriteringer, i motsetning til hos regjeringspartiene Høyre og Fremskrittspartiet.

Behovet for at pasientene får god behandling i våre sykehus, vokser også med disse trendene selv om vi lykkes med å forebygge effektivt. Helseutfordringene må altså møtes med flere strategier. Sykehusene må få en økonomisk forutsigbarhet som gjør at de kan investere mer i utstyr og i de ansatte for å jobbe smartere, slik at flere pasienter får behandling uten å oppleve unødvendig venting i sitt behandlingsforløp. Arbeiderpartiet mener at en styrking på 12 mrd. kr den neste stortingsperioden vil gi ledelsen ved norske sykehus mulighet til å drive klokt lederskap og sammen med de ansatte settes i stand til å drive omstilling som gir bedre pasientbehandling. Vi mener det er så åpenbart at vi burde hatt et bredt politisk forlik om dette, om å styrke sykehusbudsjettene med en langsiktighet på fire år. De neste årene skal store byggeprosjekter gjennomføres i alle helseregionene våre, og det vil komme nye, dyre medisiner som utfordrer prioriteringer i sykehusene. Det vil være et

enormt behov for å investere i flere ansatte, i teknologi, i digitale løsninger og særlig i nye IKT-systemer.

Pleie og omsorg skal en få der en bor. Arbeiderpartiet deler den bekymring landets kommuner og de ansatte i helse- og omsorgstjenestene gir uttrykk for. Flere eldre som lever lenger, gir mange flere aktive eldre, men det gir også en sterk økning i behovet for omsorgstjenester. På tross av en enorm vekst i oljebruken har Norge de siste årene forsømt oppgaven med å forberede oss på dette.

Arbeiderpartiets budsjettforslag har et helt annet tempo i satsingen på gode sykehus, legehjelp, god omsorg og helse teknologi og effektiv forebygging. Venter vi for lenge med denne satsingen, vil mange rammes. Det ser dessverre ut som om regjeringspartiene Høyre og Fremskrittspartiet ikke tar det inn over seg, og fortsatt prioriterer milliarder til de aller rikeste og lar forskjellene i helse øke.

Hvis fellesskapet ikke stiller opp, vil en del kunne betale for seg selv. Det virker som om høyrepartiene mener at det er grei skuring. Det bekymrer dem ikke lenger, men det betyr at mange vil falle utenfor, og det er uakseptabelt for Arbeiderpartiet.

Ingalill Olsen (A) [18:04:37]: Arbeiderpartiet vil ta hele landet i bruk, og vi vil styrke og utvikle arbeidsplasser for å møte utfordringer framover.

Arbeiderpartiet vil bl.a. utvikle transportsektoren for å nå disse målene – gjennom å styrke kollektivtransport og jernbane, bygge ut bredbånd i hele landet og styrke fiskeri- og kystinfrastruktur samt skredsikring.

Arbeiderpartiets visjon er at Norge skal henge sammen, og at infrastrukturen skal utbygges for å greie å styrke næringslivet og denne sammenhengen langs hele landet.

NSB har gjennom mange år blitt modernisert, men vi ser nå en oppsplitting og fragmentering av jernbanesektoren samt en svært utbredt konkurranseutsetting. Arbeiderpartiet er helt tydelig på at konkurranseutsetting av togtrafikk skal innstilles.

En effektiv storbypolitikk krever en styrking av kollektivtransporten, og Arbeiderpartiet foreslår at 70 pst. av investeringskostnadene til disse prosjektene skal dekkes av staten. Det vil føre til raskere gjennomføring og til et bedre tilbud i våre store byer.

I et moderne samfunn er bredbånd en forutsetning. Arbeiderpartiet tar sikte på et kjempeløft for å bygge ut bredbånd i hele landet. Regjeringen har halvert støtten og tilfører kun 70 mill. kr. Arbeiderpartiet prioriterer å bruke en halv milliard på dette viktige området. Det gjør vi fordi vi vet at ingen næringer kan utvikles uten tilgang til bredbånd. Skal nye jobber skapes, må det være bredbånd tilgjengelig.

Norge er i endring, også næringsmessig. Oljepengene vil gradvis gi staten mindre inntekter. Det er andre næringer som etter hvert må bære nasjonen på sine skuldre. Men vi i Norge er så heldige at vi faktisk har andre næringer som kan overta, og som kan bære nasjonen på sine skuldre. Vi har mange fornybare naturressurser, ikke minst i tilknytning til havet. I den sammenheng er det helt uforståelig at regjeringen nedprioriterer kysten gjennom å halvere støtten til fiskerihavner, fra 62 mill. kr i fjor til 31 mill. kr i år, samt at de sørger for at Kystverkets budsjett får realnedgang. Regjeringens ønske om å overføre fiskerihavnene til fylkeskommunene vil bety at Kystverkets planleggingskapasitet og kompetanse forvitrer. Arbeiderpartiet mener at det å sørge for infrastruktur knyttet til havner og farleder er en statlig oppgave som vil gi maritime næringer muligheten til å utvikle seg og bidra til nye og lønnsomme næringer langs kysten. Sånn sett er det utgifter til inntekts ervervelse, og potensialet på dette området er stort.

Arbeiderpartiet foreslår derfor 200 mill. kr til oppstart og planlegging av havner langs hele kysten samt at det skal overføres mer gods fra land til sjø.

I transportsektoren er det viktig å ta høyde for klimautfordringene og de endringene det medfører, bl.a. økt omfang av ras og skred. Vi vet alle at dette er et område som krever økt innsats, og fra Arbeiderpartiets side avsetter vi 100 mill. kr mer enn regjeringen til dette formålet.

Arbeiderpartiet ønsker tryggere veier, sikrere skoleveger og flere gang- og sykkelstier for å sikre alle som ferdes i trafikken i Norge, i tillegg til at vi vil styrke arbeidsplassene på sjø og land gjennom kystsatsingen og styrking av bredbåndsutbyggingen. I vårt budsjettforslag leverer vi et budsjett som vil bidra til å nå disse målene.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Lise Christoffersen (A) [18:09:54]: Et viktig kjennetegn ved det norske samfunnet som de fleste setter pris på, er at det er små forskjeller mellom folk. Det har ikke kommet av seg selv. Det er resultatet av politiske vedtak, stort sett mot høyrepartienes stemmer. Dagens høyrepartier prøver, dessverre med et visst hell, å omskrive sin egen dårlige historie. Det kunne vært tilgitt, hvis hensikten var å framheve at de nå står for en annen kurs. Men det gjør de jo ikke.

På Høyres Sundvolden-konferanse i fjor sa statsminister Erna Solberg at et samfunn med for store forskjeller er et samfunn som bremser vekst og velferd. Ved framleggelsen av statsbudsjettet for 2018 sa Siv Jensen at dette «er et budsjett for økonomisk vekst, flere i jobb og et bærekraftig velferdssamfunn». Det de hopper elegant over, er tallene fra SSB, som viser at forskjellene øker

kraftig på deres vakt. Andelen barn som lever i familier med vedvarende lav inntekt, har nå økt til 10 pst. Det ble heller ikke problematisert av sosialministeren da hun holdt innlegg før i dag.

Det er to mulige grunner til en slik mangel på sammenheng, og Arbeiderpartiet er grunnleggende uenig i begge. Den ene er nemlig at statsministeren og finansministeren faktisk mener at de sosiale forskjellene ikke er på et så høyt nivå at det bremser vekst og velferd, og dermed gir blaffen. Den andre er at Høyre og Fremskrittspartiet i sin klokkeretro på markedskreftene faktisk tror at markedet også tar seg av de fattige. Men det har markedet aldri gjort. Politisk styring må til for å sikre et samfunn som inkluderer alle.

Sannheten er antakelig begge deler – ikke bryr de seg, ikke evner de å se. Hør ikke på hva de sier, men se på hva de gjør, sier et gammelt visdomsord.

Og hva gjør de? De skaper nye forskjeller. Ta forrige periode: fjerne uføres skjerming mot levealdersjustering, skatt på sluttvederlag, kutt i lønnsgaranti og feriepenger til folk som mister jobben, kutt i barnetillegget til 18 000 uføre, kutt i omsorgs- og pleiepenger, kutt i stønadssatsene på nærmere 150 mill. kr, godt kamuflert som manglende prisjustering, kutt til bil for funksjonshemmede, frata flykninger retten til alders- og uførepensjon, for å nevne noe.

Og det fortsetter i 2018: nye kutt i dagpenger, kutt i bi-dragsforskudd for enslige forsørgere, kutt i stønadssatser og arbeidsmarkedstiltak, kutt for pendlerne. Norges rikeste har fått milliarder i skatteuttak rett ned i lommeboka. Norges fattigste har fått milliarder i stønadskutt – ikke ned i, men ut av lommeboka. Kristelig Folkeparti har greid å stoppe noe, men det er ennå tre budsjetter igjen i denne perioden. Arbeiderpartiet håper hele opposisjonen kan samarbeide om å gjeninnføre en mer rettferdig fordeling av godene enn det Høyre og Fremskrittspartiet står for.

Aleksander Stokkebo (H) [18:13:08]: Det er ikke alt vi vet helt sikkert om framtiden, men det vi vet, er at vi vil trenge flere fagarbeidere. Vi trenger noen som kan bygge hus, noen som kan sørge for at elektronikken fungerer, og noen som kan gi trygg og god helsehjelp til våre eldre.

Fagfolk bygger landet, og uten fagfolk stopper Norge.

Skal vi løse de store samfunnsoppgavene, sikre verdiskapingen og skape et bærekraftig velferdssamfunn for framtiden, må flere velge yrkesfag. Men hvordan?

For det første må vi gjøre mer med rådgivningen. Det kan ikke være slik at de med best karakterer, uavhengig av hva de selv ønsker, skal møte en forventning om å velge studieforberedende. Flere må få det gode rådet om å velge å bli fagarbeider.

For det andre må opplæringen bli mer praktisk og relevant. Den må henge bedre sammen med det som møter elevene i arbeidslivet. Derfor yrkesretter vi undervisningen i fellesfagene og lar flere lærere hospitere i en bedrift for å bli oppdatert på det siste nye. Og derfor oppretter vi Lektor 2-ordningen for yrkesfag, der fagpersoner fra industri og arbeidsliv blir mer inkludert i undervisningen til elevene.

For å få flere til å velge yrkesfag må vi for det tredje la elevene være trygge på at de har en lære plass å gå til. Derfor har regjeringen og samarbeidspartiene økt lærlingtilskuddet med 21 000 kr per kontrakt, slik at det blir lettere for bedriftene å ta inn lærlinger. Vi stiller krav om lærlinger i offentlige anbud, samtidig som det offentlige tar inn flere. Vi hever statusen og rekrutterer flere lærebedrifter. Og i denne sammenheng må jeg si at jeg veldig stolt av å være fra Rogaland, som er det fylket i landet som er best på å skaffe elevene lære plass.

God rådgivning, en praktisk og relevant opplæring og flere lære plasser er tre viktige grep regjeringen gjør for å få flere fagarbeidere. Sammen med Kristelig Folkeparti og Venstre har vi løftet yrkesfagene og fagskolene med over 600 mill. kr, og vi skal gjøre enda mer. Nå plusser vi på over 70 mill. kr – 2018 blir yrkesfagenes år.

Med Høyre i regjering får vi flere gode fagarbeidere. Sammen bygger vi landet og skaper et bærekraftig velferdssamfunn for framtiden.

Tore Hagebakken (A) [18:16:10]: Å ta vare på våre eldste er en av våre aller, aller viktigste fellesoppgaver. Arbeiderpartiet prioriterer god omsorg og helsehjelp. I det hele tatt må alle som trenger at fellesskapet stiller opp når de trenger hjelp, sikres verdige tjenester og trygghet. Det viktigste i omsorgen er ressurser, ansatte, tid og kompetanse.

«Kommuneøkonomien er sterk», sa komitéleder Astrup da han startet debatten i dag. Astrup og jeg har en ganske forskjellig oppfatning av hva virkeligheten er. Det er kanskje greit å høre hva KS sa da budsjettet ble presentert:

«(...) kommuneopplegget stiller flere kommuner og fylkeskommuner overfor store utfordringer, da de vil ha realnedgang i de frie inntektene, fordi inntektsveksten ikke holder tritt med kostnadsutviklingen.»

Det synes jeg ikke er så sterkt, annet enn at det er sterkt kost fra KS – som av og til kan være litt runde i kantene, synes jeg. Dette var tydelig.

For mange kommuner blir det krevende å opprettholde dagens tilbud, bl.a. til de eldre omsorgstrengende. Derfor har Arbeiderpartiet lagt inn 2 mrd. kr mer til primærkommunene – 2 mrd. kr – pluss 1 mrd. til fylkeskommunene utover det regjeringa har. I tillegg til å ha for lite penger i overføringer til sykehjem, omsorgsboli-

ger og den statlige tilskuddsordningen skal regjeringa kutte ut penger til rehabiliteringsprosjekter. Det er svært negativt for mange kommuner. Regjeringa skjønner heller ikke at det trengs en stor satsing på helse- og velferdsteknologi. Vi vil ha 1 mrd. kr fordelt over fire år og viser det i det første budsjettåret. Vi vil også ha 1,4 mrd. kr mer til sykehusene. På mine hjemtrakter, Hedmark og Oppland, betyr det over 70 mill. kr, og vi ville bl.a. kunne hatt stor nytte av de pengene til prehospitale tjenester og desentraliserte tilbud.

Helt til slutt må jeg nevne bredbånd. Når jeg hører Venstres representant stå her oppe og si at det er budsjettvinneren, vil jeg minne om at det er 80 mill. kr som er lagt oppå 70 mill. kr. Det er 150 mill. kr, noe som er 10 mill. kr mindre enn det som lå i potten for fem-seks år siden. Vi har 500 mill. kr bare i 2018! Så det er utrolig synd at det norske folk, og i særlig grad Distrikts-Norge, ikke får det i julegave.

Kent Gudmundsen (H) [18:19:25]: Når vi i dag skal lande den femte budsjettenigheten på rad mellom de borgerlige partiene, legger vi faktisk bak oss en periode med tidenes kunnskapssatsing i Norge. Selv om vi som ulike partier kunne tenkt oss en noe annen innretning på enkelte innsatsområder, er det ingen tvil om at barn, elever, studenter, voksne og næringslivet har tjent godt på regjeringsskiftet siden 2013. Det er gledelig å se at allerede lærer ungene våre mer, at frafallet går ned, at i både privat og offentlig sektor forskes det som aldri før, og at de som vil strekke seg litt ekstra, eller de som henger litt etter, alle får bedre hjelp og støtte nå enn for ikke så altfor mange år siden.

Der vi tidligere fikk sen innsats og tiltak rettet mot slutten av grunnskolen og inn i videregående, er det nå fire partier som står sammen om et løft for tidlig innsats. Der vi tidligere fokuserte på antall plasser, får vi nå et løft for kvaliteten i barnehagen og økt tilgjengelighet for familier med lave inntekter. Målet er at uavhengig av familiebakgrunn skal barn bli sett, få støtte når behovet er der, og bli inspirert til å strekke seg lenger. Vi skal strekke oss, nemlig, for at alle barn skal ha et bedre utgangspunkt i livet, samtidig som vi legger grunnlaget for god læring inn til barnetrinnet. For det handler om å sikre et bedre utgangspunkt for at alle skal kunne lære å lese, skrive og regne så godt at det å bygge på videre i skoleløpet skal bli enklere for den enkelte. Når vi nå gjennomfører tidenes løft for tidlig innsats, fortsetter vi samtidig storsatsingen på videreutdanning av flere tusen lærere, og i sum løfter vi altså grunnopplæringen for alle barn.

I denne sammenheng bør det egentlig være en tankevekker at tidlig innsats for Arbeiderpartiet er å kutte 300 mill. kr til private barnehager. Ikke bare er det en useriøs inndekning, som egentlig stiller satsingen til Ar-

beiderpartiet i et merkelig lys, det er også en sterk venstredreining og symbolpolitikk og egentlig en hån overfor de mange som har stått på dag og natt for å gi alle barn i Norge en barnehageplass.

Jeg har mye mer. De borgerlige partiene har levert solid på flere områder, bl.a. innenfor yrkesfag, høyere utdanning og forskning, men helt overordnet handler kunnskapsbudsjettet om å ta ungene våre på alvor. Det handler om å skape

- et bærekraftig samfunn der alle får muligheter og får gode liv der de kan bidra tilbake til samfunnet
- et bærekraftig samfunn hvor vi sikrer at framtidig omstilling kan møtes av en kunnskapsrik generasjon som håndterer ny teknologi og nye oppgaver og ser nye løsninger
- et bærekraftig samfunn hvor vi forsker og utvikler nye ideer og finner bedre løsninger på morgendagens muligheter

Det krever en kraftfull satsing og et kunnskapsbudsjett levert av fire ikke-sosialistiske partier – til beste for ungene våre og mulighetene som ligger foran.

Karin Andersen (SV) [18:22:38]: Et bærekraftig budsjett kunne vært så utrolig mye bedre, med de rammene som er nå. Men det er litt morsomt å høre Høyre stå her oppe nå og snakke om barnehager – de har ikke akkurat vært noen pådriver i kampen for barnehager til alle barn. De har heller ikke akkurat gått foran i kampen for å ha bemanningsnormer, verken i barnehage eller i skole. Det er helt nødvendig.

Jeg leder kommunalkomiteen, og jeg ble i går bedt om å svare på en spørreundersøkelse fra Kommunal Rapport, som nå har intervjuet ordførere land og strand rundt, der 52 pst. nå sier at de må nedbemanne. De må nedbemanne i nettopp det som representanten fra Høyre nå var oppe og snakket om: barnehage, skole og eldreomsorg – som nesten ingen har snakket om her, og som jeg skal prøve å få litt tid til, for det er viktig.

Hvis vi nå hadde fått et mer rettferdig skattesystem, kunne vi ha satt flere tusen mennesker i stand til å komme ut av fattigdom. De hadde klart seg bedre, og det hadde vært produktivt. Det hadde økt den økonomiske veksten i samfunnet. Vi kunne holdt fast på målene om utslippskutt, slik at barna våre kunne se framtida i møte – ja, ikke bare holdt fast på målene, men faktisk nådd dem. Det mangler ganske mye fra regjeringen til at vi skal være trygge på det. Vi kunne fått flere lærere, flere sykepleiere og flere helsefagarbeidere i stedet for flere millionærer. Vi kunne kjøpt ulltepper og mat til hjelpeløse flyktninger og hentet noen flere av dem som fryser og sulter i flyktningleirene, til Norge. KS var endog i høring i kommunalkomiteen i år og spurte om vi ikke kunne ta imot litt flere kvoteflyktninger, for, som de sier, vi

har kapasitet til det. Ja, vi har det – vi har økonomi, og vi har kapasitet, det er bare hjerterommet som mangler. Jeg er glad for at Venstre og Kristelig Folkeparti har fått på plass noen flere i budsjettavtalen. Det er bra. Men SV har valgt å svare på det som FN har bedt oss om, nemlig 5 000 flere kvoteflyktninger. Det er ikke all verden – det hadde Norge fint klart.

Så det er veldig mange ting vi kunne gjort med de pengene som regjeringen har til disposisjon, og som de bruker så aldeles merkelig. For den virkelige store satsingen regjeringen har, er på skattelette, som de sjøl sier – eller ikke kan bevise fører til noe annet enn at noen blir rikere, og at noen blir fattigere. Jeg vet ikke hvor lenge de skal stå her og fortsette å si at vi skal ha et samfunn med små forskjeller, for helt systematisk, skrittvis, jobber de for økte forskjeller – store jafs med skattelettene, små jafs med veldig usosiale kutt for dem som sliter mest i samfunnet.

Jeg kunne også ha snakket om rettshjelpen. Det er kanskje noe av det som er aller alvorligst: at man tar rettshjelp fra dem som er maktesløse.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [18:26:07]: Historien om den norske velferdsstaten er historien om demokratiet og denne salen, som har turt å ta langsiktige og visjonære valg. Det handler om troen på at vi faktisk kan skape et bedre samfunn sammen gjennom politikken. Derfor har vi sørget for at vi kan eie en naturressurs som vannkraften i lag. Derfor har vi sørget for at vi bygde opp igjen hele landet etter annen verdenskrig, og at vi opprettet Statens Lånekasse for å gi unge folk, uavhengig av størrelsen på lommeboken til foreldrene, en likeverdig sjanse til å få utdanning.

Det er måten å løse samfunnsproblemer på, og det er store samfunnsproblemer vi skal løse de kommende årene. Blant annet er det nå en tredjedel av den voksne befolkningen som står uten jobb. Halvparten av landets 17-åringer får ikke sommerjobb, mens det i starten av 2000-tallet var 75 pst. som fikk det, og det er systematisk barn fra de rikeste familiene som stiller først i den køen også.

Det er helt klart at det norske demokratiet igjen må tørre å bruke aktiv politikk for å løse samfunnsproblemene. Da lurar jeg på, når vi har så store oppgaver som vi skal løse, hvorfor vi har en så passiv regjering. Det eneste svaret jeg finner fram til, er at det hos denne regjeringen ligger en ideologisk tro på at det er markedet som skal løse det, ikke demokratiet.

Arbeiderpartiets forslag til hvordan pengene skal brukes i Norge det neste året, er derfor – på punkt etter punkt – rettet inn mot flere arbeidsplasser og fordeling av verdier. La meg nevne tre eksempler.

1. Det handler om at alle skal ha tilgang til den samme grunnleggende infrastrukturen i Norge. I dagens samfunn betyr det bredbånd. Derfor vil vi bruke penger, i fellesskap, for å investere i den moderne infrastrukturen.
2. Det handler om at vi vil skape nye arbeidsplasser, samtidig som vi reduserer klimagassutslippene. Derfor går vi inn med en storstilt investering i miljøteknologi, hvor vi oppnår begge disse to tingene på en gang.
3. Det handler om en helt grunnleggende del av velferdsstaten vår: et sterkt offentlig helsevesen. Derfor er det sånn at vi i Arbeiderpartiet tror på et sosialt demokrati, der vi faktisk bruker muligheten som ligger i denne salen, til å løse samfunnsproblemer.

Norge kan bedre enn den samfunnsutviklingen vi nå ser. Derfor trenger vi også et bedre statsbudsjett.

Steinar Reiten (KrF) [18:29:34]: Vi i Kristelig Folkeparti er svært tilfreds med at vi gjennom budsjettforliket med Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre har fått styrket bevilgningene over budsjettet til Landbruks- og matdepartementet med 105,5 mill. kr.

Den 16. juni i år ga Stortinget samtykke til inngåelse av avtale med EU om utvidet handel med landbruksvarer etter artikkel 19 i EØS-avtalen. Som et resultat av bortfall av eksportsubsidier på Jærlandsost og økt tollfri kvote for ost fra EU vil vi fram mot 2020 få et bortfall av opp mot 130 millioner liter melk fra norske produsenter. Derfor var det viktig for stortingsflertallet å presisere i et anmodningsvedtak at regjeringen måtte fremme kompenserende tiltak for budsjettåret 2018, bl.a. for å lette overgangen til et strammere melkemarked for norske bønder. Vi i Kristelig Folkeparti gikk derfor inn i budsjettforhandlingene med et mål om å få på plass et flerårig fond for omstilling i melkeproduksjonen. Vi ønsket oss et fond som skulle benyttes som investeringsstøtte til brukere som må foreta store omstillingsinvesteringer på grunn av de nevnte endringene i de handelspolitiske rammevilkårene, og at omstilling for melkebruk med 15 til 30 kyr ble prioritert.

Etter forhandlingene med regjeringspartiene om et budsjettforlik må vi erkjenne at vi ikke kom helt i mål med våre ambisjoner. Vi foreslo 150 mill. kr i 2018 til et slikt omstillingsfond, mens budsjettforliket sier at det blir satt av 75 mill. kr til investeringsstøtte for landbrukssektoren, og kun for budsjettåret 2018. Vi er likevel fornøyd med at forliket innebærer at disse midlene ikke skal legges inn som en ekstra pott under jordbruksoppgjøret. Dermed kommer regjeringen oss i møte i vårt krav om at dette skal defineres som friske midler utenom jordbruksavtalen. Så vidt vi har brakt i erfaring, er det første

gang det skjer, og summen på 75 mill. kr utgjør godt over 10 pst. av totalrammen for årets jordbruksoppgjør.

Vi ønsket oss også et flerårig investeringsfond. Der nådde vi heller ikke fram i forhandlingene med regjeringen. Kristelig Folkeparti ser seg dermed ikke ferdig med jobben med å sikre norske bønder bedre rammevilkår i møte med et strammere melkemarked. Vi har det som utgangspunkt i kommende konstruktive forhandlinger med regjeringen, både ved Stortingets behandling av jordbruksoppgjøret i 2018 og i budsjettforhandlinger i årene som kommer.

Vi er også fornøyd med at regjeringen ga etter for vårt krav og la inn igjen i budsjettet 30,5 mill. kr i støtte til organisasjoner som arbeider innenfor landbruks- og matpolitiske satsingsområder. Det er andre år på rad at regjeringen handler på tvers av klare signal fra Stortinget om at støtten til organisasjonene skal videreføres, og vi håper at vi slipper flere omkamper i framtiden. Det skaper stor frustrasjon hos tusenvis av frivillige som legger ned en stor innsats for å løfte fram viktigheten av god dyrevelferd, trivsel gjennom stell av dyr og planter, utnytting av mat som ellers ville ha blitt kastet, og andre samfunnsnyttige formål.

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Ingunn Foss (H) [18:32:35]: Statsbudsjettet for 2018 er et budsjett for økonomisk vekst, flere jobber og et budsjett for et bærekraftig velferdssamfunn. Budsjettavtalen mellom regjeringspartiene, Venstre og Kristelig Folkeparti viderefører hovedprofilen fra regjeringens forslag og inneholder en ytterligere styrking av gründerpolitikken, klimapolitikken og den sosiale profilen. De fire partiene har med denne budsjettenigheten vist at de kan ta ansvar i vanskelige tider og samtidig sørge for å ruste Norge for framtida.

Denne regjeringen satser på de områdene som er viktigst for framtidens velferd. Den satser på forskning og utdanning, vei og jernbane, gründere og næringsliv, helse-tjenester samt forenkling og omstilling, både for det offentlige og for næringslivet.

Vi vil at enda flere skal få muligheter i det norske samfunnet. Vi hjelper dem som står utenfor, vi prioriterer økt innsats mot barnefattigdom, og vi styrker barnevernet. Arbeid med tidlig innsats i skolen forsterkes, og vi gir skattelettelse som fremmer vekst og investeringer i norske arbeidsplasser.

Spesielt gledelig er det at vi i dette budsjettet fikk flertall for utfasing av den såkalte maskinskatten, en sak som Høyre og næringslivet har jobbet for i en årrekke. Å fjerne denne skatten vil gi store lettelse for industrien og trygge arbeidsplassene og ikke minst legge til rette for nyetableringer.

For Agder-fylkene er dette en veldig viktig sak med tanke på mulige etableringer av datasentre. Fylket har store vannkraftressurser og ligger nær kontinentet. Ak-tører både på Lista og i Vennesla er allerede godt i gang med utbygging og utbyggingsplaner. Senket elavgift, tiltak for å få bygd nye fiberkabler og fjerning av maskin-skatten gjør at rammebetingelsene for denne næringen blir vesentlig bedret.

Dagens regjering fører en politikk som legger til rette for å styrke Norges vekstevne og trygge arbeidsplassene, og som sørger for at vi kan opprettholde velferden også for de generasjoner som kommer etter oss.

Tuva Moflag (A) [18:35:07]: «God helse gjennom hele livet» var overskriften vi satte på årets budsjettarbeid i Ski kommune. Det gir god klang i mine ører fordi det er bra for enkeltmennesket og fordi det er bra for samfunnet. God helse, læring, arbeid og verdiskaping henger sammen. Det er særlig to ting som er viktig for å få til en satsing på god helse gjennom hele livet: god kommuneøkonomi og god sykehusøkonomi. Regjeringen leverer dessverre ikke på noen av delene. Kollega Ingvild Kjerkol har gitt en god oppsummering av de skrinne budsjettene til sykehusene.

La meg ta et eksempel fra kommuneøkonomien. I en tilflyttingskommune som ikke har eiendomsskatt, har vi balansert budsjettet på en knivsegg over flere år. En krevende barnevernssak og én ekstra ressurskrevende bruker kan faktisk avgjøre om budsjettet går i pluss eller i minus. Regjeringens julegave til kommunene er å øke taket for refusjon til ressurskrevende brukere og fase ut tilskuddet til rehabilitering av heldøgns omsorgsplasser. Bak merkelappen «ressurskrevende bruker» kan det skjule seg en datter med en alvorlig medfødt lidelse, eller en ektefelle som har fått tidlig demens og utagerende adferd. I heldøgns omsorgsplasser er det våre foreldre og besteforeldre som bor. Det er der de lever den siste delen av livet sitt. En heldøgns omsorgsplass er et hjem. Skal det være nyoppusset og oppdatert, eller nedslitt og uhensiktsmessig? Har regjeringen glemt at disse ordningene handler om mennesker? Det kan virke sånn når kommunene, som leverer tjenester til disse menneskene hver dag, blir bedt om å skvise mer ut av sitronen. Min hjemkommune vil tape mange millioner på regjeringens omlegginger.

Det er kanskje ikke så rart at antallet kommuner med eiendomsskatt har økt jevnt og trutt under denne regjeringen, en skatt som et av regjeringspartiene har gått til valg på å fjerne. Det er helt fair å gå til valg på å fjerne en skatt, men da må man også ha en plan for hvordan man skal kompensere kommunene. Og hvis man ikke har en plan, må man være ærlig på hvilke konsekvenser det har. Jeg har stor sympati med Fremskrittspartiets ordfø-

rer på Hvaler, Eivind Borge, som uttaler at alternativet er færre sykehjemsplasser og at forventningene til krav og kapasitet må senkes om eiendomsskatten skulle forsvinne.

Representanter fra regjeringspartiene har i sine innlegg i dag framhevet at de er ikke-sosialistiske. Jeg lurer på når de skal innse at de er usosiale.

Siv Mossleth (Sp) [18:38:25]: Fiskeriene er viktig for Norge. Verdien av tørrfisk har bygd både Bergen og Nidarosdomen – og tørrfisk er en nasjonalrett i Italia. Verdens eldste bilde av en båt, helleristningene i Eufjord i Ballangen, viser at folk i nord har brukt båter i minst 11 000 år. I budsjettforliket mellom regjeringen og Venstre og Kristelig Folkeparti fant jeg én endring som også kommer folk i fiskeriene til gode etter regjeringens budsjettforhandlinger. Det er en sak som vi i Senterpartiet har prioritert gjennom Kystløftet vårt, nemlig 10 mill. kr til ny redningsskøyte i Finnmark. Dette var dessverre unntaket.

Tiltak langs kysten var i hele forrige periode nedprioritert. Det var en salderingspost for regjeringen og lå langt bak nivået i forrige nasjonale transportplan. Vi ser nå dessverre at regjeringen fortsetter å nedprioritere kysten. Tilskuddet til fiskerihavner er bare på halvparten av det nivået som Fremskrittspartiet lovet da de la fram NTP før valget. Tilskuddet til fiskerihavner er halvert fra i fjor. Men vi vet at gode fiskerihavner er nødvendig for å øke verdiskapingen langs kysten. Nordland fylkeskommune ønsker mer kraft som utviklingsaktør, de ønsker nye oppgaver og ba om mer myndighet som et innhold i en ellers hul regionreform. Men fylkeskommunen ba aldri om å få overført fiskerihavnene.

Likevel er det det som skjer. Fiskerihavnene skal overføres til fylkeskommunene og Kystverket svekkes. Mye er ennå uavklart. Hvilke fiskerihavner som skal overføres, er uvisst, men det skal skje 1. januar 2020. Jeg vil anbefale at det ikke skjer. Men om det blir slik, må regjeringen i tråd med god forvaltertankegang overlevere noe som er i god stand. Så manglende tilskudd til fiskerihavner overrasker oss som tror og vet at fiskeriene fortsatt kan gi stor verdiskaping langs kysten og bygge nasjonen vår i tusen år til.

Kan manglende satsing på kysten være et nytt skritt i jobb nummer én for denne regjeringen, nemlig sentralisering av Norge? Jeg frykter at fiskerihavner som egentlig bør løftes fram, heller kan bli utsatt i tid. Jeg frykter at den økonomiske veksten til fylkeskommunene ikke vil vokse parallelt med ansvaret for fiskerihavnene. Vi må ha et kystløft, og vi må løfte investeringene. Senterpartiet har økt beløpet til farledene og doblet beløpet til fiskerihavnene, men Kristelig Folkeparti og Venstre hadde lavere ambisjoner.

Jon Gunnes (V) [18:41:52]: Regulering av markedet er den viktigste innsatsfaktoren for å gjennomføre det grønne skiftet. Det å frita elbiler for moms og andre avgifter har skapt et marked for denne bilen, og vi har nå 120 000 elbiler som kjører på våre veier. Men opp mot 2,7 millioner biler, som er totalantallet biler i Norge, bidrar elbilen bare bitte lite grann – ennå. Men ketchup-effekten kan være nær. Nå begynner bilfabrikantene å produsere biler som virkelig kan få fart på elbilsalget. Det er biler til et annet segment enn i dag – ikke bare Tesla, men bilmerker som er langt billigere.

En tredel av private bileiere ønsker en biltype som er stor nok for en aktiv familie, har firehjulstrekk, tilhengfeste, høy bakkeklaring og lang rekkevidde. Eller for å si det enklere: Mange drømmer om en SUV, en elektrisk SUV. Denne bilen må nødvendigvis veie noen kilo, og derfor kan ikke egenvekten være avgjørende for avgiftsnivået. Det samme gjelder for bilen som en elektriker eller en rørlegger skal bruke i jobbsammenheng. Håndverkere må få tilbud om å delta i det grønne skiftet.

Venstre vil legge til rette for dem som trenger bilen, men et klart krav bør være at alle biler som selges etter 2025, skal være fossilfrie. Skal vi nå dette målet, må vi stimulere markedet. Avgifter ved kjøp av populære biler må unngås de nærmeste årene. Venstre klarte det ved denne budsjettbehandlingen.

Det grønne skiftet må videreføres, og ny teknologi vil også føre til grønn vekst.

Åsmund Aukrust (A) [18:44:17]: Noe av det aller fineste med Norge er alle de menneskene som engasjerer seg i frivillighet eller i sivilsamfunn for dem som trenger det aller mest. Det kan være i Gatejuristen, i NOAS, i Jussbuss, i Kirkens Bymisjon eller i Dyrevernalliansen. Felles for alle dem som står på for disse organisasjonene, er at takken fra regjeringen er kuttet. Det er et bilde på den småligheten denne regjeringen står for. For mens landets rikeste har fått trillebårlass med skattelette, møtes de som har minst, med store kutt. Er det virkelig folka som går på Matsentralen fordi de ikke har råd til å kjøpe mat, som skal møtes med sparekniven til Siv Jensen? For det er det som er virkeligheten med denne regjeringens politikk, og da trenger man virkelig ikke å klø seg i hodet og lure på hvorfor forskjellene mellom folk øker.

Siv Jensen prøvde å kutte så mye til organisasjonene at hun til og med foreslo å kutte all støtte til organisasjoner som statsministeren hadde brukt sin nyttårstale på å skryte av. Justisministeren påsto da at det hele var et arbeidsuhell, men arbeidsuhellet var ikke det ene kuttet. Det virkelige problemet er at denne regjeringen systematisk kutter til viktige organisasjoner. Og det er et mønster i regjeringens politikk. Er man uenig med re-

gjeringen, møtes man med kutt. Det kan være nobelprisvinner ICAN eller miljøbevegelsen. Og man trenger ikke være konspiratorisk for å se mønsteret. Nei, talspersonene for regjeringen sier det selv: I forrige periode kritiserte en samlet miljøbevegelse regjeringens miljøpolitikk. Svaret fra Fremskrittspartiets miljøpolitiske talsperson var at han nå mente man burde kutte all støtte til miljøbevegelsen, med begrunnelsen at dette utspillet viste at de var blitt late og kunnskapsløse.

Noen som derimot *har* støttet mye av regjeringens profil, er Human Rights Service, organisasjonen som etter valget i 2013 har fått nesten firedoblet sin statsstøtte, eller som Hege Storhaug uttalte etter stortingsvalget i 2013: «Vi trenger ikke en gang å søke om støtte. Vi får bare pengene slengt etter oss.» Human Rights Service får integreringsstøtte, men gjør alt annet enn godt integreringsarbeid. IMDi har foreslått å fjerne støtten, men er overstyrt av Sylvi Listhaug og regjeringen. Og i høst kom det som virkelig burde være spikeren i kista for statsstøtten. De inviterte til et fotoprojekt som ikke kan beskrives som noe annet enn forfølgelse av muslimer. Vi som samfunn hadde da en mulighet til å si fra om at denne trakasseringen og forfølgelsen finner vi oss ikke i, den skal ikke staten være med på å finansiere. I denne salen var det flertall for å gjøre akkurat det, men igjen er det Fremskrittspartiet som har fått bestemme.

Til slutt: Etter at dette statsbudsjettet ble lagt fram, konfronterte Jonas Gahr Støre statsministeren med kuttene til de frivillige organisasjonene. Statsministeren prøvde da å hovre over at Arbeiderpartiet var opptatt av de små summene det var snakk om. Det viser at statsministeren ikke har skjønnet hva dette handler om. Det er små summer, men for dem det gjelder, kan det utgjøre hele forskjellen. Og når vi har en regjering som ikke bryr seg, skal de i hvert fall vite at Arbeiderpartiet vil stå opp for dem.

Heidi Nordby Lunde (H) [18:47:36]: Da regjeringen Solberg tiltrådte i 2013, var det stort behov for omstilling i Norge. I perioden før økte sykehuskøene og antall fattige barn. Antall unge som sto helt utenfor arbeidslivet, økte fra 47 000 i 2008 til 70 000 i 2013 – dette samtidig som oljeprisen var rekordhøy, nordmenn betalte mer skatt og det var vekst i norsk økonomi. I 2013 gikk norsk økonomi fra full gass til halv fart og ledigheten steg. Det var resultatene av en politikk de rød-grønne fortsatt fremmer i dag.

Fire år etter, med et betydelig fall i oljeprisen bak oss, ser vi at veksten er tilbake, ledigheten går ned og flere kommer i jobb. Dette er gode nyheter for dem som kommer i jobb og for bedriftene som opplever bedre tider, men for den politiske omstillingsviljen kan det være dårlige nyheter. Det til tross for at Perspektivmeldingen

av 2013 og 2017 viser at Norge må gjøre endringer som sikrer en bærekraftig velferdsstat for generasjonene som kommer etter oss.

Endringer må til for å sørge for at alle kan bli løftet opp, og at alle får være med. Et samfunn der gamle strukturer opprettholdes, virker ekskluderende på nye grupper og nye behov. Dette gjelder også innretningen på velferdsordninger og sosiale ytelser. Det mangler ikke på vilje til å øke ytelser eller bredde disse, men alle ytelser kan ikke være alt og gjelde alle. Disse må også endres, slik at de virker etter hensikten når samfunnet endrer seg.

Det er ikke bare for å sikre den bærekraftige velferdsstaten at Høyre snakker om arbeidslinja og arbeidsretting av ytelser. Dette er viktig for den enkelte. Arbeid er mer enn bare jobb. Det er også økt økonomisk frihet, inkludering og et fellesskap utover hjem og familie. Derfor mener Høyre at det er viktig å opprettholde en tilknytning til arbeidslivet ved egen eller andres sykdom. Å havne utenfor skal ikke være et valg, men kan ofte bli resultatet dersom bortfall av arbeidsinntekt kompenseres fullt ut eller delvis i lengre perioder. Ordninger for å kompensere for midlertidige tap av arbeidsinntekt av velferdshensyn kan ikke gli over til å bli permanente ordninger for å være hjemme.

De fire siste årene har regjeringen lagt fram budsjetter som har fremmet arbeid, aktivitet og omstilling. Denne politikken virker og vi ser resultatene. Men dette arbeidet må fortsette, det må lønne seg mer å stå lenger i arbeid. Vi må redusere barrierer til å gå fra offentlig til privat sektor, vi trenger en ny, ansvarlig pensjonsreform.

Inkluderende vekst betyr også et skattesystem som fremmer arbeid og aktivitet, og som sikrer inntekten til velferdsstaten på den ene siden og et sosialt sikkerhetsnett som gir trygghet til dem som trenger det, på den andre. En stat skal ikke være alt for alle, men mye for dem som trenger det mest.

Cecilie Myrseth (A) [18:50:29]: Jeg registrerer at representanter fra Høyre og Fremskrittspartiet bruker mye tid på å raljere over meningsmålinger, over Arbeiderpartiet sitt valgresultat, og er frempå med mange råd om hvordan vi skal utvikle oss videre som parti. Men jeg må få minne om at vi har en svekket regjering etter dette valget, en regjering som allerede har blitt vant til å gå på nederlag etter nederlag i denne salen, som startet med økning av pappakvoter. Høyre og Fremskrittspartiet vant ikke valget fordi de gjorde et veldig godt valg selv, men fordi Arbeiderpartiet gjorde et dårlig valg. De vant også valget på grunn av taktisk stemmegiving som sikret at Venstre kom over sperregrensen.

Det er ikke noe rop i det norske samfunnet om økte forskjeller, høyere barnehagepriser og kutt i velferden, som er Høyre og Fremskrittspartiet sin politikk. Det vi har behov for, er flere arbeidsplasser. Vi har den laveste sysselsettingen på 20 år. Frafallet i den videregående skolen er fremdeles et stort problem, og vi har ikke en regjering som evner å tenke «by og land, hand i hand».

Norge trenger en aktiv næringspolitikk som bidrar til å skape flere arbeidsplasser over hele landet. Derfor sier vi nei til kutt i det som virker. Virkemidler for utvikling, det fungerer. De regionale utviklingsmidlene – midler som bidrar til at kommunene har lokale næringsfond, midler som bidrar til muligheter for vekst for næringslivet, som f.eks. å bidra til at Norge nå sender ut de mest spektakulære bilder til verden gjennom Arctic Race of Norway.

Reiselivet er en viktig framtidsnæring. I min hjemkommune, Tromsø, har vi hatt en vekst på 704 pst. på ti år. Det merkes, men utfordringen til næringen er mangel på nasjonale strategier og tiltak som bidrar til bærekraftig vekst. Det trengs tilrettelegging for bruk av naturen, tiltak som imøtekommer behovene for sikkerhet og for f.eks. sertifisering av guider – ja, det trengs når man skal ferdes i f.eks. Lyngsalpene. En næring som vokser raskt, trenger også framoverlent og aktiv politikk og tiltak, framfor regjeringens passivitet og kutt. Arbeiderpartiet vil bruke 20 mill. kr mer på reiseliv.

Vi har altså en regjering som tror at svaret på alle utfordringene er skatteuttak til de aller rikeste, en politikk som ikke bidrar til å løse noen av de utfordringene vi har som samfunn, men det er selvsagt en hyggelig gest fra Høyre og Fremskrittspartiet til sine økonomiske støttepillere.

Vi trenger altså en politikk som bidrar til mindre forskjeller mellom folk, vi trenger en aktiv næringspolitikk som bidrar til å skape flere arbeidsplasser, og som tar hele landet i bruk.

Marianne Synnes (H) [18:53:37]: Jeg kan forsikre forsamlingen om at når redusert skatt på arbeidende kapital nevnes, er det ikke mange bedriftseiere som forbinde det med skattelette til de rike. Tvert imot ser man det som en mulighet til å investere mer i bedriften og i arbeidsplassene, heller enn å vanne ut bedriftens likviditet med denne særnorske beskatningen. Åtte av ti norske bedrifter sa i en undersøkelse gjennomført av NHO at skatten på norsk eierskap er til hinder for å skape flere jobber.

Høyre har trappet ned skatt på arbeidende kapital fordi vi ønsker at flere arbeidsplasser i Norge skal være norskeid. Skattefradrag for investering i oppstartsbedrifter ble innført i sommer, mens fjerning av maskinskatten, en ytterligere reduksjon av selskapsskatten

og endring av reglene for opsjonsbeskatning ligger i neste års budsjett.

Gründere tar en risiko for å skape nye jobber, men kun én av ti bedrifter har lyktes ti år etter oppstart. Oppstartsbedriftene må få betingelser som gjør det enklere å beholde eierskap og kontroll i en startfase og å tiltrekke seg de riktige medarbeiderne allerede fra start. Oppstartsbedrifter kan sjelden konkurrere på lønn om de kloke hodene, så opsjonsordningen kan være et viktig instrument for å tiltrekke seg de riktige personene, som er villige til å ta risiko og jobbe for en mulig gevinst i framtiden.

Høyre ønsker å legge til rette for flere lokaleide norske bedrifter. Et viktig punkt i budsjett 2018 er derfor endring av reglene for opsjonsbeskatning. Etter den nye ordningen skal fordeler ved opsjoner til ansatte i små oppstartsselskap skattlegges først når aksjene realiseres. Dette blir viktig for norske oppstartsbedrifter og ikke minst for den unge, men raskt voksende helsenæringen.

Jeg ønsker å gi en honnør til de samarbeidspartiene som deler vårt syn på å styrke norsk næringsliv, og spesielt til Venstre, som ønsket å øke taket på opsjonsbeskatningen utover det som var foreslått av regjeringen – et viktig tiltak for å styrke norsk eierskap. Jeg mener forslaget til opsjonsbeskatning nå er forbedret ved at man øker maksimal opsjonsfordel fra 30 000 til 500 000 kr. Dette kan bidra til at vi får en ordning som blir praktisk anvendelig.

Mange har snakket om å legge til rette for mer entreprenørskap. Vi gjør noe med det.

Norge er i omstilling, og vi må bruke de verktøyene vi har, til å legge til rette for entreprenørskap og norsk verdiskaping. Vi må ikke være så redde for å la folk bruke kompetansen sin til å skape noe i dette landet. Enten man liker det eller ikke, er realiteten at vi trenger et livskraftig næringsliv for å opprettholde en bærekraftig velferdsstat.

Øystein Langholm Hansen (A) [18:56:50]: Dagens regjering framstår ofte som en administrerende enhet i ledelsen av AS Norge. De fire foregående årene har det ikke vært gjennomført noen reformer av stor betydning, bortsett fra at de rike er blitt rikere og de med minst og dårligst økonomi har fått det verre. Det kan vel kanskje også beskrives som en reform, men det er ikke en reform som Arbeiderpartiet støtter. Vi mener at de store pengene skal gå til de store tingene og ikke til de menneskene som har mest fra før.

Sist uke vedtok Stortinget en lov om utprøving av selvkjørende kjøretøy – et viktig vedtak som både kan få ned antall biler på veiene og få ned antall ulykker. En slik satsing fordrer utbygging av bredbånd, ja, faktisk en kraftig satsing på utbygging. Vi vet i tillegg at framtidens

velferdssamfunn vil være digitalt i langt større grad enn i dag, f.eks. gjennom at både helsetjenester, tingenes internett og mye annet må kobles opp via nettet. Ja, ting vi ennå ikke har oversikt over, vil bli utført via internett på måter vi i dag ikke aner noe om.

Manglende satsing vil føre til et skille mellom by og land om vi ikke er bevisste på dette og satser deretter. Venstre framholder bredbåndsatsing som budsjettvinner. Vel, det sier vel mye om resten av budsjettet, for det ble ikke mer enn snaut status quo. Næringsutvikling i distriktene og kompetanseutvikling i befolkningen vil bli blant taperne. Dersom kommersielle krefter skal få lede denne utviklingen, er det store områder i landet som aldri vil få bredbåndsdekning. Arbeiderpartiet vil ikke at det skal danne seg et A-lag og et B-lag på dette området – ja, ikke her heller. Regjeringen halverer sin satsing på bredbånd, mens Arbeiderpartiet vil ha en storstilt satsing på bredbåndsutbygging og har lagt inn 430 mill. kr mer enn regjeringens budsjettforslag og 350 mill. kr mer enn budsjettforliket. Det er faktisk en seksdobling av regjeringens forslag og en tredobling av forliket. Dette viser at Arbeiderpartiet, i motsetning til regjeringen, har forstått viktigheten av bredbånd i framtidens velferdssamfunn. Dette ville vært en investering i framtidig verdiskaping og velferd.

Kirsti Leirtrø (A) [19:00:04]: Norge har store naturgitte fortrinn for næringsutvikling. Naturressursene våre, som vi skal leve av, finner vi i distriktene – landbruk, havbruk, skogbruk og mineraler. Med en høy grad av forskning og teknologisk utvikling er dette næringsområder som fortsatt har et stort potensial. Da må vi skape likeverdige konkurranseforhold. Vi må skape for å dele, og vi må skape nytt til erstatning for oljerelatert virksomhet.

De aller fleste bedrifter ligger ved en fylkesvei. Forfaller på fylkesveiene er anslått til å utgjøre mellom 70 mrd. kr og 90 mrd. kr i grunnlagsdokumentet til NTP. Dette er alvorlig. I fylket jeg kommer fra, er det ti ganger så mye fylkesvei som riksvei. Klimaforandringene, med mer flom og ras, gir fylkeskommunene store, uforutsette utgifter. Når veier og bruer blir borte, må dette fikses. Tunnelsikkerhetsforskriften skulle kompensere fylkene, men med den farten regjeringen legger opp til, er minimumstiltakene finansiert i 2037, mens fristen er 2019. Det ironiske er at de utfordringene fylkeskommunene har, gjør at samferdselsministeren til stadighet legger nye bompengeprojekt på fylkesveier fram for Stortinget. De har lokal tilslutning fordi fylkeskommunene tar ansvar. De ser trailervelt og trafikkfarlige, bortsmuldrete veier.

Norge må gjøres mer konkurransedyktig. Det kan vi gjøre ved å øke fylkeskommunens rolle som regional

motor med regionale utviklingsmidler, hvor regjeringen til nå har kuttet 1,3 mrd. kr. Det kan vi gjøre ved bredbånd, hvor regjeringen foreslo å halvere tilskuddet der det ikke er kommersielt lønnsomt. Vi kan øke rammeoverføringene til fylkeskommunene. En rekke ordninger er ikke fullfinansiert hos dem, f.eks. moms på bussbillett, lærlingtilskudd og ferjedrift.

Uten bedre og mer målrettet satsing vil ikke distriktene kunne konkurrere om kompetansen de så sårt trenger. Teknologi og forskningsmiljø i byene og naturressursene i distriktene må spille sammen. Arbeiderpartiet ser dette, og vårt alternative budsjett vil styrke og bygge landet, også der naturressursene er. Det er det vi skal leve av i framtiden. Det synes regjeringen å ha glemt.

Runar Sjøstad (A) [19:03:11]: Norge er inne i en omstilling. Norge har som ett av 175 land underskrevet Parisavtalen. Det forplikter, og det utfordrer. Det er derfor skuffende å se at regjeringen og samarbeidspartiene ikke setter av nødvendige midler til karbonfangst og -lagring. Verbalforslag og gode intensjoner uten at det følger med økonomiske virkemidler, hjelper lite. Skal Norge bidra til at vi når 2-gradersmålet i Parisavtalen, må alle gode tiltak på bordet, og de må finansieres. Derfor ønsker Arbeiderpartiet å sette av 340 mill. kr i sitt alternative statsbudsjett til karbonfangst og -lagring.

Arbeiderpartiet mener også at energisystemet spiller en avgjørende rolle i overgangen til lavutslippssamfunnet. Nesten all kraftproduksjon i Norge i dag er fornybar og utslippsfri. 20 000 årsverk i 1 500 vannkraftverk leverer 96 pst. av strømmen vår. I Norge er derfor hovedoppgaven å ta vår fornybare kraft bedre i bruk for økt verdiskaping og reduserte utslipp.

Fra naturens side har Norge et enormt potensial for nye fornybare energikilder, både til havs og på land. Forsyningssikkerhet, stabilitet og produkter mot sluttkunder må vektlegges i sterkere grad. Veitrafikk og annen transport står for store deler av Norges utslipp, og fornybar energi må derfor langt på vei erstatte fossil energi. Det krever et sterkt offentlig engasjement i kraftproduksjonen. Det krever et tett samspill mellom fornybarnæringene og petroleumssektoren, og det fordrer ikke minst at det er etablert nødvendig infrastruktur.

Norges nordligste fylke, Finnmark, mangler nødvendig infrastruktur, som kraftlinjer med god nok kapasitet. Som en konsekvens av dette koples Hammerfest og Alta ut ved ekstremværsituasjoner som oppstår hver eneste vinter. Det er snakk om over 30 000 innbyggere. Øst-Finnmark importerer kraft fra Russland og Finland for å dekke sitt behov. Deler av den kraften er produsert ved atomkraftverkene i Russland og Finland. Finnmark har ca. 80 pst. av det uutnyttede vindkraftpotensialet på

land. Samtidig avvises gode vindkraftprosjekter på grunn av kapasitetsmangel i overføringsnettet. Staten må gjennom Statnett legge til rette med en aktiv politikk som sørger for at vi får videreført 420 kV-linjen fra Balsfjord i Troms til Skaidi–Hammerfest i Vest-Finnmark og videre til Øst-Finnmark.

Mona Lill Fagerås (SV) [19:06:12]: Lik rett til utdanning og like muligheter til utdanning er en grunnpilar i det norske samfunnet, for utdanning er vårt viktigste verktøy for utjamning, inkludering og verdiskaping. Det handler om hvilke muligheter folk i dette landet skal ha – og ja, det handler om et samfunn for de mange og ikke for de få.

SV mener at vi trenger et statsbudsjett hvor det brede utdanningsløpet styrkes. Nøkkelen til gode kvalitetsbarnehager handler om nok voksne med god barnefaglig kompetanse som hjelper ungene til å bli trygge, og som legger til rette for lek og læring.

I skolen må vi legge det brede kunnskapssynet til grunn og bidra til at alle elevene skal lære, lykkes og trives, og at de får økt læringsutbytte gjennom en mer praktisk og variert undervisning.

Flere lærere med økt kompetanse og tid til tidlig innsats er det viktigste virkemidlet for å gi elevene større muligheter til å ta ut sitt potensial og leve ut sine drømmer. I SVs skole har læreren tid til å følge opp hver enkelt elev og tilpasse opplæringen til elevenes ressurser og behov. Derfor er innføringen av en nasjonal ressursnorm for økt bemanning i barnehagene og økt lærertetthet en hovedprioritering i SVs alternative statsbudsjett.

Men vi er ikke bare opptatt av dagens skole. Vi må også legge til rette for morgendagens skole, en skole der vi kan møte framtidens kompetansebehov. I framtids-skolen må vi legge til grunn et bredere kunnskapssyn enn dagens, og vi må gi plass til det som mangler i dag, med større vekt på kreativitet, kunnskap og dybdelæring, mer tid til praktisk-estetiske fag, mer fysisk aktivitet og sunn og gratis skolemat. Leksene må foregå i skolehverdagen, slik at ungene kan få hjelp av lærere og ha leksefri når de kommer hjem.

SVs framtidsskole er en nødvendig modernisering, en modernisering som krever investering. Å investere i ungene vår koster, men det vi ikke har råd til, er å la være. Vi skaper mest i et samfunn som utjevner forskjeller, som inkluderer alle, og som gir like muligheter, der alle får utnyttet sitt potensial.

Maria-Karine Aasen-Svensrud (A) [19:09:41]: Et tilgjengelig og stødig politi som er der folk er, og som bidrar til trygge lokalsamfunn, er – sammen med rettsapparatet og domstoler som håndterer sakene effektivt og pålitelig, og som samtidig bidrar til at folk kan gå videre i livet sitt – noen av våre viktigste rettsstatsprinsipper.

Arbeiderpartiet vil forebygge og bekjempe kriminalitet. Forbrytelser skal oppklares raskt, og lovbrytere skal straffes og rehabiliteres. Ofre for alvorlig kriminalitet og deres pårørende skal tas vare på. Kriminalpolitikken må forebygge bedre, oppklare mer, reagere raskere og rehabilitere mer effektivt. Arbeiderpartiet vil føre en kriminalpolitikk som er tøff mot gjengangere og organisert kriminelle. Vi vil ha gode, effektive rehabiliteringstilbud. Arbeiderpartiet har høye ambisjoner for justissektoren, for økt beredskap og for et tryggere Norge.

Når KDI i dag roper varsku om budsjettsituasjonen i fengslene og uttrykker at situasjonen er tilnærmet uhåndterlig, og når politifolk varslar om at dersom de ikke får betjenter ut i gatene, vil det gå på sikkerheten løs, har ikke regjeringen, med støttepartiene, gjort jobben godt nok.

Arbeiderpartiet mener at vi må sørge for å nå målet om to politifolk per tusen innbyggere, og vi vil se til at kriminalomsorgen har kapasitet til å gjøre det viktige rehabiliteringsarbeidet som de er satt til, og at ingen risikerer å få et blått øye på jobb. Vi kan ikke akseptere denne situasjonen som regjeringen har satt oss i.

Arbeiderpartiet satser på politiet og den sivile beredskapen, løfter kriminalomsorgen og styrker rettssikkerheten til folk flest. Vi legger til rette for gode og trygge lokalsamfunn og styrker frivilligheten.

Freddy André Øvstegård (SV) [19:12:00]: En finansdebatt bærer ofte preg av store ord om store tall. Jeg vil nå heller snakke litt om de små. For det er de små politikken burde handle om. Det er de små som burde få de store summene.

Norge har aldri vært mer velstående som samfunn enn i dag, men samtidig vokser nesten hundre tusen unger opp i fattige familier. Det er nesten hundre tusen unger som gruer seg til jul fordi det ikke blir noen god julemiddag og det ikke ligger noen pakker under juletreet. Bare i min egen hjemby Sarpsborg er det nesten 1 600 unger som går rundt med den klumpen i magen.

Regjeringen har mange store ord for disse barna, men hvor har det blitt av de store summene? Helt siden 1996 har barnetrygden stått stille. Den har stått stille meste parten av mitt liv. Det har skjedd ganske mye i løpet av mine snart 23 leveår, bl.a. at barnetrygden nå har blitt en tredjedel mindre verdt. SV har ikke bare store ord til disse barna. Vi prioriterer også å bruke de store pengene. Vi foreslo å bruke 1,8 mrd. kr bare i årets statsbudsjett for å trappe opp barnetrygden som første ledd i å få den tilbake til 1996-nivå.

Fordelingsutvalget slo fast at å øke barnetrygden vil være det mest effektive tiltaket på kort sikt for å hjelpe

barn ut av fattigdom. Nesten 20 000 unger slipper å vokse opp i fattigdom med vårt forslag.

Det handler om å fordele de store summene rettferdig – for de mange, ikke bare for de få. Noen av de minste er også noen av de mest sårbare i samfunnet vårt. Dem finner vi f.eks. i barnevernet – unger som trenger forutsigbarhet, faglighet og nok voksne med omsorg.

Men altfor mange av disse ungene får ikke den tryggheten og omsorgen. Tvert imot er barnevernet i dag preget av kommersielle aktører som tjener penger på disse sårbare ungene. 60 pst. av det private barnevernet er kommersielt. Fire av de fem store kommersielle barnevernsaktørene er eid av internasjonale oppkjøpsfond som sender profitten til skatteparadis. Vi i SV mener at hver eneste krone som er bevilget til barnevernet, skal gå til mer omsorg for barna, ikke til tropiske øyer med svært mange postbokser.

Det kravet er verken radikalt eller kontroversielt. Det er bare fornuftig og rimelig. Men regjeringen er tydeligvis uenig, for i statsbudsjettet kan man lese at det skal kuttet 640 mill. kr i det statlige barnevernet og kjøpes private barnevernstjenester for 500 mill. kr. Vi foreslår å snu det kuttet og vil heller bygge opp det offentlige tilbudet med supplement fra ideelle aktører.

Vi prioriterer de store summene til de minste blant oss fordi det er det som burde være politikken hovedoppgave – ikke å fylle opp allerede velfylte lommer.

Tellef Inge Mørland (A) [19:15:21]: For første gang har jeg fått følge finansdebatten fra stortingssalen. Jeg har jo innsett at dette ikke er den store dagen for raushet, men jeg skal prøve å si noe hyggelig. For skal jeg være helt ærlig, er det faktisk ikke alt som er helt galt med regjeringens politikk. Men det er kanskje sånn at enkelte av innspillene som kommer fra opposisjonen, også kan ha noe for seg.

Når jeg har hørt de politiske innleggene fra Høyre og Fremskrittspartiet her, burde jeg jo egentlig ha begynt å tvile på min egen tro, på min politiske tilhørighet, men tvert imot, for det handler om i hvilken retning vi ønsker å forandre landet skritt for skritt.

TV 2 har i dag et oppslag om 150 000 nordmenn som sier de ikke har hatt råd til mat i løpet av det siste året. Dette handler politikk om for meg – at vi skal stille opp for dem som trenger det mest, ikke for dem som har mest. Da trenger vi et sterkt fellesskap, et fellesskap som omfordeler – ikke for at vi skal bestemme over hverandre, men for at vi skal gi alle muligheten til å leve så godt liv som mulig.

Det høres kanskje ikke så spenstig ut med 3 mrd. kr mer til kommunene og fylkeskommunene, men det handler egentlig om en satsing på barnehager, flere lærere, yrkesfagløft og flere læreplasser, sånn at flere unge

får muligheten til en god oppfølging i utdanningsløpet, kan ta den utdanningen de ønsker, og ikke minst også lykkes med å komme inn i arbeidslivet.

Det handler om at når Arbeiderpartiet neste år vil gi 16 mill. kr mer til kommunen jeg bor i, Arendal, blir det litt lettere for bystyret der å få bygd og driftet det sykehjemmet som alle lokalpolitikere, fra Arbeiderpartiet til Høyre og Fremskrittspartiet, ser ut til å ønske seg. Og når Arbeiderpartiet legger over 1 mrd. kr mer på bordet til sykehusene, er det fordi vi ønsker at flere skal få raskere og bedre helsehjelp, helt uavhengig av egen økonomi og uten behov for andre helseforsikringer enn fellesskapet. Og det handler om at i stedet for å kutte 228 årsverk ved Sørlandet sykehus på grunn av trang økonomi, kan flere leger og sykepleiere bidra til min og andres trygghet i Agder når vi trenger det.

Jeg har stor respekt for den jobben som finansministeren og statsministeren gjør, og jeg er glad for å bo i et land der omveltningene ikke er enorme selv om makten skifter hender. Men også her i Norge spiller det en rolle hvem som styrer, og over tid blir endringene store. Derfor burde jobben vår i denne salen være å sørge for at vi de neste årene får færre og ikke flere enn 150 000 nordmenn som sier at de ikke har hatt råd til mat.

Norge blir et fattig land om vi ikke tar oss råd til å stille opp mer for dem som har minst og trenger oss mest. Derfor er jeg stolt over å støtte Arbeiderpartiets alternative budsjett, for det ville gitt oss muligheten til å bli litt rikere gjennom å satse på fellesskapet.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [19:18:31]: Vi har områder med levekårsutfordringer i byene våre. Mange av barna som vokser opp i disse områdene, har foreldre som ikke jobber. De vokser opp i fattige familier. Dette er familier som ikke alltid har råd til å sende barna på fotballtrening, kino eller ferie. Dette er aktiviteter mange av oss andre tar for gitt. Det er alvorlig at mange barn vokser opp i fattigdom, og at forebyggingen av ungdomskriminalitet i deler av byene våre ikke er god nok.

Ved å delta i arbeidslivet vil de fleste kunne forsørge seg selv og sin familie og dermed unngå å havne i fattigdom. Derfor er det å få flere i arbeid så viktig for Arbeiderpartiet. Vi vil legge til rette for at flere kvalifiserer seg til arbeid. Arbeiderpartiet prioriterer dette i sitt alternative budsjett, bl.a. ved å styrke Jobbsjansen.

Mange barn og unge gjør ting de angrep på senere i livet. For noen av disse ungdommene resulterer dette i marginalisering, utenforskap og store sosiale forskjeller. Skolen er nøkkelen for ungdom som faller utenfor. Vi som politikere kan hjelpe disse barna til å få muligheten til å leve bedre liv. Det handler om å prioritere. Det handler om at regjeringen ikke prioriterer tiltak som

gjør livet til disse ungdommene bedre. Den borgerlige regjeringen prioriterer verken nok politi i gatene, som kunne jobbet forebyggende, eller tiltak som kunne fått foreldrene til barna som vokser opp i barnefattigdom, i jobb. Regjeringen mangler også ambisjoner for å forhindre at elever dropper ut av skolen, og satsing på kvalifiseringstiltak. Dette er politiske satsinger som kunne betydd en forskjell for disse ungdommene.

Regjeringen er også på defensiven i arbeidet med områdesatsingene. I valgkampen lovet Jan Tore Sanner gull og grønne skoger. Men da budsjettene kom, var regjeringen ikke i nærheten av å komme byrådet i Oslo i møte. Budsjettforliket kom litt lenger på vei med penger til områdesatsinger, men fortsatt er det langt unna det som trengs.

Arbeiderpartiet har i lang tid vært pådriver for områdesatsinger i utsatte områder med levekårsutfordringer. Ekstra innsats fra stat og kommune i utvalgte nabolag har hatt som mål å bidra til nærmiljøer der folk skal trives bedre. Lokale møteplasser er med på å skape trivsel og samhold i et nabolag. Her er det snakk om små midler, som kunne gjort en ettermiddag litt lettere for de barna som ikke har så mange muligheter – om det er på leksehjelp, på fotballtrening eller på et kveldsåpent bibliotek. Men regjeringen har sagt nei til både de små og de store summene for disse barna.

Heidi Greni (Sp) [19:21:27]: Regjeringen vil «bidra til et levende lokaldemokrati og styrke det kommunale velferdstilbudet», heter det så fint innledningsvis i budsjettforslaget som er lagt fram fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

Ja, det er mulig regjeringen vil, men den får det dessverre ikke til – verken når det gjelder økonomiske rammer, eller når det gjelder respekten for det lokale folkestyret.

Senterpartiet fremmer et budsjett som til sammen styrker kommunesektoren med 3,9 mrd. kr utover regjeringens forslag. Budsjettavtalen med Venstre og Kristelig Folkeparti ga litt mer penger til kommunene og fylkene, men alt er bundet opp i tiltak og gir ikke noe rom for lokale vurderinger av hvordan pengene best kan brukes.

Også ved denne budsjettbehandlingen må vi konstatere at økte overføringer til kommunene knapt nok dekker opp for de utgiftsökningene som følger av flere innbyggere og endret alderssammensetning. Dessuten opplever vi nok en gang at oppgavene ikke fullfinansieres. Dette er grundig dokumentert av KS og gjelder bl.a. den innførte pedagognormen for barnehagene. I budsjettavtalen med Venstre og Kristelig Folkeparti er det også innført en lærernorm som det er knyttet stor usikkerhet til fullfinansieringen av. Når kommunene utover dette

får en ekstraregning på hele 345 mill. kr fordi staten hever taket for medfinansiering av ressurskrevende tjenester, forstår jeg at de fleste lokalpolitikere opplever årets statsbudsjett som en nedtur.

Fra 2019 fjernes kommunenes adgang til å innkreve eiendomsskatt på produksjonsutstyr og installasjoner. For det første fjerner regjeringen med dette den siste muligheten kommunene har til å påvirke egne inntekter. For det andre fjernes det anslagsvis 1 mrd. kr av kommunenes inntekter. Det er konsekvensen etter at de sju årene med nedtrapping er ferdig. Budsjettavtalen med Venstre og Kristelig Folkeparti om en kompensasjonsordning lindrer litt, men fjerner på ingen måte grunnlaget for reaksjoner. Full kompensasjon for bortfall av eiendomsskatten skrytes det av, men avtalen gjelder ikke for det som er etablert etter 1. januar 2017.

For Senterpartiet er det en grunnleggende forutsetning at overføringene til kommunene og fylkene skal skje på en måte som gir muligheter til å tilby likeverdige tjenester og utviklingsmuligheter. Gjennom omleggingen av inntektssystemet for fylkene i 2015 og for kommunene i 2017 er prinsippet forlatt. Fylkes- og kommunereformen har blitt en premiss for utformingen av inntektssystemet. Dette har ført til store omfordelinger som særlig rammer distriktene og små og mellomstore kommuner.

Beregninger fra KS viser at de minste kommunene har en vekst på bare 1,7 pst. fra 2017 til 2018, mens kommuner over 20 000 har en vekst på 2,8 pst. Senterpartiet fremmer i sitt alternative budsjett forslag om at rammebevilgningene til kommunene fortsatt skal ivareta hensynet til utjamning mellom kommunene ved at små driftsulempene kompenseres.

Lars Haltbrekken (SV) [19:24:49]: Denne høsten har mange nordmenn, særlig på Sørlandet, fått oppleve klimaendringene på kroppen. Flommen gjorde stor skade på folks hjem. Både olje- og energiministeren og kommunal- og moderniseringsministeren dro for å besøke flomofrene. Til NRK sa kommunalministeren: Vi ser hvor sårbare vi er, så det er viktig at man forbereder seg på mer uvær og sterkere krefter. Olje- og energiministerens budskap var at flommen var en kraftig påminnelse om at det må jobbes enda hardere med forebyggende arbeid knyttet til flom og skredsikring.

Besøket og løftene om sterkere innsats for å unngå slike skader som en følge av klimaendringene kom den 4. oktober. Litt over en uke etterpå kom statsbudsjettet med svaret. Der ble det kuttet i bevilgningene som nettopp skal gi oss denne beskyttelsen, en beskyttelse det blir stadig større behov for, dess mer tid vi kaster bort på ikke å kutte utslipp av klimagasser.

Tidligere i dag sto parlamentarisk leder i Høyre her og sa at utslippene gikk ned med den sittende regjeringen. Det stemmer i og for seg. Etter en økning i begynnelsen av perioden med Høyre og Fremskrittspartiet gikk utslippene marginalt ned. Grunnen var at regjeringen og støttepartiene sørget for å pumpe regnskogødeleggende biodrivstoff inn i det norske drivstoffmarkedet. Globalt ga dette økte utslipp.

Uansett har vi ingen tid til marginale utslippskutt. Det er tid for de store utslippskuttene – kutt som kan berge oss fra de verste klimaendringene. Men hva er svaret fra regjeringen? Jo, bl.a. en massiv satsing på motorveier, som gir mer bilkjøring og mer forurensning. I hele dag har Oslo-lufta vært helseskadelig. Svaret da er ikke å pumpe flere biler inn mot byen gjennom utbygging av E18. Vi trenger kollektive løsninger som gir utslippskutt som monner. Vi trenger løsninger for de mange, ikke for de få.

SV legger derfor fram et budsjett som tar miljøutfordringene på alvor, som viser vei, som kutter utslipp, og som tar vare på norsk natur.

Solfrid Lerbrekk (SV) [19:27:47]: Me har framleis veldig mange arbeidsledige i Noreg og altfor mange langtidsledige. Dette handlar ikkje om tal, det handlar om enkeltpersonar. Eg skjønner når desse folka vert frustrerte og føler seg oversett av regjeringa, for regjeringa har valt å friskmelda arbeidsmarknaden på bakgrunn av nokon litt meir positive tilbakemeldingar frå nokon bedrifter. Det er framleis mange bedrifter som slit, og eg kan ikkje sjå korleis regjeringa ønskjer å betra situasjonen for dei arbeidsledige. Regjeringa vel å sitja stille i båten og venta på at marknaden skal fiksa seg sjølv, når ein veit at ein meir aktiv næringspolitikk fungerer mykje betre enn skattekutt.

Dei arbeidsledige vil gjerne ha eit mykje meir brukarvenleg Nav. Dei vil gjerne ha moglegheit til å byggja kompetansen sin når dei går ledige, og dei ønskjer å verta sett som enkeltpersonar. Ingen ting av dette gjer regjeringa noko med. I staden innfører dei generelle østehøvelkutt, gjev dei store pengane i gåve til den økonomiske eliten, og dei med minst må betala for dette. Regjeringa prøvde til og med å innføre eit heftig dagpengekutt som ville ha ramma absolutt hardest dei som har minst. Dette var eit iskaldt signal til folk som har deltidsjobb, eller folk som er førebels tilsette utan løn mellom oppdraga. Signalet var at om ein er uheldig og mister jobben no, får ein gå for lut og kaldt vann eller gå på sialen på kommunen sitt budsjett, som allereie er altfor stramt.

Me i SV vil ha eit varmare samfunn og viser dette tydeleg i vårt alternative budsjett. Me har bl.a. auka tiltaksnivået for at folk skal få jobba. Me vil ha eit samfunn

med mindre forskjellar, og difor er me sterke motstandarar av alle dei usosiale kutta som regjeringa står for år etter år med sine statsbudsjett. Eit samfunn er ikkje mest vellykka om berre den økonomiske veksten er høg. Me er ikkje motstandarar av økonomisk vekst, som nokon trur, men SV er det partiet som held verdigheit høgt – og verdigheita er absolutt ikkje på plass om me ikkje tek vare på dei som bur her.

Eg vil beklaa at regjeringa ikkje fører ein politikk for dei mange, men berre for dei få, dei aller, aller rikaste.

Torill Eidsheim (H) [19:30:49]: Den teknologiske utviklinga og det alle snakkar om som digitalisering, krev omstilling. Tunge endringsprosessar er krevjande å kombinere med rask omstilling. Berekraftig velferd krev forståing, engasjement, medverknad og tillit, både i det offentlege og i næringslivet. Dette er kanskje den største utfordringa vi står overfor når vi no skal hente ut potensialet i teknologi og digitalisering.

Det blir no skapt nye jobbar, og folk må setjast i stand til å handtere desse endringane. Nødvendig omstilling kostar, og gode intensjonar må finansierast. Når raudgrøn side snakkar om ein aktiv næringspolitikk, kva meiner dei då eigentleg? Kva for bransjar og bedrifter skal forfordelast? Målsetjinga her er høgst uklar.

Vi lever i ei verd prega av globalisering og internasjonal konkurranse. Teknologiske gjennombrøt gjev oss håp om auka produktivitet og nye jobbar som kan redusere økonomiske forskjellar og gje folk eit betre liv.

Vi ser vekst i økonomisk aktivitet, lønsemd og sysselsetjing. Staten skal ha ei viss rolle i næringspolitikken, men det viktigaste for å sikre jobbane våre er den generelle politikken, knytt til skattar, avgifter, konkurransepolitikk og effektivt byråkrati, slik at det er innretta på ein slik måte at bedriftene er konkurransedyktige internasjonalt. Noreg kan kapre heilt ny næringsverksemd dersom vi tenkjer smart.

Då kan eg ikkje anna enn å undrast litt over korleis det tilsynelatande er greitt for Arbeidarpartiet at store delar av helse- og omsorgssektoren blir stempla – på generelt grunnlag – som velferdsprofitørar, mens andre sektorar kan hyllast for gründerskap.

Utfordringane for eit høgkostland som Noreg ligg i å føre ein politikk som fremjar og støttar opp om innovasjon, omstilling og investeringar i FoU. Det er dette som bidreg til at vi utviklar eit meir robust, internasjonalt konkurransedyktig og kunnskapsbasert næringsliv. Berekraftig velferd krev at fleire tek den risikoen det er å investere pengane sine i eit norsk næringsliv.

Magne Rommetveit hadde her teke over presidentplassen.

Ole André Myhrvold (Sp) [19:34:03]: Selv om det innledningsvis i dette innlegget kanskje kan virke som om Haltbrekken og jeg deler kopimaskin, gjør vi ikke det, men temaet vil være det samme.

I trontaledebatten utfordret jeg olje- og energiminister Søviknes på behovet for mer flom- og skredsikring, da vi nettopp hadde opplevd ekstremvær på Sørlandet. Vi vet at dette får store konsekvenser, både for enkeltmennesker og – ikke minst – for næringslivet og det offentlige. Det er knyttet store kostnader til slike hendelser. 250 mill. kr er anslaget for ekstremnedbøren som rammet Sørlandet i høst, og 120 mill. kr bare i Utvik tidligere i sommer.

Statsråden svarte at dette var noe man tok på det største alvor, og at det var aldri satset mer. Stor var derfor overraskelsen da vi bokstavelig talt noen timer senere ble kjent med innholdet i regjeringens forslag til statsbudsjett. Der kuttet nemlig regjeringen hardt: nesten en halvering av bevilgningen til NVEs arbeid med flom- og skredsikring – dette til tross for at statsrådens egen fagetat, NVE, selv sier at de har nok av prosjekter som er klare for oppstart, og at de har varslet at behovet er stort. Hvorfor statsråden – formodentlig mot bedre vitende – likevel valgte å framstille det som om dette var et område hvor regjeringen skulle satse videre, kan man bare spekulere på når vi nå kjenner fasiten.

Senterpartiet tar klimaendringene inn over seg og prioriterer dette viktige tiltaket med flomsikring. I tråd med NVEs meldte behov legger vi derfor inn 200 mill. kr i vårt alternative budsjett, fordi det er bedre å være føre var enn etter snar, og i lengden lønner det seg.

Jeg undres også over at samarbeidspartiene, Venstre og Kristelig Folkeparti, ikke retter opp mer av kuttet i budsjettet. Dette er etter Senterpartiets syn dårlig forvaltningspolitikk, fordi vi faktisk er nødt til å ruste oss praktisk for den fremtiden som vi ser komme, med stadig flere varsler om ekstremvær.

I tråd med at Senterpartiet også anerkjenner klimaendringene og konsekvensene av dem, fortsetter også Senterpartiet satsingen på teknologiutvikling for CO₂-fangst og -lagring. Og nok en gang er det underlig at samarbeidspartiene avfinner seg med en verbalmerknad på det feltet. Begge disse partiene erkjenner klimaendringene og vet at teknologi er helt avgjørende for å nå klimamålene og løse klimautfordringene. Jeg håper derfor at Venstre og Kristelig Folkeparti vet hvilken risiko man tar ved å gi disse prosjektene et såkalt hvileskjær, som regjeringen framstiller det som. I verste fall blir ikke dette bare et hvileskjær, men det blir full stopp i et viktig prosjekt, der vi mister både tid og kompetanse. Senterpartiet kommer til å følge dette med argusøyne.

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [19:37:13]: Å skape et bærekraftig velferdssamfunn er ikke bare en politisk prioritering fra denne regjeringen, det er en moralsk forpliktelse. I en tid med store demografiske og teknologiske endringer er «kompetanse» nøkkelordet for å lykkes.

Kompetanse er ikke bare viktig for Norges økonomiske bærekraft, det er også viktig for å skape selvstendighet, sosial mobilitet og deltagelse for den enkelte. Kompetanse gjør at man klarer å holde balansen selv om linen dirrer, det gir trygghet og evne til omstilling. Det er noen urovekkende trender, som vi tar på alvor.

Digitalisering betyr at kompetansebehovet i arbeidslivet endrer seg raskere enn før, og det er ikke nødvendigvis jobbene som forsvinner, men det er oppgavene som forsvinner. Folk opplever plutselig at det fagbrevet de holder i hånden, er utdatert, og at realkompetansen deres er udokumentert. Samtidig ser vi at behovet for ufaglærte synker. Å falle fra i videregående skole og å sitte bakerst i klasserommet og ikke henge med har større kostnader enn tidligere. Ufaglærte er sårbare i arbeidslivet, og de har ofte ikke muligheten til å sette seg på fulltid tilbake på skolebenken.

I 2013 måtte Høyre i regjering blåse støv av kompetansepolitikken. I dag er det en av våre viktigste satsinger. Vi skal skape et utdanningssystem og et arbeidsliv som omfavner livslang læring. Det er ikke lenger slik at man er ferdigutdannet som 25-åring. I dag må vi lære mye nytt flere ganger i livet. Vi må ha et strømlinjet syn på utdanning.

Norge er godt rustet til å møte dette mer kunnskapsintensive arbeidslivet. Den norske modellen har gitt et høyt utdanningsnivå, små lønnsforskjeller og gode incentiver for å investere i de ansattes kompetanse. Men det er likevel en reell risiko for en forsterket todeling av arbeidsmarkedet, og at flere faller ut. Det offentlige må ta et større ansvar, og vi må tenke nytt i kompetansepolitikken.

Regjeringen er i gang, vi er i gang med forsøk med opplæring for voksne i kortere moduler. Vi gjør det lettere for voksne som mangler formell kompetanse, å få opplæring på arbeidsplassen. Vi skal etablere en digital karriererådgiving for å sikre at flere får nødvendig veiledning. Og vi fortsetter å prioritere et stort kompetanseløft for lærerne og de ansatte i helse- og omsorgssektoren. Vi målretter innsatsen mot de gruppene som opplever den største omveltningen i arbeidslivet.

Visjonen om Norge som et kunnskapssamfunn er borgerlig fellesgods som vi forvalter. Nettopp derfor handler vårt statsbudsjett om å skape flere jobber og – kanskje viktigst av alt – å sikre at folk er kvalifisert til å jobbe, for er det én ting som er sikkert, er det at i det norske samfunnet skal ingen mennesker gå ut på dato.

Margret Hagerup (H) [19:40:19]: Kanskje burde dette budsjettet hete «Carpe futurum», for det handler om å trygge Norge for framtiden. Det gjør vi med et budsjett for økonomisk vekst, flere i jobb og et bærekraftig velferdssamfunn.

Voksne i arbeidslivet har høye ferdigheter. Allikevel skårer 400 000 på nivå 1 eller lavere i lesing. Det tilsvarer nivået til en fjerdeklassing. 500 000 skårer like dårlig i regning. Av disse er fire av ti innvandrere og seks av ti norskfødte nordmenn. Vi har en utfordring for å unngå at flere hundre tusen mennesker ikke klarer å delta i framtidig arbeidsliv.

Kompetanse Norge gir hvert år midler til bedrifter som gir grunnleggende opplæring i lesing, skriving, regning og IKT gjennom ordningen Kompetansepluss. Målet er å stimulere til økt deltakelse og forhindre utenfor-skap. Gode ordninger for læring gjennom hele livet er en betingelse for et inkluderende arbeids- og samfunnsliv. Det legger grunnlaget for et produktivt arbeidsliv og for velferdsstaten.

Bedrifter som har deltatt, melder tilbake om bedre kommunikasjon og samarbeid, økt fokus på HMS, lavere sykefravær, mindre svinn og bedre forståelse av instruksjoner og rutiner hos de ansatte. Det viser seg sågar at deltakerne får økt selvtillit og mestringsfølelse, omstillingsevnen blir større, og motivasjonen til å ta fagbrevet øker. På ferden finner mange en gjenglemt glede ved å lære og å være på skolen. Mange har aldri før kjent på denne. Bedriften får igjen motiverte medarbeidere med viktig basiskunnskap. Sammen er de styrket i møte med framtiden.

Flere kjøpesentre har sammen med Folkeuniversitetet satset på å tilby grunnleggende kompetanseheving til ansatte og ledere i sine butikker. En deltaker sier at Kompetansepluss har bidratt til at voksne kan følge med i tiden og føle seg tryggere. Hun har vært butikksjef i 17 år. Hun ser også verdien av å sende medarbeiderne sine på kurs, selv om det innebærer at en må klare seg med færre ansatte i perioder. Å investere i medarbeiderne er å investere i framtiden, og entusiasmen og læringen smitter over på de andre. Alle tjener på det.

Høyre vil jobbe for et bærekraftig velferdssamfunn, hvor de som vil og kan jobbe, skal få jobbe. Da må vi tilrettelegge for kompetanseheving gjennom hele arbeidslivet, for ingen skal gå ut på dato. Dagens og framtidens arbeidsliv trenger at vi bygger kompetanse, de ansatte vil nyte godt av dette. Det finnes en rekke læringsinstitusjoner med fingerspissferdigheter innenfor dette området, og Kompetansepluss kan gi mange i arbeidslivet en verdifull reise. For å takle omstillingene er vi helt avhengige av at folk kan utvikle seg samtidig som de er i jobb. Kompetansepluss er en støtteordning som virker.

Vi har lagt fram et budsjett for arbeid, aktivitet og omstilling. Regjeringen styrker velferden i dag og trygger Norge for framtiden. Carpe futurum!

Freddy André Øvstegård (SV) [19:43:29]: Jeg tenkte vi skulle snakke om noe litt mer festlig her på slutten av kvelden.

Kultur er ikke noe vi kan sette en prislapp på. Kulturen er ryggraden i et samfunn. Winston Churchill sa det så godt da forsvarsministeren spurte ham under annen verdenskrig: «Kan vi ikke bare legge ned kulturdepartementet og bruke alle pengene på våpen»? Churchill så da bekymret på forsvarsministeren og svarte: «Men hva skal vi kjempe for da?» Det oppsummerer godt den egenverdien kunst og kulturliv har.

Men selv om vi ikke kan sette en prislapp på kulturen, må vi jo sette pris på kulturen. Det krever en kulturpolitikk med god og sterk offentlig finansiering av kulturlivet, for uten sterk offentlig finansiering blir vi etterlatt med det som bare gir mening i en kost-nytte-analyse, det som passer markedskreftene. Vi blir etterlatt med kun de kommersielle suksessene. Vi blir etterlatt mer fattige, med mindre mangfold. Og vi blir etterlatt med større ulikhet i tilgangen på et godt kulturtilbud.

Et av SVs hovedmål med vår kulturpolitikk er at alle skal ha tilgang på et godt kulturtilbud, helt uavhengig av lommeboka vår. Det at ungene jeg vokste opp sammen med i Østre bydel i Sarpsborg kunne dra på konserter, er helt avhengig av god offentlig finansiering.

Et annet eksempel er at ungdommene på Glemmen videregående skole i Fredrikstad fikk se et teaterstykke av Studium Actoris som handlet om tortur. Det var så sterkt at en av lærerne besvimte under forestillingen. De ungdommene hadde aldri fått se det viktige teaterstykket om vi ikke hadde hatt en sterk offentlig finansiering av kulturlivet. Men dette er nå truet. Studium Actoris er tatt av statsbudsjettet. Det betyr kroken på døra for en teatergruppe av internasjonal kvalitet. Det er en tragedie i seg selv, men det er også et symbol på dagens kulturpolitikk med sulteføring og kutt i kulturlivet år etter år. Regjeringens forslag til kulturbudsjett i år er nemlig en realnedgang totalt. Det blir mindre penger til konsertopplevelser for alle unge, mindre penger til viktige teaterstykker i skolen.

SV vil gå motsatt vei. Vi vil styrke bredden og mangfoldet i kulturlivet gjennom å styrke den offentlige finansieringen av kunst og kultur. Vårt mål er at én prosent av statsbudsjettet skal gå til kulturformål, og med årets alternative statsbudsjett leverer vi én ekstra milliard til kultur utover det regjeringen foreslår. Da er vi halvveis til målet på bare ett budsjett. Det er et kulturloft som monner. Det vil utjevne sosiale forskjeller i tilgan-

gen på kultur, det vil gi mer mangfold, mer bredde. For det handler til syvende og sist om å skape et kulturliv for de mange og ikke bare for de få.

Geir Pollestad (Sp) [19:46:33]: Senterpartiet har lagt fram eit svært offensivt alternativt budsjett og med ei klar satsing på norsk mat og norsk matproduksjon. Kvi- for er dette viktig for Senterpartiet og bør vera det for Stortinget? Jo, fordi det norske landbruket sikrar verdi- skaping i heile landet. Det sikrar grunnlaget for ein nær- ringsmiddelindustri. Når det er turbulente tider i øko- nomien, er det svært viktig å ha denne industrien i bot- nen.

For det andre sikrar ein aktiv landbrukspolitikk at me har busetjing i heile landet, at det er aktivitet i bygdene rundt om i Noreg. Mange plassar er det landbruket og jordbruksproduksjonen som er berebjelken i lokalsam- funnet.

Så er også norsk matproduksjon ein sentral del av den nasjonale beredskapen, matvareberedskapen. Eg opplever at regjeringsspartia og deira støtteparti ikkje tek dette nok på alvor. Me behandla som ein del av bud- sjettet eit jordbruksoppgjer som ikkje er i tråd med inn- tektsmålet. Det er eit jordbruksoppgjer som gjer at inn- tektsforskjellane mellom jordbruket og bøndene og an- dre grupper aukar år for år. Me har sett eit stortingsfleir- tal som har svekt importvernet. Me venta spent på kom- penserende tiltak. Det vart noko småtteri, og det vart tydeleg understreka at dette var ei eingongsløyving. Eg vil gratulera finansministeren med ein 1–0-siger i den saka.

Me ser også ei regjering og eit fleirtal som truar marknadsbalanseringa. Ein føresetnad for at bøndene skal få gode prisar på varene sine, er at det er balanse i marknaden. Steg for steg svekkjer regjeringa dette, og steg for steg får dei støttepartia med på det. Det må snu.

Det me ser no, handlar ikkje om å ta vare på dei min- ste bøndene i Noreg. Dei som er mest avhengige av im- portvernet, som er mest avhengige av stabile prisar og marknadsbalanse, er dei største bøndene i Noreg, dei som produserer ein ganske stor del av maten vår. Det er dei politikken til fleirtalet utfordrar no.

Eg ser det har vorte jubla over at organisasjonsstøtta er redda, og det har nærast vorte eit ritual. Regjeringa kuttar. Venstre og Kristeleg Folkeparti får pengane inn igjen, og ein jublar ute i organisasjonane. Men konse- kvensane er at neste år får desse organisasjonane, som Bygdeungdomslaget og 4H, det dårlegare enn det dei hadde i 2013. Det er ein politikk som Senterpartiet ikkje kan vera med på.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [19:49:48]: Kristelig Fol- keparti er tilfreds med at vi har fått en budsjettenighet på ikke-sosialistisk side som løfter skolen, de sårbare

barna, frivillighet og distrikt. For Kristelig Folkeparti re- presenterer lærernormen en satsing på en skole som gir alle elever en mer rettferdig tilgang på skolens aller vik- tigste ressurs, som er læreren. Det er elevene, barna vå- re, som skal være i fokus for skolepolitikken. De skal til- egne seg kunnskap, bli faglig sterke, men de skal også dannes som mennesker, oppleve mestring og bli sett. Skal vi klare dette, må lærerne ha tid nok til hver enkelt elev, til å se, være til stede og gi hjelp og oppmuntring til den enkelte. Dette er viktig både for faglig sterke elever og de som trenger ekstra hjelp.

De som kjenner utfordringene i norsk skole best, er lærerne, foreldrene og elevene, og alle disse gruppene ber om at flere lærere kan se den enkelte elev og gi mer tilpasset undervisning. Kristelig Folkeparti har lyttet til disse og har derfor kjempet på plass en lærernorm, som vil bety en stor forskjell for mange barn over hele landet. Særlig de aller minste vil ha stor nytte av at flere lærere kan bruke mer tid på hver enkelt elev, tidlig fange opp utfordringene og gi tilpasset opplæring. Så må det i ti- den framover arbeides strategisk med å rekruttere nok lærere for å fylle skolene med kvalifisert personell.

I avtalen er det enighet om å rette opp forslag til kutt i studieforbundenes arbeid, med 22,5 mill. kr. Dette er organisasjoner som gjør et svært viktig arbeid på mange områder. Folkehøgskolene gir et viktig tilbud til mange unge mennesker. I budsjettforliket sikres disse skolene en forutsigbar økonomi også i året som kommer. Den utvidete TT-ordningen gir blinde og rullestolbrukere en mulighet til å ta del i et mest mulig normalt liv, kunne følge opp egne barn og delta i sosiale aktiviteter som de fleste av oss andre ser på som en selvfølge. I Kristelig Fol- keparti er vi glad for at ordningen gjennom budsjettfor- liket utvides til nye fylker i 2018. Barnas transportplan fikk et eget kapittel i NTP. En påplussing på 70 mill. kr til flere gang- og sykkelveier gjennom budsjettforliket gir flere barn en mulighet til trygge skoleveier.

Utbygging av bredbånd er et viktig tiltak som øker mulighetene for å kunne bo og arbeide over hele landet. Når vi vet hvor stort engasjement i kroner og øre de of- fentlige bredbåndsmidlene skaper i form av nye satsin- ger for bredbåndsselskapene, er økningen på 80 mill. kr – en økning på vel 100 pst. i forhold til regjeringens for- slag – meget vel anvendte penger for å sikre flere men- nesker bedre kommunikasjonsmuligheter, uansett hvor de måtte bo.

Per Espen Stoknes (MDG) [19:53:02]: I dagens NRK- oppslag om Økokrim står det:

«Vi frykter at politiets evne til å etterforske alvor- lig miljøkriminalitet blir så redusert at det går utover rettssikkerheten, sier Bjørn Bjørnstad, avdelingsdi- rektør i Miljødirektoratet.»

Nå foreslås det å nedlegge det sentrale fagmiljøet i Oslo istedenfor å styrke det og aller helst bygge opp flere fagmiljøer andre steder i landet i tillegg. Med årets statsbudsjett går dette i helt feil retning, ikke bare med hensyn til alvorlig miljøkriminalitet, men også alvorlig økonomisk kriminalitet i Norge og i land som vi handler med. Derfor ønsker Miljøpartiet De Grønne en storsatsing på bekjempelse av økonomisk kriminalitet. De seneste årenes avsløringer, bl.a. gjennom Panama Papers og sist Paradise Papers, har vist at vi både globalt og nasjonalt har store problemer knyttet til aggressiv skatteplanlegging og ulovlig unndragelse av midler til beskatning. I Norge er det anslått at den svarte økonomien utgjør 14 pst. av BNP, og at vi taper så mye som 150 mrd. kr hvert år på svart arbeid, skattesvindel og annen økonomisk kriminalitet. Dette er et enormt problem for alle land.

Dette er grunnlaget for å kunne tilby velferdstjenester til befolkningen, ikke bare i Norge. De Grønne er opptatt av å sikre at vi har styrket globalt samarbeid om åpenhet og skatteparadis. Formålet er å minske mulighetene til skatteunndragelse og tvilsom skatteplanlegging. Derfor må vi gi våre nasjonale kontroll- og tilsynsorgan samt påtalemyndigheter de tilstrekkelige ressursene de trenger for å kunne håndtere denne typen kriminalitet. Økokrim har lenge slitt med altfor små ressurser. To tredjedeler av sakene som skatteetaten henviser til Økokrim, blir avvist, mange av dem på grunn av ressursmangel. Vi har fått vite at dersom et ekstra intervju må gjøres, som innebærer en flyreise, må saken kanskje heller henlegges fordi det ikke finnes ressurser. Slik kan vi ikke ha det.

Finanstilsynet har også klaget på manglende etterforskning av saker på deres område. Samtidig vet vi at Økokrim jobber mot verdens mest velkodde forbrytere. De trenger derfor større ressurser hvis de skal ha mulighet til å forfølge disse sakene. De Grønne foreslår derfor en kraftig økning av Økokrims bevilgning på 100 mill. kr. De Grønne vil også foreslå å bevilge 500 mill. kr til styrking av dette arbeidet i skatteetaten, Finanstilsynet og tolletaten, Brønnøysundregistrene, Nav og påtalemyndighetene. Vi anslår at et slikt krafttak bidrar til å øke skatteinngangen, ettersom fagmiljøet virkelig blir effektivt.

Tom-Christer Nilsen (H) [19:56:12]: Vi har vært gjennom en tøff tid i Norge og kommet gjennom den på en god måte, på grunn av mange flinke mennesker og fordi den økonomiske politikken har lagt grunnlaget for det. Vi har likevel en stor utfordring i Norge: Vi må skape flere arbeidsplasser. Skal våre barn og barnebarn kunne forvente de samme gode, gratis offentlige tjenestene, gratis skolegang, gratis helsetjenester og like store

muligheter til et godt liv som vi har fått, må vi sørge for at flere får jobb. Det er det som vil skape verdiene vi skal fordele. Uten det er det ingen verdier å fordele.

Den store forskjellen i Norge er ikke mellom dem som tjener minst på jobben sin, og dem som tjener mest på jobben sin. Den er mellom dem som har jobb, og dem som ikke har det. I det siste har forskjellene i Norge økt noe, fordi det er kommet mange flyktninger, og mange har ennå ikke kommet i jobb.

Regjeringens politikk og mange bedrifters innsats, ideer og kreativitet har snudd trenden. Nå kommer sakte, men sikkert flere i jobb. Siden januar har arbeidsledigheten sunket med mer enn 100 bare der jeg kommer fra. På Askøy er det 100 flere som går en trygg jul i møte, og det er viktig. Dette statsbudsjettet legger til rette for det.

Det går i riktig retning, men jeg hører opposisjonen i denne salen vil ha en ny kurs. Ledigheten går ned, men man vil ha en ny kurs. Yrkesdeltagelsen går opp, men man vil ha en ny kurs. Fravær og frafall i videregående skole går ned, men man vil ha en ny kurs. Klimautslippene går i riktig retning, men man vil ha en ny kurs. Sykehuskøene går ned, men man vil ha en ny kurs. Samferdselsinvesteringer gjør at veier og baner blir bedre og flere, men man vil ha en ny kurs. Som representanten Kaski sa, tapseteres landet av firefeltsveier – ikke det at jeg vil protestere. I tillegg vil jeg legge til at tidenes jernbaneløft også kommer på toppen. Det nytter lite å satse masse på havn når en ikke har vei fram til havnen. La meg også hilse hjem med å påpeke at vi også samlokaliserte den offentlige fiskerikompetansen, det som er med på å skape grunnlaget for framtidens verdiskaping i havet, i et nytt bygg i Bergen.

Arbeiderpartiet tar i sitt forslag, gjennom formuesskatt og avgiftsøkninger, ut 5,2 mrd. kr ekstra fra jobb-skapende næringsliv. Ser en hva en leverer tilbake til satsingen som går direkte tilbake til næringslivet, ser det etter min opplysning ut til å være rundt 0,8 mrd. kr. Resten sendes til diverse – sikkert gode – offentlige tiltak.

De 5,2 milliardene – eller iallfall 3,3 av dem, som er formuesskatten – går rett av bunnlinjen til næringslivet. Det betyr at næringslivet, med vanlig avkastning, må ha skapt omsetning på over 60 mrd. kr for å finansiere dette. Roosevelt snakket om en «New Deal». Dette er en «bad deal» - eller for å skrive om Prix sitt uttrykk: Grin, du har gjort en dårlig deal.

Veiprosjektene er lagt vekk, og det er betegnende at satsingen for å skape flere arbeidsplasser bl.a. er et forslag om flere tiltaksplasser. Vår ambisjon er at flere skal komme i arbeid, og at det skal være mindre, ikke større behov for sysselsettingstiltak.

Vi må ikke ta vekk det som er såkornet, nemlig formuen som skaper arbeidsplasser. Da spiser vi av såkornet, og derfor må vi fortsette på den kursen vi nå har satt.

Arne Nævra (SV) [19:59:40]: Jeg er ikke spesielt enig med forrige taler. Hvordan vi vil at landet vårt skal se ut, er i veldig stor grad avhengig av transportutfordringene. Det bestemmer bosettingsmønsteret, næringsutviklingen og ikke minst klimaregnskapet vårt.

Denne regjeringen er glad i store veier og mer flytrafikk, dvs. at den legger seg på en passiv linje og bare henger etter de framskrevne prognosene om vekst i biltrafikk og vekst i flytrafikk. Det er trist å se. Norge – og den øvrige verden – skriker etter modige politikere, som løfter blikket og tar grep, bort fra prognosenes tyranni.

Her vil jeg poengtere to viktige felt som SV spesielt er opptatt av.

For det første: Vi må dreie bevilgningene fra motorvei til jernbane og andre kollektive løsninger. Vi vil at det er jernbanen som skal binde hele Norge sammen, ikke firefelts motorveier og fly. At det fortsatt satses nesten dobbelt så mye på vei som på jernbane fra regjeringens side, kan SV bare beklage. SV vil ta et skikkelig løft for jernbanen, og vi bevilger nærmere 2 mrd. kr mer til jernbanen i vårt alternative budsjett.

For det andre: Vi må satse på elektrifisering av kysten, og her går flere fylkeskommuner og viktige aktører i næringen selv foran – langt foran regjeringen, som ikke har fulgt med i timen. SV har i flere sammenhenger etterspurt større satsing på elektrifisering av kysten. Dette gjelder både tilgang til ladestrøm og krav til miljøhensyn ved anbud.

Jeg vil henvise til konsernsjefen i Hurtigruten AS, som beklager at myndighetene ikke har vært offensive nok. Han kunne i et foredrag tidligere i år opplyse at skip som ligger ved norske havner, har utslipp som tilsvarer fem millioner biler – hør på det tallet: fem millioner biler. Hurtigruten har investert mye for at flere skip skal ha mulighet for landstrømtilkobling, uten at en eneste havn kan gi dem en plugg for tilkobling.

Med fergene har vi kommet et godt stykke lenger, ikke minst på grunn av offensive fylkeskommuner, som Hordaland. I 2021 vil kanskje 50–60 elferger være i drift. Vi er ved et utrolig veiskille når det gjelder teknologi og muligheter. Men for at flere fergestrekninger skal bli elektrifisert, må det økonomisk støtte til. Det vil koste ekstra for fylkeskommunene å stille krav om overgang til nullutslipp. Derfor foreslår SV denne gangen å etablere en ny belønningsordning for elferger, etter mønster av belønningsordningene for kollektivsatsing i byer.

Selv om klimahensyn er det aller viktigste, skal en huske at for landet Norge gir det grønne skiftet i skipsnæringen utrolige muligheter. Knappt noe land har bed-

re forutsetninger for å være i førerretet for nyskaping, bygging, testing og bruk av slike fartøyer. Da ligger en strålende eksportmulighet hakk i hæl.

Petter Eide (SV) [20:03:09]: Justispolitikken skal skape trygghet og sikkerhet, den skal ikke minst bidra til å forebygge kriminalitet, og den skal bidra til respekt for lover og regler. Den skal sikre at ingen returnerer til kriminalitet etter å ha sonet ferdig sin straff. Det krever en klok, lyttende og kunnskapsbasert politikk. Dessverre er denne regjeringen mest opptatt av det jeg vil kalle en «tough on crime»-politikk, basert på at avskrekking skal forhindre kriminalitet.

La meg gi dere en liste: De innsatte skal med dette budsjettet gis dårligere soningsforhold, og det skal bli verre å sitte i fengsel. Det skal bli færre ansatte og mer bruk av innlåsing og isolasjon. Det skal bli mindre penger til opplæring og utdanning og rusmestring. Det skal bli mindre penger og mindre tilgang til fri rettshjelp. Heller ikke advokatene som tilbyr dette, skal få styrket sine ressurser. Det skal bli mindre penger til å styrke ettervernet av fanger som har sonet ferdig. Fanger skal sendes ut av landet til utenlandske fengsler, hvor rehabilitering og nærhet til hjemlig miljø opplagt er svakere. Utenlandske straffedømte skal sone i utlandet, selv om det er uforsvarlig med hensyn til beskyttelse mot tortur og overgrep.

Fattige flyktninger skal også avskrekkes. Regjeringen vil kutte i det humanitære bidraget, og selv om det ikke er en del av budsjettforslaget, føyer justisministerens iver etter å plassere våpen på hofta til politiet seg inn i dette mønsteret: «tough on crime», hard mot de kriminelle, hard mot de straffedømte. Det er det en ønsker å vise.

På den måten skal justispolitikere fra Høyre og Framskrittspartiet vise at de er handlekraftige og slår med stålneve. Det er ikke viktig for dem om det virker. Argumenter, kunnskap og analyser og bekymringsmeldinger fra fagfolkene i kriminalomsorgen og justisfeltet preller av som vann på gåsa. At kriminelle forlater norske fengsler med et hat til norske institusjoner og er mer ressursfattige enn da de ble satt inn, bekymrer dem tydeligvis ikke. «Tough on crime» er det som er viktig å vise.

I sitt alternative budsjett går SV motsatt vei. Trygghet og forebygging av kriminalitet skal sikres ved sosial og økonomisk utjamning, og vi vil selvfølgelig investere både i rettssikkerhet og rettshjelp. I kriminalomsorgen vil vi sikre at gode soningsforhold gjør det lettere for straffedømte å tilpasse seg et liv i frihet, uten å vende tilbake til ny kriminalitet. Vi mener også at straffedømte skal sone i Norge og ha den samme menneskerettighetsgarantien som oss andre nordmenn.

«Tough on crime» er kanskje morsomt i amerikanske spillefilmer, men fungerer bare mot sin hensikt i Norge.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [20:06:21]: De fleste politikere snakker varmt om familiens betydning som samfunnets viktigste byggestein. Men når prioriteringene skal gjøres, og det veies mellom familienes behov og arbeidslivets krav, blir altfor ofte familiene dem som taper – så også når statsbudsjettet skal fastsettes, og fellesskapets store pengesekk skal fordeles. Altfor ofte er det langsiktige og helhetlige perspektivet på familiepolitikken fraværende. Trygge familier er avgjørende for å oppfostre neste generasjons samfunnsborgere og arbeidstakere, og at noen i det hele tatt velger å få barn, bli foreldre, er avgjørende for vårt lands framtidige bærekraft, og omsorg kan også være et fullverdig og viktig arbeid for samfunnet.

Med dette som utgangspunkt har det vært spesielt viktig for Kristelig Folkeparti å løfte de familiene som har spesielle behov på omsorgssiden. Foreldre som er i den enormt krevende situasjonen at de må se sine barn kjempe mot alvorlig sykdom, skal ikke måtte kjempe mot systemet for å kunne være hjemme og til stede for sine syke barn. Pleiepengeordningen handler nettopp om at vi som samfunn anser disse omsorgspersonene som verdige lønnsinntakere. Som foreldre til alvorlig syke barn er de uerstattelige i møte med det omsorgsbehovet som oppstår. For Kristelig Folkeparti var pleiepenge derfor en prioritert sak som vi ville ha gjennomslag for i budsjettforhandlingene.

Familievern handler ganske enkelt om at det finnes et system som sikrer at noen rekker ut en hjelpende hånd til familier som sliter, enten det gjelder eskaleringene konflikter mellom foreldrene, barn som er redd for en aggressiv pappa, eller barn som gruer seg til jul fordi mamma drikker for mye. Familievern og barnevern skal sikre barn en trygg oppvekst og gi hjelp til foreldre som møter utfordringer. Kristelig Folkeparti ønsker å gjøre terskelen for å søke hjelp så lav som mulig. Vi vet at skilsmisser i mange tilfeller innebærer enorm emosjonell påkjenning for barna, i tillegg til de materielle samfunnskostnadene det har. Men prisen barna betaler, er for høy til at Kristelig Folkeparti bare kan sitte stille i båten. Å investere i familievern er primært en investering i god barndom, men også en samfunnsøkonomisk investering for framtiden. Derfor løfter Kristelig Folkeparti familievernstiltak med nærmere 60 mill. kr i neste års budsjett.

Det siste budsjettgjennomslaget på familiefronten jeg med stolthet vil løfte fram, er de fire ekstra månedene med tvillingforeldrepermisjon som Kristelig Folkeparti fikk kjempet gjennom. Dette er fire helt nye, friske permisjonsmåneder som gis tvillingforeldre i den mest

kaotiske fasen, hvor de to nye verdensborgerne trenger mat, pleie og omsorg døgnet rundt. Målet vårt er at tvillingforeldre skal få dobbeltpermisjon hele veien, men dette må vi ta i etapper, og vi har allerede fått gode tilbakemeldinger fra tvillingforeldre som gleder seg veldig over at vi har fått dette på plass.

Ove Trellevik (H) [20:09:42]: Eg tek ordet her i kveld fordi representanten Trond Giske tidlegare i dag sakna kunnskap om kva «sosiale» reformer regjeringa hadde lagt fram for Stortinget.

Det er slik at eit godt samfunn er eit samfunn som gjev moglegheiter for alle, og der alle som kan, også får anledning til å bidra i samfunnet, og ikkje minst moglegheit til å delta i samfunnet. Som politikarar har me ei plikt til å tenkja i eit generasjonsperspektiv. Difor er det også viktig at me bruker handlingsrommet me har, til å investera nettopp i framtida.

Så er det slik at stort sett alle reformene til regjeringa har eit sosialt aspekt i seg, anten det gjeld Nasjonal helse- og sjukehusplan med desentralisert sjukehusstruktur, som regjeringa har fått vedteke her i Stortinget, eller om det er politireforma som sikrar fleire politi ut frå kontor til tenester blant folk flest, eller betre vegar som får folk trygt heim, eller kommunereforma som legg til rette for betre kompetanse i tenester som f.eks. barnevern og kommunehelsetenesta.

I kommunereforma handlar det om å byggja sterke kommunar som kan gje gode velferdstenester og skapa sosial tryggleik og velferd til innbyggjarane i heile landet, både no og i framtida. Det er kanskje den beste sosiale reforma me har hatt på lenge, sjølv om Trond Giske ikkje ser poenget og ønskjer å reversera mykje av denne reforma.

Over 150 kommunar har fatta vedtak om at dei ønskjer samanslåing, og totalt er det om lag 100 kommunar som gjer gjensidige samanslåingsvedtak. Med kommunereforma har regjeringa lagt eit grunnlag for å videreføra ein tradisjon med sterke velferdskommunar, der kommunane har stort ansvar og stort handlingsrom, for nettopp å skapa velferd og sosial tryggleik til innbyggjarane. Stortingets vedtak i juni inneber at 121 kommunar vert slått saman til 47 nye kommunar gjennom kommunereforma, og ca. to tredjedelar av befolkninga får ny kommune.

Veljarane opplever gode resultat frå regjeringa og samarbeidspartia sin politikk, og me har fått fornya tillit frå veljarane i valet. Arbeidarpartiet si vingling og reversering i dei fleste reformer var inga freisting for veljarane.

Sosial velferd vert heller ikkje berekraftig med Arbeidarpartiets reverseringspolitikk. Ein jobb å gå til er kanskje det beste velferdsgodet me kan ha. Då treng me ei

sterk og målretta styring. No ser me økonomisk oppgang, og over heile landet melder bedrifter om høgare produksjon. Veksten i norsk økonomi har så langt i år vore høgare enn venta, og arbeidsløysa går ned. Aktiviteten aukar i dei fleste næringar. Vi ser positivt på framtida.

Nicholas Wilkinson (SV) [20:13:03]: Forskjellene i makt og rikdom øker. De rikeste blir rikere, men mange blir stående igjen. Det har vært rart å være ny representant og høre høyresiden stå her og male sitt rosenrøde bilde av situasjonen i Norge. Jeg tror noen har levd på skjermede stortingslønninger litt for lenge.

I Norge i dag dør folk med dårlig råd mange år tidligere enn andre. Forskjellene tar liv. Fattige får gjennomgående dårligere behandling i hele helsevesenet, og selv i vårt land skinner klasseforskjellene mot oss når folk smiler. Dårlig råd gir ofte dårlige tenner, for selv i verdens rikeste land dekkes ikke tannhelse i helsevesenet.

Patrick er en av de mange som trenger hjelp med tennene, men han har ikke råd til å betale 200 000 kr, og er ikke fattig nok til å få stønad. Han kan fortelle om skammen man føler når man ikke engang tør smile skikkelig.

Jeg mener at noe av det vakreste med velferdsstaten er at vi skal få behandling uansett hvem vi er. Den er ikke bare der når vi sliter, det er et fellesskap der vi skaper trygghet sammen. Men det er hull i velferdsstaten, og den sittende regjeringen gjør hullene større. Regjeringen har kuttet gratis fysioterapi for brannskadde, kreftopererte, lamme og andre på diagnoselisten. Bidragsordningen for medisiner på hvit resept er stengt for nye, noe som gjør at folk som MS-syke Tove må ut med 30 000 kr i året for å få medisiner de trenger. Færre vil få hjelp. Foreldre med barn som er alvorlig syke lenger enn fem år, mister pleiepengene og må velge mellom å leve fattig eller å sende de alvorlig syke barna sine bort på institusjon.

Vi har alle begrensede midler i budsjettene våre. Vi må prioritere hardt, og jeg kommer aldri til å forstå hvordan høyresidens representanter på alvor kan mene at det er viktigere å gi 20 mrd. kr i skatteutt, hvorav ca. halvparten til de rikeste i Norge, heller enn å ansette leger som kan kurere kreft, jordmødre som gir trygge fødsler, eller helsesøstre som hjelper jenta som sliter med spiseforstyrrelser.

Utenfor dette bygget står folk i kø. De trenger hjelp. De har ikke råd, og de møter økte egenandeler, men de får ikke plass i festtalene til høyresiden her inne. SV foreslår et statsbudsjett som ville ha fått ned forskjellene mellom folk. Vi foreslår innføring av makspris for tannlege, fritak for egenandeler hos legen for barn helt til de er 18 år, gratis fysioterapi, fortsatt bidrag til medisiner på hvit resept. Og alle barn får frukt og grønt eller skolemat,

og fysisk aktivitet, noe som vil forebygge helseproblemer og klasseforskjeller.

Politikk handler om å prioritere. Der regjeringen prioriterer skatteutt høyest, foreslår SV et statsbudsjett for de mange, ikke for de få.

Liv Kari Eskeland (H) [20:16:28]: Me bur i eit land langt mot nord, der det ikkje er openbert at ein tenkjer seg at ein har dei naturgjevne føresetnadene for å vera eit av verdas beste land å bu i. Med djupe fjordar og høge fjell er samferdselsutfordringane store. Med sno og vind må det leggjast spesielt til rette for fysiske omgjevnader. Men me har havet rikt på ressursar og fisk, olje og gass, og me har vasskraft. Me har innovative kompetansmiljø på fleire fagfelt som evnar å setja Noreg på verdskartet. Me har ein mentalitet og ein kultur for innovasjon og nytenking. Men ingenting av dette kjem av seg sjølv. Det må stimulerast og leggjast til rette for. Næringslivet må få arbeidsvilkår som gjer at det vert levedyktig og kan skapa arbeidsplassar, som er grunnlaget for velferda vår.

På besøka mine hos bedrifter i valkampen var det enkelte saker som uroa meir enn andre. Skatte- og avgiftstrykket som var for stort i tider med dårleg inntening og slanke ordrebøker, var ei av sakene som gjekk att. Men òg uro kring manglande infrastruktur, som gjer at næringslivet vårt får dei same gode konkurransevilkåra, vart tydeleg kommunisert.

Budsjettet som no er lagt fram, gjev oss gode svar på dei utfordringane me har, og som næringslivet etter spør. Sjølv med moderat oljepengebruk er det lagt inn satsingar som gjer at me styrer mot mål som bidreg til dei gode arbeidsplassane. Regjeringspartia har saman med Kristeleg Folkeparti og Venstre prioritert skattelette som syter for vekst og investering, men òg forskning, infrastruktur og velferd.

Me har fått eit budsjettgrunnlag som stimulerer til arbeid, som syter for at me styrkjer forsvaret og beredskapen vår, som held fram med å redusera helsekøar, som tek vare på dei som treng oss, som syter for at me etter og vidareutdannar lærarane våre for å få den beste skulen for våre barn og unge, og som gjev næringslivet innovasjonskraft og rammevilkår som gjer oss attraktive for utanlandske selskap og syter for at også norske selskap ser verdien av å ha verdiskaping lokalt.

Debatten har så langt vist oss at budsjettet me har fått lagt oss føre, treffer godt. Det me har høyrte her i dag, er berre små krusingar på eit stort hav fullt av moglegheter som budsjettet legg til rette for.

Me kan gå 2018 trygt i møte. Med dette budsjettet tryggjar me velferda i dag og rustar Noreg for framtida, der omstilling og modernisering av Noreg held fram.

Willfred Nordlund (Sp) [20:19:31]: Senterpartiet har i sitt budsjett for 2018 foreslått et stort løft i bevilgningene til fylkesveier gjennom å sette av 1 mrd. kr til vedlikehold og fornying. I fagetatenes forslag til Nasjonal transportplan for 2018–2029 ble det vist til at det er behov for 1,5–2 mrd. kr årlig for å opprettholde standarden på fylkesveiene.

Fylkesveiene våre utgjør hele 80 pst. av den samlede lengden på riks- og fylkesveinettet. 45 pst. av alle ulykker med drepte og hardt skadde skjer nettopp på fylkesveiene. Fylkeskommunene er ikke i stand til å prioritere den nødvendige satsingen på fylkesveinettet innenfor de budsjetttrammene regjeringen sammen med Kristelig Folkeparti og Venstre har gitt fylkene de siste årene. For 2018 foreslår regjeringen en økning i fylkeskommunenes rammer på 200 mill. kr, hvorav 100 mill. kr er satt av til kystfylkenes båt- og ferjedrift, kan vi lese ut av forslaget. Av de 100 mill. kr som gjenstår, skal altså fylkene klare å satse på videregående opplæring, kollektivtransport, tannhelse, kultur og økt vedlikehold og fornying av fylkesveinettet, samtidig som lønns- og prisveksten skal ha sitt. Det går rett og slett ikke i hop.

Jeg registrerer at talspersoner for regjeringspartiene sier at regjeringen har prioritert reell vekst i bevilgningene til fylkesveiene. Jeg trenger en dokumentasjon på dette, og har i ulike sammenhenger forsøkt å finne den reelle muligheten for en slik prioritering der ute. Jeg kjenner ikke en eneste fylkespolitiker som deler den overbevisningen, uavhengig av parti.

Hvorfor er dette så viktig? Jo, det er viktig fordi både næringslivet her i landet og folk generelt er avhengige av et fylkesveinett som er trygt å kjøre på, og som gir muligheter for effektive transporttjenester. Fylkesveinettet er avgjørende for næringstransporten og dermed en betingelse for de eksportrettede bedriftene som vi ellers liker å smykke oss med i dette landet.

Fiskeriene er blitt viktigere og viktigere blant våre eksportnæringer. Dette er en framtidsnæring som vil øke i betydning også framover. Ikke minst fra denne næringen hører vi stadig sterkere advarsler om en dårlig standard som forsinker leveransene, utsetter transportørene for farlige situasjoner og ikke minst reduserer inntektene til vår felles velferd.

I Senterpartiet lytter vi når det fremmes stadig sterkere advarsler mot tiltakende forfall på fylkesveiene, og legger reelle penger på bordet. Vi er dessverre blitt stående alene i vår satsing.

Mangel på bevilgninger til fylkesveiene er bare en del av regjeringens og stortingsflertallets manglende vilje til å satse på utvikling av næringslivet i hele landet. De store kuttene i bevilgningene til bredbånd og til regionale utviklingsmidler kommer i tillegg. Det blir vanskeligere å satse på næringsvirksomhet og nye arbeidsplasser

utenfor de store byene. Viljen til å satse på hele Norge svikter – først fra regjeringens side og deretter fra Venstre og Kristelig Folkeparti, viser budsjettavtalen som er framforhandlet. Det er jeg på vegne av næringslivet svært skuffet over.

Eilev Bekjorden (FrP) [20:22:53]: For en som er oppatt av Forsvarets ve og vel, er budsjettforslaget god leking. Det er svært gledelig at regjeringen er godt i gang med å gjenreise Norges forsvarsevne, for etter 1990 har vi sett en kraftig og dramatisk nedbygging av Forsvaret. Det som en gang var et troverdig forsvar, ble redusert til nesten ingenting. Det var derfor svært nødvendig å snu den negative utviklingen og få startet gjenreisningen.

Regjeringens forslag til budsjett for 2018 er en klar og tydelig oppfølging av langtidsplanen. Landmaktproposisjonen er heldigvis også godt politisk forankret ved et bredt politisk forlik mellom Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti. Dette gir nødvendig forutsigbarhet for satsingene framover. Dette er helt i tråd med Fremskrittspartiets mål om å gjenopprette forsvarsevnen.

Så gjør jeg et stort politisk sprang over til samferdsel. Den historisk store satsingen på samferdsel fortsetter. Denne regjeringen har prioritert samferdsel og økt rammene med over 60 pst. siden den overtok. Med Fremskrittsparti-statsråd Solvik-Olsen i spissen blir det bygd nye veier i stor skala. Og det blir ikke bare bygd nytt, det blir også brukt midler på vedlikehold. Det er absolutt nødvendig. Etter flere tiår der forfallet eller vedlikeholdsetterslepet har fått lov til bare å øke og øke, klarer denne regjeringen å redusere forfallet.

For en som har vært med lenge i fylkespolitikken, er det store forfallet på fylkesveinettet en kjent sak. Det er lett å kjenne seg igjen i den frustrasjonen som et stadig økende vedlikeholdsetterslep skaper rundt om i det ganske land. Opprusting av vei og jernbane er bra for hele landet og ikke minst for distriktene. Det å gjøre det enklere, raskere og tryggere å forflytte folk, varer og tjenester bidrar til å øke og også beholde verdiskapingen i distriktene. Det er også med på å opprettholde bosettingen i distriktene.

En god samferdselspolitikk er en god distriktspolitikk.

Mari Holm Lønseth (H) [20:25:15]: Det er kommunene som har ansvaret for grunnleggende velferdstjenester som barnehage, skole og eldreomsorg. Derfor trenger vi sterke kommuner som gir oss gode tjenester, og som legger til rette for god næringsutvikling i kommunene.

Regjeringen leverer sammen med Kristelig Folkeparti og Venstre for femte gang et budsjett med satsing på en sterk kommuneøkonomi. For 2018 legges det opp til

en vekst i kommunenes frie inntekter som gir kommunene gode forutsetninger for å gi gode tjenester til innbyggerne sine. Kommunene har fått en sterkere realvekst i sine frie inntekter med Høyre i regjering enn hva de fikk under den rød-grønne regjeringen. Kommunesektoren hadde i 2016 det sterkeste driftsresultatet på ti år. Vi bevilger mer penger til fylkesveier. Aldri før har det vært færre kommuner på ROBEK-listen. Det går bra i Kommune-Norge. Det skapes nye jobber over hele landet, arbeidsledigheten går ned, og veksten går opp. Derfor er det også ganske forståelig at folk ikke trodde på Arbeiderpartiet og Senterpartiet da de i valgkampen fåfengt prøvde å tegne et dystert bilde av Kommune-Norge.

En viktig oppgave for kommunene er å sørge for at vanskeligstilte skaffer seg en bolig. Bolig er en av grunnpilarene i livet vårt. Uten tak over hodet er det ganske vanskelig å fungere i andre sammenhenger. Antallet bostedsløse i Norge er nå rekordlavt, og nedgangen er størst blant barn. Det har ikke kommet av seg selv. Regjeringen har målet både bostøtten og Startlån-ordningen, slik at de som trenger det aller mest, også får mest. Vi har bl.a. rettet opp feilene som hang igjen fra Arbeiderpartiet, slik at bostøtten nå prisjusteres. Vi har styrket ordningene for lavinntektsfamilier, slik at barn ikke skal vokse opp i fattigdom. Barns inntekt regnes f.eks. ikke lenger med ved beregning av bostøtte, og taket på boutgifter for større husstander har økt.

Det er mye som er gjort i den siste fireårsperioden som skal sørge for at flere skal kunne skaffe seg en bolig. Men her må vi sammen med kommunene sørge for fortsatt å føre en aktiv sosial boligpolitikk, som også har fungert de siste fire årene. Vi vil prioritere leie-til-eie-modellen, som gjør at flere vanskeligstilte kan få muligheten til å kjøpe sin egen bolig. Det vil bygge opp under eierlinjen og la enda flere oppleve stoltheten ved å eie sin egen bolig, bygge gode bomiljøer, og sist, men ikke minst vil det også føre til at færre barn vokser opp i fattigdom.

Jonny Finstad (H) [20:28:26]: Et godt samfunn er et samfunn som gir muligheter for alle. Et godt samfunn må også være et bærekraftig velferdssamfunn.

Regjeringen har tatt grep for å ruste landet vårt for en ny tid ved bl.a. å ha levert tidenes mest ambisiøse Nasjonal transportplan. Vi skal altså bruke 1 000 mrd. kr over de neste tolv årene. I det framlagte 2018-budsjettet fortsetter den store satsingen, med ytterligere påplussinger på budsjettet.

I valgkampen og i alternativ Nasjonal transportplan lovet Arbeiderpartiet mange milliarder mer enn regjeringen. Nå, derimot, foreslår ikke Arbeiderpartiet i sitt alternative budsjett å bruke én krone mer på veibygging

enn regjeringspartiene. De bryter samferdselsløftene til befolkningen.

Konkret foreslo Arbeiderpartiet i sin alternative NTP 5,1 mrd. kr mer i første periode til framskynding av totalt 27 prosjekter, med en totalramme på 55 mrd. kr. Dette var i seg selv veldig oppsiktsvekkende, og det er skapt mange falske forhåpninger i mange lokalsamfunn. Høyre påpekte denne manglende realismen i valgkampen.

Arbeiderpartiets alternative budsjett gir oss rett. De bryter sine samferdselsløfter. Dette er enda et eksempel på linjeskiftet i Arbeiderpartiet.

Under denne regjeringen og i samarbeid med Venstre og Kristelig Folkeparti ser vi at vedlikeholdsetterslepet går ned, nye forbindelser ferdigstilles, nye planlegges, og nye prosjekter gjennomføres. Satsingen på samferdsel har faktisk økt med 60 pst. siden 2013.

Så vi ser at selv om Arbeiderpartiet øker skattene for norske virksomheter og folk flest med over 8 mrd. kr, klarer de ikke å prioritere valgløftene som de hadde for noen få måneder siden.

Ole Mic Thomassen hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Nancy P. Anti (Sp) [20:30:48]: I lys av prinsippet om likeverd og likeens behandling er veien ennå lang å gå for de samiske næringene og utvikling av språk og samfunn. Det er på tross av at det er fastslått at landet er tuffet på to folk: det norske og det samiske.

Vi har et samisk nasjonalteater, Beaivváš, som har sin virksomhet i lokaler som er helseskadelige for de ansatte. Vi har Saemien Sijte, det sørsamiske kultursenteret, der man i 30 år har kjempet for å komme seg ut av en simpel brakkerigg. Vi har den samiske kulturarven i form av gamle gjenstander som ble frastjålet oss, og der det i dag ennå ikke finnes midler og ikke fasiliteter til å tilbakeføre disse kulturskattene. Det er nedslående å se at det fortsatt ikke kommer bevilgninger til sentrale institusjonsbygg på tross av store lovnader. Tiden er nå overmoden for å ta et løft for de samiske institusjonene og gi dem arbeidsforhold for utvikling av både samisk kultur og samisk samfunnsliv.

Videre vil jeg rette fokuset mot den strukturelle diskrimineringen som er av en samisk næring, ved at sentrale spørsmål som fremmes, ikke løftes opp til behandling. Her vil jeg vise til det årlige kravet fra reindriftsnæringen om likebehandling med tanke på skatt og avgifter, og en full anerkjennelse som næring. Saken var nedfelt allerede i Sundvolden-erklæringen, og sist høst gikk regjeringspartiene høyt ut med lovnader om at dette nå var omtrent i boks. Men av budsjettforslaget ser vi for det første at saken er innskrenket nå til kun å gjelde en-

gangsavgift for snøscooter, og for det andre at saken ikke er kommet særlig lenger enn for fire siden.

Engangsavgiften er en god, men akk så sped, begynnelse. Selv der er det ennå uavklart både hva gjelder faktisk innhold, hva gjelder begrensninger og hva gjelder framdrift. Næringen fremmer her et helt rimelig krav. Det er et krav om anerkjennelse og et krav om likebehandling med andre lignende næringer. Reindriften som næring er fortsatt stilt overfor et overformynderi med tanke på behovet for driftsmidler, husvære og utstyr. Det vil være helt på sin plass nå å foreta en grundig gjennomgang av reindriftens økonomiske næringsvilkår.

Det er gledelig at Senterpartiet sentralt nå har nedsatt et reindriftsfaglig utvalg nettopp for å prioritere sånne saker. Det er i likestillingens og likeverdets navn.

Gisle Meininger Saudland (FrP) [20:33:47]: Det ser ut til at vi til neste år også får et godt budsjett. Det må jo smerte opposisjonspartiene – som gamblet i valgkampen sin på høy arbeidsledighet, lav oljepris, høye utslipp og en utrygg økonomi – at regjeringen styrer landet mot ny optimisme.

Vi kan se en rød tråd – eller rettere sagt en blå tråd for vår del – i våre budsjetter, nemlig lavere skatter og avgifter for folk flest. Det har vært en skatte- og avgiftslettelse på nesten 25 mrd. kr siden 2013. Vi faser ut maskinskatte for å øke bedriftenes lønnsomhet og sikre norske arbeidsplasser. Avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen fortsetter og frigjør 1,7 mrd. kr i 2018. De samlede bilavgiftene går ned, utslipp fra bil går ned, og la meg presentere dagens gladmelding: Gjennomsnittlig CO₂-utslipp for nye biler solgt i november var 81 gram per km. I 2006 var tallet nesten 180 gram per km. Neste «fun fact» er at mesteparten av den reduksjonen har kommet etter 2013. Vi vet hvilket parti som kom i regjering i 2013.

Det viser at de riktige incentivene fungerer. Det er ikke slik at man kan forby seg ut av alt, eller trenger å sende milliardregning til vanlige folk for å velge klimavennlig. Det grønne skiftet dreier seg ikke om å la være å reise på ferie, å dusje i kaldt vann og andre kjipe ting. Norge er på rett vei, og vi må slutte å snakke ned Norges viktige klimainnsats.

Mange sier at man må la være å bygge vei for å redde klimaet. Men hva er poenget med å la være å bygge vei hvis bilen som snart kjører på veien, er utslippsfri likevel? Er motivet da å redusere utslipp eller å underbygge sine egne bilfordommer? I mitt hjemfylke, Vest-Agder, ville en slik snuoperasjon vært katastrofal. Nå kommer det ny firefelts motorvei fra Kristiansand til Stavanger i regi av selskapet Nye Veier. Norges Lastebileier-Forbund hadde en test i august i år, hvor de fant ut at 35 km

ny motorvei fjernet nesten 3 500 tonn CO₂ årlig i forhold til om man hadde kjørt den gamle veien – fordi forbruket gikk ned. Hvis man i utgangspunktet liker verken bil, vei eller lastebil, er det leit at et slikt regnestykke ikke smaker godt for klimapartiene selv om det smaker godt for klimaet.

Jeg skal avslutte der jeg startet, med å rose et godt budsjett som opprettholder et bærekraftig velferdssamfunn, som viderefører de store løftene, som f.eks. Nasjonal transportplan, som omstiller til lavutslippssamfunnet uten pisk, som skaper vekst og arbeidsplasser og tar Norge i riktig retning.

Else-May Botten (A) [20:36:59]: Som en stemme fra Vestlandet – eller nærmere bestemt Møre og Romsdal, for vi har vel ikke lov til å hete Vestlandet lenger – ønsker jeg rett og slett å vise til vårt alternative budsjett. Når vi sitter her og diskuterer i dag, har det faktisk å gjøre med hvordan folks liv ute i landet skal være. Det tror jeg vi må tenke litt på når vi diskuterer. Derfor har vi styrket kommuneøkonomien bare i Møre og Romsdal med over 100 mill. kr fordi vi vil styrke eldreomsorgen, skolen og helsesektoren.

Ett eksempel: Sunndal kommune har ikke akkurat overflod av høyrevelgere. Det har de tradisjonelt sett ikke hatt, og jeg tror heller ikke de får det. For det denne regjeringen har gjort, er å redusere kommunebudsjettet med titalls millioner. I tillegg har man bestemt å stenge asylmottaket med 50–60 kompetansearbeidsplasser og viktige tjenester som har fungert over lang, lang tid.

Regjeringen svekker fylkets muligheter til å hjelpe til med regionale utviklingsmidler, næringsfond osv., og et eksempel på at det er feil vei å gå, er at vi fikk det største industrianlegget i Norge til Møre, Ormen Lange-feltet og landanlegget på Nyhamna, der en får på land gassen og sender den videre til England. Et startskudd for det var regionale utviklingsmidler. Så vi må faktisk tenke på at dette er viktige midler som nå bare forsvinner mer og mer for hvert år.

Samferdsel har vært et tema her, og jeg hørte Jonny Finstads innlegg, som jeg overhodet ikke kjenner meg igjen i. Vi har en samferdselsminister som i hvert fall ikke vet hvor Møre og Romsdal er, og som ikke klarer å prioritere penger til prosjektene som er prioritert. I forrige NTP stod Betna–Stormyra som et prioritert prosjekt. Der kom det ikke penger i forrige periode. Så sto man i valgkampen i 2017 og sa at nå skulle man prioritere dette – nå blir det bra – og solgte det inn som et nytt prosjekt. Men det kom ingenting. I 2018 står man fortsatt og snakker for døve ører. Mange har aksjonert i kommunen og sagt at dette er en farlig vei å kjøre på, og at de trenger penger. Det har vært gulstripeaksjon, de

har strikket gule striper, og de har hatt englevaktaksjon, men Gud har vel dessverre ikke hørt dem ennå.

Det er faktisk en veldig positiv ting som har skjedd i dette statsbudsjettet, og som jeg vil rose alle sammen for. Det er at vi har fått bevilget penger til nytt sykehus for Nordmøre og Romsdal, og jeg vil si: endelig! Det er en positiv sak som alle skal ha takk for at de har stilt seg bak i dag.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [20:40:17]: Gjelda til norske husholdninger er i verdenstoppen, og gjeldsveksten er i prosent det dobbelte av lønnsveksten. En svært stor del av det økte private forbruket er derfor lånefinansiert. I gjennomsnitt betyr det flere titusener kroner per familie. Mange arbeidsplasser i privat tjenesteyting vil komme i fare om renta stiger med bare 3–4 pst. Det vil kunne skje ved en ny finanskrisa. Internasjonal gjeld er nå langt høyere enn i 2008, og nå vil nasjonalstatene ikke ha økonomisk evne til storstilte redninger av selskapene. Vårt oljefond kan avdempe, men ikke avverge konsekvensene av lavere privat konsum, som kan gi økt arbeidsledighet.

Stortinget må derfor grundig drøfte et næringsliv med nye, grønne arbeidsplasser og et tryggere arbeidsliv. Først næringsliv: Politisk må vi bryte med regjeringas næringsnøytralitet og gjennomføre en langsiktig strategisk næringspolitikk som sikrer langt bedre lønnsomhet i produksjon og foredling av våre enorme fornybare naturressurser. Vi må tenke at et Norge uten skipsfart er ikke Norge, og at et Norge uten skogbruk og treforedling er ikke Norge. Slik kan vi fortsette med fiske, jordbruk og fornybar vannkraft.

Aldri har vi eksportert så mye flis og slipetømmer til Sverige. Prisene er nesten 100 kr lavere per kubikkmeter enn i Sverige. Verdiskapingen i Norge er elendig. Arbeidsplassmulighetene er store, men det koster å etablere moderne industri. Snart står det om framtida for Saugbrugsforeningen i Halden og Nordenfjeldske i Skogn.

I årets statsbudsjett foreslår Senterpartiet et statlig investeringselskap for grønt karbon med en startkapital på 10 mrd. kr, som kan bidra til investeringsstøtte, langsiktig risikolånekapital og eierkapital for å medfinansiere moderne teknologiske bedrifter som f.eks. produserer biokjemiske produkter.

Eksos er årsaken til klimaproblemet. Fotosyntesen er den viktigste delen av løsningen. Derfor må det arbeides videre for at CO₂-avgift på eksos kan finansiere skogavgiften, som etter skogloven skal brukes til å få opp ny kvalitetsskog. Hundre kroner per kubikkmeter tømmer er nødvendig. Skog i god vekst forbruker mer CO₂. Slik kan vi faglig-politisk legge grunnlaget for nye, grønne arbeidsplasser gjennom bedre lønnsomhet.

Det andre problemet som må drøftes grundig, er organisering av arbeidsmarkedet og arbeidslivet. Fri arbeidsinnvandring utenfor Norden må erstattes av kontrollert arbeidsinnvandring, med krav om arbeidskontrakt med norske lønns- og arbeidsbetingelser og fast bosted. Arbeidsmiljøloven, som er arbeidslivets vernelov, må strammes opp, slik at tryggheten i arbeidslivet kommer tilbake.

Senterpartiets jordnære grønne alternativ bygger på at folkestyret brukes til å korrigere markedskreftene. Da kan vi også holde våre valgløfter. Høyres marked er utilstrekkelig for å bygge trygge samfunn, satse på grønt næringsliv og skape et tryggere arbeidsliv.

Guro Angell Gimse (H) [20:43:27]: Petter Eide fra SV polemiserer over kriminalpolitikken til Høyre og Fremskrittspartiet og kaller budsjettet «tough on crime». Jeg skal smake litt på begrepet, men jeg er ikke sikker på at jeg er enig. Men ett er sikkert: Det er ikke løsningen å ta i kriminalitet med silkehansker, slik SV legger opp til.

Vi har levert et budsjett der politiet er budsjettvinner, men alt lar seg ikke løse ved hjelp av penger. Det har skjedd store endringer i kriminaliteten, og det krever omstilling. Etter at nærpolitireformen ble vedtatt i 2015, har politi- og lensmannsetaten påbegynt denne omstillingen, noe som er krevende for etatene, men helt nødvendig. Reformen er dessuten mye mer enn en strukturreform. Kultur, holdninger og ledelse er en viktig del av reformen – og ikke minst kvalitet. Det er satt i gang en rekke tiltak for å styrke kultur, holdninger og ledelse i politiet, og ifølge underveisrapporten fra Difi som kom nå nylig, er reformarbeidet på rett vei. Politiet har tatt inn over seg at de må jobbe på andre måter, og her ser vi allerede at metoden politiarbeid-på-stedet gir bedre kvalitet på politiarbeidet. Gjennom digitale hjelpemidler kan kontoret nå flyttes ut på hjul. Jeg var nylig på besøk ved lensmannskontoret på Oppdal, og de var veldig fornøyd med denne måten å arbeide på.

I tillegg arbeides det med ytringsklimaet, som innebærer at politiet skal lære av feil, og det skal være trygt å si fra i etaten. Man skal bidra til debatt og dialog. Så satses det veldig mye på ledelse og styring. Her kan det nevnes at nasjonal ledergruppe er etablert. Støtte til ledergruppe i distriktene og program for førstelinjeledere er etablert. Difi-rapporten viser også at kommunene er fornøyd med samarbeidet med politiet. I Malvik i Trøndelag, der lensmannskontoret ble slått sammen med Værnes, rapporteres det at det aldri har vært mer synlig politi ute. Det nytter altså å flytte politiet fra kontoret og ut i bilene.

Jeg må også snakke litt om pengene som er bevilget. Under omstillingen har det vært nødvendig å sette av penger spesifikt for reformen, og der er det satt av

565 mill. kr. 2018-budsjettet følger også opp på dette området, og det settes av penger spesifikt for reformen. Vi er opptatt av å oppnå målet om to politifolk per tusen innbyggere innen 2020, og vi er på god vei til å få til dette. Det har vært en økning av rene politistillinger på 1 000 årsverk totalt, og politi- og lensmannsetaten har blitt styrket med 2 000 flere kolleger totalt. Dette er et godt budsjett for framtidens politi.

Frida Melvær (H) [20:46:41]: Alt i Sundvolden-erklæringa slo regjeringsspartia fast at dei ville «modernisere og forsterke den sivile kriseberedskapen i Sivilforsvaret». Erfaringa har synt oss at vi har behov for ein operativ ressurs med organiserte, godt utrusta og trena avdelingar som kan hjelpe i eit spekter av ulike hendingar, og som kan opptre som ei forsterking for andre beredskapssetatar. Sivilforsvaret har dei seinare åra i aukande grad vorte kontakta av nødetatar, fylkesmenn og kommunar om bistand i krevjande beredskapssituasjonar. Fleire delar av landet vårt har vorte råka av omfattande naturhendingar knytte til m.a. ekstremvær, flau-mar og ras. I tillegg har dei hjulpt til ved større brannar og leiteaksjonar, og ikkje minst erfarte vi at Sivilforsvaret si rolle under flyktningkrisa i 2015 var veldig viktig.

Sivilforsvaret har over tid hatt utfordringar med at dei tenestepliktige søker fritak med bakgrunn i økonomisk tap som følgje av tenesta. Mange tenestepliktige som har gjennomført grunnkurs, har av same grunn vega seg for å ta oppdrag som befal. Med dette som bakteppe har Sivilforsvaret i dag ikkje eit tilstrekkeleg tal befal i sine avdelingar. Tenesteplikta er fundamentet for Sivilforsvaret si verksemd, og tenestepliktige har krav på økonomisk godtgjersle for innsatsen. Den noverande godtgjersleordninga tilfredsstiller ikkje dei grunnleggjande prinsippa som tenestepliktige bør ha, og påfører som sagt mange ei økonomisk byrde. I tillegg har det vore ulik praktisering av godtgjersle mellom Heimevernet, politiet og Sivilforsvaret på same type oppdrag. Dette har vore ein uheldig praksis som no vert retta opp, ved at det i budsjettet for 2018 er foreslått ei auka løyving på 9,4 mill. kr til ny godtgjersleordning for Sivilforsvaret.

Over tid har Sivilforsvaret i tillegg opparbeidd eit vesentleg materiellterslep, og store delar av utstyret har vore prega av høg alder og stor slitasje. For å vareta samfunnsoppdraget på ein tilfredsstillande måte må Sivilforsvaret ha tilstrekkeleg og relevant materiell. Det har vorte løyvd over 30 mill. kr til dette formålet i åra 2014–2017, og for 2018 forsterkar vi løyvingane ytterlegare med nye 13,3 mill. kr.

Eg er glad for at dei samla budsjettløyvingane dei seinare åra har gjeve oss eit sterkare og meir moderne sivilforsvar og gjennom det ein styrkt beredskap over heile landet. Alle som har stått i tøffe og krevjande bered-

skapssituasjonar, veit kor viktig det er at alt fungerer den dagen krisa inntreffer. Det er difor veldig gledeleg at Sivilforsvaret vert ytterlegare styrkt i budsjettet for 2018.

Kristian Tonning Riise (H) [20:50:04]: Mange representanter, særlig fra Arbeiderpartiet, har under dagens finansdebatt vært opptatt av å sammenlikne innsatsen til denne og den forrige regjeringen når det gjelder arbeid og velferd. Særlig tilkjenne representanten Giske ved starten av denne debatten en utilsørt nostalgi for tilværelsen under den rød-grønne regjeringen. Når det først inviteres til en slik sammenlikning, er det en øvelse jeg mer enn gjerne deltar i, særlig når det er snakk om evnen til å skape norske arbeidsplasser generelt og for unge spesielt.

Representanten Giske påsto tidligere i dag at det ble skapt 360 000 arbeidsplasser med Arbeiderpartiet i regjering. En ting er at oljeprisen på det tidspunktet var rekordhøy, mer interessant er det at antall unge som sto helt utenfor arbeidslivet, likevel økte i samme tidsrom – fra 47 000 i 2008 til 70 000 i 2013. Da er spørsmålet: Hvordan var det mulig å skape 360 000 arbeidsplasser samtidig som 23 000 flere unge falt utenfor? Svaret på det er at hele sysselsettingsveksten i denne perioden tilfalt utenlandsk arbeidskraft. Dette var vurderingen til tidligere sjeføkonom i LO, Stein Reegård, som i 2014 også fortalte at det var spesielt ungdom og yngre menn som var blitt presset ut av arbeidsmarkedet med denne politikken.

I tillegg til arven fra de rød-grønne, med lavere vekst og økende arbeidsledighet, har regjeringen Solberg opplevd et historisk oljeprisfall, hvor 50 000 jobber forsvant. Likevel har ikke antall unge utenfor arbeidslivet økt i særlig grad de siste årene. Det skyldes at denne regjeringen har sørget for å gi unge en ny sjanse gjennom å satse på målrettede tiltak. Vi iverksatte en ny nasjonal ungdomsinnsats i 2017 og har styrket bevilgningen med 70 mill. kr neste år – totalt 100 mill. kr i budsjettet for 2018. Men arbeidet mot ungdomsledighet handler vel så mye om å stille krav som forhindrer lediggang, passivitet og frafall. Derfor har vi innført aktivitetsplikt for unge sosialhjelpsmottakere, slik at unge mennesker som kan jobbe, får et meningsfylt tilbud og kommer seg ut i arbeid eller utdanning. Vi har innført en fraværs-grense, som så langt har sørget for at det udokumenterte fraværet i videregående skole har stupt med mer enn 40 pst. for dager og 25 pst. for timer, og vi har innført en generell adgang til midlertidige ansettelser, som vil gi flere ungdommer som ellers ville hatt problemer med å få jobb, en mulighet til å prøve seg.

Vi har mye igjen å gjøre, men denne regjeringen skjønnes på ingen måte av sammenlikning med den

forrige. Jeg vil hevde snarere tvert imot, og foreløpig ser det også ut som om velgerne er enig i den analysen.

Fredric Holen Bjørdal (A) [20:53:08]: Når politikken rammar dei som er avhengige av gratis matutdeling eller gratis rettshjelp, reagerer heldigvis folk. Dette irriterer tydelegvis dei som står bak. Sidan 2018-budsjettet kom har føregåande talar og høgresida elles difor forsøkt seg på ei veldig lite imponerende forteljing: Det er dei det er synd på. Desse kutta er jo nødvendige. Dei tek ansvar for langsiktig, økonomisk styring, og så får dei berre kjøft tilbake. Ikkje eingong media vil vere med og hjelpe dei.

Men det blir noko hjelpelaust over det heile, for høgresida har nemleg sett seg sjølv i denne situasjonen. Skattecuttpolitikken går inn i sitt femte år. Det er ein politikk som kombinerer fem veldig dårlege eigenskapar. Det skapar ikkje vekst og arbeidsplassar, det aukar forskjellane, det bidreg til å tømme oljefondet, det svekkjer dei store budsjetta for skule, helse og eldre, og det fører til smålege kutt overfor svake grupper. Denne jackpoten frå ei presumptivt ansvarleg regjering kan med rette kallast ein skandale, og han er vedvarande fordi dei negative effektane slår inn kvart år – sjølv om nyheitsinteressa er borte. Ein slik politikk blir ikkje ført av parti med ryggrad til å stå mot press, men av det stikk motsette. Det vitnar om manglande evne til å seie nei.

Ein langsiktig og ansvarleg økonomisk politikk handlar om disiplinert oljepengebruk, riktige reformer, kraftfull innsats for å få fleire i jobb og ein nærings- og skattepolitikk som fungerer. Arbeidarpartiet var ikkje med på forliket om bedriftskattelegginga i 2016. Vi var arkitekten bak forliket, fordi vi er det partiet som kombinerer rettferdig fordeling og velferd med reell vekstfremjande næringspolitikk.

Vi har no bak oss ein fireårsperiode der opposisjonspartia utan unntak la fram budsjettalternativ med lågare oljepengebruk enn ansvarleg regjering. Det er truleg unikt i verdshistoria – og sjølsagt veldig flaut for Høgre. Difor får vi servert ein tildekt retorikk om vekstfremjande skattelette, avbyråkratisering og påstandar om innsparende reformer. Men når dei nakne tala blir presenterte i eit budsjett, kjem sanninga fram. I den verkelege verda er det ikkje mogleg å moderere oljepengebruken og kutte skatteinntektene i stort monn utan at det går ut over nokon. Og då held det ikkje å angripe Matsentralen, Jussbuss eller ungane i 4H, for den del. Nei, då må ein gå laus på dei store postane, som kommuneøkonomi og helseføretak. Og det har også skjedd denne gongen med eit svært stramt kommuneopplegg og det svakaste sjukehusbudsjettet så langt frå sitjande regjering.

Eg trur høgresida er nøydd til å kome opp med ei betre forteljing om båten skal bere.

Terje Halleland (FrP) [20:56:03]: Norge har vært gjennom noen tøffe år. Vi har hatt en kraftig reduksjon i oljeprisen, som spesielt rammet Sør- og Vestlandet, gjennom økt arbeidsledighet. Men også resten av landet ble rammet av manglende inntekter. Regjeringen har styrt landet støtt gjennom disse tidene, og vi ser nå at politikken virker. Aktiviteten øker, og ledigheten faller.

Norge skal omstille, og i næringslivet skal det satses på en større bredde. Men vår olje- og gasssektor kommer til å være den ledende næringen i Norge i mange tiår framover, og det skal vi være veldig glad for, for mye av denne omstillingen er knyttet til store kostnader. Disse kostnadene skal også finansieres, og jeg ser ikke annet enn at også de som er imot olje- og gassnæringen, bruker de samme inntektene fra den samme bransjen til å dekke de samme kostnadene.

Det er viktig ikke å glemme vår viktigste næring, som jeg får inntrykk av at enkelte gjør når de snakker om omstilling og det grønne skiftet. Vi skal fortsette vår satsing på olje- og gasssektoren, gi bransjen den forutsigbarheten som er nødvendig gjennom tilgang til letearealer, og beholde dagens skatteregime. Dette er ikke tidspunktet for omlegging eller for å eksperimentere med endrede rammevilkår.

Mange i denne salen snakker om behovet for omstilling, men det er færre som snakker om hva som skal omstilles. Ja, «reformpause» bruker enkelte i samme setting som «behovet for omstilling». Norge kan her bidra på mange fronter. Vi har teknologi, vi har kompetanse, og vi har kapital. I disse miljøtider kan vi som nasjon bruke vår teknologi til å gi mindre utslipp. Vi kan bruke vår kompetanse til å velge de miljøvennlige løsningene, og vi kan bruke av vår kapital til å legge til rette for at næringslivet sammen med staten kan utvikle og bruke de beste løsningene. Mange vil redusere utslipp i Norge gjennom redusert aktivitet, men sannheten er at jo mindre aktiviteten er i Norge, jo større blir utslippene globalt.

Det er en stor glede nå å få fjernet eiendomsskatten på verk og bruk, den såkalte maskinskatten. Dette innebærer reduserte utgifter og bedre forutsigbarhet for mange bedrifter. Det vil øke lønnsomheten, bidra til nye investeringer og nye arbeidsplasser. Vi må tiltrekke oss nye næringer, og datalagringsentre blir av mange snakket om som en av disse næringene. Da må vi legge til rette for at det kan skje. Det er omstilling.

Vi bygger ikke framtiden på gårdsdagens løsninger. En kommer ikke først ved å gå i andres fotspor.

Åsunn Lyngedal (A) [20:59:24]: Det er interessant å høre representanten Halleland snakke om at Norge kan bidra til lavere utslipp i framtiden gjennom den

gode industrien vi har. I Arbeiderpartiet vet vi at gode rammebetingelser er viktig. En av de næringsfiendtlige avgiftsøkningene som kommer fra regjeringen i dette budsjettet, er at den legger CO₂-avgift på LNG brukt som drivstoff i skipsfarten. Det er ikke bare næringsfiendtlig, avgiftsøkningen vil også ha som konsekvens at den skader miljøet vårt.

Hvorfor er det så viktig å stimulere skipsfarten til å gå over fra tungolje og diesel til LNG? Jo, for hvis man går over til LNG, slipper skip ikke lenger ut svovel, og utslippene av NO_x reduseres med 90 pst. Det fjerner altså det vi kaller for lokale utslipp. I tillegg reduserer det CO₂-utslippet med 20 pst. For større skip finnes det ikke mer miljøvennlige alternativer i dag enn LNG, og det er viktig å støtte opp om omleggingen til LNG.

I tillegg til miljøargumentet sier regjeringen nå nei takk til å ta videre en viktig industriell mulighet langs kysten vår. Det har de siste årene blitt bygd mange nye LNG-skip på norske verft, og vi har en industri som har høy kompetanse på LNG og skipsindustri. Nå varsler industrien at planer om nybygg av skip og oppbygging av infrastruktur for LNG legges bort på grunn av CO₂-avgiften. I resten av Europa er omlegging til LNG høyt prioritert, med forbud i deler av EUs farvann mot dieselskip av hensyn til miljøet. Det er uforklarlig når vi har en kyst som har kompetanse, kapasitet og ønsker nye oppdrag, at regjeringen innfører en avgift som hindrer en utvikling som alle ønsker. Jeg bor i Narvik kommune, som anløpes av 220 store malmskip hvert år. Vi har satset på å skulle bygge ut infrastruktur for tilgang til LNG som en oppfølging av en utvikling i mer miljøvennlig retning, men det ser ikke ut til at regjeringen ønsker at vi skal fortsette i den retningen.

I Arbeiderpartiet satser vi sterkt på næringslivet i distriktene våre. Jeg har hørt flere i debatten her i dag spørre: Hva er det dere skal gjøre? Skal dere forfordle noen industrier foran andre? Nei, vi gjør det gjennom mer regionale utviklingsmidler, vi gjør det gjennom å styrke Enova, vi gjør det gjennom å satse på utbygging av bredbånd, vi satser på fiskerihavner, for de aller fleste havnene som vi ønsker å bygge ut, går det en vei til, og vi satser på et verdiskapingsprogram for kysten og økt forskning. Vi mener at disse satsingene er viktige, for det er et faktum at bedriftene ikke investerer nok i Norge i dag, og at andelen av voksne i arbeid synker.

Jon Engen-Helgheim (FrP) [21:02:38]: Denne debatten og egentlig starten på hele denne stortingsperioden har vist at Arbeiderpartiet og Senterpartiet har forlatt rollen sin som ansvarlige partier. Det som gjerne er merkevaren til partier som har en ansvarlig politikk, er at de holder en stø kurs, og at de har en langsiktig og forutsigbar politikk, og det er lite ved Arbeiderpartiets

og Senterpartiets politikk som kan kjennetegnes ved det nå om dagen.

I hele denne valgkampen som vi har vært igjennom, snakket Arbeiderpartiet på inn- og utpust om viktigheten av høyere skatter. De malte opp det ene skremmebildet etter det andre om hvor galt det kunne gå her i landet hvis folk fikk beholde litt mer av sine egne penger. Men det som de undervurderte totalt, er at velgerne husker sist de rød-grønne satt i regjering, de husker at skattene gikk opp, og de husker at det ikke ble noe mer velferd av det, men at helsekøene ble lengre.

Skatteletter gir positive synergieffekter, det gir optimisme, og det gir vekst. Vi har vist at det går an å satse både på skatteletter til vanlige folk og på mer velferd. Vi har fått flere lærere, vi har fått flere helsesøstre, det har blitt bedre kommuneøkonomi, vi får mer vei, og vi får kortere helsekøer med regjeringens politikk. At folk får beholde litt mer av sine egne penger, blir litt raskere friske, kommer raskere i jobb, sparer skatteutgifter og bidrar med skatteinntekter, er positivt for Norge. Det er oppskriften på en vellykket politikk.

Arbeiderpartiet har etter valget langt på vei innrømmet at de tok feil i sin strategi, de har innrømmet at de ikke klarte å forklare hvorfor de skulle øke skattene, men like fullt fortsetter de nå å øke skattene, uten grunn. Da må vi bare konkludere med at Arbeiderpartiet har som mål i seg selv å øke skattene. Det er en egen ideologi for Arbeiderpartiet å la vanlige folk beholde mindre av sine egne penger.

Et annet godt eksempel på Arbeiderpartiets og Senterpartiets vingling er at de i valgkampen lovte ikke å myke opp innvandringspolitikken. De skulle føre en streng og ansvarlig politikk. Men allerede før Stortinget hadde åpnet, var de på banen med nye forslag for å se på hvordan de kunne få flere grunnløse asylsøkere til å få varig opphold i Norge.

Jeg tror faktisk det er slik at velgerne ikke ønsker seg tilbake til høyere skatter, lengre helsekøer, dårligere kommuneøkonomi og en ukontrollert innvandringspolitikk.

Kjersti Toppe (Sp) [21:05:49]: Først til Engen-Helgheim: Det er no slik at det var Senterpartiet som var vinnaren – regjeringa gjekk faktisk tilbake.

Men innlegget mitt skal handla om det som finanskomiteens leiar, Nikolai Astrup, sa i innlegget sitt da han omtalte sjukehusbudsjettet som sterkt. Alt er jo relativt. At det i sjukehusøkonomien i teorien vert lagt opp til vekst, er sant, men vi veit at dyre medisinar og stort vedlikeholdsetterlep et opp veksten. I tillegg har norske sjukehus sidan 2013 vorte utsette for ostehøvelkutt, som forsterkar denne underfinansieringa.

Ein rapport som konsultentselskapet Menon har gjennomført på oppdrag av Legeforeningen og Sykepleierforbundet, viser at veksten i helsebudsjettet har vore lågare enn befolkningsveksten dei siste seks åra. Situasjonen er no at det landet rundt vert kutta i pasientbehandling ved norske sjukehus. Vi kan lesa om budsjettkutt som varslar stengde fødeavdelingar på Ahus, som struper psykiatrien bl.a. i Finnmark, som kuttar i overgrepsmottak i Østfold, og som fører til nedlegging av 60 senger i Bergen fordi helseføretaket må nå eit budsjettmål på 200 mill. kr.

Helseføretaka må òg spare pengar for å få råd til nødvendige nybygg. Planane for nytt sjukehus i Stavanger fører til at avdelinga for rehabilitering i Egersund kan verta lagd ned. I Helse Møre og Romsdal har dei lagt opp til eit kutt på 400 mill. kr til neste år, og enda meir dei neste åra, for å kunna realisera nytt sjukehus på Hjelset. Prosjektet vert beskrive som å ikkje ha økonomisk berevne. Dette er realiteten. Norsk sjukehusøkonomi er altså ikkje sterk – han er svak.

Også forskarar åtvarar no mot ein situasjon der fleire og fleire senger vert lagde ned på sjukehus. Det vil spesielt gå ut over våre eldre. I ein rapport som heiter Eldrehelseatlas for Norge, som vart lagd fram i juni i år, åtvarar forskarar mot ei underdimensjonering av norske sjukehusenester. Fleire eldre vil føra til fleire akuttinnleggingar, ikkje færre.

Liggjetidene på norske sjukehus er allereie svært låge. Ja, Noreg har dei kortaste liggjetidene ved sjukehus i OECD-landa. Enda kortare liggjetid vil særleg verta ei utfordring for dei eldre pasientane. Etter innføringa av samhandlingsreforma har liggjetida på sjukehus vorte redusert, særleg blant eldre. Dei står for halvparten av den reduksjonen som har vore i liggjetid sidan 2010.

Høgre sitt «sterke» svake sjukehusbudsjett fører altså til kutt i pasienttilbod og til sentralisering av tilbod. Alt heng saman med alt: Dette går òg ut over helsetenestene i kommunane, eldreomsorg, fastlegar og anna tilbod.

Nina Sandberg (A) [21:09:03]: For fjerde året på rad gjennomfører Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen flate kutt i offentlig sektor, kutt pakket inn som avbyråkratisering og effektivisering. Siden 2015 har regjeringen kommet med en kuttpakke, men mengden av byråkratisering og effektivisering har vært mindre forutsigbar. Det er kanskje fordi det endelige prosentkuttet ikke egentlig er resultatet av et strategisk definert behov for å effektivisere, men har i stedet tjent som inndekning for nye formål som støttepartiene til regjeringen har fått forhandlet inn. Det har blitt en litt trist juletradisjon at effektiviseringskutt skjerpes inn i det endelige budsjettforliket. For 2018 har regjeringens kammeratene blitt enige om at innsparingskravet skal økes fra 0,5 til 0,7 pst., en

slags omvendt julegave. Regjeringens logikk synes å være at tar du den, så tar du den. Det er enkelt å si for den som ikke kjenner bora på nakken. Men ta universitets- og høyskolesektoren som eksempel: Med dette forliket får sektoren et oppsamlet kutt på nærmere 900 mill. kr. Neste år bikker det 1 mrd. kr hvis regjeringen får fortsette.

Som tidligere lokalpolitikere har jeg vært borti denne måten å styre på. Vi gikk bort fra det i Nesodden. Jeg opplevde det som en dårlig, svak styringsform, fordi de folkevalgte unnlot å ta ansvaret sitt. De dyttet byrdene nedover i systemet. Politisk ledelse er jo å ta de vanskeligste valgene. Politikk er å prioritere.

Det kan i seg selv være vanskelig å overskue konsekvensene av flate kutt, særlig når de kommer sent i prosessen og varierer i omfang. Men det bør være rimelig klart for de fleste at innsparinger som pålegges alle virksomheter, uansett hvor effektivt de driver, og som gjennomføres år etter år, i siste instans går ut over både tjenestetilbud, lokal handlefrihet og motivasjon.

Arbeiderpartiet er skeptisk til å bruke universiteter og høyskoler som salderingspost for å få budsjettene til å gå opp. Det er verken særlig klokt eller langsiktig. Ytterligere kutt vil kunne svekke studie- og forskningskvaliteten, og vi støtter ikke det.

Det å reformere – reformere betyr å forme på ny: I Arbeiderpartiet ser vi ingen gjennomtenkt plan bak disse flate kuttene. Vi mener at Stortinget må ta en overordnet diskusjon om effekten av den såkalte avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [21:12:08]: Det er mange mollstemte innlegg her i dag fra opposisjonen, og vi hørte kanskje det mest mollstemte fra arbeiderpartipresidenten Masud Gharahkhani litt tidligere i kveld. Jeg håper jeg kan flytte inntrykket over til dur ved å oppsummere regjeringens og budsjettforlikets satsing på frivillighet og kultur.

2018 blir et godt år for det frivillige kor- og korpsmiljøet. Musikkorpsene styrkes. Kor får 10,6 mill. kr til aktivitetsmidler. Vi tredobler tilskuddet til Foreningen norske kordirigenter. Krafttak for sang får 5,2 mill. kr fra spillemiddeloverskuddet. Og amatørteatrene får 5 mill. kr til ny ordning for oppsetning, utstyr og prosjekter hvor spesielt barn og unge er med. Ja, dette lyder som musikk i mine ører og burde klinge godt for alle som elsker korsang og korpsmusikk.

Jeg synes også jeg hørte SV si at kulturen er sulteføret i Norge – ganske drøyt når de statlige overføringene til idrett, kultur og frivillighet aldri har vært høyere enn nå. Bevilgningene har økt med 22 pst. fra vi tok over i 2013. På samme tid har også overføringene fra spilleoverskuddet økt kraftig, fra 2,7 mrd. kr i 2013 til 4 mrd. kr i 2017.

I Høyre er vi krystallklare på at vi skal fortsette å sikre gode og forutsigbare ordninger for frivilligheten. Der er også momskompensasjonen en viktig ordning, en ordning som har økt til fordeling med 475 mill. kr siden 2013, en stor økning som betyr mye for mange lag og foreninger, også klubben i mitt hjerte, der jeg steker mye vafler. Da Eidsvold Turn kjøpte inn nye vaffeljern i 2010, fikk vi bare igjen 35 øre av hver krone som vi betalte i moms. Men da vi kjøpte nye vaffeljern i 2016, fikk vi tilbake 76 øre av hver krone vi hadde betalt i moms.

Den unge frivilligheten er også viktig for regjeringen. Derfor har vi sørget for at herreløs arv tilfaller barn og unge i frivillige organisasjoner istedenfor staten. I 2018 utgjør det 24,5 mill. kr til ung frivillighet.

Samlet over statsbudsjettet neste år er det over 11 mrd. i overføringer til frivilligheten. Vi kan trygt si at det er rom for å skape mye viktig frivillighet i dette landet.

Så kan vi også være stolte over et rikt og mangfoldig kulturliv i Norge, med en sterk statlig grunnfinansiering. Men så er det også sann at kultursektoren står overfor mange nye utfordringer som følge av et mer globalisert og digitalisert samfunn. Derfor er regjeringens satsing på Kreativt Norge viktig, et strategisk utviklingsarbeid som skal gjøre at vi skal lære mer av de kunstnerne, bedriftene og institusjonene som har lyktes med å utvikle sine virksomhetsområder, som har nådd nye målgrupper og engasjert et større publikum. Det er vårt ansvar å gi kulturen flere økonomiske bein å stå på.

Øystein Langholm Hansen (A) [21:15:33]: I motsetning til representanten Engen-Helgheim har jeg ikke drukket noe særlig Møllers tran i kveld, iallfall ikke for mye, så jeg skal være litt forsiktig med å karakterisere de løsningene som regjeringen og samarbeidspartiene har kommet med. Men de har lagt fram et statsbudsjett for 2018 der Kristelig Folkeparti har forhandlet fram endringer som er viktige.

Dessverre fant verken regjeringspartiene eller noen av samarbeidspartiene det viktig å bevilge penger til planlegging av dobbeltspor på Jærbanen. Det dreier seg tross alt om noen relativt få millioner kroner, men til og med Venstre, som kaller seg jernbaneparti, avstår fra denne finansieringen. Kommunepolitikere fra alle partier i kommunene langs dobbeltsporet, inkludert samferdselsministerens hjemkommune, har prøvd å forklare viktigheten av penger til dette formålet, men uten å nå inn hos dem som sitter med makten.

Arbeiderpartiet skjønner frustrasjonen i kommunene mellom Sandnes og Egersund. Store arealer langs Jærbanen er båndlagt for et framtidig dobbeltspor, men kommunestyrene i disse kommunene kan ikke planlegge noe som helst som skal skje på eller i nærheten av dis-

se arealene, før de vet hvordan banen skal ligge og se ut. Tettstedsutviklingen langs banen står altså i stampe inn til planleggingen er på plass. I tillegg er parkeringsutfordringene store på enkelte tettsteder. Her skjer det ingenting, til tross for lovnader fra samferdselsminister Solvik-Olsen. Pendlere velger å kjøre bil fordi de ikke får parkeringsplass på stasjonen.

I Arbeiderpartiets alternative budsjett er det tatt høyde for disse planleggingsmidlene, og vi mener det er på høy tid å komme i gang med planleggingen av en viktig transportkorridor for hele Sør-Rogaland, som ligger inne i gjeldende NTP. Nå må regjeringen sette fart i planleggingen av denne banen, slik at regionen får handlerom til å planlegge tettstedene sine. Men hvis regjeringen ønsker å skrinlegge hele dobbeltsporet, får de si det, og ikke holde jærkommunene for narr, for da bryter man tidligere lovnader. Men – til representanten Engen-Helgheim – det er altså ikke noe nytt fra denne regjeringen.

Tagge Pettersen (H) [21:18:26]: Denne høsten fikk de fire ikke-sosialistiske partiene fornyet tillit av velgerne. Det forteller i hvert fall meg at velgerne ville se mer av den politikken regjeringen har levert de siste fire årene, og det er nettopp den politikken som videreføres i budsjettet for neste år.

Arbeiderpartiets Gharahkhani holdt et flammende innlegg tidligere i kveld der hans ønskede etterlattinntrykk var at regjeringen ikke vil frivilligheten vel. Representanten lagde et nummer av at kulturministeren kun er opptatt av vafler og brunost, men han glemte da at nettopp vafler og brunost er et av de viktigste bidragene for norsk frivillighet.

Kulturministeren har tatt til orde for åpenhet og innsyn rundt økonomien i norsk idretts øverste nivå. Dette er et arbeid hun har utført med en særdeles klar stemme, men hvor opposisjonen har vært overaskende taus helt til den selv så hvor alvorlig situasjonen faktisk var.

Parallelt med dette er bevilgningene til toppen av norsk idrett redusert og kraftig styrket til lokal aktivitet for barn og bredde. Dette er et viktig grep for at de tusenvis av frivillige der ute som steker vafler hver eneste dag, skal være trygge på at de inntektene dette gir, nettopp går til aktivitet for deres lokale medlemmer.

Regjeringen er opptatt av frivilligheten og styrker samspillet med frivillig sektor og legger til rette for mer frivillighet – på frivillighetens egne premisser. En god momskompensasjonsordning videreføres og styrkes etter budsjettavtalen med Venstre og Kristelig Folkeparti. Dette er åpenbart den aller viktigste ordningen for frivillig sektor, og posten er økt med 475 mill. kr siden 2013 til over 1,4 mrd. kr neste år.

Tilskuddet til merverdiavgiftskompensasjon ved bygging av idrettsanlegg er et annet viktig tiltak for frivilligheten. Ordningen økes til historisk høye 185 mill. kr neste år. Dette er 15 mill. kr over nivået for godkjente søknader på ordningen inneværende år og en økning på 120 mill. kr siden 2013.

Regjeringen styrker også gaveforsterkningsordningen til 70 mill. kr for 2018. Det vil kunne utløse totalt 350 mill. kr i private gaver og gaveforsterkningsstilskudd. Dette er en ordning Arbeiderpartiet er imot.

Det å hevde at regjeringen ikke vil frivilligheten vel, faller på sin egen urimelighet. At partier i opposisjonen vil gi mer til det meste, er langt fra hva de samme partiene sto for da de satt i regjering. Jeg tror at frivilligheten selv er i stand til å vurdere om det er den praktiske politikken eller de fagre løftene som veier tyngst.

Heidi Greni (Sp) [21:21:29]: Senterpartiet legger opp til økt satsing i distrikts- og regionalpolitikken i sitt alternative budsjett. Vi foreslår 500 mill. kr i regionale utviklingsmidler, 430 mill. kr til økt bredbåndsutbygging og ikke minst 1 mrd. kr til opprusting av fylkesveiene.

I Venstres og Kristelig Folkepartis budsjett foreslår også disse partiene en økt satsing på regionale utviklingsmidler. Jeg er glad for at de deler vår vurdering av at regjeringens kutt i midler til nærings-satsing gjennom fylkeskommunene er dramatisk og uheldig. Jeg er imidlertid ikke like imponert over hva de har klart å få til i forhandlingene om budsjettavtalen. Der er det satt en økning på 20 mill. kr til bedriftsrettede programmer i distriktene. Det betyr at regjeringens kuttforslag er redusert fra 330 mill. kr til 310 mill. kr for 2018. Til sammen har midlene til regional utvikling blitt redusert til det halve siden regjeringen kom til makten.

Fylkeskommunenes samfunnsutviklerrolle, som vi er enige om når vi drøfter prinsipielle sider ved regionalpolitikken, blir satt fullstendig til side i budsjettpolitikken. Det er dramatisk. Fylkeskommunenes samarbeid med Innovasjon Norge, SIVA, kommunene og andre aktører som arbeider med næringslivssatsing, er satt kraftig tilbake siden den blå-blå regjeringen overtok i 2013.

Regjeringen sier at kuttene de gjennomfører i distrikts- og regionalpolitikken, gir rom for økt satsing på fylkesveier. Dette er ikke tilfellet. For 2018 er fylkeskommunenes rammer økt med 200 mill. kr, der 100 mill. kr er satt av til kystfylkenes båt- og ferjedrift. Det er ingen satsing på fylkesveiene i regjeringens forslag til budsjett, heller ikke i budsjettforliket.

Forskjellene i prioriteringen kommer kanskje best til syne når vi bryter bevilgningene ned på kommune- og fylkesnivå. La meg få bruke Trøndelag som eksempel:

Fra 1. januar 2018 er vi ett fylke, og derfor slår jeg sammen konsekvensene for Sør- og Nord-Trøndelag.

Senterpartiet gir 69 mill. kr mer enn regjeringen til opprusting av fylkesveiene i Trøndelag og 60 mill. kr mer i regionale utviklingsmidler. Den samlede rammebevilgningen til fylkeskommunen øker med 116 mill. kr og til kommunene med 208 mill. kr i vårt budsjett. La meg få legge til at vi også har satt av 13 mill. kr i oppstartsmidler for Saemien Sijte – det sørsamiske museumsprosjektet i Snåsa.

Tallenes tale er klare. For Trøndelag er det flere hundre millioner kroner i forskjell mellom Senterpartiets og budsjettkameratenes satsing.

Trønderbanen skal bli mitt siste eksempel på at det svikter fra regjeringspartiene og samarbeidspartienes side. I valgkampen var Høyres representant Agdestein absolutt i sine forsikringer om at det ville bli satset på Trønderbanen i årets budsjett. Hun sa at alle spekulasjoner om at det skulle bli utsatt, kunne parkeres en gang for alle. Så kom valget, så kom budsjettet, og Trønderbanen er dessverre parkert.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [21:24:40]: Høyre lurte tidligere i debatten på hvorfor Arbeiderpartiet er så opptatt av aktiv næringspolitikk. Det er flere viktige grunner til det. Jeg skal nå forklare to. Punkt en handler om at vi ønsker å skape flest mulig arbeidsplasser, og punkt to handler om at vi bruker næringspolitikken også som et verktøy for å fordele verdier i Norge. Det har vært en suksess i norsk historie, spesielt knyttet til naturressursene våre. Der har det vært mange harde debatter i denne salen, som kunne gitt et helt annet utfall for hvordan dagens Norge hadde sett ut, med mindre det hadde vært tatt kloke og visjonære valg. Et av de valgene som er blitt tatt i Norge, går nettopp på at vi skal eie oljeressursene sammen, og verdiene av dem skal komme det brede lag av befolkningen til gode. Det har vært et stridsspørsmål i norsk politikk, hvor flere ønsker å selge ut de oljeressursene, altså forskjellen mellom en aktiv politikk for å eie og bruke og en passiv politikk for å selge.

Jeg kan også ta et eksempel fra min egen hjemregion. Der er skogen en viktig naturressurs, og hos oss har vi også mange flotte både bygg og bruer, hvor vi har benyttet skogen som en naturressurs for å skape flere arbeidsplasser og ringvirkninger fra industrien.

OL på Lillehammer ble en sportslig suksess, men det ble også en treindustrimessig suksess. Vikingskipet er bygd med en teknologi som heter limtre, og den teknologien finner vi igjen på mange bruer nedover vår lengste elv i Norge, Glomma. At de bruene er der, er begrunnet i en aktiv næringspolitikk fordi Statens vegvesen sa at vi skal ha tre som konstruksjonsmateriale i bruer i

Norge. Det var ikke mulig å gjøre det bedriftsøkonomisk lønnsomt den gangen, men på grunn av at en har tatt aktive valg og investert i teknologi, er det i dag mulig å skape både større verdier og – ikke minst – ha en mer klimamessig gunstig produksjon av bruer enn hva som ville ha vært mulig uten en aktiv næringspolitikk.

Arbeiderpartiet mener at det er en framtidsrettet måte å tenke videre på. Det er vi veldig stolte av, og det ligger også til grunn for vårt forslag til statsbudsjett, som har flere gode forslag nettopp for å styrke innsatsen når det gjelder forskning på jord og skog. Så vi ønsker oss mer av en aktiv politikk, og det kommer vi til å kjempe for hele denne stortingsperioden.

Abid Q. Raja (V) [21:27:55]: Debatten i dag illustrerer at det går veldig bra i Norge. Selv om det er forbedringspotensial i Norge, bor vi faktisk i verdens beste land. Det illustreres også litt i debatten her i dag, det er nokså små forskjeller i salen. Kanskje illustreres den største forskjellen av de rød-grønnes mantra om at alle våre løsninger er skattelette til de rikeste, og av at de selv, som ønsker mer til alle, har tenkt å gjøre dette dels gjennom skatteøkninger og dels gjennom urealistiske inndekningsforslag.

Mot slutten av denne debatten tenkte jeg at jeg skulle løfte fram en sak jeg har fulgt tett i de siste tre–fire årene. Det er utviklingen vi forhåpentligvis vil få når det gjelder svømmeferdigheter blant norske barn. Svømmekravet til norske barn – og også til barn i resten av Norden – er at man skal rulle ut på dypt vann, man må kunne svømme 100 meter på magen, man må klare å stoppe og hvile, man må flyte på magen, rulle over og flyte i 3 minutter på ryggen, og deretter må man klare å svømme 100 meter til på ryggen. Klarer man det, har man klart svømmeferdighetstesten.

I Norge klarer 50 pst. av våre tiåringer dette – 50 pst. Halvparten av norske barn er altså svømmedyktige. Og hvis man ser på enkelte av våre nordiske naboland: Island er kanskje ikke et land vi naturlig bør sammenligne oss med i denne sammenheng, men allikevel: Der er 96 pst. svømmedyktige, mens i nabolandet vårt Sverige – det er sammenlignbart, vi kan sammenligne oss med det – er 92 pst. av barna i samme aldersgruppe svømmedyktige, kun 50 pst. i Norge. NRK hadde en sak i Dagsrevyen i dag som viser at over 40 barn i Norge har dødd de siste årene grunnet drukning, og svært mange av dem kunne ikke svømme.

Derfor startet vi i 2014 en prøveordning med 10 mill. kr, en bitteliten sum, for å teste ut om barneharesvømmeopplæring kunne funke. De som jobber i barnehagen, tar altså barnehagebarna med til svømmearenaen. Så tar Svømmeforbundet og andre profesjonelle aktører over og lærer dem å svømme. Det er tidlig inn-

sats i praksis og utjevner forskjeller, for vi vet at privat svømmeundervisning koster mye, og det er ikke alle foreldre der ute som kan svømme selv og kan lære bort til sine barn.

Vi utvidet denne ordningen sammen med regjeringens partiene til 25 mill. kr i 2015, i fjor til 35 mill. kr. I år foreslår regjeringen å videreføre denne ordningen med 35 mill. kr. Vi i Venstre er veldig glad for at denne ordningen nå blir nesten doblet, til hele 65 mill. kr, i året som kommer. Det betyr at 40 000 barn over hele landet som går i barnehage, kommer til å få gratis svømmeopplæring gjennom en slik ordning. Jeg tror og håper at dette også kan glede den andre siden av den politiske aksen.

Eva Kristin Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Willfred Nordlund (Sp) [21:31:13]: Jeg og Senterpartiet merket oss at statsministeren tidligere i høst, i en ellers ganske tannløs trontaledebatt, la vekt på at vi må utvikle et bærekraftig velferdssamfunn, og at det i dette også ligger at vi må lykkes med integrering av innvandrergруппene. Det er jeg enig i.

Vi får færre flyktninger til landet, men vi har mange som fortsatt sitter i mottak, i påvente av bosetting. Enda flere er nylig bosatt i en kommune og deltar i introduksjonsprogram, både for å lære seg norsk og for å lære seg samfunnsfag, som grunnlag for å komme inn i det norske arbeids- og samfunnslivet.

Vi har en regjering som fokuserer sterkt på kravene om at innvandrere må integrere seg i det norske samfunnet og ta ansvar for sitt eget og familiens liv ved å finne sin plass i arbeidslivet. Jeg tror ikke noen i denne salen nødvendigvis er uenig i de målene, men jeg tror ikke på at regjeringens politikk legger godt nok til rette for at disse målene skal nås.

Integrering i skole og arbeidsliv er avgjørende for at vi skal lykkes med å skape et bærekraftig velferdssamfunn. Vi ser også at barn og voksne som tar del i idrett og i annet lokalt organisasjonsliv, jf. brunost og vafler, knytter kontakter og utvikler vennskap som er til stor hjelp for dem i integreringsprosessen.

Senterpartiet har i sitt budsjettforslag for 2018 økt bevilgningene til bl.a. opplæring i norsk og samfunnsfag i mottakene våre, og vi har fjernet et lite gjennomtenkt kuttforslag i regjeringens budsjett, hvor det ikke lenger var funnet plass til frivillighetskoordinator i mottakene. Når man hører den debatten som har pågått her i dag, hvor mange har understreket det viktige arbeidet frivilligheten gjør, er det synd at man ikke klarte å finne rom for en frivillighetskoordinator, nettopp for å styrke det gode arbeidet for å sikre en god integrering. Det har Senterpartiet gjort.

Vi reagerer videre på at mange av landets kommuner nå er tatt ut av listen over kommuner som bes om å bosette flyktninger. Begrunnelsen er at en skal prioritere bosetting i større kommuner. Det må altså være minimum 5 000 innbyggere for å kvalifisere til å bosette flyktninger. Mange små kommuner har – noe som er godt kjent – lyktes med integreringen av bosatte flyktninger og ikke minst med å tilby dem arbeidsmuligheter. Det er derfor uforståelig at små kommuner som ønsker å videreføre bosettingsarbeidet fordi de har bygd opp et velfungerende apparat og har lyktes i arbeidet sitt, nå skal bli fjernet fra listen IMDi skal henvende seg til med anmodning om å ta imot nye flyktninger.

Jeg mener at kommunene som bes om bosetting av flyktninger, må velges ut fra de resultater de har oppnådd, og ikke ut fra kommunestørrelse alene. Norge har hatt en velfungerende bosettingspolitikk for flyktninger. Vi har i stor grad unngått en utvikling med gettofisering og etablering av parallelle samfunn, som en del andre land sliter med.

Vi må derfor videreføre en bosettingspolitikk som gir flyktningene mulighet til å bli en del av det norske samfunnet, og integrert i framtidige trygge lokalmiljøer.

Sivert Bjørnstad (FrP) [21:34:33]: Det er noen punkter som har slått meg i løpet av denne spennende og dynamiske finansdebatten. Ett av de punktene er at skattedebatten har endret seg de siste ti–tolv årene. For ti år siden fikk man kjeft fra stort sett alle hold om man i det hele tatt ymtet frampå om at man ønsket skattelettelse til folk flest og til bedrifter. I 2017 er det sånn at både SV og Rødt står kry og stolte på Stortingets talerstol for å proklamere at de gir skatteletter til folk som tjener over gjennomsnittet. Da har vi kommet et langt stykke. Forhåpentligvis tar det ikke lang tid før de også innser at skattene og avgiftene for bedriftene og bedriftenes eiere bør gå videre ned, slik at vi kan trygge både de arbeidsplassene vi har i dag, og de som bedriftene skal skape i morgen.

Det andre punktet er en historisk dreining: Skattedebatten og finansdebatten har lært oss at Senterpartiet ønsker å øke skattene mer enn Arbeiderpartiet. Det kan i hvert fall ikke jeg huske sist skjedde, og det tror jeg er relativt historisk.

Det tredje er at Arbeiderpartiet springer fra løftene sine om 15 mrd. kr i økte skatter. Det er bra, men det gjør at man står igjen med noen spørsmål. I fire år har Arbeiderpartiet hevdet at våre skattelettelse har vært uansvarlige, usosiale og urettferdige. Nå beholder Arbeiderpartiet 15 av disse uansvarlige, usosiale og urettferdige milliardene i skatteuttak – selvfølgelig, for å si det med Arbeiderpartiets ord – til de aller, aller rikeste, regner jeg med. 15 mrd. kr var helt nødvendig og rettferdig for å

løse alle velferdsstatens oppgaver i valgkampen. Nå er det halvparten som er nødvendig for å oppnå rettferdighet. Hva som har skjedd på veien, er ikke så godt å si.

Det andre som har forundret meg i denne debatten, er de Arbeiderparti-representantene som har etterlyst de store reformene fra de siste fire årene. Det er spesielt, for er det ett parti som har motarbeidet de fleste reformer, og som har inntatt alle mulige standpunkt i nær sagt alle reformforslag, så er det Arbeiderpartiet. ABE-reformen, avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen, er ett eksempel. Vi har gjennomført en stor reform i universitets- og høyskolesektoren, som Arbeiderpartiet var både for og imot, vi har lansert Nye Veier, som kommer til å spare bilistene og skattebetalerne for flere titalls milliarder kroner i årene som kommer, og vi har tenkt å effektivisere skatteoppkrevingen, noe Arbeiderpartiet sa nei til. Det er Arbeiderpartiet som stopper reformene, ikke denne regjeringen.

Silje Hjemdal (FrP) [21:37:48]: Jeg er veldig stolt av å være med og sikre et budsjett som øker den økonomiske veksten, som får flere i jobb, og som sikrer et bærekraftig velferdssamfunn. Vi har gått igjennom en vanskelig periode, med lave oljepriser og en flyktningkrise. Vi har stått overfor et verdensbilde som er mer urolig og uoversiktlig enn på lenge. Fremskrittspartiet har til tross for dette vært med og styre landet trygt og mot en ny optimisme.

I mitt hjemfylke, Hordaland, var det mye debatt om maskinskatten under valget. Bedrifter, organisasjoner og enkeltmennesker sto fram med sine historier for å fortelle oss politikere hvorfor det var så viktig å fjerne nettopp denne skatten. Kanskje noen her i salen husker «Kjetting-Jan» fra Sotra Anchor & Chain? Jeg må si at ingenting gleder et FrP-hjerte mer enn når en kan fortelle så engasjerte mennesker at Fremskrittspartiet også leverer på dette punktet. At maskinskatten nå fjernes, er et viktig bidrag for mange bedrifter i Hordaland, men det er også av stor betydning for resten av landet. Det bidrar til å sikre arbeidsplasser, og det gir flere muligheter til nyinvestering. Det kan gi gode ringvirkninger også ellers rundt i kommunene, og ikke minst er det faktisk med på å sikre velferden.

Fremskrittspartiet skal kutte helsekøene ytterligere, og vi skal behandle enda flere pasienter. Derfor var det en milepæl at man nå sikret protonsentret i Bergen. Behandlingen som gis her, er noe som mange til nå har måttet reise til utlandet for å få. Det er et viktig steg i kampen mot kreft, og for pasientene og deres familier vil det ha avgjørende betydning at man får nettopp slike tilbud på plass. Jeg mener at denne seieren først og fremst er familiene og pasientenes å feire i dag. Det vil

selvfølgelig bety mye lokalt, men det har også stor betydning nasjonalt at vi satser på så nyvunnen teknologi.

Sist, men ikke minst vil jeg sende en hilsen til alle våre dyrevenner. Årets statsbudsjett er et stort skritt på veien mot et landsdekkende dyrepoliti. Våre firbeinte venner har også krav på trygghet, og vi vet at dette er god forebyggingspolitikk også overfor dem som begår overgrep mot mennesker. Jeg er veldig takknemlig for at Stortinget går inn for dette.

Tuva Moflag (A) [21:41:02]: Dagens debatt og særlig replikkordskiftet har vært en fascinerende øvelse i dobbeltkommunikasjon. Regjeringen har lagt fram sitt budsjett. Samarbeidspartiene har kommet fram til en enighet, men regjeringen er egentlig ikke helt enig i det samarbeidspartiene har lagt fram. Det er fristende å minne regjeringspartiene om at samarbeidspartiene også inkluderer Høyre og Fremskrittspartiet. Kristelig Folkeparti etterlyste sågar entusiasme fra statsministeren for lærernormen, som er en del av forliket.

Når man har ansvar, må man også ta ansvar. Jeg har en forventning om at de to regjeringspartiene står for sine egne forlik, og at de to partiene ikke taler med to tunger når budsjettet skal settes ut i livet.

I Arbeiderpartiet er vi stolt av vårt alternative budsjett. Det er vi som styrker kommuneøkonomien, sånn at kommunene kan gi gode tjenester til folk der de bor. Det er vi som styrker sykehusene og gir dem et skikkelig handlingsrom, så vi kan tilby bedre behandling og bedre arbeidsvilkår for dem som jobber i helsesektoren. Og det er vi som sørger for et budsjett der de som har mest, bidrar mest. Dette er politikk vi står for før, under og etter valg.

Masud Gharahkhani (A) [21:42:48]: Selv om det begynner å bli seint, la oss være enstemmige og enige om at vi er for vafler og brunost alle sammen.

Men når det gjelder kultur, kutter vi i voksenopplæringsstøtten som kulturen er avhengig av. Vi kutter i rettshjelpen, altså til de svakeste. Andelen momsutgifter som kompenserer frivilligheten, går ned fjerde år på råd. Vi legger ikke inn noe mer i potten slik at vi kan ta igjen det enorme etterslepet på nye idrettsanlegg, noe mange klubber og lokalsamfunn skriker etter.

– Dette er god jul-hilsenen fra regjeringen.

Og hva skjer så etter budsjettforliket med Venstre og Kristelig Folkeparti? Jo, man velger å kutte i støtten til filmbransjen i en tid hvor filmbransjen i Norge gjør det veldig bra nasjonalt og internasjonalt. Dette kaller man for et stort arbeidsuhell. Ja, arbeidsuhell er vel det som beskriver regjeringens angrep på frivillighet – gang etter gang, budsjett etter budsjett. Det er trist at frivilligheten gang etter gang må komme på tiggerferd til Stortinget. De trenger en regjering som støtter dem, som er med

dem, ikke en regjering som angriper dem gang etter gang.

Trond Giske (A) [21:44:20]: Det sies ofte at trontaledebatten er opposisjonens debatt, mens finansdebatten er flertallets. Det er her hvor flertallet som har fått gjennom et budsjett, kan beskrive sine kraftfulle visjoner for landet, hvordan det skal forbedres og utvikles, hvilke mål som skal nås.

Det vil være en fornærmelse mot ordet visjoner å bruke det om det flertallet har gjort fra denne talerstolen. Det har vært en tam debatt, det har vært en debatt med få visjoner fra flertallet, få målsettinger om hvordan man skal løse disse store oppgavene, sørge for arbeid til alle i et næringsliv som er i enorm endring, sørge for at vi faktisk gjør noe med de 15 000 ungdommene som går ut av skolen hvert år uten å ha fullført et fagbrev eller fått studiekompetanse, sørge for at vi forbereder oss på den enorme oppgaven det vil være å gi trygg eldreomsorg og god helse til en voksende eldre befolkning, og hvordan vi skal løse klimautviklingen. Det virker som at posisjonspartiene stort sett er veldig fornøyd med at man har klart å lage et budsjett, og vi gratulerer jo selvfølgelig de fire partiene med det, men retningen, målene, hvordan Norge skal utvikles videre, ble vel egentlig best oppsummert i Abid Q. Rajas innlegg: Det går veldig bra i Norge, ferdig snakka.

Det er en farlig holdning. Dette huset og denne forsamlingen må være forberedt på at vi kommer til å gå gjennom tøffe tider. Regjeringen beskriver selv i nasjonalbudsjettet hvordan handlingsrommet har krympet enormt inn etter den ville oljepengetruen i fire år, hvordan vi kommer til å stå overfor mye tøffere valg, og hvordan vi er nødt til å forberede oss på en helt annen framtid.

Sivert Bjørnstad sa at Arbeiderpartiet ikke lenger snakker om sosiale skattecutt. Jo, det gjør vi så gjerne, og vi endrer og forbedrer skattesystemet. Blant annet gjeninnfører vi formuesskatten slik den var i 2013, og vi har tøffe grep hvor særlig de som tjener over en million, betaler mye mer, og de som har lave inntekter, får skattecutt – det stikk motsatte av den fordelingspolitikken hvor 160 ganger mer gikk til folk som tjente mye, enn de som tjente lite.

Men mest av alt har vi en helt annen visjon for Norge, en beskrivelse av hvordan vi kan bruke de fantastiske mulighetene som landet har, til å skape gode og trygge liv for mennesker ikke bare her, men også ute, og sørge for at vi løser de store oppgavene sammen. Det er det et budsjett må handle om, og det er det regjeringspartiene, Kristelig Folkeparti og Venstre ikke har klart å beskrive. Selv om de fikk et knapt flertall i denne sal, kan jo de manglende visjonene, planene og målene være en for-

klaring på hvorfor de fire borgerlige partiene til sammen gikk tilbake med 5–6 pst. i det valget vi nettopp har bak oss.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [21:47:33]: I denne finansdebatten forsøker Høyre og Framstegspartiet seg på litt av ein operasjon: å skape eit bilete av seg sjølv som dei einaste ansvarlege i norsk politikk. Ansvarleg er altså dei som bruker rekordmykje oljepengar, der mesteparten går til dei aller rikaste, eit tiltak dei framleis ikkje klarer å bevise fører til noko godt, bortsett frå for dei som blir endå rikare av det. Ansvarleg er dei som glatt overser at nordmenn no er av dei mest forgjelda folka i verda, ei utvikling som regjeringa sjølv innrømmer i nasjonalbudsjettet ikkje kjem til å avta. SVs finanspolitiske talsperson Kaski har vore inne på oljepengebruk, men eg har ikkje registrert at nokon så langt har tatt tak i den stadig aukande gjelda i dette samfunnet – i ein finansdebatt i eit stadig meir forgjelda land – så la meg knyte nokre kommentarar til det.

Dei aller fleste i det norske samfunnet kjenner på kroppen korleis bustadmarknaden har utvikla seg til ein spekulasjonsmarknad. Ifølgje OECD er bustadene 40 pst. overprisa takka vere spekulasjon. Taparane er alle dei som prøver å skaffe seg ein stad å bu, men som ikkje har rike foreldre. Regjeringa si respons på denne utviklinga er å stemme ned alle forslag som har som mål å kjøle ned spekulasjonen. Denne utviklinga skaper gjeld, for der det blir opna for spekulasjonsdriven prisvekst, aukar også gjelda.

Eit anna brennheitt eksempel er det som har skjedd i fiskeria under denne regjeringa, for som i bustadmarknaden har prisane for å kunne delta i fiskeria tatt av. Kvoteprisane har meir enn tidobla seg på seks år. I dag kostar den lågaste inngangsbilletten i fiskeria, ein såkalla kvotefaktor, 3,5 mill. kr, og det er før ein har skaffa seg båt. Det seier seg sjølv at ingen ungdom har råd til å kome seg inn i denne marknaden. Slik riggar ein systemet for dei som har mykje kapital.

Det same vil også gjere seg gjeldande i landbruket, der gjeldsspiralen har begynt å kome til syne. Dei siste åra har gjelda begynt å vekse. Presset frå regjeringa for større og større einingar fører til ein farleg gjeldsvekst. Kva skjer med eit forgjelda landbruk? Vi treng ikkje å reise lenger enn til Danmark for å finne ut av det. Der har den gjennomsnittlege bonden ein gjeld på heile 22 mill. kr. Stadig fleire danske bønder går konkurs. Mange gardar er no eigde av aksjeselskap.

Vi behandlar nasjonalbudsjettet i dag, og der er det to store tendensar: oljepengebruk som har løpt løpsk, og ein galopperande gjeld. Når heimane til folk og naturressursane i landet blir forgjelda på denne måten, er det alt anna enn ansvarleg. Det flytter makt bort frå folk,

fiskarar og bønder og over til ein liten elite med tilgang på kapital.

Det Noreg treng, er ein overgang frå spekulasjon til produksjon, ein politikk for verdiskaping, ikkje for børspotering. Det vil vere ein ansvarleg politikk for folk og natur i dette landet.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [21:50:48]: Jeg følger med på programmet «Da vi styrte landet», og det jeg liker best, er klippene som tar oss tilbake i tid, til 1980-, 1990- og 2000-tallet. Oljefeltene var større enn noensinne, norsk økonomi gikk fra krise til vekst, vi tettet ozonhullet, Norge slo Brasil i fotball, og vi som vokste opp i disse årene, tok det vel for gitt at pilene bare kunne peke én vei – oppover – og at vi skulle få det bedre enn foreldrene våre. Nå, i 2017, ved inngangen til 2018, er ikke framtiden så rosenrød. De økonomiske og sosiale forskjellene øker i og mellom land, klimaendringene er i gang, og vi merker de dyre og urettferdige konsekvensene på kroppen. Den største flyktningkatastrofen siden annen verdenskrig pågår fortsatt, selv om Norge og Europa i stor grad har stengt grensene.

Så hvilket svar har da landets regjering når vi går inn i denne nye perioden på Stortinget? Når jeg har sittet og hørt på debatten i dag, er det altså så få visjoner, så få svar fra regjeringen. Alt vi får, er selvskryst og mer av samme medisin. Det er få refleksjoner over de utfordringene som vi møter. Det vi har fått høre, er en erkennelse fra regjeringen av at de rent faktisk gjør det vi i SV sier at de gjør: De senker skattene for de aller rikeste og må vel, hvis de tenker etter, innrømme at SV er bedre på skattemette til vanlige folk.

La meg få understreke det: SVs alternative budsjett er et budsjett for nye, store velferdsreformer, for klimatiltak som monner, for mindre pengebruk enn regjeringen, og et budsjett hvor folk flest kommer ut i pluss – fordi vi har valgt å prioritere det.

Og i en tid hvor individualismen og konkurransen gjerne står over fellesskapet, i en tid hvor vi har en regjering som innretter stadig flere velferdsordninger til å bli individuelle i stedet for universelle, og i en tid hvor det brukes pisk for å motivere dem som har minst, mens de som har mest får mer, er det lett å føle at det er din skyld hvis du ikke lykkes: Du har ikke tatt en god eller lang nok utdanning, du skulle ha begynt å spare til bolig eller pensjon før, du skulle ha fått en bedre betalt jobb. Men vi vet jo at det er store og systematiske årsaker til at ulikheten nå vokser. Det er ingen naturkatastrofe når de rike drar ifra. At nærmere 100 000 unger vokser opp i fattigdom, har ikke skjedd som lyn fra klar himmel.

Jeg må dessverre konkludere med at det i dag kommer til å bli vedtatt et budsjett for økte forskjeller og stillstand i klimapolitikken – ikke av et større Frem-

skrittspartiet og Høyre, for til tross for hva vi har fått høre gjennom debatten i dag, er de svekket etter valget, men de reddes av Kristelig Folkeparti og Venstre, som har fått betalt dyrt i form av noen små og usosiale kutt som rammer mange.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [21:54:06]: Vi i Senterpartiet er glad i tradisjoner. Vi er også glad i tradisjoner før jul, men det er noen nye tradisjoner som har dukket opp de siste årene, som er veldig forunderlige. Det er bl.a.: Hvilken avgiftsbombe kommer i år? Det er alltid litt spennende, litt skremmende når budsjettforliket mellom de fire partiene skal komme fram: Hva dukker opp nå? I år var det at landets største fastlandsindustri skal tas. Den industrien som har investert mye, som har satset, næringsmiddelindustrien, skal tas. Det kommer en avgiftsøkning på 83 pst. over natta. Det er fullstendig uansvarlig.

Det er forunderlig at ingen fra regjeringspartiene har hatt et innlegg om ordentlig industripolitikk i løpet av dagens debatt. Når vi ser at vi har vært gjennom en fase der oljeinvesteringene har gått fra i overkant av 230 mrd. kr til 150 mrd. kr, når vi har hatt en periode der kronekursen har vært rekordlav, der rentene har vært kjempelave, der vi har hatt overskudd av arbeidskraft, har vi ikke hatt en vekst i norske industriinvesteringer. Den nye veksten har kommet på bolig – den er på over 200 mrd. kr. Vi i Norge kan ikke bo oss til rikdom, vi må ha en verdiskaping, og i en reell verdiskaping må vi ha en industriutvikling. Det er derfor den er så skremmende, den avgiftspolitikken som Fremskrittspartiet og Høyre har stått i spissen for, at det bare kommer vilkårlige avgifter som rammer norsk industri og norsk verdiskaping.

Jeg forstår egentlig godt at ingen fra Høyre eller Fremskrittspartiet har vært oppe og forsvart dette voldsomme avgiftsgrepet som de nå står i spissen for, for det er ikke mulig å forsvare. Det har ingen helseeffekt fordi den avgiften er så rart innrettet at den treffer helt vilkårlig.

Men den har én effekt, og det er å flytte arbeidsplasser fra Norge til Sverige, det er å flytte verdiskaping fra Norge til Sverige, å flytte handel fra Norge til Sverige. Handelsnæringen sysselsetter over 300 000 folk. Kombineret med den 350-kronersgrensen som dagens regjering også har gjennomført, er det helt, fullstendig, uforståelig. Norge hadde trengt en regjering og et stortingsflertall som var opptatt av å skape verdier i Norge – verdiskaping og lange verdikjeder i landet vårt. Det trengs – ikke den typen kortsiktige budsjettforlik som dukker opp før jul, som rammer norsk verdiskaping, som rammer norske arbeidsplasser. Det kan man tillate seg hvis

landet har veldig god råd, men fortsetter det på denne måten, sløser vi med ressursene.

Så er det en annen tradisjon som har kommet hvert eneste år med dagens fire partier. Det er at pendlerne skal tas – de som er mye borte fra familien, skal tas. Det dukket jammen meg i budsjettforliket opp 465 mill. kr til som kunne tas fra dem som er mye borte fra familien. Hvorfor er det sånn at når Fremskrittspartiet og Høyre har fått makt, er det den gruppen i samfunnet, de som har størst belastning i arbeidslivet sitt, som skattlegges hardest? Hvorfor er det sånn at de som bor i brakke, er årets store skattetapere? Det er fordi vi har feil regjering med Fremskrittspartiet og Høyre.

Presidenten: Før representanten Lysbakken får ordet, vil presidenten opplyse om at den reglementsmessige tid for Stortingets møte snart er omme. Presidenten foreslår at møtet fortsetter inntil dagens kart er ferdigbehandlet. – Det anses vedtatt.

Audun Lysbakken (SV) [21:57:39]: Det er sant at det har vært en annerledes finansdebatt. Det illustreres kanskje ved at de finanspolitiske talspersonene og de parlamentariske lederne i regjeringspartiene ikke engang har tegnet seg til sluttrunden. Jeg vet ikke om de i det hele tatt er til stede i salen alle sammen.

Det har vært en debatt der det ikke virker som om stoltheten over budsjettet er så enormt stor, men der regjeringspartiene først og fremst er høye på seg selv, åpenbart fordi de skal få fortsette å styre. Det er trist ikke å ha en større visjon enn det. Det er dessuten liten grunn til feiring, for det denne høsten har vist, er at det finnes nye flertall i Stortinget, som vedtar politikk på tvers av regjeringspartiernes vilje, knyttet til foreldrepermisjon, knyttet til enslige mindreårige asylsøkere. Nå har også regjeringspartiene måttet sluke en stor kamel i budsjettforhandlingene, knyttet til lærernorm. Det er også en naturlig utvikling etter et valg hvor all framgang var på rød-grønn side.

Dette er et budsjett som kommer til å bidra til å forsterke de to mest negative utviklingene vi ser i vårt samfunn akkurat nå: den økende ulikheten i makt og rikdom og handlingslammelsen i møte med klimarendringene. I denne debatten har vi nok en gang sett at det er en påfallende mangel på interesse for det store klimaspørsmålet hos Høyre og Fremskrittspartiet. Vi har nok en gang sett total mangel på svar på hvorfor det kan være sånn at det brukes milliarder på milliarder på skatteletter uten at vanlige folk merker noe, mens de på toppen skal få og få og få, hver eneste gang. Det blir så tydelig at det ikke er folk flest man er til for, men den økonomiske eliten og de som har mest i det norske samfunnet.

Vi har heller ikke fått noe svar på hvorfor det er sånn at mens rikfolk yter mer av å bli rikere, forventes fattige

mennesker å yte mer hvis de bare blir enda litt fattigere. Serien av usosiale kutt som Kristelig Folkeparti får jobben med å rydde opp i, er lang i hver eneste budsjettforhandling.

Dette er et budsjett for de få, ikke for de mange. De er få, de som har store aksjeformuer, eller de som kan investere i kommersielt barnevern, som nå får store gavepakker gjennom regjeringens politikk. De er derimot mange, de som hadde hatt interesse av en annen økonomisk politikk, for et mer rettferdig skattesystem, for økte inntekter for de fattigste familiene, for å få profitten ut av velferden eller for en ansvarlig klimapolitikk. En økonomisk politikk for de mange og ikke for de få handler om å legge byrdene for vanskeligere tider på de bredeste skuldrene, men denne regjeringen gjør omvendt. Derfor er det godt at vi har en ny politisk situasjon med nye flertall i Stortinget.

Abid Q. Raja (V) [22:00:57]: Jeg noterte meg at representanten Trond Giske sier at det er en farlig holdning å si at det går bra i Norge. Hæ!, tenkte jeg bare – er det en farlig holdning? Skulle jeg istedenfor ha sagt at det går nøytralt i Norge, at det går passe bra i Norge, eller skulle jeg sagt at det går dårlig i Norge eller at det går skikkelig dårlig i Norge? Det var kanskje noen av disse ordene Arbeiderpartiet forsøkte å si under valgkampen. Skulle også jeg forsøkt å innbille det norske folk at det går dårlig?

For det første hadde det vært feil. Det går faktisk ganske bra i Norge. Det er aldri noen som har hatt det bedre enn oss noen gang verken i vår egen samtid eller i fortiden. Og Norge kåres år etter år til verdens beste land å bo i. Nå er vi også det lykkeligste landet, har jeg lest. Da synes jeg at nestlederen i landets største parti bare må finne seg i og tåle å høre at det faktisk går ganske godt i Norge. Men det at det går bra i Norge, vil ikke si at vi ikke har politiske prosjekter for å gjøre forbedringer. Jeg tror at hvis vi først skulle stått her og ramset opp alle de prosjektene som det står om i dette budsjettet, som vi brenner for, kunne vi stått her i hvert fall til i morgen. Jeg løftet fram ett av disse prosjektene i stad, og jeg kan løfte fram enda et for å glede representanten Trond Giske.

Jeg synes det var veldig artig, sammen med Trine Skei Grande, å ta initiativ til å bevilge penger til noe som vi gjerne ville skape, et nettverk – i utgangspunktet et nettverk av minoritetskvinner som har tatt til orde for å få bukt med den negative sosiale kontrollen. Jeg hadde møter med noen utvalgte jenter: Shabana Rehman, Iram Haq, Amal Aden – vi kjenner dem alle, og ikke minst forfatterne av boka Skamløs: Nancy Herz, Amina Bile og Sofia Nesrine Srouf. Alle disse har kjempet – jeg skal ikke si hele livet, men storparten av sitt liv – på hvert sitt område og hvert sitt felt for nettopp å få bukt med

den negative sosiale kontrollen. Så tenkte jeg: Hvorfor ikke samle disse i et nettverk hvor de kan være organisert og drive denne kampen videre for å bekjempe æreskultur, for å fremme likestilling?

Vi tok initiativ til dette. Vi prioriterte 5 mill. kr til dette i vårt alternative budsjett. Sammen med regjeringspartiene, etter lange forhandlinger, ble vi enige om at dette var en riktig sum å bevilge. Disse jentene har gått sammen og stiftet Født Fri. Stiftelsen har fått det navnet, og de får nå 5 mill. kr neste år for nettopp å gå inn og bekjempe og jobbe mot negativ sosial kontroll og fremme likestilling blant minoritetskvinner. Det er lite penger, men allikevel et stort prosjekt. Klarer vi å gjøre noe for likestilling blant minoritetskvinner, vil det helt klart påvirke hele Norge – de barna som blir født i disse familiene, og ikke minst kvinnene. Dette er et godt prosjekt. Og hvis ikke nestlederen i Arbeiderpartiet også klarer å se at det er et godt prosjekt for landet Norge, er jeg litt usikker på hva som skal til for å glede Trond Giske.

Mudassar Kapur (H) [22:04:13]: Jeg hørte noen kollegaer fra opposisjonspartiene her i Stortinget si at det har vært en annerledes debatt. Vel, jeg synes noe har vært det samme gamle, særlig når man hører på Senterpartiet. I dag har vi hørt flere representanter fra nevnte parti tegne et bilde av et Kommune-Norge som er sulteføret, hvor det går dårlig og alt blir sentralisert. Men jeg husker en valgkamp hvor flere faktasjekker slo grundig ned på Senterpartiets elendighetsbeskrivelser. NRK sjekket Senterpartiets kampsak nr. én i valgkampen, at Solberg-regjeringen er den mest sentraliserende regjeringen i norgeshistorien. Senterpartiet trakk fram lokalsykehus, Nav-kontorer, kommunereform, lensmannskontorer og reduksjon i antall gårdsbruk. Resultatet av faktasjekken var klart og tydelig: Det var feil.

En annen faktasjekk slo fast at følgende var helt sant: Vi må tilbake til forrige årtusen for å finne et bedre resultat for norske kommuner enn det man fikk i 2016.

En tredje sak, i Aftenposten i september, kunne vise at antall kommuner på ROBEK-listen er det laveste siden ROBEK-listen ble etablert i 2001.

Da var det kanskje ikke så rart at representanten Slagsvold Vedum sto fram i Klassekampen og ikke var helt fornøyd med denne faktasjekktrenden som slo innover Norge. Han kritiserte denne trenden og mente at faktasjekking forflater den politiske debatten, at det er flisespikkeri. Jeg vil si at fakta i en debatt beriker den, de belyser den, selv om Senterpartiet ikke liker dem.

Jeg synes det ville kledd representanten Slagsvold Vedum og hans partikollegaer å bry seg litt mer om fakta, særlig i en debatt om landets budsjett. De skal få en siste sjanse, da. De har sikkert noen innlegg igjen til å komme opp her og kanskje fortelle hvordan det egentlig

står til med landet, for våre rapporter, faktasjekker og våre reiser viser at det står veldig bra til i Kommune-Norge, selv om representanten fortsatt har litt energi til overs fra valgkampen og ikke har lagt fra seg alle valgkampbrosjyrene ennå.

Statsråd Siv Jensen [22:07:20]: Nå har jeg hatt gleden av å følge denne tolv timer lange debatten, og jeg tror at jeg har fått med meg de aller fleste innleggene, men jeg må si at det er ikke en debatt som er spesielt overraskende – den er ganske forutsigbar i den forstand at opposisjonen jobber for å kritisere det flertallet har blitt enige om. Men å si at dette burde vært en debatt om de store visjonene, er jeg faktisk uenig i. Dette er en debatt om hvordan statsbudsjettet for neste år skal se ut og konsekvensene av de vedtak som denne salen gjør i kveld.

Så er det en ærlig sak å være uenig i de prioriteringene som de fire samarbeidspartiene har kommet frem til. Men politikken virker. Vi er nå inne i en situasjon hvor arbeidsledigheten går ned, sysselsettingen går opp, veksten i økonomien tar seg opp, og optimismen er synlig til stede i hele landet og i de aller fleste næringer. Så det går altså bedre. Det er jo ikke bare tilfeldig. Det har å gjøre med de rammebetingelsene som de fire partiene har vært enige om gjennom flere år, og som vi viderefører og forsterker neste år. Det handler om rammebetingelser. Det handler selvfølgelig om å ha konkurransedyktige skatter og avgifter. Det handler om å fortsette å investere i infrastruktur og bygge ned vedlikeholdsetterslepet. Det handler om å satse på kunnskap, det handler om å satse på forskning, og det er i hovedtrekk det statsbudsjettet for neste år handler om.

Men det har i grunnen vært tre hovedelementer i denne debatten. Det ene har vært uenighet om enkelt-skatter og enkeltavgifter, og det er i og for seg helt greit, men opposisjonens samlede mål er altså å skjerpe det samlede skatte- og avgiftsnivået, mens de fire samarbeidspartiene fortsetter å redusere skattetrykket i Norge. Det er en helt ærlig sak å mene at noe av det enkleste man kan gjøre, er å stikke hånden inn i lommene på folk og skjerpe skatten for å finansiere utgiftsøkninger. Det er mye vanskeligere å prioritere. Og det har vært den andre debatten – såkalt mangel på reform. Denne regjeringen og samarbeidspartiene har gjennomført og vil gjennomføre flere reformer fremover. Jeg har ennå til gode å fange opp hvilke store reformvisjoner opposisjonen har, hvor opposisjonen har tenkt å prioritere klarere i tiden som kommer. Det har jeg til gode å fange opp.

Så har det vært en debatt som har handlet om litt mer til alt og alle. Det er lett når man stikker sugerør inn i andre menneskers lommer, men det handler altså om å sørge for at veksten i økonomien skal ta seg opp, at flere

mennesker skal komme i jobb, og da trenger vi gode rammebetingelser. Da trenger vi faktisk å fortsette med mer av den politikken som vi har vist virker, og som nå har brakt optimismen tilbake i landet.

Helge André Njåstad (FrP) [22:10:27]: Etter tolv timer nærmar me oss oppsummeringa av denne debatten. Hovudpoenga har vore at snop og brus skal bli litt dyrare, at nokre organisasjonar har fått eit kutt som Kristeleg Folkeparti og Venstre har retta opp att, og elles ein generell konkurranse om kven som har gjeve mest skattelette til folk flest.

Det nye i debatten er kanskje at Raudt har kome med ein liten analyse som eg fann veldig interessant, nemleg at kvar gong me har ei raud-grøn regjering, er det ei pauseunderhaldning mellom borgarlege regjeringar. Eg trur me kan slå fast at me treng ingen pause lenger, me kan fortsetja med den regjeringa me har.

Så har representanten Slagsvold Vedum vore oppe her og snakka om tradisjonar. Me kan i alle fall slå fast at det har kome éin ny tradisjon. Det er at Senterpartiet no til eikvar tid er imot alt som me er for.

Historia om sjokolade- og sukkervareavgifta er at det var Senterpartiet som stilte spørsmål til finansministeren fyrst om den avgifta, og Kristeleg Folkeparti lét seg inspirera av det spørsmålet og foreslo det. Arbeidarpartiet hengde seg på, og det er bakgrunnen for at me står her i dag. Det er etablert eit fleirtal for den avgifta. Går ein inn og søker på kven som har teke ordet i denne salen flest gonger om denne avgifta, er det Senterpartiet og Kjersti Toppe som er den som har omtala ho mest, alltid i positive ordelag om at dette er viktig for folkehelsen, og at me må fortsetja å trappa opp denne avgifta. Det er den nye tradisjonen.

Representanten Trond Giske snakka mykje om olje-pengebruk. Han nemnde ikkje at han står for tilnærma den same oljepengebruken som regjeringa, og han etterlyser reformer. Når me ser på førre periode, var det reform etter reform som Arbeidarpartiet stilte seg på utsida av, som dei hadde ulike haldningar til, og som enda med at dei ville reversera. Alt om to dagar skal me ha ein ny debatt i denne salen, der fokuset er reversering, basert på initiativ frå bl.a. Arbeidarpartiet, så når dei etterlyser reformer, kan dei i alle fall begynna med å støtta opp under dei reformene som bringer landet i ein betre situasjon. Det einaste nye er at no sleppte ein ut kvifor ein vedtok pensjonsreforma. Det var nettopp for å frigjera milliardar for staten. Eg trur alle pensjonistar merka seg orda hans i innleiinga til debatten.

Heilt til slutt: Eg merka meg at Senterpartiet brukte ganske god tid i replikkordskiftet på langtransport og diettsatsar. Sjølv om det tilhøyrrer skattedebatten me skal ha seinare, kan eg opplysa om at i proposisjonen

som me då skal behandla, står det at for utlandet er satsen 300 kr, og eg har fått opplyst at Skattedirektoratet i samarbeid med Finansdepartementet vil setja den same satsen innanlands, slik at langtransportørane kjem godt ut av den prosessen som har vore og blir ikkje ramma av ein reduksjon.

Nikolai Astrup (H) [22:13:46]: Det er vel på tide å takke for debatten. Det har vært en lang og innholdsrik dag, kan man si. Det jeg har savnet, er nye perspektiver fra opposisjonen på hvordan morgendagens utfordringer skal løses og møtes, annet enn at det skal brukes mer penger på nær sagt ethvert godt formål. Fremover mener jeg det vil bli betydelig viktigere å prioritere mellom ulike gode formål. Handlingsrommet kommer til å bli mindre, og det betyr at selv om et formål er godt, er det ikke nødvendigvis slik at vi skal og kan prioritere det. Det kommer til å bli en krevende overgang for mange, men det er en ny virkelighet som vi må lære oss til å leve med.

Det jeg også savner, er svar på hvordan vi skal modernisere og effektivisere offentlig sektor, hvordan vi skal skape verdier, slik at vi har noe å fordele. Det er kanskje det største ankepunktet i denne debatten at det synes som om erkennelsen av at verdier må skapes før de kan fordeles, er omtrent fraværende hos deler av opposisjonen – jeg vil si hos store deler av opposisjonen. Det er et bekymringstegn, fordi den velferden vi har, er faktisk basert på at det skapes verdier i dette landet, og at folk har en jobb å gå til. Da kan vi ikke skatte arbeidsplassene ut av landet. Vi må sørge for at de blir her, at de vokser her, og at det blir flere av dem.

Konklusjonen er at vi må skape mer – ikke skatte mer – og vi må omfavne endring, enten det er i offentlig sektor eller i privat sektor, fordi alternativet til forandring er forvitring. Verden rundt oss står ikke stille, og det betyr at vi må bevege oss i takt med endringene rundt oss.

Representanten Slagsvold Vedum etterlyste industripolitikk. Det faller på mange måter på sin egen urimelighet med et angrep fra Slagsvold Vedum på akkurat dette punktet når han går imot fjerning av maskinskatte som regjeringen går inn for. Det var en tid da Senterpartiet var opptatt av skatt på arbeidende kapital, og om noe må maskinskatt være – med kirurgisk presisjon – en skatt på arbeidende kapital. Likevel er altså Senterpartiet imot.

Så er jo alternative budsjetter på mange måter også tiden for å evaluere valglofter. Det jeg virkelig festet meg ved i dag, var at representanten Gahr Støre var oppe og snakket om vei i replikkordskiftet med Trond Helleland, fordi da avlyste han i realiteten de løftene som Arbeiderpartiet hadde når det gjaldt Nasjonal transportplan, som vi behandlet i denne sal i juni. Det var meget inter-

essant, og noe ikke minst representantene fra distriktsfylkene bør merke seg.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [22:17:01]: Representanten Kapur hadde en hilsen til Senterpartiet angående sentralisering. Det er ganske spesielt at ikke Fremskrittspartiet i større grad ser på de grunnleggende fakta når det gjelder det som skjer i samfunnet omkring sentralisering, ser på hvor befolkningsveksten skjer, hvor private næringsdrivende investerer sin kapital, og hvor privatfolk investerer i nye boliger. Hvis en ser på de enkle fakta, ser en at de private investerer der hvor det lønner seg best, og det er i sentrale strøk. Det har en effekt som er enorm over tid.

Når vi er i en situasjon der på en avstand på bare 6 mil er verdien av en likeverdig bolig som en til to, ser en hva vi her snakker om. Folk flest erfarer sentraliseringens konsekvenser, erfarer at når staten trekker seg tilbake, når det offentlige trekker seg tilbake fra et område, senkes verdien av de realobjekter som en har. Derfor er sjøl-sagt mange sjølstendig næringsdrivende og private næringsdrivende mot sentralisering fordi det står i direkte motstrid til deres egeninteresser.

Når det så gjelder modernisering av offentlig sektor, er en forutsetning for det at det skal bli et billigere og bedre tilbud. Politireformen er et enestående godt eksempel, og hele reformen kommer til å ende opp med langt større kostnader og et dårligere resultat. Vi skal bare se hvordan vi er nødt til å finansiere opp politireformen, fordi de sentrale enhetene i politiet har forsynt seg av kaken i så stort monn at det ikke er nok ressurser til det som skal være beredskap og sivile oppgaver ute i hele Norge. Slike reformer er ikke noen modernisering av offentlig sektor. Det er ødeleggelse av offentlig sektor, i den forstand at den fungerer dårligere.

Ellers er det med interesse jeg merker meg at finansminister Siv Jensen tilslører situasjonen når hun sier at nå er Norge bedre rustet, og at den vanskeligste perioden er bak oss. Nei, den internasjonale uroen er så stor, usikkerheten er stadig større, og investeringer i fastlandsnæringslivet er elendig. Eksempelet kan være treforedling. To store bedrifter er nå i en usikker situasjon, Saugbrugsforeningen i Halden og papirfabrikken i Skogn. Det legges ikke opp til noen strategisk næringspolitikk som gjør at vi får en modernisering av denne sektoren, slik som Senterpartiet har foreslått gjennom et grønt investeringsselskap. Næringspolitikken må diskuteres mer. Det har ikke vært en debatt om det her i dag som samsvarer med det vi står overfor.

Geir Pollestad (Sp) [22:20:04]: Det vert ofte hevda at regjeringa ikkje har ein målretta næringspolitikk, men det må definitivt seiast at dei fire budsjettkameratane har ein målretta næringspolitikk, for kvar einaste haust

er det éi næring som vert offer for salderinga. Det er ein heilt uakseptabel måte å styra næringspolitikken på, og det er alt anna enn føreseieleg.

Ein del av næringsmiddelindustrien fekk ei rekning på 2 mrd. kr, heilt uventa, inga grunngeving, men for at budsjettet skulle gå i hop. Det er ein dårleg næringspolitikk. Eg må seia at eg reagerer sterkt når representanten Njåstad er her oppe og prøver å leggja skulda for dette på Senterpartiet, fordi me stilte eit spørsmål om det. Senterpartiet innhentar kunnskap, og så gjer me vurderingar, og næringsomsyn tilsa at dette er ein dårleg idé, dette gjer me ikkje. No ser me at Kristeleg Folkeparti er på vikande front og begynner å koma i tvil om innretninga av avgifta. Ja, den innretninga var klar lenge. Den har ein visst om lenge. Likevel valde ein å gjera det, og det viser mangel på evne til å prioritera.

Eit anna område er at Stortinget har behandla ei reiselismelding. Det var ikkje måte på kva vilje det var til å satsa på reiselivet, ei viktig distriktsnæring. Det skulle vera lettare i verdsetjinga i formuesskatten. Det har ikkje regjeringa levert, men det dei har greidd å levera, er nok ein momsauke til det norske reiselivet, som svekkjer konkurransekrafta til det norske reiselivet mot Sverige. Så snakkar ein om føreseielegheit. Det er jo ikkje det. Det er ein dårleg og lite føreseieleg næringspolitikk. Eg meiner at dei som sit i regjering, burde ha sett foten ned då denne typen forslag kom. Men eg fryktar at me kvart einaste år framover vil få oppleva denne typen ting, dårlege bortforklaringar, og at ingen vil ta ansvar for det som vert gjort. Det er ein næringspolitikk som me ikkje kan vera kjende av. Eg meiner at det viktigaste me kan gjera for næringslivet, er å sikra føreseielegheit i stort. Skatteforliket var eit godt steg i rett retning, men så kjem alt dette og øydelegg. Mitt råd er: Her må ein tenkja seg om, her må ein sjå på om det var ein god idé med denne sjokolade- og sukkeravgifta. Ein ting er sikkert: Det er ikkje Senterpartiets feil at denne avgifta vert innført. Det er Framstegspartiet, Høgre, Kristeleg Folkeparti og Venstres ansvar, og det er dei som må bera ansvaret for dei arbeidsplassane som vert utsette.

Jonas Gahr Støre (A) [22:23:32]: Det har vært en lang dag. Jeg vil gratulere finansministeren med å ha holdt ut i tolv timer og hørt på alle innleggene, men det kan ha vært nytte i det.

Det har handlet om budsjettet, men som representanten Giske sa, høres det ut som om alt går godt, man blir blindet av det, og Abid Q. Raja mener at svømmeundervisningen kommer seg, og det har gått 5 mill. kr til en gruppe han har vært med på å oppnevne, så alt er bra. Poenget er, på en slik dag, å se framover, advare mot den faren det kan være at når alt går bra, ser man ikke hva som kan komme rundt neste sving. Jeg hadde håpet at

det skulle være et bånd mellom det første budsjettet i en ny regjeringsperiode for denne regjeringen og noe av det siste den gjorde i forrige periode, nemlig det som gjelder perspektivmeldingen, når den trakk opp store utfordringer Norge står overfor og vi søker etter svar. Jeg mener at det mangler – det er der visjonene mangler. Hvordan skal denne politikken ta tak i de store oppgavene vi står foran på jobbfronten? Det snakkes om at det må skapes like mange arbeidsplasser som i hele sjømatnæringen hvert år i årene som kommer, for å holde tritt og skape nye arbeidsplasser. Har dette budsjettet budskap om det? Har man i debatten fra regjeringens side varslet hvordan vi skal skape alle de arbeidsplassene?

Næringspolitikken har knapt vært omtalt i denne debatten, har knapt vært løftet fram av regjeringsrepresentantene og støttepartiene. Havsatsingen, som det har vært snakket mye om, har knapt vært nevnt.

Frafall – de som faller utenfor: Nå gjelder det 100 000 av våre unge. Det var en stor sak i 2013 for Høyre og Fremskrittspartiet – ikke nevnt i dag.

Sykehusbudsjettet: Representanten Toppe gikk igjennom situasjonen rundt om i landet, en god beskrivelse av en sykehussektor som ikke kommer til å kunne gjøre de løftene den skal for å henge med når det gjelder teknologi, medisiner og utstyr. Og klima: Er det i dette budsjettet virkelig et budskap om klima? Nei, det er ikke et løft, ingen visjon om hvordan vi skal nå våre mål på de årene vi har igjen til 2030. Og så er det symptomatisk, det vi hører fra regjeringens medlemmer – og særlig fra statsministeren: glitrende eksempler på å være problembeskrivere, men ikke problemløsere. Jeg tok opp med statsministeren i dag det som Lysne, den ledende representanten som har analysert Norges digitale sikkerhet, kaller et kjempeproblem: at vi mangler folk med IKT-kompetanse til å kunne sikre Norges sikkerhet. Da sier statsministeren at ja, det er et kjempeproblem, men problemet er at det ikke er nok doktorgrader – det er ikke IKT-utdanningen. Men hva lærte vi av det? – Ingen-ting. Og vi har ikke en regjering som tar tak i disse store problemene. Nå har vi diskutert landmakten og langtidsplanen for Forsvaret, og så har vi dette store området som heter «cyber security», kryptokompetanse. Tar vi tak i disse temaene og virkelig løser problemene? Vel, statsministeren erkjenner problemet, men har altså ingen løsninger for det i dette budsjettet og her i debatten, og det mener jeg er en sterk oppfordring til det nye flertallet som kan skapes i Stortinget for de ulike sakene, og gir nye muligheter til å forsøke å rette opp noe av den kursen.

Audun Lysbakken (SV) [22:26:52]: Jeg aksepterer at finansministeren har sittet lenge og ikke har lyst til å

diskutere visjoner akkurat nå. Men jeg regner med at selv om hun avviser at budsjettet handler om visjoner, er hun enig i at et budsjett må svare på det man mener er de store utfordringene for Norge. Jeg regner også med at det vi har hørt i denne debatten, og det vi kan se i budsjettet, oppsummert er det regjeringspartiene mener er de store utfordringene for Norge.

Da kan vi konkludere med at det f.eks. er å sørge for at folk med aksjeformuer får enda mer penger, det er å sikre mer privat forbruk hos dem som har mest fra før, og det er å sikre enda mer marked for velferden vår, mens det f.eks. åpenbart ikke – hvis vi skal ta den totale tausheten fra Høyre og Fremskrittspartiet i denne debatten på alvor – er å løse det fundamentale klimaspørsmålet, eller den økende ulikheten i makt og rikdom som vi ser ødelegger så mange andre vestlige samfunn, og som vi ser vokser i Norge, men som de som styrer landet, ikke i det hele tatt er opptatt av.

Så tegnet finanskomiteens leder, representanten Asstrup, seg. Det er jeg glad for. Når han snakker om å prioritere, lytter jeg, for er det et parti som virkelig kan prioritere, er det Høyre. Vi får lange formaninger om hvordan alle andre må prioritere, stramme inn og forberede seg på tøffere tider, men det er én gruppe i dette samfunnet dette aldri gjelder for. Det er en gruppe Høyre har ubegrenset med penger til, og det er overklassen i dette landet. De kan alltid få mer penger – det er ingen grenser for hvor mange milliarder Høyre kan bruke på skatteuttak til dem som har mest fra før. Så vi vet hvordan Høyre prioriterer.

Vi prioriterer annerledes. Vi prioriterer en politikk for de mange, ikke for de få. Det er det som er forskjellen. Det er ikke sånn at noen prioriterer og andre lar være, det er sånn at vi prioriterer forskjellig, fordi vi er opptatt av ulike grupper i dette samfunnet.

Så fører finansministeren folk bak lyset når hun beskriver skattepolitikken som om det er sånn at den rød-grønne opposisjonen foreslår høyere skatter for folk flest. Jeg er ikke sikker på om jeg synes det bildet med sugerøret inn i lommene til folk er helt bra, men vi skal godta det. Så er det et spørsmål om hvem sine lommer man har sugerøret inn i. Denne regjeringen har sugerøret inn i lommene til en rekke grupper som har fått mindre av Høyre og Fremskrittspartiet: uføre forsørgere, folk med bostøtte, aleneforeldre, arbeidsløse, folk som mister jobben og får sluttvederlag, brannskadde, trafikkofre som har fått økte andeler på fysioterapi. Da er vel forskjellen at vi i stedet ønsker å hente fra lommene til dem som faktisk har mest, for i vanskeligere tider må de største byrdene bæres av dem som har de bredeste skuldrene.

Sannheten er at i vårt budsjett er det mindre skatt og mer igjen til den typiske lønnstaker med under

600 000 kr i inntekt, enn i det budsjettet Siv Jensen har fremmet. Derfor må hun slutte å snakke som om økt skattenivå for samfunnet betyr økt skattenivå for folk flest, for det er ikke sant. Det som er sant, er at denne regjeringen har prioritert dem på toppen.

Ole Mic Thommessen hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Presidenten: Representanten Trygve Slagsvold Vedum har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [22:30:07]: Det er forunderlig å høre på Helge André Njåstad, som har fått den tilliten å være Fremskrittspartiets fremste i finanskomiteen. Når han snakker om avgiftssjokket vi har opplevd nå, snakker han om litt godteri og snop. Jeg lurer på om Helge André Njåstad har hatt kontakt med NHO i det hele tatt, og hørt hva de mener om avgiftspolitikken som Fremskrittspartiet nå fører, om han har hatt kontakt med LO og lurt på hva de mener, om han har hatt kontakt med Orkla og lurt på hva de mener, eller med Freia – eller om han har tatt seg turen ned og møtt de folkene som faktisk blir berørt av politikken, som er bekymret for arbeidsplassen sin, om han har hatt møte med handelsnæringen, som ser at dette er et målrettet angrep på deres arbeidsplasser. For dette er ikke noe spill, det er alvor. Når vi har et flertall som kommer med den typen avgiftsøkninger – på over 83 pst. – over natta, setter det arbeidsplasser i fare. Så min oppfordring til Fremskrittspartiet og Njåstad er: Møt dem som er berørt av politikken, og vær litt mer ydmyke neste gang.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [22:31:11]: Jeg synes egentlig mange har oppsummert debatten godt. Jeg er nok blant dem som er heller overrasket over at debatten ikke blir kvassere. Dette er egentlig en ganske rolig og sindig debatt. Det viser kanskje at budsjettet er ganske godt.

Men når Senterpartiet setter i gang, klarer ikke jeg å holde meg. Og når representanten Slagsvold Vedum spør om Fremskrittspartiet har hatt kontakt med de ulike, lurer jeg på om partilederen har vært i kontakt med helsepolitisk talskvinne Kjersti Toppe. Jeg skal sitere ett av innleggene til representanten Toppe, som jeg egentlig synes er ganske godt. Det er fra en budsjettdebatt der de rød-grønne la fram sitt siste budsjett:

«Vi må øge ta steget videre for å tora å ta i bruk avgiftspolitikken på kosthaldsfeltet. Øg her må vi ha fokus på barn og unge. For barn og ungdom bidrar brus, saft og godteri til nesten halvparten av det samla sukkerinntaket. I dette budsjettet er det innført auka avgift på sukker, sjokolade, snacks og alkohol-

frie drikkevarer tilsett sukker og kunstig søtingsstoff. Det er det helsefaglege grunnar for, men det er eit paradoks og ingen opplagt grunn for at vi framleis skal ha redusert moms på brus og andre kunstig produserte sukkervarer.»

Jeg må innrømme at jeg synes det er veldig spesielt å følge Senterpartiet i disse debattene, for det er et parti som har vært opptatt av – prisverdig – å se på at det er spesielt at brus og godteri faktisk har skattelette gjennom redusert moms. Men når forslaget kommer, og det blir vedtatt politikk, så er plutselig denne saken dramatisk.

Ja, vi er alle enige om at det er utfordrende for næringen. Ja, vi er opptatt av smugling osv. Men dette handler om helsepolitikk. Det er avgrensingsproblemer, det kan vi se nærmere på, men det har det vært hele tiden, også da Senterpartiet skrøt av at de økte avgiftene i sin tid. Og når en ser gjennom budsjettene de siste årene, har avgiften blitt økt regelmessig, uten at Senterpartiet har valgt å gå inn og gjøre noe med avgrensingsproblematikken. Da synes jeg det blir enormt hult å høre på den typen kritikk i denne saken.

For Kristelig Folkepartis del fremmet vi forslaget. Vi ble inspirert av ulike spørsmål, og jeg stiller meg selv spørsmålet: Hvilket parti er det som stiller et budsjettspørsmål uten å ha tanker om kanskje å gjøre noe med nettopp den avgiften? Vi ble inspirert av det. Vi har det i programmet. Vi har snakket om det lenge. Vi har hatt gjentatte forslag om å øke momsen fra 15 pst. til 25 pst. I forhandlingene endte vi med å heve det samme beløpet gjennom avgiften. Vi gjør det fordi det er helse.

Som Kjersti Toppe var inne på i sitt innlegg: Det er ikke marsipanpølse ungdom kjøper når de er i butikken, det er godteri, det er snop, det er brus.

Der gir vi i hvert fall et kraftig signal om at vi ønsker en vridning. Så jeg synes at dette ikke er et innsparingsforslag, det er et helseforslag som vi er med på. Om vi ikke trekker det så langt som en skulle ønske, er det iallfall mer i den retningen.

Presidenten: Presidenten lurte litt på hvem det egentlig er som kjøper marsipanpølse (latter i salen).

Trond Helleland (H) [22:34:46]: Jeg har lyst til å takke for en god debatt og takke de fire partiene som nok en gang har levert et forslag til statsbudsjett som vil bli vedtatt.

Det er et par tradisjoner som har kommet i tillegg til dem som Senterpartiet nevnte i stad, og den ene tradisjonen, som begynner å bli fast her i huset, er at når regjeringspartiene går inn for noe – og i et forlik går inn for noe som Senterpartiet før har vært for – går Senterpartiet imot. Vi husker alle fjoråret, da det var en moderat økning i drivstoffavgiftene, og Senterpartiet var på

banen mot. Dette hadde de altså gått inn for i hvert eneste statsbudsjett de tre årene før. Senterpartiet møter seg selv i døra gang etter gang – nå er det sukkeravgiften – og så spør de oss: Har dere vært i kontakt med NHO, har dere vært i kontakt med LO – har dere vært i kontakt med Orkla, sa Trygve, og da slapp jo katta ut av sekken. Orkla er viktig, men vi har vært i kontakt med NHO, som ville fjerne maskinskatten. Da sto Senterpartiet på barrikadene for å beholde den fordi norske kommuner var imot det. Senterpartiet er seg selv lik, og det er for så vidt greit, men de har altså ikke klart å vise noen konsekvent linje. De hopper fra det ene standpunktet til det andre for å plage regjeringen og plage flertallspartiene. Det må de få lov til å holde på med, det har jo gitt gode resultater så langt, men jeg tror de vil bli avslørt.

En annen politisk nyhet i dag knytter seg til den siste runden vi hadde i Stortinget i vår, da vi hadde en lang runde om Nasjonal transportplan, der Arbeiderpartiet plutselig hadde blitt veipartiet. De skulle framskynde 27 veiprosjekter som kostet 50 mrd. kr, og det skulle de bruke 7 mrd. kr på. Og så går altså partileder Jonas Gahr Støre opp her i dag og sier: Nei, vi kunne ikke prioritere vei, vi måtte prioritere kollektivtransport i år. Ja, men hvis de skulle framskynde, måtte de ha begynt i år, de måtte begynt i neste års budsjett. Senterpartiet sier at de er et distriktparti. Arbeiderpartiet gjør i hvert fall nå sitt beste for å motbevise det – de fjerner alle økninger til veiprosjekter i Distrikts-Norge og overfører det til storbyene. Det synes jeg er en ganske klar markering fra Arbeiderpartiet om at det elendige resultatet de fikk i Distrikts-Norge ved dette valget, har de tenkt å følge opp videre.

Vi satser på utdanning. Vi har satset på, fullt utbygd, 4 000 nye IKT-studieplasser i dette budsjettet. Det ble etterlyst av Gahr Støre. Vi har satset på IKT. Vi satser på skattelettelser som gjør næringslivet mer konkurransekyktig. Dette gjør vi for å skape et bærekraftig velferds-samfunn, for å redusere forskjellene, for å gi folk et godt helsetilbud og for å gi dem et godt sykehustilbud. Denne regjeringen har sammen med sine samarbeidspartier nok en gang levert et godt budsjett. Opposisjonen går fremad i alle retninger og spriker.

Presidenten: Representanten Abid Q. Raja har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Abid Q. Raja (V) [22:38:15]: Jeg hadde egentlig ikke tenkt å tegne meg, men når representanten Gahr Støre nærmest harselerte med at jeg hadde trukket fram barnehagesvømmeopplæring og fått til 5 mill. kr til skamløse jenter, som om det ikke var viktige nok saker i hans øyne til å bli løftet fram, må jeg nesten få svare, for det er også viktige saker. Selv om de kanskje er små i Arbei-

derpartiets øyne, drar de sakene også landet Norge framover. Jeg tror vi skal holde fast på at det går veldig bra i Norge. Det meste går faktisk veldig bra. Men det vil ikke si at vi ikke skal ha prosjekter for å dra landet i en nyere retning, en annerledes retning, en bedre retning.

En noe større sak, som kanskje vil glede Gahr Støre noe mer, er teksten vi har fått til når det gjelder Myanmar. Vi er enige med regjeringspartiene om at man skal «sikre at en tilstrekkelig grad av bistanden til Myanmar går til humanitære tiltak for fordrevne rohyingaer».

Nå har jeg ikke tid til å dra hele historien om rohingyaene. Det har jeg også holdt interpellasjon om, så hvis Gahr Støre er interessert i det, kan han lese referatet fra det.

Presidenten: Representanten Geir Pollestad har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Geir Pollestad (Sp) [22:39:28]: Når ein må ty til tvilsame påstandar for å så tvil om Senterpartiets næringspolitikk, må eg kommentera det. I dei åra me sat i regjering, prisjusterte me sukkeravgifta. Me har ikkje gjort noko anna enn det i våre alternative budsjett heller. Det næringslivet opplever no, er ein auke på 83 pst. Då me sat i regjering, vart det ikkje innført noka flyseteavgift. Den kom då dei fire budsjettkameratane skulle ha budsjettet til å gå i hop. Representanten Helleland snakkar om ein moderat auke i drivstoffavgiftene – nei, det var ikkje det. På eitt år auka ein dette meir enn dei raud-grøne hadde gjort på åtte år. Det er ingen tvil om at det fleirtalet me har no, må ty til avgifter når dei skal få budsjettet til å hengja i hop. Det er ikkje så nøye om ein når formålet, berre pengane kjem i kassen. Det skil Senterpartiet frå dei fire budsjettpartia.

Presidenten: Representanten Kari Elisabeth Kaski har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [22:40:40]: Jeg tok ikke ordet for å sitere den mest siterte politiker i dag, Kjersti Toppe, eller for å snakke om sukkeravgiften, for selv om vi har gått imot, er nok vi i SV tross alt opptatt av andre saker. Jeg hører at regjeringspartiene, Kristelig Folkeparti og Venstre forsøker å konkludere med at vi tross alt er ganske enige, men da har de kanskje ikke hørt godt nok etter i løpet av debatten. I dag har SVs representanter snakket om hvordan vi skal redusere forskjellene i Norge gjennom økt barnetrygd, et trygt arbeidsliv, den neste store velferdsreformen, heldagsskolen og et rettferdig boligmarked, og jeg registrerer at regjeringspartiene ikke svarer på disse forslagene i det hele tatt. De svarer heller ikke på at forskjellene øker i

Norge. De svarer ikke på hvordan denne regjeringen skal klare å kutte klimagassutslippene – ingen svar på den eksistensielle trusselen. Så jo, vi er nok ganske uenige om politikken i dette budsjettet og hvilken retning Norge bør gå i.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [22:41:55]: Det er ikke måte på hvor mye oppmerksomhet et budsjettsspørsmål som Senterpartiet har stilt i forbindelse med budsjettbehandling, skal avstedkomme. Hvis alle budsjettsspørsmål som ble stilt, hadde fått like stor oppmerksomhet, tror jeg ikke vi hadde sittet her bare én dag, da tror jeg vi hadde sittet her en hel uke.

Senterpartiet er opptatt av forutsigbarhet. Vi går igjennom og ser på de svarene vi får på spørsmål, vurderer konsekvenser, og så fatter vi våre beslutninger på bakgrunn av det. Vi ønsker forutsigbarhet, men vi ønsker også at det skal være endringer, at det skal være positive endringer, som bl.a. redusert sukkerforbruk, noe bransjen har tatt ansvar for. Er det en bransje som virkelig har tatt tak, som virkelig har satt dagsorden og i samarbeid med regjeringen sørget for redusert sukkerinntak, er det jo nettopp den bransjen som over natta – uten noen som helst form for dialog og uten noen som helst slags informasjon – får en kraftig avgiftssmell rett i ansiktet. Det er en uklok måte å føre politikk på. Det er dårlig næringspolitikk, og det er heller ikke god folkehelsepolitikk. Og hva er det det samme flertallet gjør samtidig? Jo, grensen på 350 kr for avgiftsfri import fra utlandet lar de stå, og det er ikke en grense som gjelder bare én gang. Man kan i praksis sitte og ubegrenset handle de samme varene avgiftsfritt fra utlandet. Hvor er logikken i det? Det finnes ikke annen logikk i det enn at det her er snakk om at en skuffer arbeidsplasser ut av landet. Det er dårlig næringspolitikk, og det blir også dårlig folkehelsepolitikk av det.

Så til representanten Helleland, som var inne på maskinskatten. Igjen: Når en skal fatte store endringer, ja, så må en ha en ordentlig og gjennomtenkt politikk, gå veien om et lovutvalg og ikke ta endringene på direkten. Det har store konsekvenser for kommunene, og det har store konsekvenser for dem som er berørt. Da må man ta den nødvendige tid, sette seg ned og se på konsekvensene og hva som skjer når man fjerner skatten. Kommunene må jo finansiere sin drift, og det som veldig fort kan skje i mange av kommunene der maskinskatten nå blir fjernet, er at det blir økt skatt på bolig og økt skatt på andre næringsdrivende. Når Statoil, Hydro og andre store aktører og også utenlandske selskap får skattelettelse, blir det økt lokal skatt på dem som blir værende igjen. Det er ikke god næringspolitikk, og det bidrar ikke til forutsigbarhet.

Nikolai Astrup (H) [22:45:04]: Jeg tegnet meg i grunnen for å svare på SVs ulike innlegg, men la meg først avlegge representanten Gjelsvik en liten visitt.

Det Senterpartiet i realiteten går inn for, er et lovutvalg som skal se på hvordan man kan beholde maskinskatten, men endre innretningen på den. Det vi gjør, er å fjerne den – fordi den er vilkårlig og kommer til å være vilkårlig uansett hvordan innretningen blir etter som maskinene endrer seg. Det er viktig for næringslivet og for norske arbeidsplasser at vi fjerner den. Kommunene kompenseres, og dermed burde problemet være løst, sett fra det perspektivet.

Så til representanten Lysbakken, som kritiserer våre skattelettelser. Vel, la meg si til det: Dette handler ikke om å gi skattelettelser til de rike, dette handler om at folk skal ha en jobb å gå til. Det er det det dypest sett handler om. Der skiller vi altså lag. Lysbakken synes å tro at staten er en slags Sareptas krukke, som helt uavhengig av verdiskapingen i samfunnet kan tømmes og deles ut til ulike gode formål, mens vi erkjenner at disse verdiene må skapes først. Det handler også om at folk skal ha en jobb å gå til.

Til det både Lysbakken og Kaski tok opp om klimapolitikk: La meg minne om at vi har inngått en forpliktelse om å kutte utslippene med 40 pst. innen 2030 i samarbeid med EU. Vi er på god vei. Utslippene går nå ned. Det tok tid å snu skipet etter åtte rød-grønne år, men vi er nå verdensledende innen elektrifisering av transportsektoren, og vi er verdensledende på fornybar energi. Vi har kanskje verdens beste teknologistøtteordninger for grønn industri og grønt næringsliv, og vi er verdensledende på grønn skipsfart. Vi bruker over 3 mrd. kr i året på å bevare regnskog, for å nevne noe. Hva er det egentlig dette forteller? Jo, det forteller at politikken vår virker. Ja, mye av det er felles politisk gods, og det er bra. Dette er en stor, felles utfordring som vi skal løse. Det krever omstilling. Da er det én ting som er sikkert, og det er at også det grønne næringslivet trenger gode rammevilkår for å lykkes. Også det grønne næringslivet vil lide under SVs skattepolitikk. Er det noe vi trenger – flere og sterkere ben å stå på – så er det jo nettopp bærekraftige arbeidsplasser for fremtiden. Det ville være veldig synd om SVs skattepolitikk skulle jage også de arbeidsplassene ut av landet.

Presidenten: Representanten Sivert Bjørnstad har hattordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Sivert Bjørnstad (FrP) [22:47:40]: Representanten Kaski fra SV stilte regjeringspartiene et konkret spørsmål, og det skal hun selvsagt få svar på – i hvert fall fra det ene, for min del. Spørsmålet var hva vi mener om SVs neste store velferdsreform, heldagsskolen. Svaret

på det er at den er vi imot, fordi det er en dyr og dårlig reform som langt fra nødvendigvis fører til mer læring blant elevene våre. Der har vi langt mer treffsikre tiltak å sette i verk.

Presidenten: Representanten Sigbjørn Gjelsvik har hattordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [22:48:13]: Representanten Astrup viste til at maskinskatten rammer vilkårlig, og at en derfor skal fjerne hele skatten. Vel, det at en skatt ikke er treffsikker på alle områder, er jo nettopp grunnlag for å gå igjennom og se på hvordan den kan innrettes bedre. For det er jo ikke sånn at en opphever det at en har vilkårlighet heller med den innretningen, så nå er det fortsatt avgrensingsproblem. Det eneste som er avklart med det som er lagt, er at det er staten som tjener gjennom sitt eierskap. Utenlandsk eide selskap vil også tjene, mens berørte kommuner som har avgitt ressurser, vil tape.

Og når jeg først er inne på vilkårlig avgrensingsproblematikk knyttet til skatt og avgift: Også på et annet område som vi har snakket om, sjokolade- og sukkeravgift, er det definitivt snakk om vilkårlige avgrensninger og problemer når det gjelder avgiften. Der fjerner en ikke denne, nei, der øker en den med 83 pst. Argumentasjonen til flertallet henger ikke sammen.

Audun Lysbakken (SV) [22:49:43]: Helt kort til representanten Astrup: Politikk handler jo om resultater, ikke om gode ønsker. Det er helt greit at skattelettene fra Høyre ikke handler om å gjøre de rike rikere, men det er jo det som er resultatet. Og heller ikke i år har Finansdepartementet lyktes med å bevise at skattelettepolitikken fører til disse dynamiske, fantastiske effektene som skal gi økt verdiskapning og flere arbeidsplasser.

Det samme med klimapolitikken: Det er fint å ha mål, det er fint å ha en avtale med EU, men heller ikke i år har vi fått tall som viser at flertallet fører en klimapolitikk som virker og får utslippene ned.

Så det blir spennende å se når vi møtes neste år, i tilsvarende debatt. Jeg er villig til å vedde ganske mye på at tallene vi får fra Siv Jensen, også på det tidspunktet, fortsatt kommer til å vise at skattelettene ikke virker til noe annet enn å gjøre de rike rikere, og at outsourcingen av norsk klimapolitikk til Brussel ikke virker til noe annet enn ansvarsfraskrivelse.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 1 og 2.

Votering

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Stortinget er klar til å gå til votering.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Presidenten vil foreslå at finansministerens redegjørelse om regjeringens forslag til statsbudsjett om nasjonalbudsjettet for 2018 vedlegges protokollen.

– Det anses enstemmig vedtatt.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Representanten Trond Giske har bedt om å få gi en stemmeforklaring.

Trond Giske (A) [22:58:04]: Komitéinnstillingen består egentlig av to deler. Det er selve rammeforslaget, og så er det en rekke enkeltforslag som for så vidt er rammeuavhengige, men som likevel er knyttet til forliket mellom regjeringspartiene og Kristelig Folkeparti og Venstre. Jeg tror i og for seg at det er bred enighet om mange av dem i denne sal, men vi synes det er ryddigst å stemme for vårt forslag til ramme. Veldig mange av de tingene som ligger i enkeltforslagene, er inkludert i vårt

budsjett, og dermed stemmer vi imot disse forslagene. Det betyr ikke nødvendigvis at man er imot innholdet i hvert enkelt av dem, men vi ser det som to alternative budsjettopplegg.

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt 26 forslag. Det er:

- forslag nr. 1, fra Trond Giske på vegne av Arbeiderpartiet
- forslag nr. 2, fra Trygve Slagsvold Vedum på vegne av Senterpartiet
- forslagene nr. 3 og 4, fra Kari Elisabeth Kaski på vegne av Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 5, fra Ola Elvestuen på vegne av Venstre
- forslagene nr. 6–24, fra Per Espen Stoknes på vegne av Miljøpartiet De Grønne
- forslagene nr. 25 og 26, fra Bjørnar Moxnes på vegne av Rødt
-

Presidenten vil gjøre oppmerksom på at det i XLII på side 323 i innstillingen er en trykkfeil. Det skal være kap. 1360, ikke kap. 360.

Det voteses først over forslag nr. 25, fra Rødt. Forslaget lyder:

«*Rammevedtak*

Nr.	Betegnelse	Kroner
1	Statsforvaltning mv.	9 920 361 000
2	Familie og forbruker	49 993 424 000
3	Kultur mv.	14 603 813 000
4	Utenriks	37 447 121 000
5	Justis	33 837 807 000
6	Innvandring, regional utvikling og bolig	24 193 673 000
7	Arbeid og sosial	447 255 501 000
8	Forsvar	39 186 610 000
9	Næring	6 328 239 000
10	Fiskeri	511 470 000
11	Landbruk	17 668 013 000
12	Olje og energi	-70 157 264 000
13	Miljø	10 289 071 000
14	Kontroll og konstitusjon	652 200 000
15	Helse	200 109 069 000
16	Utdanning og forskning	74 268 082 000
17	Transport og kommunikasjon	65 102 740 000
18	Rammeoverføringer til kommunesektoren mv.	189 320 138 000
19	Tilfeldige utgifter og inntekter	6 388 600 000
20	Stortinget, finansadministrasjon mv.	32 725 627 000
21	Skatter, avgifter og toll	-1 086 939 633 000
22	Utbytte mv.	-32 586 451 000
Sum før lånetransaksjoner og overføringer til og fra Statens pensjonsfond utland		70 118 211 000

»

Voteringstavlene viste at det var avgitt 90 stemmer mot og 3 stemmer for forslaget fra Rødt.

(Voteringsutskrift kl. 22.59.47)

Hårek Elvenes (H) (fra salen): Jeg stemte feil.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) (fra salen): Jeg stemte også feil.

Presidenten: Da er det 92 representanter som har stemt imot forslaget fra Rødt, og 1 representant som har stemt for.

Det votes over forslag nr. 26, fra Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede konsekvensene av den økte avgiften på sjokolade- og sukkervarer mv. før avgiftsvedtak for budsjettåret 2019, med sikte

på endring fra og med 2019. Utredningen skal innbefatte konsekvensene av avgiftsøkningen for norsk nærings- og nytelsesmiddelindustri, for den avgiftsfrie importen av denne typen varer (kjøp under 350 kroners-grensen) og for grensehandelen.»

Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Rødt ble med 82 mot 20 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 23.00.27)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 6, 7, 9, 13 og 16, fra Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 6 lyder:

«Rammevedtak

Nr.	Betegnelse	Kroner
1	Statsforvaltning mv.	9 830 361 000
2	Familie og forbruker	48 579 624 000
3	Kultur mv.	15 243 413 000
4	Utenriks	37 677 785 000
5	Justis	34 145 158 000
6	Innvandring, regional utvikling og bolig	26 364 331 000
7	Arbeid og sosial	442 838 834 000
8	Forsvar	49 324 304 000
9	Næring	8 226 389 000
10	Fiskeri	1 179 870 000
11	Landbruk	18 819 676 000
12	Olje og energi	-72 857 514 000
13	Miljø	13 047 996 000
14	Kontroll og konstitusjon	652 200 000
15	Helse	198 327 296 000
16	Utdanning og forskning	75 594 572 000
17	Transport og kommunikasjon	64 473 040 000
18	Rammeoverføringer til kommunesektoren mv.	177 002 238 000
19	Tilfeldige utgifter og inntekter	5 234 600 000
20	Stortinget, finansadministrasjon mv.	32 600 627 000
21	Skatter, avgifter og toll	-1 101 980 384 000
22	Utbytte mv.	-33 818 451 000
Sum før lånetransaksjoner og overføringer til og fra Statens pensjonsfond utland		50 505 965 000

»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utforme en modell for avgift på lakselus i oppdrettsnæringen som gir en anslått provenyeffekt på 900 mill. kroner.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen øke det maksimale fradraget i skatteinsentivordningen for oppstartsselskaper til 650 000 kroner årlig.»

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utsette gjennomføringen av et nytt inntektssystem for kommunene og utrede og fremme et forslag til nytt inntektssystem for kommunene og regionalpolitiske virkemidler som skal legge til grunn at kommuner, regioner og fylker skal fremme en mer miljøvennlig, mer klimavennlig og mer omstillingsvennlig kommunalpolitikk. Det skal også utvikles et indikatorsett for grønn

omstilling i norske kommuner som en del av et nytt inntektssystem.»

Forslag nr. 16 lyder:

«Stortinget ber regjeringen kartlegge behovet for høykompetent arbeidskraft i framtiden og vurdere virkemidler for å tiltrekke seg utenlandsk arbeidskraft hvis det er behov for det.»

V o t e r i n g:

Forslagene fra Miljøpartiet De Grønne ble med 102 stemmer mot 1 stemme ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 23.00.49)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 10–12, 19–21 og 24, fra Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sette som et kriterium at 5 mrd. kroner av foreslått byggelånsgaranti på 10 mrd. kroner til skipsbygging reserveres til bygging av nullutslippsskip.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen videreføre regnskap for livskvalitet iht. Helsedirektoratets rapport fra juni 2016, med oppstart i 2018.»

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere forsøksprosjekter med heroinassistert behandling i Oslo og Bergen.»

Forslag nr. 19 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere hvordan offentlige virksomheter kan pålegges å ansette en viss andel personer med redusert arbeidsevne.»

Forslag nr. 20 lyder:

«Stortinget ber regjeringen kvalitetssikre alternativet som er fremlagt av Norsk Bane AS for hvordan InterCity Østfold skal føres gjennom Moss slik at InterCity-banens potensial for godstrafikk ivaretas.»

Forslag nr. 21 lyder:

«Stortinget ber regjeringen koordinere arbeidet i Moss med jernbanefremføring og ny riksvei 19 for å få en rasjonell ressursbruk.»

Forslag nr. 24 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med forslag til å gjøre samefolkets dag til en offisiell fridag i hele Norge.»

Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g:

Forslagene fra Miljøpartiet De Grønne ble med 101 mot 2 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 23.01.12)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 22 og 23, fra Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 22 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem et forslag om revidering av lov om årsregnskap mv. (regnskapsloven) til å omfatte obligatorisk rapportering av klimarisiko.»

Forslag nr. 23 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre krav om klimabudsjett og -regnskap i alle kommuner, fylkeskommuner og statlige departementer.»

Sosialistisk Venstreparti har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g:

Forslagene fra Miljøpartiet De Grønne ble med 95 mot 8 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 23.01.33)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 15, 17 og 18, fra Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utvide strafferammen for soning med elektronisk fotlenke til seks måneder.»

Forslag nr. 17 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at stemmegivning fra kommunestyre og fylkesting gjøres enkelt tilgjengelig på nett og i maskinlesbart format.»

Forslag nr. 18 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sette ned et utvalg som skal vurdere hvordan arbeidstiden skal reduseres til 35 timer per uke.»

Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g:

Forslagene fra Miljøpartiet De Grønne ble med 94 mot 9 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 23.01.55)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 8, fra Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen, fra budsjettåret 2018, i stedet for å videreføre en skatt på arbeid i finansnæringen øke skattesatsen på overskudd i finansiell sektor med en sats tilstrekkelig for å oppnå samme påløpte proveny fra finansskatten som i regjeringens forslag.»

Senterpartiet og Rødt har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Miljøpartiet De Grønne ble med 90 mot 13 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 23.02.15)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 14, fra Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i ytterligere grad sikre tilstrekkelig støydempende tiltak knyttet til bl.a. skytebaner og SIBO-anlegg i forbindelse med etableringen av et nytt nasjonalt beredskapssenter på Taraldrud.»

Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Miljøpartiet De Grønne ble med 83 mot 20 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 23.02.37)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 5, fra Venstre. Forslaget lyder:

«Rammevedtak

Nr.	Betegnelse	Kroner
1	Statsforvaltning mv.	9 625 961 000
2	Familie og forbruker	45 576 424 000
3	Kultur mv.	14 782 413 000
4	Utenriks	36 678 621 000
5	Justis	33 500 758 000
6	Innvandring, regional utvikling og bolig	23 773 181 000
7	Arbeid og sosial	442 018 234 000
8	Forsvar	49 179 354 000
9	Næring	6 190 239 000
10	Fiskeri	542 670 000
11	Landbruk	17 609 013 000
12	Olje og energi	-71 228 064 000
13	Miljø	9 871 464 000
14	Kontroll og konstitusjon	652 200 000
15	Helse	194 699 886 000
16	Utdanning og forskning	75 639 032 000
17	Transport og kommunikasjon	65 948 340 000
18	Rammeoverføringer til kommunesektoren mv.	176 849 738 000
19	Tilfeldige utgifter og inntekter	2 662 100 000
20	Stortinget, finansadministrasjon mv.	32 605 627 000
21	Skatter, avgifter og toll	-1 062 879 133 000
22	Utbytte mv.	-32 586 451 000
Sum før lånetransaksjoner og overføringer til og fra Statens pensjonsfond utland		71 711 607 000

»

Votering:

Forslaget fra Venstre ble med 97 mot 5 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 23.02.56)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 4, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å utvikle en bredt forankret nasjonal handlingsplan med klare tiltak for hvordan Norge trinnvis skal jobbe for at FN's bærekraftsmål skal oppnås innen 2030, og dermed rap-

portere gjennom statsbudsjettet med utgangspunkt i denne planen.»

Senterpartiet, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 83 mot 20 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 23.03.18)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 3, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Rammevedtak

Nr.	Betegnelse	Kroner
1	Statsforvaltning mv.	9 685 361 000
2	Familie og forbruker	47 383 144 000
3	Kultur mv.	15 303 413 000
4	Utenriks	37 024 711 000
5	Justis	33 805 958 000
6	Innvandring, regional utvikling og bolig	25 038 516 000
7	Arbeid og sosial	446 300 834 000
8	Forsvar	49 303 076 000
9	Næring	6 624 239 000
10	Fiskeri	537 870 000
11	Landbruk	17 727 013 000
12	Olje og energi	-70 762 764 000
13	Miljø	10 986 796 000
14	Kontroll og konstitusjon	652 200 000
15	Helse	197 941 911 000
16	Utdanning og forskning	75 293 750 000
17	Transport og kommunikasjon	64 489 340 000
18	Rammeoverføringer til kommunesektoren mv.	179 973 458 000
19	Tilfeldige utgifter og inntekter	4 171 650 000
20	Stortinget, finansadministrasjon mv.	32 625 627 000
21	Skatter, avgifter og toll	-1 087 586 633 000
22	Utbytte mv.	-32 702 451 000
Sum før lånetransaksjoner og overføringer til og fra Statens pensjonsfond utland		63 817 019 000

»

(Voteringsutskrift kl. 23.03.37)

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 96 mot 7 stemmer ikke bifalt.

Presidenten: Det votes over forslag nr. 2, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«*Rammevedtak*

Nr.	Betegnelse	Kroner
1	Statsforvaltning mv.	9 268 061 000
2	Familie og forbruker	46 592 524 000
3	Kultur mv.	14 801 413 000
4	Utenriks	35 077 412 000
5	Justis	34 094 758 000
6	Innvandring, regional utvikling og bolig	23 898 881 000
7	Arbeid og sosial	445 573 734 000
8	Forsvar	50 530 076 000
9	Næring	6 023 939 000
10	Fiskeri	535 770 000
11	Landbruk	18 172 213 000
12	Olje og energi	-71 136 064 000
13	Miljø	9 420 671 000
14	Kontroll og konstitusjon	631 200 000
15	Helse	195 536 527 000
16	Utdanning og forskning	74 185 132 000
17	Transport og kommunikasjon	65 252 140 000
18	Rammeoverføringer til kommunesektoren mv.	179 674 238 000

Nr.	Betegnelse	Kroner
19	Tilfeldige utgifter og inntekter	3 201 851 000
20	Stortinget, finansadministrasjon mv.	32 701 627 000
21	Skatter, avgifter og toll	-1 068 947 633 000
22	Utbytte mv.	-32 766 451 000
Sum før lånetransaksjoner og overføringer til og fra Statens pensjonsfond utland		72 322 019 000

»

(Voteringsutskrift kl. 23.03.56)

V o t e r i n g :

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

Forslaget fra Senterpartiet ble med 92 mot 11 stemmer ikke bifalt.

«Rammevedtak

Nr.	Betegnelse	Kroner
1	Statsforvaltning mv.	9 690 361 000
2	Familie og forbruker	46 078 824 000
3	Kultur mv.	15 212 813 000
4	Utenriks	36 800 655 000
5	Justis	34 158 945 000
6	Innvandring, regional utvikling og bolig	24 064 160 000
7	Arbeid og sosial	446 149 434 000
8	Forsvar	49 599 376 000
9	Næring	6 456 239 000
10	Fiskeri	516 470 000
11	Landbruk	17 662 513 000
12	Olje og energi	-71 243 864 000
13	Miljø	9 725 471 000
14	Kontroll og konstitusjon	652 200 000
15	Helse	198 092 369 000
16	Utdanning og forskning	74 979 932 000
17	Transport og kommunikasjon	64 872 240 000
18	Rammeoverføringer til kommunesektoren mv.	177 132 038 000
19	Tilfeldige utgifter og inntekter	3 541 600 000
20	Stortinget, finansadministrasjon mv.	32 599 427 000
21	Skatter, avgifter og toll	-1 071 231 633 000
22	Utbytte mv.	-33 192 551 000
Sum før lånetransaksjoner og overføringer til og fra Statens pensjonsfond utland		72 317 019 000

»

v e d t a k

V o t e r i n g :

I

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 74 mot 29 stemmer ikke bifalt.

Rammevedtak

(Voteringsutskrift kl. 23.04.14)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

Nr.	Betegnelse	Kroner
1	Statsforvaltning mv.	9 637 992 000
2	Familie og forbruker	46 882 804 000
3	Kultur mv.	14 804 750 000
4	Utenriks	36 700 121 000
5	Justis	33 962 684 000
6	Innvandring, regional utvikling og bolig	23 624 648 000
7	Arbeid og sosial	445 498 676 000
8	Forsvar	49 363 552 000
9	Næring	6 117 476 000
10	Fiskeri	512 694 000
11	Landbruk	17 710 275 000
12	Olje og energi	-71 534 475 000
13	Miljø	9 673 504 000
14	Kontroll og konstitusjon	652 200 000
15	Helse	196 410 845 000
16	Utdanning og forskning	74 513 072 000
17	Transport og kommunikasjon	64 581 876 000
18	Rammeoverføringer til kommunesektoren mv.	174 502 562 000
19	Tilfeldige utgifter og inntekter	4 348 022 000
20	Stortinget, finansadministrasjon mv.	32 556 533 000
21	Skatter, avgifter og toll	-1 065 010 241 000
22	Utbytte mv.	-33 192 551 000
Sum før lånetransaksjoner og overføringer til og fra Statens pensjonsfond utland		72 317 019 000

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 54 mot 49 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 23.04.38)

Videre var innstilt:

II

Stortinget samtykker i at for 2018 skal kringkastingsavgiften for fjernsynsmottakere være 2 652 kroner ekskl. merverdiavgift.

Presidenten: Arbeiderpartiet og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 73 mot 30 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 23.05.02)

Videre var innstilt:

III

Stortinget ber regjeringen utrede utvidelse av merverdiavgiftsfritaket for medier til å gjelde all digital journalistikk, herunder betydningen for uavhengige journa-

lister, og legge dette frem i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2018.

IV

Stortinget ber regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2019 om å vurdere å utvide avskrivningsreglene for næringsutleie til også å omfatte profesjonell boligutleie.

V

Stortinget ber regjeringen sikre videreføring av Gassnovas arbeid med fullskala CO₂-håndtering slik at inngåtte kontrakter med fangst- og lageraktørene ikke termineres fra statens side før Stortinget har behandlet regjeringens helhetlige fremlegg om arbeidet med fullskala CO₂-håndtering i Norge og tatt stilling til om forprosjektering skal igangsettes.

VI

Stortinget ber regjeringen sikre at det innsamlede genmaterialet for laksefisk i Hardanger blir tatt vare på inntil videre, og brukes som virkemiddel for å bevare det genetiske mangfoldet i lakse- og ørretbestandene.

VII

Stortinget ber regjeringen melde tilbake til Stortinget om fremdriften i utfasingen av fossil oppvarming i statlige bygg og foretak.

VIII

Stortinget ber regjeringen vurdere, i samråd med partene i arbeidslivet, om dagens system med særaldersgrenser for ansatte i staten og statlige virksomheter bør endres, i tråd med utviklingen i samfunns- og yrkesliv.

IX

Stortinget ber regjeringen gjennomgå Argentums mandat, investeringsportefølje og rolle og melde tilbake til Stortinget på egnet måte.

X

Stortinget ber regjeringen endre forskrift om gebyr for bruk av piggdekk og tilleggsgebyr § 4 slik at det er den enkelte kommune som kan bestemme gebyrets størrelse.

XI

Stortinget ber regjeringen vurdere om og hvordan det offentlige virkemiddelapparat kan bidra til realisering av en utslippsfri båt rute i Oslofjorden i samarbeid med berørte fylkeskommuner og melde tilbake til Stortinget senest i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2018.

XII

Stortinget ber regjeringen sikre forutsigbarhet knyttet til regulering av offentlig salærsats for advokater, blant annet ved at satsene i tilknytning til ordningene med fri rettshjelp og bistand i straffesaker samsvarer bedre med lønns- og prisutviklingen.

XIII

Stortinget ber regjeringen sikre at en tilstrekkelig grad av bistanden til Myanmar går til humanitære tiltak for fordrevne rohingyaer.

XIV

Stortinget ber regjeringen sikre at mandatet til Enova også omfatter flytende havvind, slik at Enova kan bidra til å realisere fullskala pilot-/demonstrasjonsanlegg.

XV

Stortinget ber regjeringen sikre at Enovas mandat omfatter utbygging av landstrøm for cruiseskip i kommunal eller privat regi.

XVI

Stortinget ber regjeringen vurdere økt internasjonalt samarbeid om medisinnkjøp for å øke markedsmakten overfor legemiddelindustrien.

XVII

Stortinget ber regjeringen planlegge for to protonsentre i Norge, i tråd med Stortingets vedtak. Det andre senteret skal etableres i Bergen. Helse- og omsorgsdepartementet vil gi Helse Vest i oppdrag å planlegge for at dette senteret kan stå ferdig senest i 2025. Senterets kapasitet og størrelse tilpasses behov og utviklingen i behandlingsteknologi. Behandling av låneramme og konsept tas når Helse Vest har styrebehandlet saken. Helse Vest gis evt. mulighet til å forskuttede investeringen etter at låneramme og konsept er behandlet. Statens utbetalinger vil skje etter en planlagt fremdrift der senteret står ferdig i 2025. Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med sak der muligheten for en forskuttring av senteret i Bergen drøftes, innen statsbudsjettet 2019 legges frem.

XVIII

Stortinget ber regjeringen i styringsdialogen med Arbeids- og velferdsdirektoratet vektlegge Arbeidsforberedende trening (AFT-tiltaket).

XIX

Stortinget ber regjeringen vurdere om det er mulig at tiltaksdeltakere i Arbeidsforberedende trening (AFT-tiltaket) som har nytte av fagbrev for å få jobb, kan gis denne muligheten på en ubyråkratisk måte.

XX

Stortinget ber regjeringen vurdere å ytterligere øke antall varige, tilrettelagte arbeidsplasser for å styrke arbeidstilbudet til uføretrygdede.

XXI

Stortinget ber regjeringen utrede om vilkåret for å få pleiepenger bør endres slik at et annet familiemedlem kan tre inn i en av foreldrenes sted.

XXII

Stortinget ber regjeringen om at betydningen av familien og husholdningsstrukturen for norsk økonomi, herunder utviklingen i fødselstallene, omtales i nasjonalbudsjettet.

XXIII

Stortinget ber regjeringen i konsultasjon med Sameinget vurdere om alle eller de fleste bevilgninger til Sa-

metinget i forslag til statsbudsjett 2019 skal samles på én budsjettpost som Sametinget selv disponerer.

XXIV

Stortinget ber regjeringen utrede forslag til endringer i ordningen for ressurskrevende tjenester som skal ivareta brukerne av ressurskrevende tjenester best mulig og gi mer bærekraft og effektivitet i ordningen. Kommunenes organisasjoner skal involveres i arbeidet.

XXV

Stortinget ber regjeringen vurdere vergemålsordningen og foreslå andre måter å forvalte midlene under ordningen på som kan gi en avkastning som bidrar til å opprettholde pengeverdien.

XXVI

Stortinget ber regjeringen innføre en norm for lærertetthet på skolenivå. Målet er at det høsten 2018 skal være 1 lærer per 16 elever i 1.–4. klasse og 1 lærer per 21 elever i 5.–10. klasse, og fra høsten 2019 er målet at det skal være 1 lærer per 15 elever i 1.–4. klasse og 1 lærer per 20 elever i 5.–10. klasse. Normen skal evalueres underveis og sees i sammenheng med tiltak for å rekruttere et tilstrekkelig antall kvalifiserte lærere. Dagens lærerutdanning, herunder gjeldende opptakskrav, og regjeringens kompetansekrav skal legges til grunn. Det foretas en kvalitetssikring av kostnader knyttet til oppdaterte GSI-tall på skolenivå, slik at ingen kommuner skal tape på innføringen av normen. En justering av de samlede kostnadene legges inn i regjeringens forslag til revidert nasjonalbudsjett for 2018. Videre skal det utredes hvordan innfasingen av en norm kan gjennomføres uten fare for forsterket lærermangel i deler av landet.

XXVII

Stortinget ber regjeringen i forbindelse med byggingen av nytt beredskapssenter på Taraldrud sørge for at beboere og naboer involveres i arbeidet med tilstrekkelige støydempende tiltak.

XXVIII

Stortinget ber regjeringen gå i dialog med folkehøgskolene med sikte på å finne en modell for å fase ut tilskudd til kortkurs der grunnbevilgningen i så fall økes tilsvarende.

XXIX

Stortinget ber regjeringen, i samarbeid med Kristelig Folkeparti og Venstre, fremme forslag til endringer i dagpengeordningen som styrker arbeidslinjen, og som på en bedre måte enn i dag ivaretar formålet om inntektssikring for dem som nylig har blitt arbeidsledige.

XXX

Stortinget ber regjeringen vurdere en omlegging av dagens flypassasjeravgift, slik at den får en miljøprofil, for eksempel differensiering etter flyreisens lengde.

XXXI

Stortinget ber regjeringen evaluere arbeidet med redusert sårbarhet både i den elektroniske kommunikasjonen mot utlandet og i telenettverkene i Norge etter at tiltak initiert i 2018 er påbegynt, og deretter vurdere eventuelt videre merbehov og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

XXXII

Stortinget ber regjeringen vurdere behovet for justeringer i dagens ferjeavløsningsordning for fylkeskommunale ferjer og komme tilbake med en redegjørelse i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2018.

XXXIII

Stortinget ber regjeringen redegjøre for innsattes aktivitets- og rehabiliteringstilbud samt utviklingen i antall alvorlige hendelser som vold og trusler.

XXXIV

Stortinget ber regjeringen vurdere en ordning med kompetansetilskudd for å stimulere til ansettelse av flere skolebibliotekarer, etter modell fra Sverige.

XXXV

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en egen sak med klargjøring av det bilaterale samarbeidet med partnerland, herunder kriteriene for valg av partnerland, valg av sektorer og bistandskanaler. Det gjøres en geografisk og volummessig konsentrasjon i tråd med Stortingets vedtak IV i Innst. 243 S (2016–2017).

XXXVI

Stortinget støtter regjeringens ambisjon om å lansere et eget ernæringsprogram som vist til i Prop. 1 S (2017–2018), og ber regjeringen legge til rette for at matsikkerhet og klimatilpasset landbruk blir et eget satsingsområde som prioriteres i Kunnskapsbanken i NORAD, og i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2018 presentere en opptrappingsplan som løfter bistand innen klimatilpasset landbruk og matsikkerhet.

XXXVII

Stortinget ber regjeringen sikre at Afrika sør for Sahara prioriteres når kap. 162 Overgangsbistand skal fordeles i 2018.

XXXVIII

Stortinget ber regjeringen fremme en egen sak som redegjør for hvordan den statlige kapasiteten kan styrkes og gjøres mer bærekraftig i partnerlandene, slik at landene på sikt kan klare seg uten bistand. Denne skal omfatte stat-til-stat-bistand, bruk av Kunnskapsbanken, samfinansiering med andre givere, multilaterale bistandskanaler samt inntektsgenererende virksomhet gjennom skatt for utvikling.

XXXIX

Stortinget ber regjeringen realisere etableringen av Kunnskapsbanken, hvis oppgave skal være styrking av statlig kapasitet og institusjonsbygging i land som etter spør slik assistanse. Arbeidet skal ha et operativt fokus, der team av eksperter i hovedsak jobber i vedkomme land/sårbare stat for å bygge kapasitet med et langsiktig siktemål. Sektorer der Norge har etterspurt faglig ekspertise, bør prioriteres. Vektleggingen av fagkompetanse og forvaltningskompetanse tilsier en spissing mot særlig viktige områder for å styrke statens kjernefunksjoner og områder der Norge har særlige forutsetninger for å bidra.

Kap.	Post	Betegnelse	Ramme for samlede, løpende forpliktelser
360		Kystverket	
	30	Nyanlegg og større vedlikehold	350 mill. kroner

Forskutteringene skal refunderes uten kompensasjon for renter og prisstigning.

Presidenten: Det votes over III, V, VI, VII, IX, X, XI, XIII, XIV, XV, XVI, XVIII, XIX, XX, XXIII, XXV*, XXXI, XXII, XXXIII, XXXVI, XXXVIII og XXXIX.

Arbeiderpartiet har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 74 mot 29 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 23.05.36)

Presidenten: Det votes over VIII og XXII.

Arbeiderpartiet og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 73 mot 30 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 23.05.59)

XL

Stortinget ber regjeringen legge fram en plan for den videre opptrappingen av yrkesfaglige utdanningstilbud i utviklingsland i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2018, hvor det framgår hvilket omfang og hvilken innretning denne satsingen har, og hvordan den vil bli økt gjennom stortingsperioden.

XLI

Stortinget ber regjeringen sørge for at det gis tilnærmet full kompensasjon til kommuner som får redusert eksisterende inntekter som følge av endringene, begrenset oppad til 500 mill. kroner. Kompensasjonen gjelder ikke nyetablering etter 1. januar 2017 og bortfaller hvis virksomhetene nedlegges.

XLII

Stortinget samtykker i at Samferdselsdepartementet i 2018 kan inngå avtaler om forskuttering av midler til fiskerihavner og farleder ut over gitt bevilgning på inntil følgende beløp:

Presidenten: Det votes over XII, XXXV og XXXVII.

Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 67 mot 36 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 23.06.22)

Presidenten: Det votes over XXI, XXIV, XXV, XXXIV og XL.

Arbeiderpartiet og Senterpartiet har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 63 mot 40 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 23.06.46)

Presidenten: Det votes over XVII.

Arbeiderpartiet og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

* Skulle være XXVII

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble bifalt med 73 mot 30 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 23.07.06)

Presidenten: Det votes over XXVI.

Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble bifalt med 54 mot 48 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 23.07.29)

Presidenten: Det votes over XXVIII.

Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble bifalt med 56 mot 47 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 23.07.49)

Presidenten: Det votes over XXX og XLI.

Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble bifalt med 62 mot 40 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 23.08.13)

Presidenten: Det votes over XLII.

Presidenten gjør oppmerksom på at det er gjort en rettelse. Kap. 360 er rettet til Kap. 1360.

Arbeiderpartiet og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling – med den foretatte rettelse – ble bifalt med 74 mot 29 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 23.08.34)

Presidenten: Det votes over IV og XXIX.

Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble bifalt med 54 mot 49 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 23.08.59)

Videre var innstilt:

XLIII

Meldt. St. 1 (2017–2018) – Nasjonalbudsjettet 2018 – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Sak nr. 3 er ferdigbehandlet.

Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Så synes ikke, og møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 23.09.

